

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

Εσωτερικός έλεγχος και διαχείριση κινδύνου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα –
Εμπειρική εφαρμογή μοντέλου πρόβλεψης τραπεζικών αποτυχιών και
αριθμοδεικτών

του

Δραγουμάνου Παναγιώτη

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του **Μεταπτυχιακού Διπλώματος** στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Νοέμβριος 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία σκοπεύει να μελετήσει την λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου και την σχέση που έχει ή που πρέπει να έχει με την Διαχείριση Κινδύνου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ποιος είναι ο σύγχρονος ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου και ποια χαρακτηριστικά πρέπει να διαθέτει για να μπορεί να προσθέτει αξία στην λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Παράλληλα γίνεται ανάλυση στα Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου καθώς και στις προϋποθέσεις που τίθενται σε ισχύ από το Σύμφωνο Βασιλείας III και τις διαφορές από τα Σύμφωνα Βασιλείας I και II.

Επιπλέον γίνεται εφαρμογή του μοντέλου Z-score του Altman στις τέσσερις Ελληνικές συστημικές τράπεζες, ενώ παρουσιάζονται και αναλύονται όλοι οι βασικοί Αριθμοδείκτες πάντα μέσα από τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία τους.

Λέξεις κλειδιά: *Εσωτερικός Έλεγχος, Τραπεζικά Ιδρύματα, Διαχείριση Κινδύνου, Είδη Κινδύνων, Z-score, Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας, Φερεγγυότητας, Κεφαλαιακής Επάρκειας, Ρευστότητας, Επενδύσεων, Σύμφωνα Βασιλείας I-II-III, Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνου, Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης.*

ABSTRACT

This paper intends to study the operation of Internal Audit and the relationship it has or should have with Risk Management in financial institutions. What is the modern role of Internal Audit and what features must it have in order to be able to add value to the operation of financial institutions.

At the same time, an analysis is occurred of the International Standards on Internal Audit as well as the conditions that enter into force from the Basel III agreement and the differences from the Basel I and II agreements.

In addition, the Altman Z-score model is applied in the four Greek systemic banks, as well as the entire important key Indicators are presented and analyzed, with data from their published Financial Statements.

Keywords: *Internal Audit, Banking Institutions, Risk Management, Risk Types, Z-score, Profitability, Solvency, Capital Adequacy, Liquidity, Investment Indicators, Basel Agreements I-II-III, Risk Management Unit, Regulatory Compliance Unit, Internal Audit Unit.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγή.....	4
-------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή.....	6
2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση... ..	6
2.2.1 Βιβλιογραφική Επισκόπηση - Εσωτερικός Έλεγχος	6
2.2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση - Ανάλυση Κινδύνου – Εργαλεία Εσωτερικού Ελέγχου.....	15
2.3 Συμπεράσματα Βιβλιογραφικής Επισκόπησης... ..	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΓΕΝΙΚΑ

3.1 Εσωτερικός Έλεγχος	26
3.2 Ιστορική Αναδρομή του Εσωτερικού Ελέγχου στην Ελλάδα	29
3.3 Η αναγκαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου	32
3.4 Αντικειμενικός Σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου.....	32
3.5 Τα είδη του Εσωτερικού Ελέγχου	33
3.6 Ο Εσωτερικός Ελεγκτής	36
3.7 Κώδικας δεοντολογίας Εσωτερικών Ελεγκτών... ..	37
3.8 Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου.....	39
3.9 Σύμφωνα Βασιλείας I - II – III.....	49
3.9.1 Βασιλεία I	49
3.9.2 Βασιλεία II.....	50
3.9.3 Βασιλεία III	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

4.1 Γενικές Πληροφορίες ΣΕΕ... ..	66
4.1.2 Ορισμός και στόχοι Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	66
4.1.3 Βασικές αρχές και κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του ΣΕΕ.....	67
4.1.4 Βασικές αρχές και κριτήρια σε επίπεδο ομίλου	72
4.2 Υπηρεσιακές Μονάδες.....	73
4.2.1 Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης (ΜΕΕ).....	73
4.2.2 Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνου (ΜΔΚ).....	76
4.2.3 Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ΜΚΣ).....	78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

5.1 Ορισμός του κινδύνου.....	81
5.2 Τα είδη του κινδύνου	82
5.3 Κίνδυνος αγοράς.....	83
5.3.1 Κίνδυνος τιμής μετοχής	83
5.3.2 Κίνδυνος επιτοκίου	83
5.3.3 Κίνδυνος συναλλαγματικής ισοτιμίας	85
5.3.4 Κίνδυνος τιμής εμπορεύματος... ..	85
5.4 Πιστωτικός κίνδυνος... ..	85
5.4.1 Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (counterparty risk).....	85
5.4.2 Κίνδυνος προϊόντος (product risk).....	86
5.5 Κίνδυνος ρευστότητας	87
5.5.1 Κίνδυνος ρευστότητας αγοράς	87
5.5.2 Κίνδυνος ρευστότητας χρηματικών ροών... ..	88
5.6 Λειτουργικός κίνδυνος... ..	88
5.6.1 Κίνδυνος απάτης (fraud risk).....	88
5.6.2 Κίνδυνος εκτέλεσης (execution risk)	89
5.6.3 Τεχνολογικός κίνδυνος (technology risk).....	89
5.6.4 Κίνδυνος υποδείγματος (model risk).....	89
5.7 Νομικός κίνδυνος... ..	89
5.8 Κίνδυνος χώρας ή Επικράτειας	90
5.9 Στρατηγική διαχείριση του κινδύνου	90
5.10 Ο ρόλος και η συνεισφορά της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνου (ΜΚΔ)	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ Z-score - ΕΦΑΡΜΟΓΗ - ΜΕΛΕΤΗ - ΑΝΑΛ

6.1 Εισαγωγή	93
6.2.1 Μέθοδος Z – score του Altman... ..	93
6.2.2 Εφαρμογή του μοντέλου Z-score στις Οικονομικές Καταστάσεις.....	96
6.2.3 Συμπεράσματα	100
6.3 Αριθμοδείκτες - Εφαρμογή.....	104
6.3.1 Αριθμοδείκτες Φερεγγυότητας.....	105
6.3.1.1 Αριθμοδείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού.....	105
6.3.1.2 Αριθμοδείκτης Μόχλευσης.....	106
6.3.1.3 Αριθμοδείκτης Βαθμού Φερεγγυότητας.....	107
6.3.1.4 Αριθμοδείκτης Υποχρεώσεων προς Σύνολο Ενεργητικού	108
6.3.2 Αριθμοδείκτες Ρευστότητας	109
6.3.2.1 Αριθμοδείκτης Διατραπεζικών Συναλλαγών.....	110
6.3.2.2 Αριθμοδείκτης Συνόλου Ενεργητικού προς Χορηγήσεις.....	112
6.3.2.3 Αριθμοδείκτης Χορηγήσεων προς Καταθέσεις.....	113
6.3.3 Αριθμοδείκτες Επενδύσεων.....	114
6.3.3.1 Αριθμοδείκτης Εμπορικού Χαρτοφυλακίου προς Ενεργητικό.....	114
6.3.4 Αριθμοδείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας.....	115
6.3.4.1 Αριθμοδείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Capital Adequacy Ratio - CAR).....	116
6.3.4.2 Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς Σύνολο ενεργητικού.....	117
6.3.4.3 Αριθμοδείκτης Κερδοφόρων στοιχείων Ενεργητικού προς Σύνολο Ενεργητικού.....	118
6.3.5 Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Καταθέσεων.....	119
6.3.5.1 Αριθμοδείκτης Δανείων προς καταθέσεις	119
6.3.6 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας	120
6.3.6.1 Αριθμοδείκτης Χρηματοοικονομικής Μόχλευσης.....	120
6.3.6.2 Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους	121
6.3.6.3 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Απασχολούμενων Κεφαλαίων.....	122
6.3.6.4 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (Return on Equity- ROE).....	123
6.3.6.5 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού (Return on Assets - ROA).....	125
6.3.7 Αριθμοδείκτες Κεφαλαιακής Διάρθρωσης και Βιωσιμότητας.....	126
6.3.7.1 Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Ενεργητικό.....	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 Συμπεράσματα.....	128
7.2 Προτάσεις	133

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγή

Η παγκόσμια οικονομική ύφεση του 2008 φανέρωσε στον υπερθετικό βαθμό τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα στην σύγχρονη οικονομία. Οι τράπεζες είναι σύνθετα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο επιχειρησιακό περιβάλλον και αντιμετωπίζουν υψηλά επίπεδα κινδύνου είτε ως δανειστές είτε ως επενδυτές.

Γι' αυτό και ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου έχει αναβαθμιστεί και πλέον αποτελεί σημαντικότατο αρωγό στις προσπάθειες της διοίκησης ενός τραπεζικού ιδρύματος να ανταπεξέλθει επιχειρηματικά αποφεύγοντας επικίνδυνες καταστάσεις, πετυχαίνοντας τους εταιρικούς στόχους ενώ παράλληλα διατηρείται η μακροχρόνια βιωσιμότητα.

Έχουν γίνει πολλές μελέτες τα τελευταία χρόνια που προσπαθούν να αναλύσουν την αξία του εσωτερικού ελέγχου στον τραπεζικό τομέα και την σχέση του εσωτερικού ελέγχου με την διαχείριση κινδύνου. Επίσης έχουν γίνει πολλές έρευνες που μετρούν την αποτελεσματικότητα και την ακρίβεια των υπαρχόντων μοντέλων πρόβλεψης κινδύνου ή μιας τραπεζικής πτώχευσης ενώ μελετούν και την δημιουργία νέων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι προσπαθήσει να αναλύσει την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, να μελετήσει τις σύγχρονες τάσεις αλλά και προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο εσωτερικός έλεγχος σήμερα και στο μέλλον καθώς και την σχέση του με την διαχείριση κινδύνου.

Παράλληλα με την εφαρμογή του μοντέλου Z-score στις τέσσερις συστημικές τράπεζες καθώς και την εφαρμογή ενός μεγάλου συνόλου αριθμοδεικτών εξάγονται συμπεράσματα για την οικονομική κατάσταση των τραπεζών στα πλαίσια πάντα της αναβαθμισμένης λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου που προσπαθεί να δει την σημερινή τράπεζα όχι ως έναν γραφειοκρατικό μηχανισμό αλλά ως μια οικονομική οντότητα που

πρέπει να λαμβάνει βοήθεια και υποστήριξη από τον εσωτερικό έλεγχο με στόχο να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητά της.

Στο **2^ο κεφάλαιο** γίνεται μια παρουσίαση σύγχρονης βιβλιογραφίας με μελέτες που αφορούν τον εσωτερικό έλεγχο, την σχέση του με την διαχείριση κινδύνου και την εφαρμογή νέων και παλιότερων μοντέλων πρόβλεψης της τραπεζικής αποτυχίας.

Στο **3^ο κεφάλαιο** γίνεται μια ολοκληρωμένη παρουσίαση και ανάλυση του εσωτερικού ελέγχου καθώς και παρουσίαση των Διεθνών Προτύπων Εσωτερικού Ελέγχου καθώς και των απαιτήσεων από την εφαρμογή των συμφώνων Βασιλείας I – II και III.

Στο **4^ο κεφάλαιο** γίνεται παρουσίαση και ανάλυση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζικών ιδρυμάτων ενώ στο **5^ο κεφάλαιο** γίνεται μια ολοκληρωμένη παρουσίαση της έννοιας της διαχείρισης κινδύνου.

Στο **6^ο κεφάλαιο** εφαρμόζουμε το μοντέλο Z-score του Altman και αναλύουμε ένα ολοκληρωμένο σύνολο αριθμοδεικτών στα δημοσιευμένα οικονομικά αποτελέσματα των τεσσάρων συστημικών τραπεζών, την Εθνική, την Πειραιώς, την Alpha Bank και την Eurobank.

Τέλος στο **7^ο κεφάλαιο** παρουσιάζουμε τα συμπεράσματα της εργασίας μας μαζί με προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζουμε σύγχρονες μελέτες από το 2016 και μετά που έχουν ως σκοπό να μελετήσουν τον εσωτερικό έλεγχο, μετρώντας την αξία που προσθέτει στην συνολική λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, παράλληλα εξετάζοντας ποια θα πρέπει να είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτει σήμερα και στο μέλλον η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Επιπλέον παρουσιάζουμε εξίσου σύγχρονες μελέτες από το 2016 και μετά που εξετάζουν τα πραγματικά ποσοστά επιτυχίας των παλιών μοντέλων πρόβλεψης των τραπεζικών αποτυχιών παράλληλα με την παρουσίαση νέων μεθόδων πρόβλεψης των τραπεζικών πτωχεύσεων που συγκρίνουν σε αρκετές περιπτώσεις τα παλιότερα με τα νέα μοντέλα.

2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

2.2.1 Βιβλιογραφική Επισκόπηση - Εσωτερικός Έλεγχος

Η Zinca (2016) μελέτησε τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την μέτρηση της αξίας του εσωτερικού ελέγχου στον τραπεζικό τομέα ώστε να προσδιορίσει τις πιο σημαντικές από αυτές και να εξετάσει την επίδραση των αποτελεσμάτων του εσωτερικού ελέγχου στην επιτυχία κάθε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Όπως η ίδια διατείνεται στην μελέτη της, δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα του τύπου: «Οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα επιβεβαιώνουν την αξία τους;» και «Πώς μπορεί να αποδείξει ο εσωτερικός έλεγχος τη συμβολή του στην επίτευξη προστιθέμενης αξίας στον οργανισμό;». Η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε περιελάμβανε τα ακόλουθα στοιχεία:

- Ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας, συμπεριλαμβανομένων των ισχυόντων κανονισμών και συστάσεων του (ΠΑ BCBS) για τον εσωτερικό έλεγχο γενικά και για τον εσωτερικό έλεγχο στον τραπεζικό κλάδο ειδικότερα.

- Επισκόπηση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών έργων και περιπτώσιολογικές μελέτες που περιλαμβάνονται στο «Imperatives for Change: The IIA's Global Internal Audit Survey in Action Report V» (IIA, 2011c) καθώς και μελέτες ή εκθέσεις περιπτώσεων που δημιουργήθηκαν από τις μεγαλύτερες ελεγκτικές – συμβουλευτικές εταιρείες στον πλανήτη όπως η Ernst & Young, η PwC και η Deloitte από το 2010 έως και το 2014.
- Σύνδεση των σχετικών μεθόδων και πρακτικών για τη μέτρηση της απόδοσης του εσωτερικού ελέγχου στον τραπεζικό τομέα.

Στα συμπεράσματα της μελέτης γράφεται πως τις τελευταίες δεκαετίες, σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές και δόθηκε μεγάλη προσοχή στην εκτίμηση της αποτελεσματικότητας και της απόδοσης του εσωτερικού ελέγχου και της αξίας που προσθέτει στα τραπεζικά ιδρύματα. Οι αναλύσεις των μελετών δείχνουν ότι τόσο τα τραπεζικά ιδρύματα όσο και οι θεσμικές και εποπτικές αρχές θέλουν την επέκταση της συνεισφοράς του εσωτερικού ελέγχου, προκειμένου να προστεθεί περισσότερη αξία στην επιτυχημένη λειτουργία των τραπεζών που θα συμβάλλει στην επίτευξη των επιχειρηματικών αλλά και κοινωνικών στόχων τους, μέσω ενός πιο ενεργού ρόλου στην διαχείριση κινδύνων και στην εταιρική διακυβέρνηση. Δηλαδή ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να βοηθήσει τα τραπεζικά ιδρύματα στην επίτευξη των απαραίτητων αλλαγών προσαρμογής στις νέες προκλήσεις στο σύνθετο και δαιδαλώδες παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον και στον προσδιορισμό της βέλτιστης ισορροπίας μεταξύ κινδύνου, κόστους και αξίας μέσα σε αυτό.

Οι Lim, C. Y., Woods, M., Humphrey, C., & Seow, J. L. (2017), χρησιμοποίησαν εμπειρικά στοιχεία στην μελέτη τους για να εξετάσουν τη λειτουργική δυναμική στην φύση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων στον τραπεζικό τομέα. Παρατήρησαν πως ένα κοινό χαρακτηριστικό των ρυθμιστικών πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην εξασφάλιση μιας πιο διαρθρωτικά ανεξάρτητης λειτουργίας διαχείρισης κινδύνου είναι ότι δεν κατάφεραν να διορθώσουν μία κρίσιμη κατάσταση που την ονομάζουν «βασικό παράδοξο» η οποία είναι, η ανισορροπία ισχύος που παρατηρείται στα τραπεζικά ιδρύματα με τις λειτουργίες front office όπως οι επενδυτικές και εμπορικές να κυριαρχούν έντονα σε αυτές του back office όπως ο εσωτερικός έλεγχος.

Σύμφωνα με τα εμπειρικά τους στοιχεία καταλήγουν στην άποψη ότι ο διαχωρισμός του κινδύνου μέσω του διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων και άρα των ευθυνών, σε συνδυασμό με προσλήψεις προσωπικού υψηλών ικανοτήτων και ταυτόχρονα

υψηλών αμοιβών ενθαρρύνουν τον προσανατολισμό στο κέρδος μειώνοντας την ικανότητα του συστήματος διαχείρισης κινδύνου αφού πλέον οι αρμόδιοι εργαζόμενοι αναλαμβάνουν μεγαλύτερα ρίσκα από αυτά που θα έπρεπε. Ολοκληρώνοντας θεωρούν πως όσο θα αυξάνεται η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου στην διαχείριση κινδύνου τόσο θα εμποδίζεται η αύξηση του κινδύνου στην λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Οι Božek, S., & Emerling, I. (2016), ασχολήθηκαν με την μελέτη του εσωτερικού ελέγχου ως προς την ικανότητα του να προστατεύει μια οικονομική οντότητα από τους παράγοντες κινδύνου. Η ερευνητική μέθοδος που ακολούθησαν βασίστηκε στην εννοιολογική ανάλυση της βιβλιογραφίας στον εξεταζόμενο τομέα, καθώς και στην περιπτώσιολογική μελέτη ενός πολύ μεγάλου οργανισμού στον τομέα της ενέργειας. Στα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει, πως ο εσωτερικός έλεγχος ως εργαλείο διαχείρισης αποτελεί ένα πραγματικά σημαντικό προστατευτικό μέσο που συνδέει τον οργανισμό με τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνου. Συγκεκριμένα, η σχέση του εσωτερικού ελέγχου με τη διαχείριση κινδύνων δεν προκύπτει μόνο από τις κατευθυντήριες γραμμές που περιλαμβάνονται στον ορισμό του ελέγχου, αλλά και από την αυξανόμενη συνειδητοποίηση ότι κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα εκτίθεται σε κίνδυνο.

Γίνεται σαφές από τα συμπεράσματα της μελέτης πως προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των μεθόδων μείωσης των κινδύνων στον οργανισμό, πρέπει να δημιουργηθεί κατάλληλο σύστημα ελέγχου και ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης κινδύνου. Θεωρείται ότι ο εσωτερικός έλεγχος επικεντρώνεται στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης κινδύνων και στη δυνατότητά του να προτείνει αλλαγές και βελτιώσεις που θα ωφελήσουν τον οργανισμό. Συστήνεται δε ο εσωτερικός έλεγχος να ξεκινά με την εξοικείωση με το περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί ο οργανισμός και τους κινδύνους που συνδέονται με τις δραστηριότητές του, ελέγχοντας ταυτόχρονα τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται και εφαρμόζεται το σύστημα διαχείρισης κινδύνων και σε ποιο βαθμό είναι λειτουργικά αποτελεσματικό για τον οργανισμό.

Ο Rijamamprianina, R. (2016), ασχολήθηκε με την αλλαγή που επέφερε η οικονομική κρίση στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Νοτίου Αφρικής με την οποία αναβαθμίστηκε ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου αλλά και αυξήθηκαν σημαντικά οι προσδοκίες όλων των ενδιαφερόμενων μερών που σχετίζονται με τις τράπεζες είτε πρόκειται για επενδυτές είτε για πελάτες. Με την μελέτη του επιδιώκει να εντοπίσει τους βασικούς παράγοντες επιτυχίας μέσω της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου των τεσσάρων μεγάλων τραπεζών

της Νότιας Αφρικής και των δραστηριοτήτων τους στις κεφαλαιαγορές. Για το σκοπό αυτό, πραγματοποίησε αναλυτικές συνεντεύξεις με έμπειρους εσωτερικούς ελεγκτές, διαχειριστές κινδύνων και traders. Από τα συμπεράσματα της έρευνας προκύπτει πως οι διαχειριστές κινδύνων πρέπει να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες εσωτερικού ελέγχου για να διασφαλίσουν όχι μόνο την αποτελεσματική και ποιοτική διαχείριση του κινδύνου στις τράπεζες, αλλά και να αυξήσουν την εμπειρία τους σε μορφές κινδύνου που δεν γνωρίζουν. Ο επικεφαλής της μονάδας διαχείρισης κινδύνου πρέπει να είναι η κινητήρια δύναμη μιας συνεργαζόμενης ομάδας στελεχών. Η αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των στελεχών της μονάδας διαχείρισης κινδύνου και των εσωτερικών ελεγκτών θα ενθαρρύνει μια προσέγγιση όπου συνδυάζονται διαφορετικά πλεονεκτήματα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνου εντός ενός οργανισμού και την αποφυγή κενών στον εντοπισμό κινδύνου.

Επίσης οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναλάβουν δράση και να οργανώσουν τον εσωτερικό έλεγχο πριν προκύψει άλλη οικονομική κρίση. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι προετοιμασμένος να υποστηρίξει και να προωθήσει τις πρωτοβουλίες της ομάδας του ώστε να αναδείξει τα πλεονεκτήματα της συνεργασίας με τον εσωτερικό έλεγχο για την προώθηση συνεργιών με τα στελέχη της μονάδας διαχείρισης κινδύνου, προκειμένου να καταφέρει ο εσωτερικός έλεγχος να αγγίξει όλα τα ζητήματα. Επιπλέον τονίζεται πως η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να ενσωματώνει μια εμπεριστατωμένη κουλτούρα μάθησης για την κατανόηση των βασικών παραγόντων που επηρεάζουν την αξία των μετόχων καθώς αυτό αποτελεί τον βασικό στόχο ύπαρξης οποιασδήποτε οικονομικής οντότητας και σε καμία περίπτωση δεν θεωρείται επιτυχημένη η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όταν εμποδίζει την ανάπτυξη.

Επιπλέον προτείνεται πως η επιτροπή ελέγχου πρέπει να διενεργεί τις δικές της ανεξάρτητες εκτιμήσεις για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου για να επιβεβαιώνει ότι πληρούνται οι προσδοκίες της απόδοσης του. Επίσης η ευθυγράμμιση της στρατηγικής του εσωτερικού ελέγχου με την εταιρική στρατηγική πρέπει να αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο της επιτροπής ελέγχου. Αυτό θα διασφαλίσει ότι ο εσωτερικός έλεγχος θα εστιάζεται σε βασικά ζητήματα που επηρεάζουν την επιβίωση της τράπεζας. Γι' αυτό θα πρέπει η επιτροπή ελέγχου να ενημερώνεται από το διοικητικό συμβούλιο για όλα τα σημαντικά τρέχοντα ζητήματα ώστε να προσαρμόζετε ανάλογα και η στόχευση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.

Ο Naheem, M. A. (2016), ασχολήθηκε με τον ρόλο της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με τους κανόνες συμμόρφωσης και εποπτείας κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (anti-money laundering, AML) στις παγκόσμιες τραπεζικές συναλλαγές. Η αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση των τραπεζικών λειτουργιών και η παγκοσμιοποίηση του χρηματοοικονομικού εγκλήματος απαιτούν μια νέα αναθεώρηση του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου. Η έρευνα χρησιμοποιεί δευτερογενή στοιχεία για να αναλύσει τα τρέχοντα προβλήματα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου τόσο από θεωρητική όσο και από εμπειρική άποψη στο πλαίσιο πρόσφατων υποθέσεων προσπάθειας νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κατά τραπεζών. Η παγκοσμιοποίηση του χρηματοοικονομικού εγκλήματος και η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν επιπτώσεις στη διαχείριση και τη διακυβέρνηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε όλο τον κόσμο. Μεταξύ των συμπερασμάτων της έρευνας προκρίνεται πως οι τραπεζικοί όμιλοι πρέπει να συνεργάζονται για την ανάθεση και την ανάπτυξη των συγκεκριμένων συστημάτων λογισμικού που χρειάζονται για να παρακολουθούν και να εντοπίζουν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και να εντοπίζουν ανωμαλίες στις τραπεζικές συναλλαγές των πελατών τους.

Επιπλέον και εξαιτίας της ανάπτυξης συνεχώς νέων τεχνικών για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες παγκοσμίως όπως αυτή του trade based money laundering (TBML) προτείνεται η δημιουργία τοπικών επιτροπών εσωτερικού ελέγχου σε κάθε γεωγραφική περιοχή που θα λειτουργούν ως ο συνδεδεμένος κρίκος των εσωτερικών ελεγκτών που βρίσκονται στα τραπεζικά καταστήματα και της επιτροπής ελέγχου σε επίπεδο διοίκησης. Η καλύτερη επικοινωνία με την όσο πιο απρόσκοπτη μεταφορά των απαραίτητων πληροφοριών θα βοηθήσει στην μείωση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με ταυτόχρονη μείωση των κινδύνων για τα τραπεζικά ιδρύματα.

Οι Stefanescu, A., Pitulice, I. C., & Mihalcea, F. (2017), ερεύνησαν τον ρόλο του εσωτερικού ελέγχου που μεσολαβεί μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών δηλαδή της διοίκησης και της διαχείρισης κινδύνου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθιστώντας σημαντικό στοιχείο του μηχανισμού εταιρικής διακυβέρνησης. Από την άποψη αυτή, ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να διασφαλίζει, την επίτευξη των στόχων του πιστωτικού ιδρύματος με την ταυτόχρονη ποιοτική και αποτελεσματική διαχείριση κινδύνου. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε περιλάμβανε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο έγινε έρευνα στην σχετική βιβλιογραφία ενώ στο δεύτερο στάδιο πραγματοποιήθηκαν προσωπικές

συνεντεύξεις σε τρεις επαγγελματικούς ρόλους σε ένα τραπεζικό ίδρυμα της Ρουμανίας που ήταν: R1 – υπάλληλος πιστώσεων, R2 –Ο επικεφαλής του τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού και R3 - εσωτερικός ελεγκτής. Κάθε συνέντευξη διήρκεσε περίπου τριάντα λεπτά και περιλάμβανε εννέα ερωτήσεις.

Στα συμπεράσματα της έρευνα φαίνεται ξεκάθαρα το γεγονός ότι ο εσωτερικός έλεγχος εξυπηρετεί τον σκοπό του και συμβάλλει στη μείωση του κινδύνου απάτης εντός των πιστωτικών ιδρυμάτων, προσθέτοντας επιπλέον αξία στον οργανισμό μέσω των συστάσεων που παράγει. Επίσης τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν δείχνουν μια πολύ καλή επικοινωνία μεταξύ των υπαλλήλων των τμημάτων και των εσωτερικών ελεγκτών. Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή προσεγγίζεται από τους ερωτηθέντες με θετικό τρόπο. Ο εσωτερικός ελεγκτής ελέγχει και διορθώνει τις πιθανές παρατυπίες, εντοπίζει απάτες, επαληθεύει την ορθή και πλήρη εφαρμογή των εσωτερικών κανονισμών. Επιπλέον όσον αφορά την πρόληψη και την προστασία από τους κινδύνους, αναλύει αντικειμενικά όλες τις συναλλαγές που διενεργούνται στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα.

Οι Gelman, M., Greenberg, D., & Rosenboim, M. (2018), παρατηρούν πως τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές και οι επενδυτικές εταιρείες υποχρεούνται να διατηρούν μια αποτελεσματική διαδικασία διαχείρισης κινδύνου. Μελέτες έχουν δείξει ότι μια εταιρεία η οποία διαχειρίζεται τον κίνδυνο μπορεί να χρησιμοποιήσει τους διαθέσιμους πόρους της για να επενδύσει αποτελεσματικότερα σε δυνητικά κερδοφόρα έργα. Γι' αυτό και η έρευνα που διεξήγαγαν είχε ως σκοπό να εντοπίσει κάποια μέθοδο αξιολόγησης των μονάδων διαχείρισης κινδύνου. Μέσα από την μελέτη της βιβλιογραφίας βρέθηκαν δώδεκα παράμετροι που αντιπροσωπεύουν τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχουν όλες οι μονάδες διαχείρισης κινδύνου των τραπεζών. Αυτές οι παράμετροι παρότι έχουν περιγραφεί όπως προαναφέρθηκε στην βιβλιογραφία δεν έχουν αξιολογηθεί σε αυτήν. Οι ερευνητές δημιούργησαν ένα ερωτηματολόγιο το οποίο στάλθηκε σε διευθυντές διαχείρισης κινδύνου τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι δώδεκα παράμετροι αφορούν όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την διαχείριση κινδύνου από τις αμοιβές των στελεχών μέχρι και την προσαρμογή της κεφαλαιακής επάρκειας ανάλογα με τις περιστάσεις. Οι παράμετροι αυτοί χωρίζονται σε τρεις διαστάσεις της απόδοσης της μονάδας διαχείρισης κινδύνου που είναι, ο επαγγελματισμός, η οργανωτική κατάσταση και η σχέση με την ανώτατη διοίκηση και το διοικητικό συμβούλιο.

Στα αποτελέσματα της έρευνας βρέθηκε θετική σχέση μεταξύ της βαθμολογίας

που λαμβάνει μια μονάδα διαχείρισης κινδύνου και των χαρακτηριστικών που έχει η διοίκησή της. Έτσι στις περιπτώσεις που οι διευθυντές διαχείρισης κινδύνου ήταν υψηλότερα αμειβόμενοι και παράλληλα ήταν μέλη της επιτροπής ελέγχου ή του διοικητικού συμβουλίου η βαθμολογία αξιολόγησης σύμφωνα με την μέθοδο που παρουσιάζεται στην έρευνα, της εκάστοτε μονάδας διαχείρισης κινδύνου που επετεύχθη ήταν υψηλότερη. Όσο μεγαλύτερη επιρροή έχει ο διευθυντής διαχείρισης κινδύνου στην ανώτερη διοίκηση και όσο πιο επαγγελματική είναι η επιτροπή κινδύνου, τόσο καλύτερη είναι η απόδοση της μονάδας διαχείρισης κινδύνου. Επιπλέον, η αρνητική σχέση μεταξύ της βαθμολογίας αξιολόγησης και του αριθμού των προηγούμενων τραπεζικών κρίσεων, υποδηλώνει μια σύνδεση μεταξύ της βιωσιμότητας των τραπεζών και της απόδοσης των μονάδων διαχείρισης κινδύνου.

Οι Ma'ayan, Y., & Carmeli, A. (2016), διεξήγαγαν έρευνα σε επιχειρήσεις στο Ισραήλ. Σύμφωνα με τους ερευνητές η συγκεκριμένη μελέτη των εσωτερικών ελεγκτών και ελεγχόμενων, που συμμετέχουν στην λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων συμπεριλαμβανομένων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο Ισραήλ, επεκτείνει τη θεωρία και την έρευνα για τους εσωτερικούς ελέγχους. Η μελέτη αναπτύσσει και δοκιμάζει ένα μοντέλο που εξετάζει το ρόλο της ανώτατης διοίκησης και των εσωτερικών ελεγκτών στη διευκόλυνση της μάθησης από τα συμπεράσματα των εσωτερικών ελέγχων και την βελτίωση της απόδοσης της οικονομικής οντότητας. Οι ερευνητές συνέλλεξαν δεδομένα από 79 διευθύνσεις εσωτερικού ελέγχου και έλαβαν συνολικά 316 ερωτηματολόγια. Επίσης έλαβαν 244 ερωτηματολόγια από ελεγχόμενους στις ίδιες επιχειρήσεις. Αυτή η μελέτη εξέτασε το ρόλο της ανώτατης διοίκησης, των ελεγκτών και των ελεγχόμενων στην προώθηση των θετικών επιπτώσεων από την διενέργεια των εσωτερικών ελέγχων. Διαπιστώθηκε ότι η διοικητική υποστήριξη στον εσωτερικό έλεγχο, οι δεξιότητες και η συμπεριφορά των ελεγκτών είναι βασικοί μηχανισμοί για την ανάπτυξη θετικών σχέσεων μεταξύ ελεγκτών και ελεγχόμενων, οι οποίες με τη σειρά τους δημιουργούν το κατάλληλο κλίμα ώστε να προωθηθεί η μάθηση από τα ευρήματα του ελέγχου. Πρόκειται για μια σημαντική διαδικασία που ευνοεί την δημιουργία κουλτούρας ηθικής ενώ ταυτόχρονα αυξάνει και την αποτελεσματικότητα της εκάστοτε οικονομικής μονάδας.

Οι Klimikoná, M., & Muchoná, M. (2016), επικεντρώθηκαν στην μελέτη της εφαρμογής της εταιρικής διακυβέρνησης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καθώς και στον αντίκτυπο των επικαιροποιημένων κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης και του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση που εφαρμόστηκαν μετά την οικονομική κρίση του

2008. Η μέθοδος που ακολούθησαν οι ερευνητές αφορά στην μελέτη της βιβλιογραφίας και των κανόνων που αφορούν την εταιρική διακυβέρνηση. Ορισμένες πρόσφατες περιπτώσεις όπου το σύστημα διακυβέρνησης έχει αποτύχει έχουν προκαλέσει μια εντατική αναζήτηση κανόνων, μεθόδων, διαδικασιών και θεσμών που θα μπορούσαν να αποτρέψουν παρόμοιες αποτυχίες στο μέλλον. Στα συμπεράσματα της έρευνας τονίζεται πως ένα επιτυχημένο σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης θα πρέπει να διοχετεύει επιτυχώς τις προσπάθειες των στελεχών σε αυτούς τους τομείς που οδηγούν στην δημιουργία αξίας προς όφελος του οργανισμού στο σύνολό του. Η καλή εταιρική διακυβέρνηση δεν αφορά μόνο ένα οικοδόμημα κανόνων ή ένα οικοδόμημα θεσμικού πλαισίου. Τα κρίσιμα στοιχεία είναι διαδικασίες και αποτελέσματα.

Επιπλέον συμπεραίνεται ότι ο εσωτερικός έλεγχος αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό εργαλείο διαχείρισης που βοηθά και υποστηρίζει τη διαχείριση προκειμένου να εντοπίζει και να διαχειρίζεται τους κινδύνους που προσθέτουν επιπλέον αξία για τις δραστηριότητες του εκάστοτε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Προτείνεται να μετασχηματιστεί ο εσωτερικός έλεγχος, στον έλεγχο βάσει κινδύνου (risk based internal audit) για να αυξάνονται με ασφάλεια οι αξίες των μετόχων, να αξιολογούνται σε βάθος οι ευκαιρίες ανάπτυξης και φυσικά να αναπτυχθεί και η κατάλληλη κουλτούρα που αφορά στον ρόλο του εσωτερικού ελέγχου σε ολόκληρη την επιχείρηση.

2.2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση - Ανάλυση Κινδύνου – Εργαλεία Εσωτερικού Ελέγχου

Οι Jing, Z., & Fang, Y. (2018), ερεύνησαν συγκρίνοντας το μοντέλο logit και τα μοντέλα εξόρυξης δεδομένων στην πρόβλεψη των τραπεζικών αποτυχιών στις ΗΠΑ μεταξύ 2002 και 2010 χρησιμοποιώντας αλλαγές στην αναλογία 16 χρηματοοικονομικών δεικτών με βάση ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα από τραπεζικά ιδρύματα. Η μέθοδος που ακολούθησαν οι ερευνητές συγκρίνει την απόδοση του μοντέλου logit, των νευρωνικών δικτύων και των μηχανών διανυσμάτων υποστήριξης (support vector machines – SVM) στην πρόβλεψη τραπεζικών αποτυχιών σε ένα δείγμα 293 τραπεζικών αποτυχιών στις ΗΠΑ μεταξύ 2002 και 2010. Όπως προαναφέρθηκε, για τον σκοπό της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν δεκαέξι χρηματοοικονομικοί δείκτες απόδοσης από κάθε τράπεζα.

Στα συμπεράσματα της έρευνας τονίζεται ότι το μοντέλο logit είναι ένα καλό και αξιόπιστο εργαλείο για την πρόβλεψη των τραπεζικών πτωχεύσεων. Επιπλέον, το μοντέλο

logit επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση των σχέσεων μεταξύ των χρηματοοικονομικών μεταβλητών και των τραπεζικών αποτυχιών, γεγονός που επιτρέπει στους ελεγκτές των τραπεζών να αξιολογούν την οικονομική κατάσταση τους πιο αποτελεσματικά από τη χρήση μοντέλων εξόρυξης δεδομένων. Τα μοντέλα δεδομένων μπορούν να προβλέψουν την πτώχευση μιας τράπεζας, όταν κάθε δείγμα έχει την ίδια πιθανότητα επιλογής, αλλά αυτό δεν ισχύει όταν πρόκειται για τραπεζικούς δείκτες σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους που κάθε χρονική περίοδος έχει άλλη βαρύτητα.

Ο Ghosh, A. (2017), χρησιμοποιώντας ένα μεγάλο σύνολο δεδομένων που περιλαμβάνει τριμηνιαία οικονομικά αποτελέσματα από όλες τις 5.491 εμπορικές τράπεζες στις ΗΠΑ που λειτουργούσαν από το 2001 έως το 2016, ερεύνησε τις σχέσεις των παραγώγων με τους τραπεζικούς κινδύνους και την κερδοφορία των τραπεζών. Μετά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, οι τραπεζικές ρυθμιστικές αρχές στις ΗΠΑ δίνουν έμφαση στην καλή κεφαλαιοποίηση τραπεζών και στην μείωση των κινδύνων που μπορεί να οδηγήσουν μια τράπεζα σε πτώχευση. Ωστόσο, τα οικονομικά κίνητρα οδηγούν τις τράπεζες στο να χρησιμοποιούν παράγωγα και έτσι να εκτίθενται σε δυνητικά υψηλότερους κινδύνους. Για αυτό και η συγκεκριμένη έρευνα μελέτησε τις σχέσεις των παραγώγων με τους κινδύνους και την κερδοφορία τόσο μετά την περίοδο της κρίσης (2009-2016) όσο και την περίοδο προ κρίσης (2001-2006) και σύγκρινε τα δεδομένα. Αναλύθηκαν όλα τα οικονομικά αποτελέσματα στους δημοσιευμένους ισολογισμούς συγκρίνοντας τα τριμηνιαία αποτελέσματα μεταξύ τους και παράλληλα αναλύοντας τα με την βοήθεια οικονομετρικών μοντέλων όπως το Z-score του Altman και της μεθόδου Monte Carlo με χρήση Μαρκοβιανών Αλυσίδων.

Στα συμπεράσματα της έρευνας τονίζεται πως υπάρχουν σαφείς αποδείξεις ότι τα παράγωγα και τα δύο μεγαλύτερα συστατικά τους που είναι το επιτόκιο και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, μειώνουν τους τραπεζικούς κινδύνους. Αυτό είναι ένα εύρημα που ισχύει για τις μεγάλες και κερδοφόρες τράπεζες και για εκείνες με το μεγαλύτερο μερίδιο παραγώγων στο χαρτοφυλάκιο τους. Επιπλέον, τα παράγωγα αυξάνουν τα προσαρμοσμένα στον κίνδυνο κέρδη. Ωστόσο, στην εποχή μετά την κρίση, αυτή η θετική επιρροή των παραγώγων συναλλαγματικής ισοτιμίας στα κέρδη εξαφανίστηκε καθώς οι τράπεζες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη πρόκληση να στοιχηματίσουν επιτυχώς σε κινήσεις νομισμάτων μέσα σε ένα πιο ασταθές παγκόσμιο περιβάλλον νομισμάτων και ισοτιμιών. Τα αποτελέσματα της περιόδου μετά την κρίση απαιτούν σίγουρα από τις τραπεζικές αρχές των ΗΠΑ να βελτιώσουν την κανονιστική ρύθμιση για διάφορα παράγωγα, έτσι ώστε το κόστος συμμετοχής σε αυτές τις δραστηριότητες να μην υπερβαίνει τα οφέλη τους για τις

τράπεζες. Επειδή τα παράγωγα είναι πιο περίπλοκα χρεόγραφα σε σύγκριση με άλλα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία όπως ομόλογα και μετοχές απαιτείται σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας να καθιερωθεί από τις ρυθμιστικές αρχές της τραπεζικής αγοράς στις ΗΠΑ η παροχή ακριβέστερης αποκάλυψης σχετικών πληροφοριών με τα παράγωγα από τις τράπεζες. Τέλος προτείνεται να αυξηθούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις σε σχέση με το επιτρεπόμενο όριο έκθεσης σε κινδύνους μέσα από τα παράγωγα.

Οι Le, H. H., & Viviani, J. L. (2018), μελέτησαν την αποτελεσματικότητα των παραδοσιακών στατιστικών τεχνικών και των τεχνικών μηχανικής μάθησης, όταν εφαρμόζονται με στόχο να προβλέψουν την πτώχευση των τραπεζών. Ένα δείγμα 3000 αμερικανικών τραπεζών (1438 πτωχεύσεις και 1562 ενεργές τράπεζες) διερευνάται από δύο παραδοσιακές στατιστικές τεχνικές:

1. Διακριτή Ανάλυση (Discriminant analysis)
2. Λογιστική Παλινδρόμηση (Logistic regression)

και τρεις μηχανικές μεθόδους μάθησης

1. Τεχνητά Νευρωνικά Δίκτυα (Artificial neural networks)
2. Μηχανές Διανυσμάτων Υποστήριξης (Support Vector Machines)
3. Αλγόριθμους k- nearest neighbors

Για κάθε τράπεζα, τα δεδομένα συλλέχθηκαν για μια περίοδο 5 ετών προτού κάποιες εξ αυτών πτωχεύσουν. Χρησιμοποιήθηκαν 31 χρηματοοικονομικοί δείκτες που εξήχθησαν από τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία και καλύπτουν 5 βασικές πτυχές: Ποιότητα Δανείων Πελατών, Ποιότητα Κεφαλαίου, Αποδοτικότητα Λειτουργίας, Κερδοφορία και Ρευστότητα.

Στα συμπεράσματα της έρευνας τονίζεται πως οι μηχανικές μέθοδοι μάθησης των Τεχνητών Νευρωνικών Δικτύων και των Αλγορίθμων k-nearest neighbors μπόρεσαν να προβλέψουν τις πτωχεύσεις αποτελεσματικότερα πετυχαίνοντας 75,6% σε σχέση με τις παραδοσιακές στατιστικές τεχνικές που πέτυχαν 72% επιτυχία στην πρόβλεψη των πτωχεύσεων. Όμως η μέθοδος των Μηχανών Υποστήριξης Διανυσμάτων πέτυχε ποσοστό 71,6% που είναι κατώτερο από το ποσοστό επιτυχίας των παραδοσιακών τεχνικών γεγονός που αποδεικνύει την αξία τους. Επιπλέον από την έρευνα προέκυψε πως, τρεις κατηγορίες χρηματοοικονομικών δεικτών παίζουν σημαντικότερο ρόλο στην πρόβλεψη της πορείας των τραπεζών και αυτές είναι η αποδοτικότητα λειτουργίας, η κερδοφορία και η ρευστότητα. Πιο συγκεκριμένα, οι χρηματοοικονομικοί δείκτες: Απομειωμένα Δάνεια /

Ακαθάριστα Δάνεια, Δείκτης κεφαλαίου Tier 1, Κεφάλαια / Σύνολο περιουσιακών στοιχείων, Λοιπά έσοδα χρήσης / Μέσο όρο περιουσιακών στοιχείων, Καθαρά έσοδα από τόκους / Μέσο όρο στοιχείων ενεργητικού, Φόροι από εισόδημα εκτός της κύριας δραστηριότητας / Μέσος όρος ενεργητικού, Απόδοση μέσου ενεργητικού, κόστος / έσοδα, Καθαρό ποσό δανείων / σύνολο περιουσιακών στοιχείων, Καθαρό ποσό δανείων/ Κατάθεση & βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση και Καθαρό ποσό δανείων/ Συνολικές καταθέσεις και Συνολικό δανεισμό είναι πιο σχετικές στην πρόβλεψη μιας τραπεζικής πτώχευσης.

Οι Rizvi, N. U., Kashiramka, S., & Singh, S. (2018), μελέτησαν το θεωρητικό υπόβαθρο της Βασιλείας III και διερεύνησαν τους παράγοντες που οδηγούν στον κίνδυνο επιτοκίου και στον πιστωτικό κίνδυνο των τραπεζών πριν και μετά την οικονομική κρίση, σε ένα δείγμα 36 εισηγμένων τραπεζών στην Ινδία. Σύμφωνα με τους ερευνητές πρόκειται ίσως για την πρώτη ερευνητική προσπάθεια του είδους, που εξετάζει εμπειρικά συγκεκριμένες, μακροοικονομικές μεταβλητές των τραπεζών και τις συνδέει με την εφαρμογή της Βασιλείας στο Ινδικό τραπεζικό σύστημα για το χρονικό διάστημα 2002-2015. Η μελέτη διεξήχθη σε δείγμα 36 εισηγμένων τραπεζών και καλύπτει την περίοδο 2002–2015, η οποία διαχωρίζεται περαιτέρω σε 2002–2008 και 2009–2015 για να ληφθεί υπόψη ο αντίκτυπος (εάν υπάρχει) της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Οι επιλεγείσες χρονικές περίοδοι συμμορφώνονται με τα χρονικά όρια που τίθενται από το Macroeconomic Assessment Group (MAG, 2010) σύμφωνα με τα οποία, κατά την εκτίμηση τυχόν μεταβλητών κατά τη διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου, πρέπει να χρησιμοποιηθούν δύο δείγματα. Ένα δείγμα, που περιορίζει τα δεδομένα πριν από τις επιπτώσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης και το άλλο δείγμα που περιλαμβάνει όλα τα διαθέσιμα δεδομένα. Για να διασφαλιστεί η συμμόρφωση, το τρίτο τρίμηνο του 2008 θα θεωρείται ως η τελευταία παρατήρηση πριν από την οικονομική κρίση. Η εξαρτημένη μεταβλητή στο πρώτο μοντέλο είναι τα ακαθάριστα μη εξυπηρετούμενα περιουσιακά στοιχεία - gross non-performing assets (GNPAs) και στο δεύτερο μοντέλο η εξαρτημένη μεταβλητή είναι το καθαρό περιθώριο επιτοκίου net interest margin (NIM). Ως ανεξάρτητες μεταβλητές επιλέχθηκαν δείκτες που χρησιμοποιούνται από την Κεντρική Τράπεζα της Ινδίας (Reserve Bank of India – RBI) που είναι :

- Αναλογία κεφαλαιακής επάρκειας - Capital Adequacy Ratio (CAR) σύμφωνα με την ΒΑΣΙΛΕΙΑ III
- Μη εξυπηρετούμενα περιουσιακά στοιχεία - non-performing assets προς Καθαρές

προκαταβολές – net advances

- Κέρδος ανά εργαζόμενο - Profit per Employee (PPE)
- Καθαρό περιθώριο επιτοκίου – net interest margin (NIM) προς Σύνολο περιουσιακών στοιχείων - Total Assets
- Δείκτης απόδοσης ενεργητικού - Return on Assets (ROA)
- Δείκτης πιστώσεων προς καταθέσεις - Credit-deposit Ratio (CDR)
- Δείκτης επενδύσεων προς καταθέσεις - Investment-deposit Ratio (IDR)
- Ύψος Δανεισμού στον Ευαίσθητο Τομέα - Lending to the Sensitive Sector (SEN) που αφορά το σύνολο των δανείων που έχουν δοθεί σε ακίνητα, εμπορεύματα και στις κεφαλαιαγορές και τα οποία εκ της φύσεως τους έχουν περισσότερη μεταβλητότητα.
- Ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ - GDP Growth Rate (GDP)

Στα συμπεράσματα της έρευνας φαίνεται πως ενώ προ κρίσης η πρώτη ερευνώμενη εξαρτημένη μεταβλητή που αφορά τα ακαθάριστα μη εξυπηρετούμενα περιουσιακά στοιχεία - gross non-performing assets (GNPAs) σχετιζόταν αρνητικά με τις ανεξάρτητες μεταβλητές Αναλογία κεφαλαιακής επάρκειας - Capital Adequacy Ratio (CAR) και Ύψος Δανεισμού στον Ευαίσθητο Τομέα - Lending to the Sensitive Sector (SEN) μετά την κρίση παρουσιάζει σταθερά θετική σχέση. Αυτό σημαίνει πως οι τράπεζες στην προσπάθεια τους να συμμορφωθούν με τις οδηγίες της ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ III για να μειώσουν τις Προβλέψεις ζημιών από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, μειώνουν τα Μη εξυπηρετούμενα περιουσιακά στοιχεία - non-performing assets που διαθέτουν.

Όσον αφορά τη δεύτερη εξαρτημένη μεταβλητή, το καθαρό περιθώριο επιτοκίου net interest margin (NIM) σχετίζεται αρνητικά με την ανεξάρτητη μεταβλητή Κέρδος ανά εργαζόμενο - Profit per Employee (PPE). Επίσης ο Δείκτης απόδοσης ενεργητικού - Return on Assets (ROA) σχετίζεται θετικά με την εξαρτημένη μεταβλητή καθαρό περιθώριο επιτοκίου net interest margin (NIM). Το σημαντικό εύρημα αφορά στην αρνητική συσχέτιση του Ποσοστού αύξησης του ΑΕΠ - GDP Growth Rate (GDP) με εξαρτημένη μεταβλητή καθαρό περιθώριο επιτοκίου net interest margin (NIM) που πρακτικά σημαίνει πως υψηλός ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ευθύνεται για την μείωση στο περιθώριο κέρδους από επιτόκια των τραπεζών. Αυτό μπορεί να σηματοδοτεί πως η εφαρμογή της ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ III θα δημιουργήσει πιέσεις στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ με ότι αυτό συνεπάγεται για την οικονομία γενικότερα.

Oι English, W. B., Van den Heuvel, S. J., & Zakrajšek, E. (2018), χρησιμοποιώντας την

μέθοδο της ταυτοποίησης υψηλής συχνότητας – high frequency identification, εκτιμούν την αντίδραση των τιμών των τραπεζικών μετοχών στις αλλαγές των επιτοκίων που προκαλούνται από τις ανακοινώσεις της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Ανοικτής Αγοράς - Federal Open Market Committee (FOMC) που είναι υπεύθυνη για το ύψος του επιτοκίου δανεισμού των εμπορικών τραπεζών από την κεντρική τράπεζα στις ΗΠΑ και μελετούν πώς αυτή η αντίδραση διαφέρει ανάλογα με τα βασικά χαρακτηριστικά της κάθε τράπεζας. Όπως οι ίδιοι διατείνονται, μελετούν το κατά πόσο επηρεάζεται η οικονομική κατάσταση μιας τράπεζας από τις αναπάντεχες αλλαγές των επιτοκίων. Το δείγμα της έρευνας αφορά της 84 ανακοινώσεις που έγιναν από την Federal Open Market Committee (FOMC) τα έτη 2001 έως και 2007. Από αυτό το χρονικό διάστημα εξαιρέθηκε η ανακοίνωση που έγινε μετά την 11/9. Επίσης η έρευνα δεν περιλαμβάνει τα έτη της κρίσης καθώς οι ερευνητές θεωρούν πως η τεράστια ένεση ρευστότητας που πραγματοποιήθηκε από την Αμερικανική κυβέρνηση προς τα τραπεζικά ιδρύματα καθώς και οι πτωχεύσεις με τις συγχωνεύσεις που έλαβαν χώρα εκείνη την περίοδο άλλαξαν της εναπομείνουσες τράπεζες σε τέτοιο βαθμό που δεν θα μπορούσαν να συσχετιστούν με αυτό που ήταν οι ίδιες προ κρίσης.

Αυτό που φαίνεται αρχικά στα συμπεράσματα της έρευνας είναι πως οι ξαφνικές αλλαγές των επιτοκίων έχουν αρνητική σχέση με την οικονομική κατάσταση των τραπεζών και συγκεκριμένα με την κεφαλαιακή του αξία. Είναι όμως δεδομένο πως στις τράπεζες που διαθέτουν περισσότερες καταθέσεις και έχουν εκτεθεί σε μικρότερο επίπεδο δανεισμού οι επιπτώσεις στην αξία των κεφαλαίων τους είναι μικρότερες. Αυτό το εύρημα έρχεται σε αντίθεση και ανατρέπει την θεωρία του Samuelson (1945) σύμφωνα με την οποία κάθε αύξηση των επιτοκίων αυξάνει την κερδοφορία των τραπεζών. Πιο συγκεκριμένα φαίνεται πως μια αύξηση επιτοκίων αυξάνει αρχικά την κερδοφορία των τραπεζών για χρονικό διάστημα περίπου ενός χρόνου. Στην συνέχεια όμως η κερδοφορία φθίνει σημαντικά και με απότομο ρυθμό έως τα περίπου δύο έτη. Άρα σύμφωνα με τους ερευνητές υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των αυξήσεων των επιτοκίων και της κερδοφορίας των τραπεζών.

Οι Lichtner, J., Riekeberg, M., Thieβen, F., & Maurer, T. (2018), μελέτησαν την πραγματική αποδοτικότητα της μεθόδου interest rate shock analysis που χρησιμοποιείται από τις τράπεζες με στόχο να προβλέψουν τις επιπτώσεις που θα έχουν οποιεσδήποτε αλλαγές των επιτοκίων στην καμπύλη απόδοσής τους. Οι ερευνητές θεωρούν πως η προαναφερόμενη μέθοδος είναι ελλιπής καθώς δεν λαμβάνει υπόψη της ούτε τα ιστορικά επιτόκια αλλά ούτε και οι αλλαγές των 100 ή 200 ή 400 μονάδων βάσης που

περιλαμβάνονται στην υπό εξέταση μέθοδο θα είναι οι αλλαγές των επιτοκίων που πραγματικά θα συμβούν. Η μέθοδος που ακολούθησαν οι ερευνητές ήταν να δημιουργήσουν δέκα σενάρια με αλλαγές στα επιτόκια τα οποία και θα έτρεχαν παράλληλα. Τα πρώτα 4 σενάρια αφορούν είτε μηδενικές αλλαγές είτε αυτές των 100 ή 200 ή 400 μονάδων βάσης και τα επόμενα 6 σενάρια αφορούν ιστορικές περιόδους από το 1979 έως το 2015. Έτρεξαν μια γραμμική παλινδρόμηση. Τα στοιχεία που χρησιμοποίησαν ανήκουν στις κυριότερες Γερμανικές εμπορικές τράπεζες.

Στα συμπεράσματα της έρευνας αρχικά φαίνεται πως κάθε αύξηση των επιτοκίων της αγοράς γενικά οδηγεί σε μείωση του καθαρού εισοδήματος των μεσαίου μεγέθους τραπεζών. Επιπλέον, φαίνεται πως τα σενάρια απότομων αλλαγών στα επιτόκια που χρησιμοποιούνται κυρίως από εποπτικές αρχές, ρυθμιστικές αρχές ή τράπεζες για την εκτίμηση των κινδύνων επιτοκίου, είναι εν μέρει παραπλανητικά καθώς αποκαλύπτουν μόνο τις τεράστιες μειώσεις στα καθαρά έσοδα κατά την πρώτη χρονική περίοδο μετά την απότομη αλλαγή στα επιτόκια, αλλά δεν αντικατοπτρίζουν τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις τους. Αυτό γίνεται εμφανές ειδικά όταν τα επιτόκια αλλάζουν σταδιακά. Αυτό μπορεί ακόμη και να οδηγήσει σε αντίστροφη καμπύλη απόδοσης με σοβαρά αρνητικά αποτελέσματα για τα τραπεζικά έσοδα. Επίσης η μέθοδος interest rate shock analysis δεν λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις στην κερδοφορία μιας τράπεζας που απορρέουν από τις αντιδράσεις των πελατών της στην ξαφνική αλλαγή των επιτοκίων. Σε καμία από τις προσομοιώσεις κατά την διάρκεια της έρευνας, κάποια τράπεζα έχασε όλα τα ίδια κεφάλαιά της. Από την άλλη πλευρά, οι προσομοιώσεις δείχνουν ότι στις περισσότερες περιπτώσεις δεν θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν όλοι οι τραπεζικοί ρυθμιστικοί δείκτες, ιδίως οι κανονιστικές κεφαλαιακές απαιτήσεις. Επίσης, είναι δύσκολο να τηρηθούν οι ρυθμιστικοί δείκτες ρευστότητας. Κατά συνέπεια, οι περίοδοι αύξησης των επιτοκίων είναι περίοδοι άγχους για τη σχέση μεταξύ τραπεζών, τραπεζικών εποπτών και ρυθμιστικών αρχών. Οι ερευνητές συνιστούν στις τράπεζες και στις ρυθμιστικές αρχές να περιλαμβάνουν ιστορικές μεταβολές επιτοκίων στις αναλύσεις τους, καθώς οι παράλληλες μετατοπίσεις της καμπύλης απόδοσης δεν είναι κατάλληλες για τον προσδιορισμό της επίδρασης των σχετικών κινδύνων επιτοκίου στους ισολογισμούς, τα κέρδη ή τις κανονιστικές απαιτήσεις των ρυθμιστικών αρχών. Επιπλέον προτείνεται, ισχυρότερος έλεγχος του μηχανισμού χρηματοδότησης των πελατών και υπολογισμού των επιτοκίων στην λήξη των γερμανικών τραπεζών προκειμένου να αποφευχθεί η αναντιστοιχία των πραγματικών αποτελεσμάτων με τα προϋπολογισθέντα στα μακροπρόθεσμα δάνεια σταθερού επιτοκίου.

Οι Dong, M. C., Tian, S., & Chen, C. W. (2018), μελέτησαν το ρόλο των χρηματοοικονομικών δεικτών στην πρόβλεψη του κινδύνου πτώχευσης των επιχειρήσεων χρησιμοποιώντας το μοντέλο ποσοτικού κινδύνου - quantile hazard model (QHM) και συγκρίνοντας τα αποτελέσματά του με το μοντέλο διακριτού κινδύνου - discrete hazard model (DHM). Επιπλέον εφάρμοσαν την μέθοδο LASSO στην επιλογή των μεταβλητών από αυτές που περιλαμβάνονται στην βιβλιογραφία. Με την εφαρμογή της μεθόδου οι ερευνητές αύξησαν την αποτελεσματικότητα του μοντέλου Γραμμικής Παλινδρόμησης που εφάρμοσαν. Το δείγμα που μελέτησαν αποτελείται από συγχωνευμένες ημερήσιες και μηνιαίες αναφορές συναλλαγών αγοράς από Center for Research in Security Prices (CRSP) και λογιστικών πληροφοριών από την COMPUSTAT. Η περίοδος δειγματοληψίας καλύπτει περίοδο από τον Ιανουάριο του 2000 έως τον Δεκέμβριο του 2014. Το σύνολο του δείγματος περιέχει 9.501 εταιρείες με 67.026 παρατηρήσεις.

Στα συμπεράσματα της έρευνας τονίζεται, πως τα αποτελέσματα εφαρμογής του μοντέλου διακριτού κινδύνου - discrete hazard model (DHM) δείχνουν την θετική σχέση όταν υπάρχει μεταβλητότητα στην απόδοση των αποθεμάτων και υψηλών υποχρεώσεων στον κίνδυνο πτώχευσης μιας εταιρείας, ενώ ο υψηλός δείκτης απόδοσης αποθεμάτων και η υψηλή κερδοφορία συμβάλλουν στον μετριασμό αυτού του κινδύνου. Με την εφαρμογή του μοντέλου ποσοτικού κινδύνου - quantile hazard model (QHM), εμφανίζονται ως σημαντικές μεταβλητές θετικά σχετιζόμενες με την πιθανότητα πτώχευσης, ο δείκτης ρευστότητας και μετρητών, ο δείκτης βραχυπρόθεσμων επενδύσεων προς τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία, ο δείκτης κεφαλαίου προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις καθώς και ο δείκτης κεφαλαίου προς περιουσιακά στοιχεία, τους οποίους το μοντέλο διακριτού κινδύνου - discrete hazard model (DHM) δεν λαμβάνει υπόψη.

Οι Cole, R. A., & Wu, Q. (2017), διενήργησαν έρευνα με στόχο να αξιολογήσουν την ακρίβεια τριών μοντέλων για την πρόβλεψη τραπεζικών πτωχεύσεων που δεν είναι άλλα από: το μοντέλο κινδύνου (hazard) του Shumway (2001), το στατικό μοντέλο probit που χρησιμοποιείται από τους Cole και Gunther (1998) και ένα μοντέλο στατικής λογιστικής παλινδρόμησης (logit) παρόμοιο με το Cole and White (2012). Το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει τα βασικά ετήσια δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία των τραπεζών στις ΗΠΑ. Χρονικά καλύπτονται οι ακόλουθες περίοδοι. Η πρώτη περίοδος αφορά τα έτη 1985 – 1993 κατά τα οποία συνέβησαν περίπου 1000 πτωχεύσεις τραπεζών. Τα αποτελέσματα από αυτήν την περίοδο συγκρίθηκαν με τα αποτελέσματα της περιόδου 2009 – 2012 όπου συνέβησαν περίπου 400 πτωχεύσεις. Σύμφωνα με τους ερευνητές πρόκειται για μια δοκιμή που βασίζεται σε δύο κύματα πτωχεύσεων τραπεζών που διαχωρίστηκαν κατά δύο

δεκαετίες και παρέχει ισχυρές ενδείξεις σχετικά με την αποτελεσματικότητα των τριών μεθοδολογιών στην πρόβλεψη της πτώχευσης των τραπεζών. Σύμφωνα με τους ερευνητές η συγκεκριμένη έρευνα συμβάλει στη βιβλιογραφία συγκρίνοντας την προγνωστική ακρίβεια αυτών των τριών μοντέλων τόσο από ποιοτική όσο και από ποσοτική άποψη, ενώ οι υπάρχουσες εμπειρικές μελέτες εξετάζουν την απόδοση των μοντέλων αποκλειστικά από την ποιοτική άποψη.

Το πρώτο σημαντικό συμπέρασμα που πηγάζει από τα αποτελέσματα της έρευνας είναι πως από ποσοτική άποψη, το μοντέλο κινδύνου δεν ξεπερνά τα στατικά μοντέλα probit ή logit στην επιτυχή πρόβλεψη τραπεζικών πτωχεύσεων. Η ίδια άποψη υπάρχει και σε πολλές βιβλιογραφικές αναφορές όπως π.χ. Shumway 2001; Mannasoo and Mayes, 2009; DeYoung and Torna 2013, Hong and Wu 2013, Betz, et al 2014. Αυτό προφανώς συμβαίνει γιατί χρησιμοποιούνται ανεξάρτητες μεταβλητές με καθυστέρηση ενός έτους για το μοντέλο κινδύνου, επομένως τεχνικά το μοντέλο κινδύνου μπορεί μόνο να προβλέψει τραπεζικές πτωχεύσεις σε χρονικό ορίζοντα ενός έτους πριν από την πτώχευση, καθώς τα μελλοντικά χρηματοοικονομικά στοιχεία της τράπεζας δεν είναι διαθέσιμα ακόμη κατά τη στιγμή της πρόβλεψης. Ωστόσο στην πράξη, οι ρυθμιστικές αρχές των τραπεζών ανησυχούν περισσότερο για τον εντοπισμό δυνητικών τραπεζικών πτωχεύσεων δύο ή τρία χρόνια νωρίτερα, ώστε να έχουν αρκετό χρόνο για να λάβουν εποπτική δράση. Επίσης από την έρευνα εξάγεται το συμπέρασμα πως για να μπορέσει το μοντέλο κινδύνου να πλησιάσει σε ακρίβεια πρόβλεψης τα στατικά μοντέλα probit και logit θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τα πιο πρόσφατα οικονομικά στοιχεία και όχι αυτά των παρελθόντων ετών.

Επιπλέον με την έρευνα διαπιστώθηκε ότι τα οικονομικά δεδομένα στο τέλος του έτους 1988 που οδηγούν τα μοντέλα να προβλέψουν πτώχευση κατά τη διάρκεια του 1989 αποδίδουν πολύ καλά στην πρόβλεψη των τραπεζικών αποτυχιών κατά την περίοδο 2008-2011. Αυτό το εύρημα είναι εκπληκτικό, καθώς υποδηλώνει ότι τα χαρακτηριστικά των «προβληματικών τραπεζών» παρουσίασαν μικρή αλλαγή κατά την διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, παρόλο που στον τραπεζικό τομέα έχουν επέλθει ουσιαστικές αλλαγές στην τεχνολογία, τους κανονισμούς και τους τομείς επιχειρηματικής δραστηριοποίησης των τραπεζών τις τελευταίες δύο δεκαετίες, και παρέχει άμεσες εμπειρικές αποδείξεις για την σημαντικότητα της εποπτικής - κανονιστικής πολιτικής που στοχεύει τους παραδοσιακούς δείκτες κινδύνου των τραπεζών όπως το μοντέλο CAMELS.

Οι Tanaka, K., Kinkyō, T., & Hamori, S. (2016), παρουσιάζουν στην έρευνά τους ένα νέο

μοντέλο έγκαιρης προειδοποίησης για την πρόβλεψη τραπεζικών πτωχεύσεων που βασίζεται στον μέθοδο των τυχαίων δασών – random forests. Εφαρμόζουν αυτή τη μέθοδο στην ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων στον τραπεζικό τομέα, προκειμένου να βρεθούν μοτίβα που εντοπίζουν τράπεζες που κινδυνεύουν να πτωχεύσουν. Τα πειραματικά αποτελέσματα δείχνουν ότι η μέθοδος αυτή ξεπερνά τις συμβατικές μεθόδους όσον αφορά την ακρίβεια των προβλέψεων. Πιο συγκεκριμένα τα τυχαία δάση ή τα δάση τυχαίας απόφασης είναι μια μέθοδος μάθησης ενός συνόλου για ταξινόμηση, παλινδρόμηση και άλλες εφαρμογές που λειτουργεί κατασκευάζοντας ένα πλήθος δέντρων αποφάσεων κατά το χρόνο εκπαίδευσης του μοντέλου ώστε χρησιμοποιώντας το μοντέλο την εκμάθηση να προβλέψει μελλοντικές τιμές μεταβλητών.

Ως πηγή δεδομένων για τις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών οι ερευνητές χρησιμοποίησαν την βάση δεδομένων BankScore. Πρόκειται για μια μοναδική συλλογή τραπεζικών πληροφοριών από διαφορετικές χώρες. Χρησιμοποιείται από πολλά κορυφαία χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των κεντρικών τραπεζών. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκαν 48 δείκτες που προέρχονται από την κατηγορία "Συνοπτική ανάλυση". Αυτοί οι δείκτες ταξινομούνται σε τέσσερις ομάδες δεικτών, την κερδοφορία, την κεφαλαιοποίηση, την ποιότητα των χορηγούμενων δανείων και την χρηματοδότηση. Οι ερευνητές όρισαν ως συμβάν τραπεζικής πτώχευσης την αλλαγή της κατάστασης μιας τράπεζας από ενεργή σε ανενεργή (δηλαδή ή σε πτώχευση ή σε εκκαθάριση ή σε λύση), όπως αναφέρεται από το BankScore. Το δείγμα καλύπτει συνολικά 18.381 εμπορικές τράπεζες, τράπεζες ταμειωτηρίου και συνεταιρισμούς που έχουν συσταθεί σε χώρες μέλη του ΟΟΣΑ. Χρησιμοποιήθηκαν οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες οικονομικές καταστάσεις κάθε τράπεζας, με την περίοδο δειγματοληψίας να εκτείνεται από το 1986 έως το 2014.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα μοντέλα τυχαίων δασών – random forests ξεπέρασαν τα συμβατικά λογιστικά μοντέλα στην επιτυχή πρόβλεψη των τραπεζικών αποτυχιών. Πιο συγκεκριμένα το μοντέλο τυχαίων δασών – random forests πέτυχε ποσοστό 82,48% ενώ το απλό λογιστικό μοντέλο πέτυχε 52,6% και το μοντέλο των δέντρων αποφάσεων - decision tree πέτυχε ποσοστό 64,6% στην πρόβλεψη των τραπεζικών αποτυχιών.

2.3 Συμπεράσματα Βιβλιογραφικής Επισκόπησης

Από τις προαναφερόμενες ερευνητικές μελέτες προκύπτουν ευρήματα και εξάγονται

σημαντικά συμπεράσματα που αφορούν την σχέση του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Γίνεται σαφές πως τα τελευταία χρόνια τελείται μια αναβάθμιση της αξίας του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου ο οποίος καλείται πλέον να βγει από τα στενά πλαίσια των τυπικών διαδικασιών και αφού κατανοήσει πλήρως το επιχειρηματικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει αυξημένο ρόλο συνεργασίας με την διαχείριση κινδύνου ώστε όχι μόνο να ελέγχει κατά πόσο ο κίνδυνος που αναλαμβάνεται κάθε φορά είναι εντός των περιθωρίων που έχουν οριστεί από την διοίκηση αλλά και να συμβουλεύει προτείνοντας βελτιώσεις στις διαδικασίες λειτουργίας ώστε να βελτιώνεται η απόδοση και να μειώνεται ο κίνδυνος. Παράλληλα μέσα από τις ερευνητικές μελέτες του ποσοστού επιτυχίας των μοντέλων πρόβλεψης του κινδύνου και ειδικά των τραπεζικών πτωχεύσεων εξάγονται δύο σημαντικά συμπεράσματα. Το πρώτο είναι πως παρόλο που εμφανίζονται νέα μοντέλα πρόβλεψης που σε κάποιες περιπτώσεις πετυχαίνουν υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας τα κλασσικά γραμμικά μοντέλα εξακολουθούν να κατέχουν υψηλά ποσοστά που συνεπάγεται υψηλή προβλεπτική ικανότητα. Το δεύτερο σημαντικό συμπέρασμα αφορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αποκτά μια τράπεζα όταν οδηγείται με αργά βήματα προς την πτώχευση και τα οποία παραμένουν τα ίδια τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες παρόλη την τεχνολογική επανάσταση, την παγκοσμιοποίηση και όλες τις θεσμικές – κανονιστικές αλλαγές που έχουν διαφοροποιήσει αισθητά τον τρόπο δραστηριοποίησης των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΓΕΝΙΚΑ

3.1 Εσωτερικός Έλεγχος

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των ΗΠΑ (Institute of Internal Auditors, ΠΑ) και το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδας (ΙΕΕΚ) ο Εσωτερικός Έλεγχος ορίζεται ως εξής: «Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη και αντικειμενική διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του, υιοθετώντας μία συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης».

Αναλύοντας διεξοδικά τον προαναφερόμενο ορισμό μπορούμε να αντιληφθούμε σε βάθος τον σκοπό, τον στόχο και τον τρόπο εφαρμογής της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου (internal auditing).

- **Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Auditing).** Ο όρος εσωτερικός (*internal*) υποδηλώνει ότι παρέχεται από εργαζόμενους της επιχείρησης με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας. Χωρίς όμως να αποκλείεται η ανάθεση σε εξωτερικούς συνεργάτες οι οποίοι θα εργαστούν κάτω από την εποπτεία της διοίκησης της ελεγχόμενης εταιρείας. Ο όρος έλεγχος (*Audit*) αποτυπώνει τον κυρίως σκοπό του εσωτερικού ελέγχου. Σε κάθε περίπτωση όμως ο έλεγχος που εφαρμόζεται στις σύγχρονες επιχειρήσεις έχει ξεφύγει από την τυπολατρική θεώρηση και έχει μεταμορφωθεί σε μια ολοκληρωμένη υπηρεσία που από την μια πλευρά ελέγχει εάν οι αποφάσεις της διοίκησης εφαρμόζονται και σε ποιο βαθμό και από την άλλη πλευρά προσφέρει σημαντικές συμβουλευτικές υπηρεσίες παρέχοντας οδηγίες που θα βοηθήσουν την επιχείρηση να προσαρμοστεί επιτυχώς σε όλες τις αλλαγές που θα συμβούν στο σύγχρονο και ευμετάβλητο οικονομικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται.
- **Ανεξάρτητη (Independent).** Ο όρος αυτός φανερώνει την αναγκαιότητα ύπαρξης ανεξαρτησίας ως απαραίτητο συστατικό για την επιτυχία του εσωτερικού ελέγχου

που πρέπει να λειτουργεί ανεξάρτητα από κάθε είδους παρεμβάσεις ή περιορισμούς που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα και τις αναφορές ελέγχου. Για να επιτευχθεί αυτό είναι απαραίτητο το τμήμα ή η διεύθυνση εσωτερικού ελέγχου να βρίσκεται στο οργανόγραμμα ακριβώς κάτω από την διοίκηση ώστε να είναι προστατευμένη από πιθανή χειραγώγηση, από άλλες διευθύνσεις ή τμήματα εντός της επιχείρησης και να αναφέρεται και να λογοδοτεί απευθείας και μόνο στην ανώτατη διοίκηση.

- **Αντικειμενική (Objective).** Αυτό σημαίνει πως κάθε εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να είναι δίκαιος και αμερόληπτος, να μην επιτρέπει σε προκαταλήψεις, σύγκρουση συμφερόντων ή επιρροές τρίτων να επηρεάζουν την επαγγελματική του κρίση. (Νεγκάκης- Ταχυνάκης, 2012).
- **Διαβεβαιωτική και Συμβουλευτική δραστηριότητα (Assuring and Consulting Activity).** Ο όρος διαβεβαιωτική σημαίνει πως ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει εύλογη διασφάλιση ότι όλες οι αποφάσεις της διοίκησης εφαρμόζονται από τους εργαζόμενους σε όλα τα επίπεδα ιεραρχίας και οι ενέργειες όλων βρίσκονται μέσα στα πλαίσια που έχουν προαποφασιστεί. Έτσι η επιχείρηση δεν κινδυνεύει να εκτεθεί σε μεγαλύτερους κινδύνους ή ρίσκα από αυτά που έχει αποφασίσει να αναληφθούν η διοίκηση. Παράλληλα ο όρος συμβουλευτική φανερώνει την σύγχρονη διάσταση του εσωτερικού ελέγχου ο οποίος στέκεται αρωγός στις ενέργειες της διοίκησης παρέχοντάς της αναλύσεις, εκτιμήσεις, παρατηρήσεις και προτάσεις που θα βελτιώσουν τις διαδικασίες σε όλα τα επίπεδα των επιχειρησιακών λειτουργιών ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα, να προστατευτούν τα περιουσιακά στοιχεία και να εξασφαλιστεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα της επιχείρησης.
- **Σχεδιασμένη για να Προσθέτει Αξία.** Αυτό σημαίνει πως ο εσωτερικός έλεγχος δεν εμποδίζει την επιχειρηματική δραστηριότητα ούτε μειώνει την αποτελεσματικότητα αλλά αντίθετα συμβάλει στο να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα και να αναπτυχθεί περισσότερο η επιχειρηματική δραστηριότητα. Παράλληλα βοηθά στην δημιουργία της κατάλληλης εταιρικής κουλτούρας η οποία λειτουργεί ως ένα επιπλέον σημαντικό εργαλείο που βοηθά όλους τους εργαζόμενους στην επίτευξη των ατομικών και κατ' επέκταση των εταιρικών στόχων.
- **Να Βελτιώνει τις Λειτουργίες του Οργανισμού.** Πρόκειται για την μεταστροφή του εσωτερικού ελέγχου από την έννοια της «αστυνόμευσης» της επιχείρησης στην

έννοια της «επίτευξης της επιχειρησιακής τελειότητας». Οι ενέργειες του εσωτερικού ελέγχου οδηγούν στην βελτίωση όλων των λειτουργιών μέσα από την συνεισφορά του στην αναβάθμιση των διαδικασιών σε όλα τα επιχειρησιακά επίπεδα.

- **Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του.** Ο αντικειμενικός στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι να λειτουργεί ως αρωγός της διοίκησης συμβάλλοντας στην επίτευξη όλων των επιχειρηματικών στόχων που έχουν τεθεί.
- **Υιοθετώντας μία συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση.** Ο εσωτερικός έλεγχος στηρίζεται στην επιστήμη, στα επαγγελματικά και τα ελεγκτικά πρότυπα καθώς και στις διεθνώς αναγνωρισμένες πρακτικές ώστε να μην υπάρχουν περιθώρια για αυθαίρετες ενέργειες αμφιβόλου αποτελεσματικότητας.
- **στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.** Ο εσωτερικός έλεγχος αξιολογεί συστηματικά όλες τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου ώστε η επιχείρηση να μην εκτεθεί σε υψηλότερα επίπεδα κινδύνου ή ρίσκου από αυτά που έχουν τεθεί από την διοίκηση. Παράλληλα προτείνει βελτιώσεις στις διαδικασίες που στόχο έχουν την προσαρμογή της επιχείρησης στις αλλαγές του επιχειρηματικού περιβάλλοντος που δραστηριοποιείται αλλά και στην εκμετάλλευση νέων εργαλείων που προσφέρονται από τις νέες επιστημονικές ανακαλύψεις.
- **των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και.** Πρόκειται για τον συνεχόμενο αυτοέλεγχο που διενεργείται στα πλαίσια του εσωτερικού ελέγχου ώστε μέσα από την αυτοβελτίωση να επιτυγχάνεται καλύτερη προσαρμογή των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου με ανάγκες της επιχείρησης και να αυξάνεται η αποτελεσματικότητά του.
- **εταιρικής διακυβέρνησης.** Πρόκειται για την αποτύπωση της σύνδεσης του εσωτερικού ελέγχου με την εταιρική διακυβέρνηση αφού πρωταρχικός σκοπός του είναι η βοήθεια και η συνεισφορά στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας όλων εκείνων των διαδικασιών που περιλαμβάνονται στην επιχειρησιακή πρακτική μιας οικονομικής οντότητας.

3.2 Ιστορική Αναδρομή του Εσωτερικού Ελέγχου στην Ελλάδα

Η ελεγκτική και ο έλεγχος εμφανίζονται στην ανθρώπινη ιστορία από την εποχή των προϊστορικών κοινωνιών όπου οι τότε συναλλασσόμενοι δημιουργούσαν λογιστικές εγγραφές χωρίς την χρήση αριθμών ή γραμμάτων αλλά με σύμβολα και σχέδια (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2017). Από αρχαιολογικά ευρήματα προκύπτει ότι οι Νινευίτες το 3000 π.Χ. είχαν θεσπίσει εμπορικούς νόμους που καθόριζαν τις συναλλαγές. Εκείνη την περίοδο ο γραμματέας έγραφε πάνω σε πλάκες τις υποχρεώσεις και τις απαιτήσεις που τις νομιμοποιούσε με την υπογραφή του. Με αυτόν τον τρόπο λειτουργούσε ως πραγματογνώμων λογιστής της εποχής (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2017).

Παράλληλα στην αρχαία Αίγυπτο εμφανίζεται το αξίωμα των γραφέων που ήταν υπεύθυνοι για την δημιουργία των λογιστικών εγγραφών και αποτελούσαν το διοικητικό προσωπικό. Επιπλέον ήταν επιφορτισμένοι με την εφαρμογή των νόμων, την διαχείριση των περιουσιών κυρίως των ναών καθώς και τον έλεγχο της συγκομιδής των σιτηρών και της απόδοσης των φόρων. Επίσης συνέτασσαν έγγραφα αγοροπωλησιών, διαθήκες και διενεργούσαν εσωτερικό έλεγχο βιβλίων.

Στην Αρχαία Ελλάδα, οι πρώτες αναφορές σχετικά με την ελεγκτική και τον έλεγχο παρουσιάζονται το 500-300 π.Χ. Συγκεκριμένα αυτή την περίοδο στην Αρχαία Αθήνα, εμφανίζεται να υπάρχει ένα σύστημα ελέγχου των δημόσιων οικονομικών καθώς και το σύστημα ελέγχου από το σώμα ή συνέδριο των λογιστών που είχε την ευθύνη του ελέγχου της διαχείρισης του δημόσιου πλούτου (Μπάλης, 1976). Στην εποχή του Περικλή υπήρχε το σώμα των ελεγκτών που καλούνταν «εύθυνοι» και αποτελούνταν από δέκα ελεγκτές οι οποίοι διενεργούσαν οικονομικούς ελέγχους στα κάθε είδους περιουσιακά στοιχεία των αρχόντων όταν αποχωρούσαν από το αξίωμά τους (Stone, 1962). Με παρόμοιες αρμοδιότητες ήταν επιφορτισμένοι ελεγκτές σε όλη την υπόλοιπη Αρχαία Ελλάδα, οι οποίοι παρουσιάζονται στα αρχαιολογικά ευρήματα με διάφορους τίτλους όπως «εξεταστές» «απόλογοι», «συνήγοροι» κτλ.

Στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία ο διαχειριστικός έλεγχος των οικονομικών του κράτους γινόταν από τους «ύπατους» ή «κήνσορες» ή «ταμίες» οι οποίοι διενεργούσαν ελέγχους στους λογαριασμούς εσόδων – εξόδων όλων των επαρχιών, επέβλεπαν τον δημόσιο θησαυρό και κατέθεταν τα αποτελέσματα των ελέγχων τους και τους λογαριασμούς για έγκριση στην Σύγκλητο. Από τα ιστορικά αρχεία τεκμαίρεται πως υπήρχε ένα ολοκληρωμένο σύστημα καταγραφής των λογαριασμών και ελέγχου αυτών.

Επίσης υπήρχε και ειδική ομάδα που έλεγχε την περιουσία και το εισόδημα των φορολογούμενων για να μειωθεί η φοροδιαφυγή (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2017). Παρόμοιος ήταν και ο θεσμός των ελεγκτών λογιστών που συναντάται στο Βυζάντιο, καθώς συνεχίστηκε και επεκτάθηκε το σύστημα που υπήρχε στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Κατά την διάρκεια του Μεσαίωνα παρατηρείται στασιμότητα στην εξέλιξη της λογιστικής και της ελεγκτικής. Ωστόσο περίπου στα 1500μ.Χ. η Ιταλία πρωτοστατεί στην ελεγκτική και την λογιστική αφού η πόλη της Πίζας είχε εφαρμόσει τον θεσμό του επίσημου ελεγκτή των οικονομικών στοιχείων όλων των μεγάλων επιχειρήσεων, ενώ στην Βενετία το 1581 εμφανίζεται η «ένωση επαγγελματιών ελεγκτών» (Stone, 1962). Την ίδια περίοδο, πολλές εμπορικές επιχειρήσεις διευρύνουν γεωγραφικά την επιχειρηματική τους δράση, γεγονός που καθιστά έντονη την ανάγκη ελέγχου και επισκόπησης των οικονομικών αποτελεσμάτων τους.

Νωρίτερα από την Ιταλία στην Μεγάλη Βρετανία και συγκεκριμένα το 1285 με διάταγμα του Εδουάρδου Α', ορίζεται ότι όλοι οι διαχειριστές του δημοσίου χρήματος θα ελέγχονται από τους Ελεγκτές. Στην συνέχεια και περίπου στα 1550 παρουσιάστηκαν σε μεγαλύτερο εύρος οι συστηματικοί πλέον έλεγχοι των δημοσίων εσόδων καθώς και των λογαριασμών που τηρούνταν από τα μοναστήρια και τις φιλανθρωπικές ενώσεις (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2017).

Η χρονιά ορόσημο για την ελεγκτική είναι το 1844 στην Μεγάλη Βρετανία καθώς νομοθετήθηκε για πρώτη φορά η υποχρέωση του ελέγχου των βιβλίων των ΑΕ και πως μια επιχείρηση θα μπορούσε να θεωρηθεί εταιρεία μόνο μετά την δημόσια εγγραφή της. Παράλληλα νομοθετήθηκε και το ασυμβίβαστο του ελεγκτή και του μέλους της διοίκησης σε μια προσπάθεια να στηριχθεί η ανεξαρτησία του ελεγκτή (Watts A. – Zimmerman J., 1983). Τέλος, από τις αρχές του 20^{ου} αι. οι εξελίξεις στην ελεγκτική είναι ραγδαίες ξεκινώντας από την Αμερική και τις αγγλοσαξονικές χώρες με την ευρωπαϊκή κοινότητα να ακολουθεί (Καζαντζής, 2006).

Στην Ελλάδα η ελεγκτική και η λογιστική πρωτοεμφανίστηκαν το 1833 όπου ιδρύθηκε το ελεγκτικό συνέδριο που ήταν υπεύθυνο για την επεξεργασία και τον έλεγχο των οικονομικών και λογιστικών καταστάσεων, όπως και για την εποπτεία των δημοσιονομικών του κράτους. Επίσης επόπτευε την Δημόσια Διοίκηση αν εκτελούσε αμερόληπτα την δουλειά της, αν προωθούσε το συμφέρον του κράτους και τηρούσε τους ισχύοντες νόμους. Με τον κ.ν.2190/20 έγινε μια πρώτη προσπάθεια καθιέρωσης της

ιδιότητας του ελεγκτή (άρθρο 6). Το 1931 με τον ν.5076/31 έγινε η πρώτη προσπάθεια της ίδρυσης του Σώματος Ορκωτών Λογιστών η οποία όμως ατόνησε εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2017).

Στην μεταπολεμική Ελλάδα και συγκεκριμένα το 1955 με τον νόμο 3329/55 ιδρύθηκε στην Ελλάδα το Σώμα Ορκωτών λογιστών. Το σώμα αυτό ήταν κατά βάση εξωτερικοί ελεγκτές όπου ασκούσαν εξωτερικό έλεγχο και εποπτεία σε μεγάλες εταιρίες και πολυεθνικές για λογαριασμό των μετόχων.

Το 1985 με την απόφαση 1457/7.6.85 του Πρωτοδικείου Αθηνών ιδρύεται το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.). Διοικείται από 7μελές συμβούλιο που όσοι μετέχουν σε αυτό ως μέλη είναι απαραίτητα πτυχιούχοι ανώτατων οικονομικών σχολών και εργάζονται ως εσωτερικοί ελεγκτές. Επιπλέον το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.) είναι ο μοναδικός διαπιστευμένος επαγγελματικός φορέας στην Ελλάδα, του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors ,ΙΑ) που πιστοποιεί παγκοσμίως την επαγγελματική επάρκεια των εσωτερικών ελεγκτών καθώς και συνδεδεμένο μέλος αυτού.

Αργότερα με την απόφαση της Επιτροπής της Κεφαλαιαγοράς 5/204/14.11.2000 Φ.Ε.Κ. 1487 Β/16.2000, Φ.Ε.Κ. 110 Α/17.5.2002 κατέσται αναγκαίο στις εισηγμένες εταιρίες στο ΧΑΑ να καταρτίσουν κανονισμό Εσωτερικής Λειτουργίας και να ιδρύσουν τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου για την εποπτεία και την παρακολούθηση των εργασιών τους. Με τον Ν. 3016/17.5.2002 κατέσται πλέον υποχρεωτικό για όλες τις εταιρίες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο να έχουν κανονισμό και λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου.

Επίσης η Τράπεζα της Ελλάδας με την ΠΔ/ΤΕ 2438/6.8.1998 απόφαση του διοικητή της ορίζει τις βασικές αρχές και τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούνται από κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που ελέγχεται από την Τράπεζα της Ελλάδας προκειμένου να διασφαλίζεται ότι διαθέτουν, σε ατομικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο ομίλου, αποτελεσματική οργανωτική δομή και επαρκές Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), που θα περιλαμβάνει τις λειτουργίες Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης

3.3 Η αναγκαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Pierre A. Dussaulx, το 1978 στο βιβλίου του «*Ο Εσωτερικός Έλεγχος*» γράφει «*Κάθε ζωντανός οργανισμός όπως και κάθε μηχανή, είναι προικισμένοι είτε από τη φύση, είτε από τον κατασκευαστή τους, με ρυθμιστικές διευθετήσεις, προοριζόμενες να πειθαρχούν τις κινήσεις τους και να συγκρατούν τη συνοχή της δομής τους. Υπό ομαλό καθεστώς πορείας ή καλής υγείας ο αντανακλαστικός χαρακτήρας των οργάνων τούτων εγγυάται την ασφάλεια της πορείας και προφυλάσσει το σύνολο από περιπέτειες, υπό τον όρο, ότι από καιρό σε καιρό μια ενσυνείδητη παρέμβαση θα επιβεβαιώσει την καλή τους λειτουργία. Στις επιχειρήσεις, όπως και στους ζωντανούς οργανισμούς, η χρήση γεννά την φθορά και η διάρκεια το γήρας. Αυτό σημαίνει ότι οι γενικά λεπτοί αυτοί ρυθμιστικοί μηχανισμοί υπόκεινται και αυτοί στην φθορά ή στο γήρας, γι' αυτό και επιβάλλονται περιοδικές επαληθεύσεις, μέσω ενός συστήματος που δεν είναι τίποτα άλλο από τον εσωτερικό έλεγχο».*

Θεωρούμε πως στο ανωτέρω κείμενο παρουσιάζεται με τον καλύτερο τρόπο η ουσία της αιτίας που δημιουργεί την αναγκαιότητα ύπαρξης του εσωτερικού ελέγχου. Στο σύγχρονο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον οι μεγάλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται είτε σε εθνικό είτε σε παγκόσμιο επίπεδο διαθέτουν μεγάλο αριθμό εργαζομένων, πολλά υποκαταστήματα, ενώ διενεργούν καθημερινά τεράστιο αριθμό συναλλαγών πολλές φορές σε διαφορετικά νομίσματα. Δημιουργείται λοιπόν η ανάγκη της ύπαρξης ενός μηχανισμού ή μιας εσωτερικής λειτουργίας στις επιχειρήσεις αυτές που θα παρακολουθεί εάν όλες οι συναλλαγές και γενικά όλες οι ενέργειες των εργαζομένων βρίσκονται μέσα στα πλαίσια που έχουν οριστεί από τις αποφάσεις της διοίκησης.

3.4 Αντικειμενικός Σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου

«Αντικειμενικός σκοπός της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου είναι η παροχή εξειδικευμένων και επιστημονικά τεκμηριωμένων υπηρεσιών προς την διοίκηση της επιχείρησης για την ορθή και αποτελεσματική εκπλήρωση των στόχων της, παρέχοντάς τις αναλύσεις, εκτιμήσεις, συστάσεις και παρατηρήσεις για τις λειτουργίες, συναλλαγές και δοσοληψίες της εταιρείας» (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2017 σελ.:105).

Ο σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι παράλληλος με τις αποφάσεις της διοίκησης δρώντας υποστηρικτικά στην υλοποίηση των εταιρικών στόχων. Ο εσωτερικός έλεγχος λειτουργεί ταυτόχρονα προληπτικά, κατασταλτικά και συμβουλευτικά

προτείνοντας βελτιώσεις σε όλες τις διαδικασίες που εμπíπτουν στο εύρος του αντικειμένου του.

3.5 Τα είδη του Εσωτερικού Ελέγχου

Τα βασικά είδη εσωτερικού ελέγχου προσδιορίζονται από τον προσδιορισμό του αντικειμένου τους και είναι οι ακόλουθοι (Καζαντζής, 2006):

1. **Έλεγχοι Οικονομικών Καταστάσεων (Financial Audits).** Στόχος τους είναι να παρέχουν εύλογη διασφάλιση πως οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταθεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα λογιστικά πρότυπα (κρατικά ή διεθνή) και παρουσιάζουν την πραγματική οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Επίσης διαπιστώνεται κατά πόσο τηρείται η εκάστοτε φορολογική νομοθεσία και τακτοποιούνται όλες οι φορολογικές υποχρεώσεις. Παράλληλα διαπιστώνεται κατά πόσο η διαχείριση και καταχώρηση όλων των λογιστικών και οικονομικών συναλλαγών από τους εργαζομένους γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε:
 - ii. να εξασφαλίζεται η ορθότητα, η ακεραιότητα και η αμεσότητα τους
 - iii. να τεκμηριώνονται με τα απαραίτητα δικαιολογητικά έγγραφα
 - iv. να απεικονίζουν την πραγματική κατάσταση κάθε συναλλαγής
 - v. να αναγνωρίζεται το επίπεδο υπευθυνότητας
2. **Διοικητικοί έλεγχοι (Management Audits).** Οι συγκεκριμένοι έλεγχοι κινούνται σε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης, σε σχέση με τους οικονομικούς ελέγχους. Αντικειμενικός τους στόχος είναι η εξέταση και η αξιολόγηση, βάσει επιστημονικών και εμπειρικών μεθόδων και κανόνων της διοικητικής επιστήμης, της συνολικής διοικητικής αποτελεσματικότητας της επιχείρησης, καθώς και τις επιμέρους διοικητικές λειτουργίες αυτής. Σημαντικό πεδίο είναι ο έλεγχος του βαθμού διοικητικής αποτελεσματικότητας, συνεργασίας και επικοινωνίας σε όλα τα επίπεδα ιεραρχίας, καθώς επίσης οι ιδιαιτερότητες και οι αδυναμίες που χρήζουν βελτίωσης.
3. **Λειτουργικοί έλεγχοι (Operational Audits).** Οι έλεγχοι αυτοί αποβλέπουν στην προαγωγή και την προώθηση της αποτελεσματικής λειτουργίας της επιχείρησης.

Αναφέρονται στις επιμέρους λειτουργίας των διαδικασιών και στον τρόπο λειτουργίας του συστήματος διοίκησης. Οι έλεγχοι αυτοί στοχεύουν στο να διαπιστώσουν κατά πόσο οι διαδικασίες λειτουργούν αποτελεσματικά κατά την υλοποίηση των αποφάσεων της διοίκησης. Επιπλέον προσπαθούν να διαπιστώσουν κατά πόσο ένα τμήμα λειτουργεί σωστά με την υπάρχουσα οργανωτική του δομή, αν επιτυγχάνονται οι τεθέντες στόχοι, προτείνοντας συγχρόνως ιδέες για διορθωτικές παρεμβάσεις όπου συναντώνται αποκλίσεις.

4. **Έλεγχοι παραγωγής (Production Audits).** Οι έλεγχοι αυτοί στοχεύουν στο να ελέγξουν κατά πόσο τηρούνται οι διαδικασίες σε όλο το εύρος της παραγωγικής διαδικασίας. Ελέγχεται κατά πόσο οι παραγόμενες ποσότητες είναι σύμφωνες με το εγκεκριμένο από τη διοίκηση πρόγραμμα, σε μηνιαία βάση, κατά πόσο γίνεται σωστή διαχείριση και χρήση του μηχανολογικού εξοπλισμού, αν τα τμήματα είναι σωστά και κατάλληλα επανδρωμένα, και εκπαιδευμένα, εάν τηρείται η εργατική νομοθεσία ειδικά στο πεδίο της ασφάλειας από ατυχήματα στους χώρους της παραγωγής. Επιπλέον ελέγχεται αν γίνεται σωστά ο εφοδιασμός της παραγωγής από α' ύλες και βοηθητικά υλικά και αν γίνεται σωστή διαχείριση αυτών ώστε να μην αυξάνεται πέραν των ορίων το κόστος παραγωγής. Παράλληλα διαπιστώνεται κατά πόσο τα προϊόντα και η συσκευασία τους είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ποιοτικού ελέγχου ή σύμφωνα με τα συστήματα I.S.O. που εφαρμόζει η επιχείρηση στην παραγωγή και αν τηρούνται οι διαδικασίες αποθήκευσης και παράδοσης.

Εκτός από τους προαναφερόμενους ελέγχους τα τελευταία χρόνια στις επιχειρήσεις λαμβάνουν χώρα και οι ακόλουθοι:

1. **Έλεγχοι Συμμόρφωσης (Compliance audits).** Οι έλεγχοι αυτοί έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν πως ολόκληρη η επιχειρησιακή λειτουργία συμμορφώνεται πλήρως με, την ισχύουσα νομοθεσία, τις συμβατικές υποχρεώσεις, τις κανονιστικές διατάξεις καθώς επίσης και τις εταιρικές διαδικασίες.
2. **Έλεγχοι Συστημάτων Πληροφόρησης (Information Systems Audits).** Οι έλεγχοι αυτοί επικεντρώνονται στη διασφάλιση της αξιοπιστίας, της εμπιστευτικότητας και της ακεραιότητας των πληροφοριών που παρέχονται μέσω των πληροφοριακών συστημάτων. Η διασφάλιση αυτή είναι ζωτικής σημασίας, αφού όλες οι σύγχρονες επιχειρήσεις λαμβάνουν αποφάσεις με στοιχεία που προέρχονται από την ηλεκτρονική επεξεργασία των αποθηκευμένων δεδομένων τους.

3. *Έλεγχοι Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Corporate Social Responsibility Audits)*. Οι έλεγχοι αυτοί αναφέρονται στην εφαρμογή της κοινωνικής λογιστικής η οποία συγκεντρώνει όλες τις πληροφορίες συναλλαγών που αφορούν τις σχέσεις της επιχείρησης με την κοινωνία ως σύνολο. Στόχος των ελέγχων αυτών είναι η διαπίστωση της εφαρμογής όλων των αποφάσεων της διοίκησης στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και η εξασφάλιση πως οι προϋπολογισθέντες πόροι κατευθύνονται σύμφωνα με τις αποφάσεις.

Ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά οι έλεγχοι διακρίνονται και στις ακόλουθες κατηγορίες (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2017):

1. Σύμφωνα με την **έκτασή** τους, διακρίνονται σε:
 - **Γενικούς**, που αφορούν το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης.
 - **Ειδικούς**, που αφορούν συγκεκριμένους λογαριασμούς ή διαδικασίες ή τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας
2. Ανάλογα με τον **σκοπό** που εξυπηρετούν διακρίνονται σε:
 - **Προληπτικούς**, που διενεργούνται με σκοπό την πρόληψη λαθών ή παραβλέψεων κατά την τήρηση των λογαριασμών και των συναλλαγών.
 - **Κατασταλτικούς**, οι οποίοι διενεργούνται μετά την εκτέλεση μιας πράξεως με στόχο την εύρεση και καταστολή ηθελημένων ή μη λαθών και παραβλέψεων.
3. Ανάλογα με την **περιοδικότητά** τους διακρίνονται σε:
 - **Μόνιμους** ή **διαρκείς**, οι οποίοι εκτελούνται καθ' όλη τη διάρκεια της οικονομικής χρήσης.
 - **Τακτικούς** ή **περιοδικούς**, οι οποίοι διενεργούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα (έτος, τρίμηνο, εξάμηνο κτλ.).
 - **Έκτακτους**, οι οποίοι διενεργούνται σε τυχαίες χρονικές στιγμές.
4. Ανάλογα με το **νομοθετικό πλαίσιο** διακρίνονται σε:
 - **Υποχρεωτικούς**, οι οποίοι επιβάλλονται από την νομοθεσία.

- **Προαιρετικούς**, οι οποίοι επιβάλλονται από την διοίκηση ή τους μετόχους.

3.6 Ο Εσωτερικός Ελεγκτής

Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να είναι πρόσωπο που διακρίνεται από ευγένεια, λεπτότητα και διακριτικότητα στις επαφές με τους ελεγχόμενους, το προσωπικό της επιχείρησης και με τους συναδέλφους του, ώστε να μπορεί να ασκεί αποτελεσματικά το ελεγκτικό του έργο. Επίσης πρέπει να είναι ώριμος και πρόθυμος να συνεργαστεί με τα υπόλοιπα στελέχη της επιχείρησης και να έχει ευχέρεια έκφρασης και επικοινωνίας τόσο στο γραπτό και στον προφορικό λόγο, όσο και στη χρήση νέων τεχνολογιών και εφαρμογή νέων μεθόδων και τεχνικών.

Οι ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν ισχυρές δεξιότητες ακρόασης, που θα τους βοηθήσουν στην κατανόηση και αξιολόγηση της οργάνωσης και της εταιρικής κουλτούρας. Επίσης, πρέπει να διαθέτουν ισχυρές διαπροσωπικές δεξιότητες, καθώς είναι υποχρεωμένοι να συνεργάζονται με διαφορετικούς τύπους ατόμων σε διαφορετικά επίπεδα εντός οργανισμού, γεγονός που απαιτεί λεπτό χειρισμό στη χρήση του λόγου και ιδιαίτερους τρόπους.

Οι επικεφαλής των τμημάτων Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να διαθέτουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά όπως η ευελιξία, οι πλούσιες επικοινωνιακές ικανότητες, η άριστη συμπεριφορά, το χιούμορ και η συνεχή επένδυση στην προσωπική ανάπτυξη. Παράλληλα, πρέπει να αφιερώνουν χρόνο στην ομάδα ελέγχου, να αναθέτουν αρμοδιότητες, να καθοδηγούν τους συνεργάτες τους με βάση τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν και στις αξιολογήσεις τους να εστιάζουν στα θετικά σημεία και τα αποτελέσματα..

Όλα τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά μαζί με το σημαντικό απαραίτητο χαρακτηριστικό της ισχυρής επιστημονικής επάρκειας αποτελούν κοινό παρονομαστή στις περισσότερες βιβλιογραφικές αναφορές σχετικά με τα προσόντα που πρέπει να διαθέτει ο εσωτερικός ελεγκτής ώστε να μπορεί να επιτελέσει το έργο του και να προσθέσει αξία στην προσπάθεια επίτευξης των εταιρικών στόχων που θέτει η διοίκηση μιας επιχείρησης.

Επιπλέον πολύ σημαντικό χαρακτηριστικό που πρέπει να διαθέτει ο εσωτερικός ελεγκτής είναι η ανεξαρτησία από κάθε είδους επιρροές ή εξαρτήσεις με οποιονδήποτε

στην επιχείρηση που εργάζεται ώστε να μπορεί αβίαστα, με καθαρή συνείδηση, ψυχραιμία και δικαιοσύνη να συντάσσει τις αναφορές ελέγχων και τις αναφορές με τις προτάσεις του.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors ,ΠΑ) ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να:

- Επιδεικνύει ακεραιότητα
- Επιδεικνύει επάρκεια ικανοτήτων και δέουσα επαγγελματική επιμέλεια
- Είναι αντικειμενικός και απαλλαγμένος από αθέμιτες επιρροές (ανεξάρτητος)
- Εναρμονίζεται με τις στρατηγικές, τους αντικειμενικούς σκοπούς και τους κινδύνους του οργανισμού
- Έχει την κατάλληλη θέση στο οργανόγραμμα και διαθέτει επαρκείς πόρους
- Επιδεικνύει δέσμευση στην ποιότητα και συνεχή βελτίωση
- Επικοινωνεί αποτελεσματικά
- Παρέχει διασφάλιση βάσει αξιολόγησης κινδύνων
- Είναι διορατικός, ενεργεί προληπτικά και εστιάζει στο μέλλον
- Προάγει την βελτίωση του οργανισμού

3.7 Κώδικας δεοντολογίας Εσωτερικών Ελεγκτών

Σύμφωνα με το Διεθνές Πλαίσιο Επαγγελματικών Πρακτικών - International Professional Practices Framework (IPPF) που αποτελεί το εννοιολογικό πλαίσιο της καθοδήγησης που προσφέρει το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors ,ΠΑ) ο κώδικας δεοντολογίας των εσωτερικών ελεγκτών περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

A. Κώδικας Ηθικής - Αρχές

Οι εσωτερικοί ελεγκτές αναμένεται ότι θα εφαρμόζουν και θα υπερασπίζονται τις ακόλουθες αρχές:

1. **Ακεραιότητα.** Η ακεραιότητα των εσωτερικών ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και παρέχει έτσι τη βάση για στήριξη της κρίσης τους.
2. **Αντικειμενικότητα.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές επιδεικνύουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας κατά τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και κοινοποίηση των πληροφοριών για τη δραστηριότητα ή τη διαδικασία που εξετάζεται. Οι εσωτερικοί ελεγκτές προβαίνουν σε μια

ισορροπημένη εκτίμηση όλων των σχετικών περιπτώσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα, ή τα συμφέροντα άλλων, κατά το σχηματισμό των κρίσεων.

3. **Εμπιστευτικότητα.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές σέβονται την αξία και την κυριότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουν και δεν κοινοποιούν πληροφορίες χωρίς κατάλληλη εξουσιοδότηση, εκτός εάν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση για να γίνει κάτι τέτοιο.
4. **Επάρκεια.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες που απαιτούνται για την παροχή των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.

B. Κανόνες συμπεριφοράς

1. Ακεραιότητα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

- 1.1 Θα εκτελούν την εργασία τους με εντιμότητα, επιμέλεια και υπευθυνότητα.
- 1.2 Θα τηρούν τους νόμους και θα προβαίνουν στις κοινοποιήσεις που απαιτούνται από τη νομοθεσία και το επάγγελμα.
- 1.3 Δεν θα εμπλέκονται συνειδητά, ως μέρη, σε οποιαδήποτε παράνομη δραστηριότητα, ούτε θα εμπλέκονται σε πράξεις ατιμωτικές για το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή ή για τον οργανισμό.
- 1.4 Θα σέβονται και θα συμβάλλουν στους νόμιμους και ηθικούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

2. Αντικειμενικότητα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

- 2.1 Δεν θα συμμετέχουν σε οποιαδήποτε δραστηριότητα ή θα συνάπτουν σχέσεις που ενδέχεται να βλάψουν ή να θεωρείται ότι βλάπτουν την αμερόληπτη εκτίμησή τους. Συμπεριλαμβάνονται οι δραστηριότητες ή οι σχέσεις εκείνες οι οποίες ενδέχεται να συγκρούονται με τα συμφέροντα του οργανισμού.
- 2.2 Δεν θα αποδέχονται οτιδήποτε μπορεί να βλάψει ή να θεωρείται ότι βλάπτει την επαγγελματική τους εκτίμηση.
- 2.3 Θα κοινοποιούν όλες τις σημαντικές πληροφορίες που τους γνωστοποιούνται και ενδέχεται να παραποιήσουν, εάν δεν κοινοποιηθούν, την έκθεση των υπό έλεγχο δραστηριοτήτων.

3. Εμπιστευτικότητα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

- 3.1** Θα είναι συνετοί στη χρήση και προστασία των πληροφοριών που αποκτούν κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων τους.
- 3.2** Δεν θα χρησιμοποιούν πληροφορίες για προσωπικό κέρδος ή κατά τρόπο αντίθετο με τη νομοθεσία ή επιβλαβή για τους νόμιμους και ηθικούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

4. Επάρκεια. Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

- 4.1** Θα ασχολούνται μόνο με εκείνες τις υπηρεσίες για τις οποίες διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία.
- 4.2** Θα παρέχουν υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου.
- 4.3** Θα βελτιώνουν συνεχώς την επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα των υπηρεσιών του.

3.8 Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με το Διεθνές Πλαίσιο Επαγγελματικών Πρακτικών - International Professional Practices Framework (IPPF) που αποτελεί το εννοιολογικό πλαίσιο της καθοδήγησης που προσφέρει το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors ,IIA) τα Πρότυπα αφορούν στους εσωτερικούς ελεγκτές ως άτομα και στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου. Όλοι οι εσωτερικοί ελεγκτές καθίστανται υπεύθυνοι ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα Πρότυπα σχετικά με την ατομική αντικειμενικότητα, την επάρκεια γνώσεων, τη δέουσα επαγγελματική επιμέλεια και με την εκτέλεση των επαγγελματικών τους καθηκόντων. Οι επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνοι επιπρόσθετα, για τη συνολική συμμόρφωση της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου με τα Πρότυπα.

Σε περίπτωση που οι εσωτερικοί ελεγκτές ή η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου απαγορεύεται από το ισχύον νομικό ή κανονιστικό πλαίσιο να εφαρμόσουν ορισμένα μέρη των Προτύπων, παραμένει η υποχρέωση συμμόρφωσης με όλα τα υπόλοιπα μέρη των Προτύπων και είναι απαραίτητο να προβαίνουν στις κατάλληλες γνωστοποιήσεις. Εάν τα Πρότυπα χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με απαιτήσεις που εκδίδονται από άλλους επίσημους φορείς, οι επικοινωνίες του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να αναφέρουν τη χρήση άλλων απαιτήσεων, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο. Στην περίπτωση αυτή, εάν η

λειτουργία εσωτερικού ελέγχου αναφέρει ότι συμμορφώνεται με τα Πρότυπα και υπάρχουν αντιφάσεις μεταξύ των Προτύπων και λοιπών απαιτήσεων, οι εσωτερικοί ελεγκτές και η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου οφείλουν να συμμορφώνονται με τα Πρότυπα, ενώ δύνανται να συμμορφώνονται και με τις άλλες απαιτήσεις, εάν αυτές είναι περισσότερο περιοριστικές.

Η ανάπτυξη και γνωστοποίηση των Προτύπων είναι μία συνεχής διαδικασία. Το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Εσωτερικού Ελέγχου διενεργεί, πριν την έκδοση των Προτύπων, εκτεταμένες συζητήσεις και ανταλλαγή απόψεων. Αυτό περιλαμβάνει την έκθεση των προσχεδίων σε διαβούλευση και σχολιασμό σε παγκόσμιο επίπεδο. Όλα τα σχετικά προσχέδια δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του ΙΑ και διανέμονται σε όλα τα Ινστιτούτα του ΙΑ.

Τα πρότυπα χωρίζονται στις ακόλουθες δύο κατηγορίες:

A) Πρότυπα Χαρακτηριστικών

- 1) 1000 Σκοπός, Δικαιοδοσία και Ευθύνη.** Ο σκοπός, η δικαιοδοσία και η ευθύνη της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου πρέπει επίσημα να καθορίζονται σε έναν εγκεκριμένο από το συμβούλιο, κανονισμό εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με την Αποστολή του Εσωτερικού Ελέγχου και τα υποχρεωτικά στοιχεία του Διεθνούς Πλαισίου Επαγγελματικής Εφαρμογής (τις Θεμελιώδεις Αρχές για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Ηθικής, τα Πρότυπα και τον Ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου). Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναθεωρεί τον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου σε τακτική βάση και να τον θέτει υπόψη της ανώτερης διοίκησης και του συμβουλίου για έγκριση.

- 2) 1010 - Αναγνώριση των Υποχρεωτικών Οδηγιών στον Κανονισμό Εσωτερικού Ελέγχου.** Ο κανονισμός εσωτερικού ελέγχου πρέπει να τονίζει σαφώς την υποχρεωτική φύση των Θεμελιωδών Αρχών για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου, του Κώδικα Ηθικής, των Προτύπων και του Ορισμού του Εσωτερικού Ελέγχου. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συνιστάται να συζητά την Αποστολή Εσωτερικού Ελέγχου και τα υποχρεωτικά στοιχεία του Διεθνούς Πλαισίου Επαγγελματικής Εφαρμογής με την ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

- 3) **1100 - Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα.** Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι ανεξάρτητη και οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι αντικειμενικοί κατά την εκτέλεση του έργου τους.
- 4) **1110 - Ανεξαρτησία εντός του Οργανισμού.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να υποβάλλει αναφορές σε τέτοιο επίπεδο ιεραρχίας μέσα στον οργανισμό που να επιτρέπει στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου να ανταποκρίνεται στις ευθύνες της. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να επιβεβαιώνει στο συμβούλιο, τουλάχιστον μία φορά ετησίως, την ανεξαρτησία της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου εντός του οργανισμού.
- 5) **1111 - Σχέση με το Συμβούλιο.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να επικοινωνεί και να συνεργάζεται άμεσα με το συμβούλιο.
- 6) **1112 - Οι ρόλοι του επικεφαλής εσωτερικού ελεγκτή πέρα από τον Εσωτερικό Έλεγχο.** Σε περίπτωση που ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου έχει ή αναμένεται να αποκτήσει ρόλους και καθήκοντα πέραν του εσωτερικού ελέγχου, θα πρέπει να τεθούν τέτοιες δικλείδες ασφαλείας ώστε να περιορίζεται η παρεμπόδιση στην ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα.
- 7) **1120 - Ατομική Αντικειμενικότητα.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να τηρούν μια απροκατάληπτη, αμερόληπτη στάση και να αποφεύγουν συγκρούσεις συμφερόντων.
- 8) **1130 - Παρεμπόδιση Ανεξαρτησίας ή Αντικειμενικότητας.** Εφόσον η ανεξαρτησία ή η αντικειμενικότητα παρεμποδίζεται, πραγματικά ή φαινομενικά, οι λεπτομέρειες της παρεμπόδισης πρέπει να κοινοποιούνται στα αρμόδια όργανα. Η φύση της κοινοποίησης θα εξαρτάται από το είδος της παρεμπόδισης.
- 9) **1200 - Επαγγελματική Επάρκεια και Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια.** Τα έργα πρέπει να εκτελούνται με επαγγελματική επάρκεια και δέουσα επαγγελματική επιμέλεια.
- 10) **1210 - Επαγγελματική Επάρκεια.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητες που απαιτούνται για την

εκπλήρωση των ατομικών καθηκόντων τους. Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει συλλογικά να κατέχει ή να αποκτήσει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της.

- 11) **1220 - Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εφαρμόζουν την επιμέλεια και τις δεξιότητες ενός εύλογα συνετού και ικανού εσωτερικού ελεγκτή. Η δέουσα επαγγελματική επιμέλεια δεν υπονοεί το αλάθητο.
- 12) **1230 - Συνεχής Επαγγελματική Επιμόρφωση.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βελτιώνουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητές τους μέσω συνεχούς επαγγελματικής επιμόρφωσης.
- 13) **1300 - Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναπτύσσει και να διατηρεί ένα πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας.
- 14) **1310 - Απαιτήσεις του Προγράμματος Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας.** Το πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας πρέπει να περιλαμβάνει τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές αξιολογήσεις.
- 15) **1311 - Εσωτερικές Αξιολογήσεις.** Οι εσωτερικές αξιολογήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν:
 - Διαρκή παρακολούθηση της απόδοσης της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου
 - Περιοδικές αυτοαξιολογήσεις ή αξιολογήσεις από άτομα εντός του οργανισμού που διαθέτουν επαρκή γνώση των πρακτικών εσωτερικού ελέγχου.
- 16) **1312 - Εξωτερικές Αξιολογήσεις.** Οι εξωτερικές αξιολογήσεις πρέπει να διεξάγονται τουλάχιστον μία φορά κάθε πέντε χρόνια από έναν πιστοποιημένο, ανεξάρτητο αξιολογητή ή ομάδα αξιολόγησης εκτός του οργανισμού. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητά με το συμβούλιο σχετικά με :
 - Την μορφή και συχνότητα διεξαγωγής εξωτερικών αξιολογήσεων.

- Τα προσόντα και την ανεξαρτησία του εξωτερικού αξιολογητή ή της ομάδας αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων .

17) 1320 - Υποβολή Αναφοράς για το Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να γνωστοποιεί τα αποτελέσματα του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας στο συμβούλιο. Οι γνωστοποιήσεις περιλαμβάνουν:

- Το εύρος και τη συχνότητα τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών αξιολογήσεων.
- Τα προσόντα και η ανεξαρτησία του αξιολογητή ή της ομάδας αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των συγκρούσεων συμφερόντων.
- Τα συμπεράσματα των αξιολογητών.
- Διορθωτικά σχέδια δράσης.

18) 1321 - Χρήση της φράσης « Συμμορφώνεται με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου ». Η επισήμανση ότι η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου «συμμορφώνεται με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου» αρμόζει να γίνεται μόνο εφόσον αυτό υποστηρίζεται από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας.

19) 1322 - Αποκάλυψη της μη Συμμόρφωσης. Σε περίπτωση όπου η μη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής ή τα Πρότυπα επηρεάζει το συνολικό πλαίσιο ή τις δραστηριότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, τότε ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τη μη συμμόρφωση και τις επιπτώσεις της στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

B) Πρότυπα Διεξαγωγής

1) 2000 - Διαχείριση της Λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διοικεί αποτελεσματικά τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου έτσι ώστε να εξασφαλίζει ότι η λειτουργία προσθέτει αξία στον οργανισμό.

- 2) **2010 – Προγραμματισμός.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καταρτίζει ένα πρόγραμμα ελέγχων με βάση την εκτίμηση κινδύνων, με σκοπό να προσδιορίσει τις προτεραιότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τους στόχους του οργανισμού.
- 3) **2020 - Κοινοποίηση και Έγκριση.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τον σχεδιασμό για τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και τις απαιτήσεις πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των σημαντικών ενδιάμεσων μεταβολών, στην ανώτερη διοίκηση και στο συμβούλιο, για επισκόπηση και έγκριση. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει επίσης να κοινοποιεί την επίδραση του περιορισμού των πόρων.
- 4) **2030 - Διαχείριση Πόρων.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι πόροι του εσωτερικού ελέγχου είναι κατάλληλοι, επαρκείς και αξιοποιούνται αποτελεσματικά ώστε να επιτυγχάνεται το εγκεκριμένο πρόγραμμα.
- 5) **2040 - Πολιτικές και Διαδικασίες.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καταρτίζει πολιτικές και διαδικασίες για να καθοδηγεί τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.
- 6) **2050 - Συντονισμός και Επίκληση στην εργασία λοιπών παρόχων.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συνιστάται να μοιράζεται πληροφορίες, να συντονίζει δραστηριότητες και να εξετάζει το ενδεχόμενο επίκλησης στην εργασία άλλων εσωτερικών και εξωτερικών παρόχων διαβεβαιωτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών έτσι ώστε να εξασφαλίζει την ορθή κάλυψη και να ελαχιστοποιεί την αλληλοεπικάλυψη των προσπαθειών.
- 7) **2060 - Υποβολή Αναφοράς στο Συμβούλιο και την Ανώτερη Διοίκηση.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει περιοδικά να υποβάλλει αναφορά στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο σχετικά με τον σκοπό, τη δικαιοδοσία, την ευθύνη και την απόδοση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με το ελεγκτικό πλάνο καθώς και με τη συμμόρφωσή της με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα. Η αναφορά πρέπει επίσης να περιλαμβάνει σημαντικούς κινδύνους, μνημονεύοντας και κινδύνους απάτης, καθώς και ζητήματα ελεγκτικών

μηχανισμών, διακυβέρνησης και λοιπά θέματα τα οποία χρήζουν προσοχής από την ανώτερη διοίκηση και/ή το συμβούλιο.

- 8) 2070 - Πάροχος Εξωτερικών Υπηρεσιών και Ευθύνη του Οργανισμού για τον Εσωτερικό Έλεγχο.** Όταν ένας εξωτερικός φορέας παρέχει υπηρεσίες για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, είναι υποχρεωμένος να επισημαίνει στον οργανισμό ότι ο οργανισμός είναι υπεύθυνος για τη διατήρηση μίας αποτελεσματικής δραστηριότητας εσωτερικού ελέγχου.
- 9) 2100 - Φύση των Εργασιών.** Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να συμβάλλει στη βελτίωση της διακυβέρνησης, της διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου του οργανισμού υιοθετώντας μια συστηματική, πειθαρχημένη και βάσει κινδύνων προσέγγιση. Η αξία και η αξιοπιστία του εσωτερικού ελέγχου ενισχύονται όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές δρουν προληπτικά και οι εκτιμήσεις τους παρέχουν καινοτόμες ιδέες και λαμβάνουν υπόψη μελλοντικές επιπτώσεις.
- 10) 2110 – Διακυβέρνηση.** Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να υποβάλλει κατάλληλες εισηγήσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας διακυβέρνησης του οργανισμού σχετικά με :
- Τη λήψη στρατηγικών και λειτουργικών αποφάσεων,
 - Την εποπτεία της διαχείρισης κινδύνων και των μηχανισμών ελέγχου,
 - Την προώθηση των κατάλληλων ηθικών αρχών και αξιών μέσα στον οργανισμό
 - Τη διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης της απόδοσης του οργανισμού και της λογοδοσίας,
 - Την κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς προς τους αρμόδιους μέσα στον οργανισμό,
 - Τον συντονισμό των δραστηριοτήτων και κοινοποίηση πληροφοριών μεταξύ των μελών του συμβουλίου, των εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών, άλλων παρόχων διαβεβαίωσης και της διοίκησης.

- 11) **2120 - Διαχείριση Κινδύνων.** Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εκτιμά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και να συμβάλλει στην βελτίωσή τους.
- 12) **2130 - Μηχανισμοί Ελέγχου.** Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να βοηθά τον οργανισμό να διατηρεί αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου, αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά τους και προωθώντας τη διαρκή βελτίωσή τους.
- 13) **2200 - Σχεδιασμός Έργου.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να αποτυπώνουν τον σχεδιασμό κάθε έργου, ο οποίος θα περιλαμβάνει τους αντικειμενικούς σκοπούς, το εύρος, το χρονοδιάγραμμα και την κατανομή των πόρων. Ο σχεδιασμός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις στρατηγικές του οργανισμού, σκοπούς και κινδύνους που σχετίζονται με το έργο.
- 14) **2201 - Παράγοντες Σχεδιασμού.** Κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού του έργου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους:
- Τις στρατηγικές και τους αντικειμενικούς σκοπούς της δραστηριότητας που επισκοπείται και τα μέσα με τα οποία η δραστηριότητα ελέγχει την απόδοση της.
 - Τους σημαντικούς κινδύνους που απειλούν τη δραστηριότητα, τους αντικειμενικούς σκοπούς, τους πόρους, τις λειτουργίες της και τα μέσα με τα οποία η ενδεχόμενη επίδραση των κινδύνων διατηρείται σε ένα αποδεκτό επίπεδο.
 - Την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου της δραστηριότητας, σε σύγκριση με ένα σχετικό πλαίσιο ή μοντέλο.
 - Τις ευκαιρίες για να γίνουν σημαντικές βελτιώσεις σε θέματα διακυβέρνησης, τη διαχείριση κινδύνων και τις διαδικασίες ελέγχου της δραστηριότητας.
- 15) **2210 - Αντικειμενικοί Σκοποί Έργου.** Για κάθε έργο πρέπει να καθορίζονται αντικειμενικοί σκοποί.

- 16) **2220 - Εύρος έργου.** Το καθορισμένο εύρος του έργου πρέπει να είναι επαρκές για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου.
- 17) **2230 - Διάθεση Πόρων στο Έργο.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να καθορίσουν τους κατάλληλους και επαρκείς πόρους που απαιτούνται για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου, με βάση την εκτίμηση της φύσης και της πολυπλοκότητας κάθε έργου, των χρονικών περιορισμών και των διαθέσιμων πόρων.
- 18) **2240 - Πρόγραμμα Έργου.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να καταγράφουν προγράμματα έργου έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου.
- 19) **2300 - Διεξαγωγή του Έργου.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναγνωρίζουν, να αναλύουν, να αξιολογούν και να καταγράφουν επαρκείς πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.
- 20) **2310 - Εντοπισμός Πληροφοριών.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εντοπίζουν επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.
- 21) **2320 - Ανάλυση και Αξιολόγηση.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βασίζονται τα συμπεράσματα και τα αποτελέσματα των έργων σε κατάλληλες αναλύσεις και αξιολογήσεις.
- 22) **2330 - Καταγραφή Πληροφοριών.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να καταγράφουν επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες για την υποστήριξη των συμπερασμάτων και των αποτελεσμάτων των έργων.
- 23) **2340 - Εποπτεία Έργων.** Τα έργα πρέπει να εποπτεύονται κατάλληλα, ώστε να εξασφαλίζεται η επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών τους, η διασφάλιση της ποιότητας και η βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού.

- 24) **2400 - Κοινοποίηση Αποτελεσμάτων.** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να κοινοποιούν τα αποτελέσματα των έργων.
- 25) **2410 - Κριτήρια Κοινοποιήσεων.** Στις κοινοποιήσεις πρέπει να περιλαμβάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί, το εύρος και τα αποτελέσματα του έργου.
- 26) **2420 - Ποιότητα των Κοινοποιήσεων.** Οι κοινοποιήσεις πρέπει να είναι ακριβείς, αντικειμενικές, σαφείς, περιεκτικές, επικοινωνιακές, ολοκληρωμένες και έγκαιρες.
- 27) **2421 - Λάθη και Παραλείψεις.** Εάν μια τελική κοινοποίηση περιέχει ένα σημαντικό λάθος ή παράλειψη, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τις διορθωμένες πληροφορίες σε όλους όσοι έλαβαν την αρχική κοινοποίηση.
- 28) **2430 - Χρήση της φράσης «Συμμορφώνεται με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου».** Η αναφορά ότι τα έργα διενεργήθηκαν σε συμμόρφωση με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου, είναι κατάλληλη μόνο εφόσον αυτό υποστηρίζεται από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας .
- 29) **2431 - Αποκάλυψη μη Συμμόρφωσης Έργου.** Όταν η μη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής ή τα Πρότυπα επηρεάζει ένα συγκεκριμένο έργο, η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων πρέπει να αποκαλύπτει:
- Αρχή/ές ή κανόνα/ες συμπεριφοράς του Κώδικα Ηθικής ή του/των Προτύπων με τα οποία δεν προέκυψε πλήρης συμμόρφωση.
 - Λόγο/ους της μη συμμόρφωσης.
 - Την επίδραση της μη συμμόρφωσης στο έργο και τα κοινοποιηθέντα αποτελέσματα του έργου.
- 30) **2440 - Διάδοση Αποτελεσμάτων του Έργου.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τα αποτελέσματα του έργου στα κατάλληλα μέρη.

- 31) **2450 - Συνολική Γνώμη.** Όταν εκδοθεί μια συνολική γνώμη, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις στρατηγικές, αντικειμενικούς σκοπούς και κινδύνους του οργανισμού και τις προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών. Η συνολική γνώμη πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες.
- 32) **2500 - Παρακολούθηση Προόδου.** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί ένα σύστημα παρακολούθησης της τακτοποίησης των αποτελεσμάτων που κοινοποιούνται στη διοίκηση.
- 33) **2600 - Κοινοποίηση της Αποδοχής Κινδύνων .** Όταν ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συμπεράνει ότι η διοίκηση έχει αποδεχτεί έναν βαθμό κινδύνου στον οποίο δεν μπορεί να ανταποκριθεί ο οργανισμός, τότε ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητήσει το θέμα με την διοίκηση. Εάν το ζήτημα σχετικά με τον κίνδυνο δεν επιλυθεί, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναφέρει το θέμα στο συμβούλιο προς διευθέτηση.

3.9 Σύμφωνα Βασιλείας I - II – III

3.9.1 Βασιλεία I

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την εποπτεία των τραπεζών αποφάσισε να εργαστεί για τη σύγκλιση στη μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας λόγω των αυξανόμενων διεθνών κινδύνων της δεκαετίας του 1980. Η κρίση χρέους της Λατινικής Αμερικής στις αρχές της δεκαετίας του 1980 αύξησε την ανησυχία για την επιδείνωση των δεικτών κεφαλαίου των κύριων διεθνών τραπεζών. Η επιτροπή ετοίμασε μια σταθμισμένη προσέγγιση για τη μέτρηση του κινδύνου τόσο εντός όσο και εκτός του ισολογισμού των τραπεζών. Στόχος της επιτροπής ήταν να ενισχύσει τη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και να εξαλείψει την ανταγωνιστική ανισότητα που προκαλείται από τις διαφορές στις εθνικές κεφαλαιακές απαιτήσεις. Το Basel Capital Accord εγκρίθηκε από τους κυβερνώντες των G10 και δόθηκε για εφαρμογή από τις τράπεζες το 1988. Η συμφωνία του 1988 εισήχθη σε όλες τις χώρες που είχαν τράπεζες που δραστηριοποιούνταν στην διεθνή οικονομία (BCBS 2015, p. 2).

Οι τράπεζες υποχρεούνται να διατηρούν ένα κεφάλαιο ίσο με τουλάχιστον 8 τοις εκατό (το οποίο ονομάζεται Cooke ratio) των συνολικών σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων τους. Το ρυθμιστικό κεφάλαιο αποτελείται από δύο συνιστώσες, το κεφάλαιο Tier 1 (βασικό κεφάλαιο) και το κεφάλαιο Tier 2 (συμπληρωματικό κεφάλαιο). Το κεφάλαιο Tier 1 περιλαμβάνει το μετοχικό κεφάλαιο (εκδόσεις μετοχών) και γνωστοποιημένα αποθεματικά. Σύμφωνα με τη συμφωνία της Βασιλείας, τουλάχιστον το 50% του κεφαλαίου μιας τράπεζας πρέπει να περιέχεται στα ίδια κεφάλαια και τα γνωστοποιημένα αποθεματικά (Tier 1). Το κεφάλαιο της κατηγορίας 2 περιλαμβάνει μη γνωστά αποθεματικά, αποθεματικά επανεκτίμησης, γενικές προβλέψεις / γενικά αποθεματικά απώλειας δανείων, υβριδικά χρεόγραφα κεφαλαιουχικού τίτλου και βραχυπρόθεσμο χρέος. Κάθε τύπος τραπεζικού περιουσιακού στοιχείου έχει συντελεστή στάθμισης κινδύνου που αντικατοπτρίζει την επικινδυνότητα του. Υπάρχουν μόνο πέντε συντελεστές στάθμισης κινδύνου, που είναι 0, 10, 20, 50 και 100%. Το σύμφωνο Βασιλεία I αναφέρεται μόνο στον πιστωτικό κίνδυνο και εφαρμόστηκε σε περίπου 100 χώρες παγκοσμίως.

3.9.2 Βασιλεία II

Παρά τις ανεπάρκειες του συμφώνου Βασιλείας I, η εφαρμογή του ήταν ευεργετική για τον τραπεζικό κλάδο επειδή αύξησε τα κεφάλαια στον τραπεζικό τομέα. Προκειμένου να αναπτυχθεί ένα πιο εξελιγμένο κανονιστικό πλαίσιο, η Επιτροπή της Βασιλείας δημιούργησε τη Βασιλεία II. Αρχικά εξέδωσε πρόταση το 1999 για την αντικατάσταση της Βασιλείας I. Η τελική πρόταση δημοσιεύθηκε το 2004. Η BCBS (2015) δηλώνει ότι η Βασιλεία II στοχεύει στη βελτίωση του τρόπου με τον οποίο οι απαιτήσεις κεφαλαίων αντικατοπτρίζουν τους υπάρχοντες κινδύνους. Το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας II περιλαμβάνει τρεις πυλώνες που είναι:

- 1. Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις*
- 2. Η ενδυνάμωση της εποπτικής διαδικασίας μέσα από την αναβάθμιση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και την ενίσχυση της αξιολόγησης τους.*
- 3. Η βελτίωση της πειθαρχίας στην αγορά μέσω της υποχρέωσης για αυξημένη δημοσιοποίηση πληροφόρησης για τους πιστωτικούς και άλλους κινδύνους που εκτίθεται κάθε τράπεζα.*

Στον *1^ο Πυλώνα* ο ορισμός του κεφαλαίου είναι ο ίδιος στη Βασιλεία II όπως και στη Βασιλεία I. Οι τράπεζες πρέπει να διατηρήσουν ένα ελάχιστο κεφάλαιο 8% των

σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων τους. Ωστόσο, υπάρχουν δύο βασικές αλλαγές που σχετίζονται με την κεφαλαιακή απαίτηση. Πρώτον, εισάγονται δύο πιο προηγμένες προσεγγίσεις για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου. Η ευαισθησία και η ευελιξία των κινδύνων αυξάνονται μέσω μιας ενημερωμένης τυποποιημένης προσέγγισης και νέων προσεγγίσεων βάσει εσωτερικών αξιολογήσεων (IRB). Δεύτερον, η Βασιλεία II επεκτείνει τον υπολογισμό του κινδύνου ώστε να συμπεριλάβει και τον λειτουργικό κίνδυνο. Έτσι, τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία είναι το άθροισμα των περιουσιακών στοιχείων που υπόκεινται σε κίνδυνο αγοράς, πιστωτικό κίνδυνο και λειτουργικό κίνδυνο. Οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιούν μία από τις τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις την βασική προσέγγιση δεικτών, την τυποποιημένη προσέγγιση και την προηγμένη προσέγγιση μέτρησης για τη μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου τους.

Ο 2^{ος} *Πυλώνας* στοχεύει όχι μόνο να διασφαλίσει ότι οι τράπεζες έχουν επαρκή κεφάλαια, αλλά και να ενθαρρύνει τις τράπεζες να χρησιμοποιούν καλύτερες τεχνικές διαχείρισης κινδύνων για την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων τους. Οι τράπεζες υποχρεούνται να ενισχύσουν τη διαχείριση κινδύνων, να εφαρμόσουν εσωτερικά όρια, να ενισχύσουν το επίπεδο προβλέψεων και αποθεματικών και να βελτιώσουν τους εσωτερικούς ελέγχους. Παράλληλα πρέπει να εφαρμόζουν τεστ αντοχής για τον εντοπισμό πιθανών γεγονότων ή αλλαγών στις συνθήκες της αγοράς που ενδέχεται να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις. Επιπλέον ο 2^{ος} Πυλώνας δίνει σαφή ρόλο στις εθνικές εποπτικές αρχές οι οποίες δύναται να ελέγχουν πόσο καλά οι τράπεζες αξιολογούν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις έναντι των κινδύνων τους και να παρεμβαίνουν όπου απαιτείται. Οι εποπτικές αρχές υποχρεούνται να παρεμβαίνουν σε πρώιμο στάδιο για να αποτρέπουν το κεφάλαιο να πέσει κάτω από τα ελάχιστα απαιτούμενα επίπεδα και να λαβαίνουν άμεσα διορθωτικά μέτρα εάν το κεφάλαιο δεν διατηρηθεί ή αποκατασταθεί.

Ο 3^{ος} *Πυλώνας* ορίζει ένα σύνολο απαιτήσεων γνωστοποίησης για την αύξηση της διαφάνειας του προφίλ κινδύνου και της πολιτικής κινδύνου κάθε τράπεζας. Οι απαιτήσεις γνωστοποίησης καλύπτουν μια ποιοτική περιγραφή των στόχων διαχείρισης κινδύνων, πολιτικών και τεχνικών της τράπεζας και ποσοτικές λεπτομέρειες του πεδίου εφαρμογής, της κεφαλαιακής διάρθρωσης (στοιχεία και μέσα), κεφαλαιακή επάρκεια, κίνδυνοι πυλώνα 1 (πίστωση, αγορά και λειτουργικότητα), κινδύνους συμπεριλαμβανομένων των μετοχών, των τίτλων τιτλοποίησης και του επιτοκίου (*Docherty and Viort 2014, σελ. 132*).

3.9.3 Βασιλεία III

Ενώ οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές και οι τράπεζες ήταν στη διαδικασία υιοθέτησης και εφαρμογής της Βασιλείας II, ξεκίνησε η παγκόσμια οικονομική κρίση 2007-2008. Σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας, τα αίτια της κρίσης ήταν η υπερβολική μόχλευση, οι αδύναμες κεφαλαιακές βάσεις, τα κακά χρηματοδοτικά προφίλ και τα ανεπαρκή αποθέματα ρευστότητας. Η Επιτροπή της Βασιλείας αναθεώρησε αμέσως το πλαίσιο κινδύνου αγοράς της Βασιλείας II και τον Ιούλιο του 2009 παρουσίασε την αναθεώρηση που είναι γνωστή ως Βασιλεία 2.5. Αυτή η αναθεώρηση εισήγαγε τον υπολογισμό της αξίας σε κίνδυνο (VAR) για τον υπολογισμό των τραπεζικών επιχειρηματικών κεφαλαίων. Αυξήθηκαν τα ποσοστά υπολογισμού της έκθεσης σε κινδύνους νέων τιτλοποιήσεων. Οι ζημίες που προέκυψαν από την μεταφορά κεφαλαίων σε άλλα νομίσματα συμπεριλήφθηκαν κατά τον υπολογισμό του κεφαλαίου.

Το 2010 η Επιτροπή της Βασιλείας εισήγαγε τη Βασιλεία III, η οποία περιέχει μια ολοκληρωμένη σειρά μεταρρυθμίσεων στη Βασιλεία II. Οι τρεις πυλώνες της Βασιλείας II αναθεωρούνται και ενισχύονται από τη Βασιλεία III. Η Βασιλεία III ήταν μια απάντηση σε μια παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση που έδειξε ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν ήταν αρκετά ανθεκτικό. Η Βασιλεία III στοχεύει να αυξήσει την ανθεκτικότητα των τραπεζών έναντι των σοκ που οφείλονται στο χρηματοοικονομικό και οικονομικό ρίσκο. Η Βασιλεία III στοχεύει επίσης στη βελτίωση της εποπτείας και της διαχείρισης κινδύνων του τραπεζικού τομέα. Η Επιτροπή της Βασιλείας και το Συμβούλιο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας (FSB) συνεργάστηκαν, με το FSB να έχει την ευθύνη συντονισμού και παρακολούθησης της εφαρμογής των κανονιστικών μεταρρυθμίσεων.

Αποφασίσθηκαν οι ακόλουθες σημαντικές αλλαγές από τη Βασιλεία II στη Βασιλεία III, οι οποίες θα τεθούν σε πλήρη ισχύ έως το 2023:

Κεφαλαιακές Απαιτήσεις – (αλλαγές στην Βασιλεία II - Πυλώνας I). Στο πλαίσιο της Βασιλείας III, η Επιτροπή της Βασιλείας κατέστησε σαφές ότι πλέον είναι αναγκαία η ανάπτυξη ενός νέου ορισμού για τον υπολογισμό των Ιδίων Κεφαλαίων. Η αναδιαμόρφωση της μεθόδου στοχεύει στη δημιουργία του Tier 1 με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζει ότι οι τράπεζες θα συνεχίζουν να υφίσταντο ως οικονομικές μονάδες, στη απλούστευση της σύνθεσης των εποπτικών κεφαλαίων τα οποία θα εναρμονίζονται πλέον με όλες τις χώρες και ότι η διαφάνεια του κεφαλαίου θα πρέπει να βελτιωθεί. Οι αλλαγές στον ορισμό των κεφαλαίων περιλαμβάνουν την κατάργηση του Tier 3 και ταυτόχρονα τη

δημιουργία δύο κατηγοριών για το Tier 1. Ωστόσο, σε αντίθεση με την Βασιλεία I και II στο νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για την εποπτεία των τραπεζών γίνεται ενδελεχής αναφορά όχι τόσο των στοιχείων που απαρτίζουν τις κατηγορίες κεφαλαίων, αλλά των στοιχείων που θα υπολογίζονται αφαιρετικά στην όλη διαδικασία με συγκεκριμένες αναφορές για τους τρόπους με τους οποίους θα αφαιρούνται από τον υπολογισμό των κεφαλαίων. Έτσι, οδηγούμαστε σε μια διαμόρφωση των Tier 1 και Tier 2, όπου τα στοιχεία που θα ενσωματώνονται θα είναι αρκετά περιορισμένα. Αρχικά, το Tier 1 αποτελεί το άθροισμα της παρακάτω εξίσωσης:

$$\textit{Tier 1} = \textit{Common Equity Tier 1 Capital} + \textit{Additional Tier 1 Capital}$$

1. Κύρια Ίδια Κεφάλαια (Common Equity) Tier 1

Προστίθενται:

- (+) Κοινές μετοχές που εκδίδονται από τις τράπεζες και πληρούν τα κριτήρια για κατάταξη ως κοινές ονομαστικές μετοχές
- (+) Έκδοση υπέρ το άρτιο
- (+) Κέρδη εις νέον (Retained earnings)
- (+) Άλλα συνολικά έσοδα και γνωστά αποθεματικά
- (+) Κοινές μετοχές που εκδίδονται από ενοποιημένες θυγατρικές εταιρείες της τραπεζικής και διακατέχουν τρίτοι (δηλ. των δικαιωμάτων μειοψηφίας)

Αφαιρούνται:

- (-) Η υπεραξία και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης και της υπεραξίας που περιλαμβάνεται στην αποτίμηση σημαντικών επενδύσεων σε τραπεζικά κεφάλαια, σε χρηματοοικονομικούς και ασφαλιστικούς φορείς που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο της κανονιστικής ενοποίησης,
- (-) Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που βασίζονται σε μελλοντική κερδοφορία της τραπεζικής. Ωστόσο, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις μπορούν να συμψηφίζονται με τις σχετικές αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις μόνο στη περίπτωση που ο εν λόγω συμψηφισμός επιτρέπεται από τη σχετική φορολογική αρχή,

- (-) Οι επενδύσεις στο μετοχικό κεφάλαιο τραπεζών, χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών φορέων που βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου και η τράπεζα δε κατέχει περισσότερο από 10% του μετοχικού κεφαλαίου της οικονομικής οντότητας.
- (-) Αποθεματικά αντιστάθμισης Ταμειακών ροών
- (-) Υστέρηση των αποθεματικών για τις προβλέψεις στις αναμενόμενες ζημιές, σύμφωνα με τη μέθοδο των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης,
- (-) Κέρδη που σχετίζονται με συναλλαγές τιτλοποίησης

2. Πρόσθετα Κεφάλαια (Additional Capital) Tier 1

Προστίθενται:

- (+) Χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία ικανοποιούν τα κριτήρια ένταξης στην εν λόγω κατηγορία
- (+) Πλεόνασμα μετοχών (έκδοση υπέρ το άρτιο)
- (+) Χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία εκδίδονται από ενοποιημένες θυγατρικές της τράπεζας και κατέχονται από τρίτα μέρη που πληρούν τα κριτήρια για την ένταξη στα Πρόσθετα κεφάλαια και δεν συμπεριλαμβάνονται στα Κοινά Ίδια Κεφάλαια.
- (+) Κεφάλαια τα οποία έχουν εκδοθεί από τρίτους με τη χρήση Οχημάτων Ειδικού Σκοπού - Special Purpose Vehicles.

Αφαιρούνται:

- (-) Επενδύσεις στα πρόσθετα κεφάλαια του τραπεζικού ιδρύματος.
- (-) Οι επενδύσεις στο μετοχικό κεφάλαιο τραπεζών, χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών φορέων που βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου και η τράπεζα δε κατέχει περισσότερο από 10% του μετοχικού κεφαλαίου της οικονομικής οντότητας.

3. Συμπληρωματικά Κεφάλαια – Tier 2

Προστίθενται:

- (+) Χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία ικανοποιούν τα κριτήρια ένταξης.

- (+) Η διαφορά έκδοσης προνομιούχων μετοχών που χαρακτηρίζονται από έκδοση υπέρ το άρτιο.
- (+) Υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, που συμβαδίζουν με τα κριτήρια για την ένταξη στην εν λόγω κατηγορία, τίτλων που έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών και υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία τους, κατέχονται από τρίτους και δεν περιλαμβάνονται στο Tier 1.
- (+) Κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους (General provisions / general loan-loss reserves) με την προϋπόθεση ότι για τη κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου ακολουθείται η τυποποιημένη προσέγγιση.
- (+) Κεφάλαια τα οποία έχουν εκδοθεί από τρίτους με τη χρήση «οχημάτων ειδικού σκοπού» - Special Purpose Vehicles μπορούν να τοποθετηθούν και σε αυτή την κατηγορία εφόσον πληρούνται τα κριτήρια εισόδου και αντιμετωπίζονται ως η έκδοση κεφαλαίων από την τράπεζα απευθείας σε τρίτους και το μόνο περιουσιακό στοιχείο των «οχημάτων ειδικού σκοπού» είναι οι επενδύσεις στο μετοχικό κεφάλαιο της τραπεζής.

Αφαιρούνται:

- (-) Επενδύσεις στα συμπληρωματικά κεφάλαια του τραπεζικού ιδρύματος.
- (-) Οι επενδύσεις στο μετοχικό κεφάλαιο τραπεζών, χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών φορέων που βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου και η τράπεζα δε κατέχει περισσότερο από 10% του μετοχικού κεφαλαίου της οικονομικής οντότητας.

4. Όρια των Ιδίων Κεφαλαίων. Οι περιορισμοί σύμφωνα με τη Βασιλεία III είναι ότι τα Κύρια Ίδια Κεφάλαια (Common Equity) πρέπει ανά πάσα στιγμή να είναι τουλάχιστον 4,5% του σταθμισμένου ενεργητικού. Επίσης το σύνολο των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1) θα πρέπει να διαμορφώνεται κάθε στιγμή σε ποσοστό τουλάχιστον στο 6% του σταθμισμένου ενεργητικού. Τέλος το Σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1+ Tier 2) θα πρέπει να ισούται ανά πάσα χρονική περίοδο, τουλάχιστον με 8% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού.

5. Κεφαλαιακό Απόθεμα για λόγους Συντήρησης (Capital Conservation Buffer). Σύμφωνα με το νέο κανονιστικό πλαίσιο, οι τράπεζες περά από τη διαμόρφωση των

ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων θα πρέπει σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας να προχωρούν στη δημιουργία κεφαλαιακών αποθεμάτων με στόχο τη χρησιμοποίηση αυτών των κεφαλαίων για τη κάλυψη ζημιών που μπορεί να προέλθουν από μη προσδοκώμενες αναταραχές στη λειτουργία του οικονομικού συστήματος. Το κεφαλαιακό απόθεμα θα πρέπει να ισούται με 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού και θα αποτελείται αποκλειστικά από τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Common Equity Tier 1 Capital). Ωστόσο, τα Κύρια Ίδια Κεφάλαια πρώτα θα χρησιμοποιούνται για τη συμφωνία με τους παραπάνω περιορισμούς (6% του Tier 1 και 8% του Tier 2) και εν συνεχεία το υπόλοιπο μέρος θα μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία κεφαλαιακού αποθέματος. Παράλληλα, η Βασιλεία III παρουσιάζει μέσω ενός πίνακα τα ελάχιστα ποσοστά διατήρησης κεφαλαίου ανάλογα με τα διάφορα επίπεδα των Κύριων Ιδίων Κεφαλαίων. Για παράδειγμα, αν τα Κύρια Ίδια Κεφάλαια είναι μεταξύ 5,125% και 5,75% θα πρέπει να διατηρεί το 80% των κερδών (μετά φόρων), δηλαδή μόνο το 20% θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την καταβολή μερισμάτων, bonus και για την επαναγορά μετοχών. Σε περίπτωση που η τράπεζα επιθυμεί να ξεπεράσει το όριο του 20% θα πρέπει να προχωρήσει στην άντληση κεφαλαίων μέσω του ιδιωτικού τομέα. Επίσης, στη περίπτωση όπου κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους η τράπεζα παρουσιάσει ζημίες και τα Κοινά Ίδια Κεφάλαια είναι μικρότερα του 7%, θα πρέπει να περιορίζεται από την θετική διανομή καθαρών κερδών.

- 6. Αντικυκλικό Κεφαλαιακό Απόθεμα (Countercyclical Capital Buffer).** Το αντικυκλικό απόθεμα κεφαλαίου αποτελεί ένα δίκτυο προστασίας απέναντι στις μακροοικονομικές συνιστώσες που επηρεάζουν τη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ουσιαστικά, σχηματίζεται για την κάλυψη ζημιών σε περιόδους ύφεσης, οι οποίες προέρχονται μετά από μια έντονη περίοδο πιστωτικής επέκτασης. Η προσθήκη των χαρακτηριστικών του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στον υπολογισμό των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, θα ενεργοποιείται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, όταν η συνεχής αύξηση των πιστώσεων κρίνεται ότι σχετίζεται με συσσώρευση συστημικού κινδύνου. Συγκεκριμένα, οι εθνικές αρχές θα παρακολουθούν μέσω εκτιμήσεων την πορεία των χορηγήσεων και άλλων δεικτών που σχετίζονται με συστημικούς κινδύνους και όταν οι περιστάσεις το δικαιολογούν θα μπορούν να θέτουν ένα απόθεμα αντικυκλικού κεφαλαίου. Το ύψος του αντικυκλικού αποθέματος που θα επιβάλλεται από τις αρμόδιες αρχές θα κυμαίνεται

από 0% έως 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού και θα αποτελείται από τα Κύρια Ίδια Κεφάλαια (Common Equity). Επίσης, εκτός από τις εθνικές αρχές και οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο θα πρέπει να παρακολουθούν ανά γεωγραφική περιοχή τα πιστωτικά τους ανοίγματα στον ιδιωτικό τομέα και να υπολογίζουν το απαιτούμενο κεφαλαιακό αντικυκλικό απόθεμα με βάση ένα σταθμισμένο μέσο όρο, ο οποίος θα αποτελεί συνάρτηση της εγχώριας και της διεθνούς δραστηριότητάς τους. Τέλος, το αντικυκλικό απόθεμα θα δημιουργείται ως επέκταση του αποθέματος κεφαλαίου για λόγους συντήρησης.

7. Συντελεστής Μόχλευσης. Αρχικά η μόχλευση αποτελεί μια διαδικασία για την υιοθέτηση χρέους, άρα και την αύξηση της ρευστότητας με σκοπό την ενίσχυση και την επέκταση των επενδυτικών δραστηριοτήτων. Επομένως, η μόχλευση ορίζεται ως ο λόγος των ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού (εντός και εκτός στοιχείων του ισολογισμού). Ωστόσο, ένα από τα κύρια συστατικά της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 ήταν η εκτενής χρήση της μόχλευσης σε εντός και εκτός στοιχείων του ισολογισμού στο τραπεζικό σύστημα, η οποία δεν επηρέαζε τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Έτσι, η Βασιλεία III προχώρησε στη δημιουργία του δείκτη μόχλευσης, ο οποίος δε βασίζεται στην έννοια του κινδύνου, δηλαδή τα στοιχεία του ενεργητικού δε σταθμίζονται με συντελεστές κινδύνου, αλλά αποτελεί ένα συμπληρωματικό μέτρο στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας. Σύμφωνα με την Βασιλεία III, η δημιουργία του συντελεστή μόχλευσης στοχεύει, στον περιορισμό της υπερβολικής μόχλευσης στο τραπεζικό σύστημα, με στόχο την αποφυγή των αρνητικών φαινομένων της απομόχλευσης σε περιόδους κρίσεων, συμβάλλοντας στην αποφυγή της αποσταθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της οικονομίας μέσα από την ενίσχυση των απαιτήσεων με βάση τον κίνδυνο. Επιπρόσθετα, η Βασιλεία III καταλήγει στο σχηματισμό του δείκτη μόχλευσης, ως ένα κλάσμα όπου στον αριθμητή τοποθετούνται τα ίδια κεφάλαια, όπως αυτά υπολογίζονται με το νέο κανονιστικό πλαίσιο και στον παρανομαστή τα ανοίγματα (απαιτήσεις) εντός και εκτός ισολογισμού με βάση τη λογιστική τους αξία, χωρίς να σταθμίζονται με βάση τον κίνδυνο και χωρίς το δικαίωμα συμψηφισμού των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων. Παράλληλα, η Επιτροπή της Βασιλείας έθεσε ως ελάχιστο επιτρεπτό όριο το ποσοστό του 3%, το οποίο θα αξιολογείται σε εξαμηνιαία βάση για να εκτιμηθεί η καταλληλότητα του, με στόχο να περιορίσει τον υπέρμετρο δανεισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων. Τέλος, ο συντελεστής μόχλευσης αναμένεται να

εισαχθεί πλήρως το Ιανουάριο του 2018 και θα εντάσσεται στη δομή του Τρίτου Πυλώνα και θα αποτελεί μέρος των στοιχείων προς δημοσιοποίηση των τραπεζών.

$$\text{Συντελεστής Μόχλευσης} = \text{Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1 Capital) / Σύνολο Σταθμισμένων Στοιχείων Ενεργητικού (Total Exposure)} \geq 3\%$$

8. Δείκτης Ρευστότητας. Περιγράφεται αναλυτικά στο κείμενο *Basel III ως : International Framework for Liquidity Risk Measurement, Standards and Monitoring*. Ο δείκτης ρευστότητας, καθιερώθηκε ώστε να διασφαλίσει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα θα διατηρούν ένα επαρκές επίπεδο ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού, τα οποία θα μπορούν να μετατρέπονται σε μετρητά για την κάλυψη των αναγκών των τραπεζών σε χρηματικά διαθέσιμα με χρονικό ορίζοντα τριάντα ημερών. Ο συγκεκριμένος δείκτης θα χρησιμοποιείται για τις προσομοιώσεις κινδύνων που θα πραγματοποιούνται από τις εποπτικές αρχές, τα λεγόμενα stress tests στα οποία οι τράπεζες θα πρέπει να συνεχίζουν την οικονομική τους δραστηριότητα ως τριάντα ημέρες με τη χρήση των αποθεμάτων ρευστών διαθεσίμων. Καθιερώθηκαν για πρώτη φορά δύο νέοι δείκτες ρευστότητας:

- Από το 2015 υιοθετήθηκε ο **δείκτης κάλυψης ρευστότητας (Liquidity coverage ratio - LCR)** που ορίζεται ως ο λόγος των αποθεμάτων υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού προς το σύνολο των καθαρών ταμειακών εκροών κατά τη διάρκεια των επόμενων τριάντα ημερών. Ο λόγος αυτός, άρα και ο εν λόγω συντελεστής θα πρέπει να είναι ίσος ή μεγαλύτερος του 100%.

$$\text{LCR} = \frac{\text{Απόθεμα Ρευστοποιήσιμων Στοιχείων Ενεργητικού}}{\text{Σύνολο Καθαρών Ταμειακών Εκροών για τις επόμενες τριάντα ημέρες}} \geq 100\%$$

Επιπλέον, τα στοιχεία τα οποία εντάσσονται στον αριθμητή του δείκτη για τη κάλυψη της ρευστότητας διαχωρίζονται σε δύο κατηγορίες, όπου στο Πρώτο Επίπεδο (level 1) τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να συμπεριλαμβάνονται χωρίς περιορισμούς, ενώ το Δεύτερο Επίπεδο (level 2) θα πρέπει να είναι μικρότερο ή ίσο με το 40% του αποθέματος.

Πρώτο Επίπεδο (level 1):

- i. Μετρητά

- ii. Χρεωστικοί τίτλοι από κυβερνήσεις, κεντρικές τράπεζες, δημόσιους οργανισμούς και πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών
- iii. Αποθεματικά κεντρικών τραπεζών
- iv. Κρατικό χρέος ή χρέος κεντρικών τραπεζών σε εγχώριο νόμισμα
- v. Δημόσιο χρέος με συντελεστή στάθμισης διάφορο του 0% και το οποίο εκδίδεται σε ξένο νόμισμα
- vi. Χρεόγραφα που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις ή εγγυήσεις απαιτήσεων από κεντρικές τράπεζες, από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και από αναπτυξιακές τράπεζες εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, όπως να σταθμίζονται με 0% στην τυποποιημένη προσέγγιση, να αποτελούν αποδεδειγμένα αξιόπιστη πηγή ρευστότητας ακόμα και σε περιόδους κρίσεων κ.α.

Δεύτερο Επίπεδο (level 2):

- i. Περιουσιακά στοιχεία κυβερνήσεων, κεντρικών τραπεζών και φορέων του δημοσίου με συντελεστή στάθμισης 20%.
 - ii. Εταιρικά ομόλογα με πιστοληπτική αξιολόγηση AA ή και υψηλότερη.
 - iii. Καλυμμένα ομόλογα (Covered Bonds) με αξιολόγηση AA ή και υψηλότερη.
- Από τον Ιανουάριο του 2018 υιοθετήθηκε ο **καθαρός δείκτης σταθερής χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio - NSFR)** που απαιτεί διαθέσιμη σταθερή χρηματοδότηση που να ισούται ή να υπερβαίνει την απαιτούμενη σταθερή χρηματοδότηση για περίοδο ενός έτους. Ορίζεται ως ο λόγος της διαθέσιμης ποσότητας σταθερής χρηματοδότησης προς την απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης. Το ύψος του εν λόγω συντελεστή θα πρέπει να υπερβαίνει το 100%.

$$NSFR = \frac{\text{Διαθέσιμη Ποσότητα Σταθερής Χρηματοδότησης}}{\text{Απαιτούμενη Ποσότητα Σταθερής Χρηματοδότησης}} > 100\%$$

Ο αριθμητής του δείκτη NSFR, δηλαδή η διαθέσιμη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης περιλαμβάνει:

- i. Το κεφάλαιο (Tier 1 + Tier 2).

- ii. Το ποσό των προνομιούχων μετοχών που δεν συμπεριλαμβάνονται στο Tier 2 αλλά έχουν περίοδο ληκτότητας μεγαλύτερη ή ίση του ενός έτους.
- iii. Υποχρεώσεις με περίοδο λήξης ίση ή μεγαλύτερη του ενός έτους.
- iv. Καταθέσεις όψεως ή προθεσμιακές καταθέσεις με περίοδο λήξης μικρότερη του ενός έτους και οι οποίες αναμένεται να μείνουν στο τραπεζικό ίδρυμα σε περιόδους προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης.
- v. Το τμήμα της χονδρικής χρηματοδότησης (Wholesale Funding) με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους και η οποία αναμένεται να παραμείνει στο ίδρυμα σε περιόδους προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης.

Ο παρανομαστής του δείκτη NSFR, δηλαδή η απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης υπολογίζεται ως το άθροισμα της αξίας των περιουσιακών στοιχείων που κατέχει και χρηματοδοτεί το πιστωτικό ίδρυμα πολλαπλασιαζόμενο με ένα συγκεκριμένο συντελεστή σταθερής χρηματοδότησης. Η διαδικασία αυτή πραγματοποιείται και για τα εντός και εκτός στοιχεία του ισολογισμού. Για τα εντός ισολογισμού στοιχεία οι συντελεστές παίρνουν εφτά τιμές 0%, 5%, 20%, 50%, 65%, 85% και 100%. Αντίθετα, για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία παραχωρούνται δύο επιλογές, της στάθμισης με 5% ή τον καθορισμό των συντελεστών από τις εθνικές εποπτικές αρχές με βάση τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας.

Τέλος, στο πλαίσιο για τον υπολογισμό του συντελεστή ρευστότητας εισάγονται και ορισμένα εργαλεία για την παρακολούθηση (Monitoring Tools) του συντελεστή ρευστότητας από τις εποπτικές αρχές. Συγκεκριμένα, η Βασιλεία III καθιερώνει πέντε εργαλεία παρακολούθησης:

- i. **Τη συμβατική αντιστοιχία ληκτοτήτων (Contractual Maturity Mismatch)**, η οποία στοχεύει στο προσδιορισμό των κενών μεταξύ των συμβατικών εισροών και εκροών της ρευστότητας σε καθορισμένες χρονικές περιόδους. Τα κενά αυτά δείχνουν το ποσό της δυνητικής αύξησης της ρευστότητας σε κάθε χρονική περίοδο, εάν όλες οι εκροές πραγματοποιηθούν το συντομότερο δυνατόν
- ii. **Τη συγκέντρωση της χρηματοδότησης (Concentration of Funding)**, η οποία αποσκοπεί στο προσδιορισμό των πηγών χονδρικής χρηματοδότησης, η απόσυρση των οποίων θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα ρευστότητας

- iii. *Τα διαθέσιμα μη βεβαρημένα στοιχεία του ενεργητικού (Available unencumbered assets)*, η οποία παρέχει στις εποπτικές αρχές τα δεδομένα σχετικά με τη ποσότητα και τα χαρακτηριστικά συμπεριλαμβανόμενων του νομίσματος και της θέσης, όλων των διαθέσιμων μη βεβαρημένων περιουσιακών στοιχείων της τραπεζής
- iv. *Το συντελεστή κάλυψης της ρευστότητας ανά σημαντικό νόμισμα (LCR by Significant Currency)*, τόσο οι τράπεζες όσο και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρακολουθούν την LCR σε σημαντικά νομίσματα, επιτρέποντας τη παρακολούθηση των πιθανών αναντιστοιχιών στα νομίσματα.
- v. *Τα εργαλεία παρακολούθησης εξελίξεων στην αγορά (Market – Related Monitoring Tools)*, διότι δεδομένα που χαρακτηρίζονται από υψηλή συχνότητα (High Frequency Market Data) και με ελάχιστη ή μηδενική χρονική υστέρηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης για την παρακολούθηση πιθανών δυσκολιών ρευστότητας των τραπεζών.

9. **Ενίσχυση στην κάλυψη των κινδύνων.** Σύμφωνα με τη Βασιλεία III ένα από τα κυριότερα διδάγματα της κρίσης, ήταν η ανάγκη να αυξηθεί η κάλυψη ως προς τους κινδύνους στο πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας. Σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας, η αποτυχία στον εντοπισμό βασικών κινδύνων σε εντός και εκτός στοιχεία του ισολογισμού, καθώς και στις συναλλαγές των παραγώγων αποτέλεσε κύριο παράγοντα για την ενίσχυση της κρίσης. Για αυτό το λόγο η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε σε ορισμένες μεταρρυθμίσεις με στόχο την ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και για τα τιτλοποιημένα ανοίγματα με παράλληλη ενίσχυση των προτύπων του Πυλώνα II και III. Επίσης, το νέο κανονιστικό πλαίσιο εισάγει μέτρα για την ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου που προκύπτει από πράξεις παραγώγων, από συμφωνίες επαναγοράς και αξιόγραφων για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα, τονίζεται ότι αυτές οι μεταρρυθμίσεις θα αυξήσουν τα κεφαλαιακά αποθέματα για την κάλυψη αυτών των ανοιγμάτων, θα μειώσουν το φαινόμενο της προκυκλικότητας, θα παρέχουν κίνητρα για την μετακίνηση των εξώ-χρηματιστηριακών παραγώγων σε κεντρικούς αντισυμβαλλομένους με αποτέλεσμα τη

μείωση του συστημικού κινδύνου και τέλος θα ενισχύσουν τη διαχείριση των συνολικών κινδύνων.

Πιο αναλυτικά, οι τράπεζες θα πρέπει να καθορίσουν την κεφαλαιακή απαίτηση για το πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου για να αντιμετωπιστούν οι ανησυχίες σχετικά με τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων σε περιόδους οικονομικής αστάθειας και της προκυκλικότητας. Όσον αφορά τα Εσωτερικά Συστήματα Διαβάθμισης (Internal Models), για τον προσδιορισμό της κεφαλαιακής απαίτησης για τον κίνδυνο αθέτησης, στην περίπτωση του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου, οι τράπεζες θα πρέπει να χρησιμοποιούν τις μεγαλύτερες σε επίπεδο χαρτοφυλακίου κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση τα τρέχοντα δεδομένα της αγοράς. Συγκεκριμένα, η τράπεζα θα πρέπει να χρησιμοποιεί τα τρέχοντα δεδομένα της αγοράς για τον υπολογισμό των ανοιγμάτων της, συν τα ιστορικά δεδομένα τριών ετών για την εκτίμηση των παραμέτρων του μοντέλου. Επιπλέον, η Επιτροπή της Βασιλείας ενισχύει τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου σε ορισμένους τομείς συμπεριλαμβανομένου και του Wrong-way Risk, ο οποίος υφίσταται όταν η αξία ενός ανοίγματος προς τον αντισυμβαλλόμενο συσχετίζεται αρνητικά με την πιστοληπτική ικανότητα του αντισυμβαλλομένου (PD και EAD συσχετίζονται). Ο συγκεκριμένος κίνδυνος χωρίζεται σε γενικό και ειδικό και όσον αφορά τον ειδικό η Βασιλεία III προβλέπει μια κεφαλαιακή απαίτηση στον Πυλώνα I. Σύμφωνα με τη Βασιλεία III οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν διαδικασίες για τον εντοπισμό, τη παρακολούθηση και τον έλεγχο του ειδικού Wrong-way Risk από την αρχή μιας συναλλαγής μέχρι το πέρας αυτής.

Σχετικά, με την τυποποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου, οι τράπεζες θα πρέπει να αξιολογούν τον πιστωτικό κίνδυνο των ανοιγμάτων τους ανεξάρτητα με τον αν υπάρχει ή όχι πιστοληπτική αξιολόγηση από τους Οίκους Αξιολόγησης και να ελέγχουν το κατά πόσο οι συντελεστές στάθμισης που προκύπτουν είναι κατάλληλοι ή όχι. Όσον αφορά την επιλογή των Οίκων Αξιολόγησης, οι εθνικές εποπτικές αρχές θα πρέπει να ελέγχουν σε διαρκή βάση αν αυτοί πληρούν τα κατάλληλα κριτήρια έχοντας υπόψη τους τον αναθεωρημένο κώδικα του IOSCO του 2008.

Επίσης, οι τράπεζες θα πρέπει εκτός από τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τη κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου, είτε προσδιορίζεται με την τυποποιημένη προσέγγιση είτε με τη μέθοδο των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης, να προσθέσουν μια επιπλέον κεφαλαιακή απαίτηση για τη κάλυψη από

mark to market (καθημερινή αποτίμηση) απώλειες του αναμενομένου κινδύνου αντισυμβαλλομένου (CVA) σε έξω χρηματιστηριακά προϊόντα. Τα CVA αντιπροσωπεύουν τη πιθανή ζημιά από αποτίμηση στην αγορά όταν αυτή συνδέεται με επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου. Ο κίνδυνος CVA κατά τη διάρκεια της κρίσης ήταν η μεγαλύτερη πηγή ζημιών, μεγαλύτερες ακόμα και από τις περιπτώσεις της πλήρους αθέτησης.

Επιπρόσθετα η Βασιλεία III αυξάνει τους συντελεστές στάθμισης για ανοίγματα έναντι χρηματοδοτικών ιδρυμάτων σε σχέση με το μη-χρηματοοικονομικό επιχειρηματικό τομέα στη μέθοδο των εσωτερικών συστημάτων. Ο συντελεστής συσχέτισης στο μοντέλο των εσωτερικών συστημάτων αυξάνεται κατά 25% (Asset Value Correlation). Άλλο ένα κομμάτι των αλλαγών, αφορά τη δομή των μοντέλων VaR. Συγκεκριμένα, τα υποδείγματα VaR παρότι εξελίσσονται και αυξάνεται η πολυπλοκότητά τους, εντούτοις δεν μπόρεσαν να αποτυπώσουν ικανοποιητικά τους κινδύνους. Έτσι, στο πλαίσιο της Βασιλείας III προβλέπεται ότι στο υπάρχον υπόδειγμα VaR θα προστεθεί και ένα νέο συμπληρωματικό υπόδειγμα Stressed VaR για τις περιπτώσεις διαταραχής στους παράγοντες του κινδύνου. Τα μοντέλα αυτά θα χρησιμοποιούν τις εξής παραμέτρους, 99,9% επίπεδο εμπιστοσύνης με χρονικό ορίζοντα ένα συνεχές δωδεκάμηνο διαταραχής και θα χρησιμοποιούνται πχ για να καθορίζονται υψηλότερες απαιτήσεις σε κεφάλαια για διαπραγματεύσεις (trading), για παράγωγες δραστηριότητες καθώς και για πολύπλοκες τιτλοποιήσεις που υπάγονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

Επιπλέον, για την αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου που απορρέει από την διασύνδεση των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της αγοράς των παραγώγων, η Επιτροπή της Βασιλείας υποστηρίζει τις προσπάθειες του Διεθνούς Οργανισμού των Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (IOSCO) και της Επιτροπής Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού (CPSS) για τη δημιουργία ισχυρών προτύπων για τις υποδομές της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων και των κεντρικών αντισυμβαλλομένων.

Εποπτεία Τραπεζικού Συστήματος – (αλλαγές στην Βασιλεία II - Πυλώνας II). Η Επιτροπή της Βασιλείας προσπαθεί να ενισχύσει την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος θέτοντας ορισμένες απαιτήσεις για:

- Την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης και της διαχείρισης των κινδύνων.
- Τον εντοπισμό των κινδύνων για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία και των τιτλοποιημένων δραστηριοτήτων.

- Την παροχή κινήτρων στις τράπεζες για την καλύτερη διαχείριση των κινδύνων και των κερδών με μακροπρόθεσμο χαρακτήρα.
- Τη συμμόρφωση με τις Αρχές για ορθές πολιτικές Αποδοχών.
- Τη συμμόρφωση με τα λογιστικά πρότυπα και την διεξαγωγή προσομοιώσεων καταστάσεων οικονομικής αστάθειας.

Υποχρέωση Δημοσίευσης από τα τραπεζικά ιδρύματα – (αλλαγές στην Βασιλεία II - Πυλώνας II). Με την Βασιλεία III προωθείται μια πιο αναλυτική παρουσίαση των δημοσιευμένων στοιχείων της τραπέζης. Στην έκθεση προς δημοσίευση θα περιλαμβάνονται αναλυτικές οδηγίες των συστατικών του εποπτικού κεφαλαίου, της συμμόρφωσής τους με τους λογαριασμούς της τραπέζης καθώς και μια επεξήγηση του τρόπου με τον οποίο η τράπεζα υπολογίζει τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Παραθέτουμε έναν πίνακα με τις **Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις** σύμφωνα με την **Βασιλεία III**.

	<i>Δείκτης Κύριων Στοιχείων των Βασικών Κεφαλαίων (Common Equity Tier 1 ratio)</i>	<i>Δείκτης Βασικών Κεφαλαίων (Tier 1 ratio)</i>	<i>Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας</i>
<i>Ελάχιστο όριο</i>	<i>4,50%</i>	<i>6%</i>	<i>8%</i>
<i>Περιθώριο διατήρησης (Conservation buffer)</i>	<i>2,50%</i>		
<i>Ελάχιστο όριο και περιθώριο διατήρησης</i>	<i>7%</i>	<i>8,50%</i>	<i>10,5%</i>
<i>Αντικυκλικό περιθώριο (Counter - cyclical buffer)</i>	<i>0-2,5%</i>		

Επιπλέον παραθέτουμε έναν συγκριτικό πίνακα με τις απαιτήσεις σύμφωνα με την **Βασιλεία II και Βασιλεία III.**

Απαιτήσεις	Βασιλεία II	Βασιλεία III
Ελάχιστο Όριο Συνολικών Ιδίων Κεφαλαίων	8%	10.50%
Ελάχιστο Όριο Κύριων Ιδίων Κεφαλαίων	2%	4.50% έως 7.00%
Tier I capital	4%	6.00%
Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Core Tier 1)	2%	5.00%
Κεφαλαιακό Απόθεμα για λόγους Συντήρησης	Όχι	2.50%
Δείκτης Μόχλευσης	Όχι	3.00%
Αντικυκλικό Απόθεμα	Όχι	0% έως 2.50%
Ελάχιστο Όριο Συντελεστή κάλυψης της Ρευστότητας	Όχι	(2015)
Ελάχιστο όριο συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης	Όχι	(2018)
Συστημικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα	Όχι	(2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (ΣΕΕ) ΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

4.1 Γενικές Πληροφορίες ΣΕΕ

Η Τράπεζα της Ελλάδος με την Πράξη του Διοικητή της ΠΔ/ΤΕ 2577/09.03.2006 καθορίζει τις αρχές και τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διαθέτει το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, που εποπτεύονται από την ίδια προκειμένου να διασφαλίζεται ότι διαθέτουν τα απαιτούμενα κεφάλαια για την λειτουργία τους έχοντας υπολογίσει όλους τους υφιστάμενους κινδύνους και φυσικά όλα τα σενάρια ακόμα και τα δυσμενέστερα..

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνει την Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης, την Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων και την Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Η επάρκεια της οργανωτικής δομής και της αποδοτικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αξιολογούνται από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΠΔ/ΤΕ 2577/2006).

4.1.2 Ορισμός και στόχοι Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του (ΠΔ/ΤΕ 2577/2006). Ειδικότερα αποβλέπει στη διασφάλιση των ακόλουθων ιδίως στόχων:

- Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής με αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
- Την αναγνώριση και αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
- Την διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και

πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων.

- Τη συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του, περιλαμβανομένων των εσωτερικών κανονισμών και των κανόνων δεοντολογίας.
- Την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα του πιστωτικού ιδρύματος, των μετόχων και των συναλλασσομένων με αυτό.

4.1.3 Βασικές αρχές και κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του ΣΕΕ

1. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει καταγεγραμμένη, τεκμηριωμένη και εγκεκριμένη από το Δ.Σ. Επιχειρησιακή Στρατηγική με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον ενός έτους και σαφείς στόχους, τόσο για το ίδιο πιστωτικό ίδρυμα όσο και για τον όμιλο του οποίου είναι επικεφαλής,
2. Για την αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ ως συνόλου, θα πρέπει να διασφαλίζεται ιδίως ότι είναι επαρκώς τεκμηριωμένο και λεπτομερώς καταγεγραμμένο ως προς τα σημεία ελέγχου και τις διαδικασίες. Είναι κατάλληλα προσαρμοσμένο προς το εύρος, τον όγκο, τους κινδύνους και την πολυπλοκότητα των εργασιών του ιδρύματος, του ομίλου συνολικά και των θυγατρικών, καθώς και προς τις ιδιαιτερότητες των χωρών στις οποίες δραστηριοποιείται και καλύπτει πλήρως όλες τις δραστηριότητες και τις συναλλαγές του πιστωτικού ιδρύματος.
3. Η Τράπεζα της Ελλάδος θεωρεί ιδιαίτερα χρήσιμη την ανάπτυξη μεθόδων αυτοαξιολόγησης από τις υπηρεσιακές μονάδες, υπό την προϋπόθεση υιοθέτησης καταγεγραμμένων αντικειμενικών κριτηρίων και τελικής αξιολόγησης τους από τη Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης.
4. Για τη διασφάλιση αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και επάρκειας του ΣΕΕ απαιτείται για κάθε δραστηριότητα αναλυτική περιγραφή και σαφής καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ορίων ευθύνης κάθε εμπλεκόμενης υπηρεσιακής μονάδας και Επιτροπής, καθώς και αντίστοιχες διαδικασίες εξουσιοδότησης.
5. Καθορίζονται διαδικασίες διαχείρισης και διαρκούς εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού, έτσι ώστε η στελέχωση κάθε θέσης, εργασίας ή ευθύνης να γίνεται από πρόσωπα που διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες με τη

θέσπιση των πλέον ενδεδειγμένων εκάστοτε κριτηρίων πρόσληψης και εξέλιξης.

6. Οι αμοιβές των στελεχών και ιδίως αυτών που διαθέτουν προϊόντα και υπηρεσίες ή διαχειρίζονται τα διαθέσιμα κεφάλαια του ιδρύματος διαμορφώνονται με συνεπή συνεκτίμηση της αρχής αποφυγής της παροχής κινήτρων για την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων ή τον προσπορισμό βραχυπρόθεσμου οφέλους.
7. Διασφαλίζεται ο αποτελεσματικός διαχωρισμός καθηκόντων με την υιοθέτηση κατάλληλων διαδικασιών, ώστε να αποφεύγονται περιπτώσεις ασυμβίβαστων ρόλων, σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των μελών του Δ.Σ., της Διοίκησης και των στελεχών, αλλά και μεταξύ αυτών, του πιστωτικού ιδρύματος και των συναλλασσομένων, καθώς και αθέμιτης χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών ή περιουσιακών στοιχείων. Για το σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, οι σχετικές διατάξεις της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, ο Κώδικας Δεοντολογίας για την παροχή Επενδυτικών Υπηρεσιών, καθώς και οι τυχόν σχετικές αποφάσεις των εποπτικών αρχών.
8. Με κατάλληλες διαφοροποιήσεις στη διοικητική τους υπαγωγή και στις γραμμές διοικητικής αναφοράς διασφαλίζεται η ανεξαρτησία αφενός των οργάνων ελέγχου από τις ελεγχόμενες δραστηριότητες και τους λειτουργούς τους και αφετέρου της διαχείρισης κινδύνων από δραστηριότητες ανάληψης κινδύνων και τους λειτουργούς τους.
9. Διασφαλίζεται ο συστηματικός έλεγχος της πρόσβασης μόνο εξουσιοδοτημένων ατόμων σε περιουσιακά και λογιστικά στοιχεία και εν γένει εμπιστευτικές πληροφορίες.
10. Διασφαλίζεται με κατάλληλες διαδικασίες που θεσπίζονται από το πιστωτικό ίδρυμα, η δυνατότητα πραγματοποίησης ανώνυμων αναφορών, καθώς και η προστασία των υπαλλήλων που μέσω αυτών ενημερώνουν το Δ.Σ. ή την Επιτροπή Ελέγχου (ή όπου αυτή δεν υφίσταται τον εξουσιοδοτημένο υπάλληλο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης) για σοβαρές παρατυπίες, παραλείψεις ή αξιόποινες πράξεις που υπέπεσαν στην αντίληψη τους.
11. Ως προς τις συναλλαγές με τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα, κατά την έννοια της ΠΔ/ΤΕ 2563/19.7.2005, όπως εκάστοτε ισχύει, διασφαλίζεται ότι υφίσταται λεπτομερής καταγραφή των όρων και διαδικασιών του πιστωτικού ιδρύματος για τις κάθε μορφής πιστοδοτήσεις ή συμμετοχές προς τα πρόσωπα που έχουν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα,

ώστε οι όροι των σχετικών πιστοδοτήσεων να μην αποκλίνουν από τους όρους που εφαρμόζονται στις αντίστοιχες κατηγορίες λοιπών χρηματοδοτήσεων. Επιπλέον κάθε συμμετοχή ή πιστοδότηση στα πιο πάνω πρόσωπα να πραγματοποιείται μετά από έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου ή απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων του πιστωτικού ιδρύματος, όπου κατά νόμο απαιτείται.

- 12.** Για τη διευκόλυνση της ομαλής χρηματοδοτικής κάλυψης των αναγκών της δραστηριότητας των επιχειρήσεων που συμπεριλαμβάνονται στα πρόσωπα που διατηρούν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα, κατά τα ανωτέρω, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να καθορίζει ένα εύλογο όριο πιστοδοτήσεων μέχρι το οποίο δεν απαιτείται η προηγούμενη έγκριση του Δ.Σ., αλλά απλή εκ των υστέρων γνωστοποίηση της αντίστοιχης πιστοδότησης. Τα αναφερόμενα στην πιο πάνω παράγραφο πρόσωπα που έχουν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα γνωστοποιούν στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος το σύνολο του υφιστάμενου υπολοίπου των πιστοδοτήσεων τους από συνδεδεμένες με το πιστωτικό - χρηματοδοτικό ίδρυμα επιχειρήσεις, κατά την έννοια του άρθρου 42ε του ν. 2190/1920, όπως ισχύει, εντός 20 ημερών από το τέλος κάθε ημερολογιακού έτους. (Η υποχρέωση αυτή είναι ανεξάρτητη από την υποβολή στοιχείων από το πιστωτικό ίδρυμα στην Τράπεζα της Ελλάδος).
- 13.** Για τη διασφάλιση της παροχής κατάλληλων υπηρεσιών προς τους πελάτες, ως αναπόσπαστο τμήμα του λειτουργικού κινδύνου, απαιτείται ιδίως η υιοθέτηση από τα πιστωτικά ιδρύματα των βέλτιστων πρακτικών, για την παροχή υπηρεσιών και προϊόντων που προσιδιάζουν στα χαρακτηριστικά του πελάτη.
- 14.** Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, υφίστανται κατάλληλη πολιτική και διαδικασίες, όπως εκάστοτε εξειδικεύονται με έγγραφα ή εγκυκλίους της Τράπεζας της Ελλάδος, που θα είναι συνεπείς προς τους στόχους προσέλκυσης πελατείας, τις χώρες δραστηριοποίησης και τα δίκτυα συναλλαγών που χρησιμοποιούν, καθώς και μηχανογραφική υποστήριξη για την αξιολόγηση των πελατών ως προς τους κινδύνους που αντιπροσωπεύουν και την ανάλογη με τον κίνδυνο διαχείριση τους. Επίσης υφίστανται διαδικασίες για τον εντοπισμό των συναλλαγών, οι οποίες δεν συνάδουν με την γνώση που έχει το πιστωτικό ίδρυμα για τον πελάτη και τη συναλλακτική του συμπεριφορά, τη διερεύνηση τους και

την αναφορά τους, εφόσον απαιτείται, με κατάλληλη τεκμηρίωση και επάρκεια.

- 15.** Κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει καταγεγραμμένες πολιτική και διαδικασίες που αντιστοιχούν στην Επιχειρησιακή του Στρατηγική, σχετικά με την ανάληψη, την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων (αγοράς, πιστωτικός, επιτοκίων, ρευστότητας, λειτουργικός κλπ.) και τη διάκριση των συναλλαγών και πελατών κατά επίπεδο κινδύνου (όπως χώρα, επάγγελμα, δραστηριότητα), τον καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου συνολικά για κάθε είδος κινδύνου και περαιτέρω κατανομή καθενός εκ των ορίων αυτών κατά πελάτη, κλάδο, νόμισμα, υπηρεσιακή μονάδα κλπ. Και τη θέσπιση ορίων παύσης ζημιολόγων δραστηριοτήτων ή άλλων διορθωτικών ενεργειών, που κοινοποιούνται έγκαιρα και εγγράφως, με τη μορφή εξειδικευμένων στόχων ή κατευθύνσεων, όπου απαιτείται, σε όλα τα εντεταλμένα όργανα που εμπλέκονται στις διαδικασίες ανάληψης (risk owners), παρακολούθησης, αντιστάθμισης και μείωσης των κινδύνων.
- 16.** Καθορίζεται η ετήσια επαναξιολόγηση των κινδύνων και προσδιορίζεται ότι οι υψηλού κινδύνου περιοχές, ή οι πολύπλοκες συναλλαγές που καθορίζονται από κάθε πιστωτικό ίδρυμα καθώς και οι προβληματικές πιστοδοτήσεις θα ελέγχονται συχνότερα.
- 17.** Για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την παρακολούθηση της πολιτικής κινδύνων κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει μια εξειδικευμένη και ανεξάρτητη λειτουργία διαχείρισης των κινδύνων, που καλύπτει όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων για όλες τις μορφές των κινδύνων, περιλαμβανομένου του λειτουργικού.
- 18.** Υφίστανται καταγεγραμμένες διαδικασίες ειδικότερα, ως προς τον περιοδικό εντοπισμό των σημαντικών ή αιφνίδιων μεταβολών στις παραμέτρους που διαμορφώνουν τους κινδύνους (οικονομικά μεγέθη, εξελίξεις στην αγορά, νομικό περιβάλλον κλπ.), την αξιολόγηση τους και την αναφορά τους στα αρμόδια όργανα για τυχόν διορθωτικές ενέργειες, ιδίως όταν οδηγούν σε υπέρβαση των αποδεκτών ορίων την αντιστάθμιση (κάλυψη, μεταφορά, ασφάλιση) και λογιστικοποίηση της τυχόν ζημιάς. Επιπλέον την τιμολόγηση των προσφερόμενων προϊόντων και περιοδική επαναξιολόγηση της, ώστε να διασφαλίζεται ότι λαμβάνονται υπόψη όλες οι παράμετροι διαμόρφωσης του κόστους, ο ανταγωνισμός, οι κίνδυνοι σε σχέση με τις αναμενόμενες αποδόσεις κλπ.
- 19.** Πριν από την επέκταση της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος σε νέα

χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή υπηρεσίες θα υπάρχουν τεκμηριωμένες αποφάσεις ενσωμάτωσης τους στη στρατηγική ανάπτυξης του πιστωτικού ιδρύματος. Θα έχουν αναγνωρισθεί με ακρίβεια οι σχετικοί κίνδυνοι, συμπεριλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου και θα έχει ολοκληρωθεί η ενσωμάτωση των αντίστοιχων ελέγχων και διαδικασιών ή η προσαρμογή των υφιστάμενων στο σύστημα διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου, γενικότερα.

- 20.** Κατά τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων για την ανάληψη σημαντικών κινδύνων (χορήγησης δανείων, αναδιάρθρωσης / ρύθμισης υφιστάμενων δανείων, συμμετοχών, επενδύσεων κλπ.), στην περίπτωση κινδύνων που δεν υπόκεινται σε προκαθορισμένες παραμέτρους, καθώς και στον καθορισμό σχετικών ορίων ανάληψης κινδύνων, διασφαλίζεται τουλάχιστον η συμμετοχή της καθ' ύλην αρμόδιας υπηρεσιακής μονάδας και της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων. Στις καταγεγραμμένες και εγκεκριμένες από το Δ.Σ. εσωτερικές διαδικασίες, προσδιορίζεται με πληρότητα ο βαθμός, κατά τον οποίο η λήψη της τελικής απόφασης (ανωτέρω παρ. 20.1.) εξαρτάται από την εισήγηση της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων. Κατά την αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος, η Τράπεζα της Ελλάδος λαμβάνει θετικά υπόψη την πρόβλεψη κλιμάκωσης της βαρύτητας της εν λόγω εισήγησης ανάλογα με το ύψος και την πολυπλοκότητα των αναλαμβανόμενων κινδύνων (άσκηση βέτο, αυξημένη βαρύτητα, απλός υπολογισμός σε πλειοψηφικό σύστημα κλπ.). Οι καταγεγραμμένες στα πρακτικά πιο πάνω εισηγήσεις τίθενται, όταν ζητηθούν, υπόψη των αρμόδιων ελεγκτικών οργάνων / υπαλλήλων της Τράπεζας της Ελλάδος, κατά τα προβλεπόμενα στη νομοθεσία (άρθρο 4 του ν.δ. 588/1948 και άρθρο 4 του α.ν. 1665/1951).
- 21.** Από το λογιστικό σύστημα που εφαρμόζει το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει γενικά να προκύπτει η πραγματική εικόνα της οικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος, να παρέχονται οι απαραίτητες για τη λήψη αποφάσεων πληροφορίες, καθώς και να διασφαλίζεται η κατάρτιση αξιόπιστων ετήσιων ή περιοδικών χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το νόμο λογιστικά πρότυπα.
- 22.** Η λειτουργία των Συστημάτων Πληροφορικής στοχεύει, αφενός στην αποτελεσματική υποστήριξη της επιχειρησιακής στρατηγικής των πιστωτικών ιδρυμάτων, αφετέρου στην ασφαλή διακίνηση, επεξεργασία και αποθήκευση των κρίσιμων επιχειρησιακών πληροφοριών. Παράλληλα, η αυξημένη ανάγκη χρήσης

συστημάτων πληροφορικής από τα πιστωτικά ιδρύματα, σε συνδυασμό με την τυχόν ανάθεση κρίσιμων έργων πληροφορικής σε τρίτους, ενισχύει συγκεκριμένες κατηγορίες κινδύνων με σημαντικότερη αυτή του λειτουργικού κινδύνου. Οι κίνδυνοι αυτοί πρέπει να προσδιορίζονται, να εντοπίζονται έγκαιρα και να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά.

23. Το Δ.Σ. του πιστωτικού ιδρύματος διασφαλίζει την ύπαρξη πολιτικής για την κανονιστική συμμόρφωση και αποτελεσματικού συστήματος εφαρμογής της, που αξιολογούνται από αυτό ετησίως.

4.1.4 Βασικές αρχές και κριτήρια σε επίπεδο ομίλου

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποτελεσματική ενσωμάτωση στη στρατηγική του ομίλου τους, σχετικά με τα θέματα οργάνωσης και ΣΕΕ, των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, περιλαμβανομένων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, των οποίων διατηρούν τον έλεγχο, κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 2076/1992, όπως ισχύει, ή που υπόκεινται σε εποπτεία σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με το π.δ. 267/1995, όπως ισχύει και ενοποιούνται με την ολική ή αναλογική μέθοδο.
2. Για την ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής των ανωτέρω γενικών αρχών, οι Επιτροπές και οι υπηρεσιακές μονάδες που προβλέπονται στην παρούσα Πράξη ή συστήνονται από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα, διατυπώνουν γνώμη για την επιλογή και την καταλληλότητα των επικεφαλής των αντίστοιχων μονάδων των θυγατρικών και αξιολογούν την αποδοτικότητα των μονάδων αυτών.
3. Το Δ.Σ. του μητρικού πιστωτικού ιδρύματος διασφαλίζει, με τον κατάλληλο συντονισμό και συμφωνίες, ότι οι αρμοδιότητες της επίβλεψης και της ενιαίας στρατηγικής δεν αναιρούν τις ευθύνες των διοικητικών οργάνων των θυγατρικών επιχειρήσεων και δεν οδηγούν σε μη απαιτούμενες επικαλύψεις. Επίσης, καθορίζει την κατανομή ευθυνών, τα μέτρα συντονισμού και την ανάθεση, όπου απαιτείται, ειδικών αρμοδιοτήτων σε εταιρίες του ομίλου ως προς τη διαχείριση ιδίως των σημαντικών κινδύνων, τον εσωτερικό έλεγχο, τη λειτουργία κανονιστικής συμμόρφωσης και την εφαρμογή των διατάξεων περί της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.
4. Σε ότι αφορά τις ενοποιούμενες στις οικονομικές καταστάσεις του πιστωτικού

ιδρύματος επιχειρήσεις που δεν ανήκουν στο χρηματοπιστωτικό τομέα, θα πρέπει να λαμβάνονται από το πιστωτικό ίδρυμα προσαρμοσμένα αναλόγως μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται σε επίπεδο ομίλου η επίτευξη των στόχων της παρούσας Πράξης. Σε περίπτωση που οι ελεγχόμενες από το πιστωτικό ίδρυμα επιχειρήσεις της παρ. 1 είναι εγκατεστημένες εκτός Ελλάδος, τυχόν σημαντική ασυμβατότητα σε επίπεδο ομίλου, που προκύπτει από την αντίστοιχη εφαρμογή των εθνικών διατάξεων της χώρας υποδοχής δεν θα αντιμετωπίζεται, αυτή καθεαυτή, ως παραβίαση των διατάξεων της παρούσας. Όμως, η Τράπεζα της Ελλάδος θα ενημερώνεται από το άμεσα εποπτευόμενο από αυτήν μητρικό πιστωτικό ίδρυμα για τα μέτρα που λαμβάνει για την αντιμετώπιση των πιο πάνω καταστάσεων και θα αξιολογεί την καταλληλότητα τους, ιδίως δε όσων αφορούν τα θέματα πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

4.2 Υπηρεσιακές Μονάδες

4.2.1 Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης (ΜΕΕ)

Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να υπάρχει υπηρεσιακή Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης (ΜΕΕ), η οποία είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση συναλλαγών. Αναφέρεται, για τα θέματα αρμοδιότητας της, στο Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου και στη Διοίκηση, μετά από τον καθορισμό των κατάλληλων προϋποθέσεων που θα διασφαλίζουν την ανεξαρτησία της ΜΕΕ.

Στις κύριες αρμοδιότητες της ΜΕΕ εντάσσονται:

- 1.** Η διενέργεια ελέγχων προκειμένου να διαμορφωθεί αντικειμενική, ανεξάρτητη και τεκμηριωμένη άποψη για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ, σε επίπεδο πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου του οποίου είναι επικεφαλής.
- 2.** Η διενέργεια ειδικών ελέγχων, στις περιπτώσεις που υπάρχουν ενδείξεις για βλάβη των συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος ή των εταιρειών του ομίλου, με σκοπό τη διεξοδική εξέταση του θέματος και την εξακρίβωση της έκτασης της τυχόν ζημίας.
- 3.** Η αξιολόγηση, μέσω των ελέγχων που διενεργεί, του βαθμού εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που έχουν θεσπιστεί για τη διαχείριση

κινδύνων και τον υπολογισμό των παραμέτρων στις οποίες βασίστηκε η εκτίμηση της κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου, όπου προβλέπεται, καθώς και του βαθμού ενσωμάτωσης του συστήματος διαχείρισης κινδύνων στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων (use tests).

4. Η επιβεβαίωση προς την Τράπεζα της Ελλάδος της πληρότητας και εγκυρότητας των πιο πάνω διαδικασιών και ειδικότερα των διαδικασιών εκτίμησης των παραμέτρων, στις οποίες βασίστηκε η εκτίμηση του ύψους της πιθανής ζημίας.
5. Η αξιολόγηση της οργανωτικής διάρθρωσης, κατανομής αρμοδιοτήτων και καθηκόντων και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και του βαθμού κατά τον οποίο έχουν καθιερωθεί κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης.
6. Η αξιολόγηση του έργου των τομέων εσωτερικού ελέγχου, όπου υπάρχουν, στις μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου του.
7. Η αξιολόγηση της οργάνωσης και λειτουργίας των συστημάτων και μηχανισμών που αφορούν την παραγωγή αξιόπιστης, πλήρους και έγκαιρης χρηματοοικονομικής και διοικητικής πληροφόρησης, όπου αυτή κατά περίπτωση παρέχεται.
8. Η αξιολόγηση της οργάνωσης και λειτουργίας των συστημάτων πληροφορικής, κατά τα προβλεπόμενα στο Παράρτημα 2 (Κεφ. Δ), καθώς και των λογιστικών συστημάτων.
9. Η αξιολόγηση των διαδικασιών που έχουν θεσπιστεί για την κανονιστική συμμόρφωση.
10. Η αξιολόγηση του βαθμού κατά τον οποίο τα συλλογικά όργανα και οι μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος καθώς και οι εταιρείες του ομίλου χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα μέσα και τους πόρους που τους διατίθενται για τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής.
11. Η υποβολή προτάσεων για τη θεραπεία τυχόν αδυναμιών που εντοπίζονται στο ΣΕΕ, ή και τη βελτίωση των υφιστάμενων, διαδικασιών και πρακτικών, προκειμένου να επιτυγχάνονται πλήρως οι στόχοι του ΣΕΕ.
12. Η παρακολούθηση της εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των διορθωτικών μέτρων από τις ελεγχόμενες μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και τις εταιρείες του ομίλου, για την επαρκή αντιμετώπιση των πιο πάνω αδυναμιών και των παρατηρήσεων που καταγράφονται στις εκθέσεις των πάσης φύσεως ελέγχων (εσωτερικών ελεγκτών, εξωτερικών ελεγκτών, εποπτικών αρχών, φορολογικών αρχών κλπ), με σχετική ενημέρωση της Διοίκησης και της Επιτροπής Ελέγχου.

13. Η εύλογη και αντικειμενική διαβεβαίωση του Δ.Σ. και της Διοίκησης του πιστωτικού ιδρύματος σχετικά με τη επίτευξη των στόχων του ΣΕΕ, όσον αφορά το πιστωτικό ίδρυμα και τις εταιρείες του ομίλου του οποίου είναι επικεφαλής.
14. Παρέχει στην Τράπεζα της Ελλάδος, κατά κανόνα εγγράφως, οποιαδήποτε στοιχεία ή πληροφορίες ζητηθούν, στο πλαίσιο της ειδικής νομοθεσίας για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (νοούμενης ως της πέραν των διατάξεων του ν 3016/2002 νομοθεσίας, του ν.δ. 588/1948, του α.ν. 1965/1951, του ν. 2076/1992 και του άρθρου 55Α του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος), τα οποία αφορούν θέματα της αρμοδιότητας της και διευκολύνει με κάθε δυνατό τρόπο το έργο της. (Για τις λοιπές εποπτικές αρχές εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 3016/2002, άρθρο 8).

Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η ΜΕΕ:

1. Έχει πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου.
2. Διαθέτει έμπειρο και αριθμητικά επαρκές προσωπικό, το οποίο είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης και δεν υπάγεται ιεραρχικά σε άλλη υπηρεσιακή μονάδα του πιστωτικού ιδρύματος. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να παρέχει εξαίρεση από την προϋπόθεση της αποκλειστικής απασχόλησης σε ορισμένες κατηγορίες πιστωτικών ιδρυμάτων σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

Ο επικεφαλής της ΜΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος:

1. Ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο (κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ελέγχου, όπου υπάρχει) και η τοποθέτηση του όπως και η τυχόν αντικατάσταση του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος). Η Τράπεζα της Ελλάδος διατηρεί την ευχέρεια να ζητήσει την αντικατάσταση του σε περίπτωση που κρίνει ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια καταλληλότητας ή επάρκειας για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του.
2. Διαθέτει υψηλού επιπέδου γνώσεις και επαρκή εμπειρία επί ελεγκτικών μεθόδων και των βέλτιστων διεθνών πρακτικών.
3. Είναι αποκλειστικής και πλήρους απασχόλησης. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να παρέχει εξαίρεση από την υποχρέωση αυτή σε ορισμένες κατηγορίες

πιστωτικών ιδρυμάτων, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αναλογικότητας.

4. Μεριμνά για την κατάλληλη οργανωτική δομή της ΜΕΕ, καθώς και για την εφαρμογή εκ μέρους της αποτελεσματικών πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών σύμφωνα με τις βέλτιστες ελεγκτικές πρακτικές και τα πρότυπα του εσωτερικού ελέγχου.
5. Ενημερώνει εκ των υστέρων τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος για σημαντικές μεταβολές σε σχέση με την οργάνωση και λειτουργία της ΜΕΕ.
6. Εποπτεύει και συντονίζει τη δραστηριότητα των μονάδων εσωτερικού ελέγχου στις λοιπές μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος, εφόσον υφίστανται, και στις εταιρείες του ομίλου.
7. Παρίσταται στις Γενικές Συνελεύσεις των Μετόχων του πιστωτικού ιδρύματος.

4.2.2 Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνου (ΜΔΚ)

Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα υπάρχει η υπηρεσιακή Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (ΜΔΚ), η λειτουργία της οποίας είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση συναλλαγών και αξιολογούν την ανάλυση των κινδύνων που διενεργεί.

Αναφέρεται, για θέματα της αρμοδιότητας της, στη Διοίκηση και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή και μέσω αυτής στο Δ.Σ. Η ΜΔΚ υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Επίσης η ΜΔΚ έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Δ.Σ..

Ειδικότερα:

1. Χρησιμοποιεί τις κατάλληλες μεθόδους για τη διαχείριση των κινδύνων τους οποίους εν γένει το πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει ή στους οποίους μπορεί να εκτεθεί, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης υποδειγμάτων (models) για την πρόβλεψη, αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση, αντιστάθμιση, μείωση και αναφορά τους.
2. Εξειδικεύει (με τη συνεργασία των αρμόδιων εκτελεστικών μονάδων) τα όρια ανάληψης κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος ταυτοποιώντας/ καθορίζοντας τις επιμέρους παραμέτρους κατά είδος κινδύνου και ανά κατηγορία αντισυμβαλλομένου, κλάδο, χώρα, νόμισμα, είδος πιστοδοτήσεων, μορφή χρηματοπιστωτικών τίτλων, μετοχών, παραγώγων, επιχειρησιακό χώρο,

λειτουργία, δραστηριότητα, προϊόν, σύστημα κλπ και παρακολουθεί την τήρηση τους, θεσπίζοντας τις κατάλληλες διαδικασίες.

3. Καθορίζει κριτήρια έγκαιρου εντοπισμού κινδύνων (early warning system) σε ατομικά και συνολικά χαρτοφυλάκια και εισηγείται για τις κατάλληλες διαδικασίες και μέτρα αυξημένης παρακολούθησης, διαρκώς, ή και περιοδικά, αναλόγως της φύσεως των κινδύνων.
4. Εισηγείται στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων τις κατάλληλες τεχνικές προσαρμογής των κινδύνων στα αποδεκτά επίπεδα.
5. Αξιολογεί περιοδικά την επάρκεια των μεθόδων και συστημάτων αναγνώρισης, μέτρησης και παρακολούθησης κινδύνων και προτείνει διορθωτικά μέτρα εφόσον κριθεί σκόπιμο.
6. Διενεργεί ετησίως (με στοιχεία τέλους έτους ή εξαμήνου) δοκιμές προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress tests) με σενάρια προσαρμοσμένα στη φύση των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος ή/και κατόπιν οδηγιών της Τράπεζας της Ελλάδος για όλες τις μορφές των κινδύνων και ιδίως του πιστωτικού, αγοράς, επιτοκίων και ρευστότητας, αναλύει τα αποτελέσματα τους, εισηγείται τις κατάλληλες πολιτικές και υποβάλλει τα σχετικά αποτελέσματα στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος) εντός τριών (3) μηνών από τη λήξη του έτους ή του εξαμήνου.
7. Συντάσσει τις απαιτούμενες για την επαρκή πληροφόρηση της Διοίκησης και του Διοικητικού Συμβουλίου αναφορές σε θέματα της αρμοδιότητάς της, τουλάχιστον ανά τρίμηνο. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν υπόκεινται σε σημαντική μεταβολή της διάρθρωσης των δραστηριοτήτων τους μπορούν να εφαρμόσουν διαφορετική συχνότητα.
8. Προσδιορίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και την εν γένει ανάπτυξη μεθοδολογιών εκτίμησης τους για την κάλυψη όλων των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα και εισηγείται τις πολιτικές διαχείρισής τους.

Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η ΜΔΚ:

1. Έχει πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου, που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση του έργου της.
2. Διαθέτει επαρκές, ποσοτικά και ποιοτικά, προσωπικό με εξειδικευμένες γνώσεις, το οποίο είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.

Ο επικεφαλής της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων:

1. Ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο (κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, όπου υπάρχει) και η τοποθέτηση του όπως και η τυχόν αντικατάσταση του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος). Η Τράπεζα της Ελλάδος διατηρεί την ευχέρεια να ζητήσει την αντικατάσταση του σε περίπτωση που κρίνει ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια καταλληλότητας ή επάρκειας για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του.
2. Διαθέτει υψηλού επιπέδου γνώσεις και επαρκή εμπειρία σε θέματα διαχείρισης κινδύνων, τις σχετικές μεθόδους και τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές.
3. Συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τον καθορισμό των όρων των χρηματοδοτήσεων που δεν υπόκεινται σε προκαθορισμένες ή γενικές παραμέτρους.
4. Υποβάλλει ετησίως έκθεση στο Δ.Σ., μέσω της ΕΔΚ, σχετικά με τα θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ΜΔΚ.
5. Συμμετέχει στη διατύπωση εισηγήσεων και προτάσεων άμεσα στη Διοίκηση και μέσω της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων στο Δ.Σ. για μεταβολές στη σύνθεση των χαρτοφυλακίων της τράπεζας για την αναδιάρθρωση / ρύθμιση υφιστάμενων δανείων και τη διαφοροποίηση της πολιτικής των προβλέψεων.
6. Συμμετέχει στη διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της επάρκειας του οικονομικού και εποπτικού κεφαλαίου.
7. Εποπτεύει και συντονίζει τη δραστηριότητα των μονάδων διαχείρισης κινδύνων, εφόσον υφίστανται, στις λοιπές μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και στις εταιρείες του ομίλου.

4.2.3 Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ΜΚΣ)

Στην περίπτωση που στο πιστωτικό ίδρυμα το σύνολο των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού υπερβαίνει το ποσό των ευρώ 10 δισεκ., συστήνεται υποχρεωτικά Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Εναλλακτικά της υποχρέωσης αυτής, τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να αναθέτουν τα αντίστοιχα καθήκοντα σε εξουσιοδοτημένους προς τούτο υπαλλήλους, μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία θα αξιολογεί την παροχή της σχετικής δυνατότητας με βάση την πολυπλοκότητα των εργασιών του πιστωτικού ιδρύματος και τους αναλαμβανόμενους από αυτό κινδύνους.

Στα λοιπά πιστωτικά ιδρύματα τα προαναφερόμενα καθήκοντα εκτελούνται από εξουσιοδοτημένους προς τούτο υπαλλήλους.

Ειδικότερα:

1. Η μονάδα (ή τα εξουσιοδοτημένα, κατά τα ανωτέρω πρόσωπα), θα υπάγεται/ονται στη Διοίκηση και θα υποβάλλει/ουν αναφορές, τουλάχιστον ετησίως, για θέματα της αρμοδιότητας της/τους και στο Δ.Σ.
2. Η εν λόγω μονάδα (ή τα εξουσιοδοτημένα, κατά τα ανωτέρω πρόσωπα) θα είναι διοικητικά ανεξάρτητη/α, θα διασφαλίζεται η αποτροπή σύγκρουσης συμφερόντων κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της / τους και θα έχει/έχουν τη δυνατότητα απρόσκοπτης πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής της/τους.
3. Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ή τα εξουσιοδοτημένα, κατά τα ανωτέρω πρόσωπα) υπόκειται/ νται στο έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών της κανονιστικής συμμόρφωσης.

Για την Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης καθορίζονται τα εξής:

1. Διευθύνεται από επιλεγμένο πρόσωπο με επαρκείς γνώσεις των τραπεζικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων, η τοποθέτηση και η τυχόν αντικατάσταση του οποίου θα γνωστοποιούνται στην ΤτΕ. Η ΤτΕ διατηρεί τη ευχέρεια να ζητήσει την αντικατάσταση του προσώπου αυτού σε περίπτωση που κρίνει ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια καταλληλότητας ή επάρκειας για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του.
2. Έχει ως έργο τη θέσπιση και εφαρμογή κατάλληλων διαδικασιών και την εκπόνηση σχετικού ετήσιου προγράμματος με στόχο να επιτυγχάνεται έγκαιρα η πλήρης και διαρκής συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τους εσωτερικούς κανονισμούς του πιστωτικού ιδρύματος και να υφίσταται ανά πάσα στιγμή πλήρης εικόνα για το βαθμό επίτευξης του στόχου αυτού.
3. Ενημερώνει τη Διοίκηση και το Δ.Σ. του πιστωτικού ιδρύματος για κάθε διαπιστωθείσα σημαντική παράβαση του κατά τα ως άνω ρυθμιστικού πλαισίου ή τυχόν σημαντικές ελλείψεις.
4. Σε περίπτωση τροποποιήσεων του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου, παρέχει σχετικές οδηγίες για την αντίστοιχη προσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών και του εσωτερικού κανονιστικού πλαισίου που εφαρμόζονται από τις

υπηρεσιακές μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και από τα καταστήματα και τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού και εξωτερικού. Διασφαλίζει τη διαρκή ενημέρωση των υπαλλήλων για τις εξελίξεις στο σχετικό με τις αρμοδιότητες τους ρυθμιστικό πλαίσιο, με τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

5. Συντονίζει το έργο των υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance officers) των καταστημάτων εξωτερικού του πιστωτικού ιδρύματος και των θυγατρικών εταιρειών εσωτερικού και εξωτερικού, ώστε όλες οι μονάδες να συμμορφώνονται πλήρως με τις ισχύουσες διατάξεις κατά την έννοια του παρόντος κεφαλαίου.
6. Διασφαλίζει, με κατάλληλες διαδικασίες, την τήρηση των προθεσμιών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το κατά τα ως άνω ρυθμιστικό πλαίσιο και παρέχει σχετική διαβεβαίωση προς το Δ.Σ..
7. Διασφαλίζει ότι το πιστωτικό ίδρυμα συμμορφώνεται με το κανονιστικό πλαίσιο που σχετίζεται με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ο επικεφαλής μπορεί, κατά την κρίση του πιστωτικού ιδρύματος, και για λόγους αποτελεσματικότητας ή κόστους/οφέλους να αναλαμβάνει και τις ειδικές θεσμικές αρμοδιότητες στον τομέα αυτό κατά τα προβλεπόμενα (ν.2331/1995, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3424/2005, Εγκύκλιος ΤτΕ 16/2.8.2004, όπως εκάστοτε ισχύει), να εισηγείται μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των υποχρεώσεων και να λειτουργεί ως σημείο επικοινωνίας, για τα θέματα ευθύνης του, με τις αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος παρέχοντας τις αναγκαίες πληροφορίες.
8. Στο πλαίσιο αυτής της αρμοδιότητας καθορίζονται οι κατάλληλες διαδικασίες και τα πρότυπα αναφορών των υπόπτων συναλλαγών προς τις αρμόδιες αρχές, καθώς και οι διαδικασίες για την αμοιβαία πληροφόρηση μεταξύ των υποκαταστημάτων, των θυγατρικών και της μητρικής και παρέχονται οδηγίες για την παύση διενέργειας συναλλαγών που θα έθεταν σε λειτουργικό κίνδυνο το πιστωτικό ίδρυμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

5.1 Ορισμός του κινδύνου

Κίνδυνος (αγγλικά: risk) στα οικονομικά ορίζεται η μεταβλητότητα των δυνητικών αποτελεσμάτων μιας επένδυσης γύρω από την αναμενόμενη τιμή ή τον αριθμητικό τους μέσο (Γιώργος Δελεδάκης: *"Ανάλυση και Διαχείριση Χαρτοφυλακίου"*, Εκδόσεις Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2007).

Σε επιχειρηματικό επίπεδο, κίνδυνος είναι η πιθανότητα επέλευσης δυσμενών επιπτώσεων από την έκβαση μιας ενέργειας ή ενός γεγονότος, με αποτέλεσμα την εμφάνιση μη αναμενόμενων ζημιών ή τον περιορισμό της ικανότητας της επιχείρησης να υλοποιεί τους στόχους της (Χαραλαμπίδης, 2011).

Από χρηματοοικονομικής άποψης, ο κίνδυνος συνδέεται με την πιθανότητα πρόκλησης οικονομικής ζημιάς, εξαιτίας ενός μη αναμενόμενου γεγονότος (Σαπουντζόγλου & Πεντότης, 2009). Ο κίνδυνος δεν αποτελεί ένα μεμονωμένο γεγονός. Στον σημερινό κόσμο, της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων και αγαθών, γεγονότα όπως η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, έχουν συνέπειες που ξεπερνούν τα στενά γεωγραφικά όρια μιας συγκεκριμένης περιοχής (Ζαπράνης, 2009).

Στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ο κίνδυνος είναι η πιθανότητα εμφάνισης ενός απροσδόκητου γεγονότος το οποίο μπορεί να προκαλέσει οικονομικές ζημίες που επηρεάζουν άμεσα την ικανότητα λειτουργίας και επιβίωσης. Ως κίνδυνος λοιπόν μπορεί να οριστεί η αβεβαιότητα που συνδέεται με κάποιο προσδοκώμενο γεγονός ή αποτέλεσμα (Διαχείριση Τραπεζικών και Χρηματοοικονομικών Κινδύνων, Σχοινιωτάκης – Συλλιγάρδος, 2010).

Ο κίνδυνος δεν είναι απαραίτητα μία αρνητική έννοια. Αντίθετα, πρέπει να εκλαμβάνεται ως η άλλη όψη της ευκαιρίας, που μπορεί να ανταμείψει αυτόν που γνωρίζει να τον διαχειρίζεται. Η ολοσχερής αποφυγή του κινδύνου αποτελεί μία αδύνατη αλλά και λανθασμένη επιδίωξη. Αντίθετα, η σωστή επιδίωξη είναι η διεύρυνση της κατανόησης των

διάφορων κινδύνων, ώστε οι πιθανές μελλοντικές παγίδες να μετατραπούν σε ευκαιρίες (Ζαπράνης, 2009).

5.2 Τα είδη του κινδύνου

Οι οικονομικές μονάδες γενικά είναι εκτεθειμένες σε διάφορους κινδύνους οι οποίοι απειλούν την αποτελεσματικότητα, την βιωσιμότητα, ακόμη και την ύπαρξή τους. Οι διάφοροι κίνδυνοι τους οποίους έχει να αντιμετωπίσει μία οικονομική μονάδα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε επιχειρηματικούς, στρατηγικούς και χρηματοοικονομικούς κινδύνους.

Επιχειρηματικοί κίνδυνοι είναι αυτοί που αναλαμβάνονται από μία εταιρία στην προσπάθειά της να δημιουργήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και να αυξήσει την αξία των μετοχών της. Σχετίζονται με την ικανότητα της επιχείρησης να λειτουργεί αποδοτικά και να παράγει έσοδα και ταμειακές ροές. Προέρχονται από την αγορά μέσα στην οποία δραστηριοποιείται η εταιρία και περιλαμβάνουν τις τεχνολογικές εξελίξεις, το σχεδιασμό των προϊόντων και το μάρκετινγκ.

Στρατηγικοί κίνδυνοι είναι αυτοί που σχετίζονται με θεμελιώδεις μεταβολές του εξωτερικού περιβάλλοντος σε μακροοικονομικό και πολιτικό επίπεδο. Οι κίνδυνοι αυτής της κατηγορίας είναι δύσκολο να προβλεφθούν και ακόμη δυσκολότερο να ποσοτικοποιηθούν (Ζαπράνης, 2009).

Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι είναι αυτοί οι οποίοι σχετίζονται με τις δυνητικές απώλειες στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Συνδέονται με την αστάθεια και την μεταβλητότητα των διάφορων χρηματοοικονομικών αγορών. Οι διακυμάνσεις σε μεταβλητές όπως τα επιτόκια και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δημιουργούν σημαντικούς κινδύνους για τις περισσότερες εταιρίες (Ζαπράνης, 2009). Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των δανειακών κεφαλαίων στην κεφαλαιακή δομή μιας εταιρίας, τόσο περισσότερο εκτεθειμένη είναι στον χρηματοοικονομικό κίνδυνο. Όπως είναι φυσικό, οι τράπεζες εμπλέκονται πολύ πιο ενεργά στους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, αφού αυτοί συνδέονται άμεσα με το αντικείμενο της εργασίας τους (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001).

Η κατανόηση των διάφορων κινδύνων είναι απαραίτητη σε κάθε οργανισμό ώστε να είναι σε θέση να διαχειριστεί την αβεβαιότητα. Η διαχείριση των χρηματοοικονομικών

κινδύνων αποτελεί παράγοντα θεμελιώδους σημασίας για την επιβίωση κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι διάφοροι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι κατατάσσονται σε πέντε μεγάλες κατηγορίες: Κίνδυνοι αγοράς, πιστωτικοί κίνδυνοι, κίνδυνοι ρευστότητας, λειτουργικοί κίνδυνοι και νομικοί κίνδυνοι. Από αυτές τις κατηγορίες κυρίως οι κίνδυνοι της αγοράς, αλλά και οι πιστωτικοί κίνδυνοι είναι αυτοί που μπορούν να ποσοτικοποιηθούν και κατά συνέπεια μπορούμε να τους διαχειριστούμε περισσότερο αποτελεσματικά (Ζαπράνης,2009).

5.3 Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς (market risk) αναφέρεται σε ενδεχόμενες απώλειες εξαιτίας ανεπιθύμητων μεταβολών στην αγοραία αξία διάφορων περιουσιακών στοιχείων όπως, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, στις τιμές των μετοχών, στα επιτόκια και στις τιμές των εμπορευμάτων. Η μέτρηση του κινδύνου αγοράς γίνεται μέσω των μεταβολών στις αξίες των αντίστοιχων ανοιχτών θέσεων ή των κερδών.

5.3.1 Κίνδυνος τιμής μετοχής

Ο κίνδυνος τιμής μετοχής (equity risk) προέρχεται από τις μεταβολές των τιμών των μετοχών, όπως αυτές διαμορφώνονται στην χρηματιστηριακή αγορά στην οποία διαπραγματεύονται. Στις περιπτώσεις των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων αφορά τόσο το χαρτοφυλάκιο μετοχών που διατηρούνται για σκοπούς διαπραγμάτευσης (χαρτοφυλάκιο συναλλαγών) όσο και τις συμμετοχές ή τις άλλες μετοχές που θεωρούνται μακροπρόθεσμη επένδυση (επενδυτικό χαρτοφυλάκιο).

5.3.2 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο κίνδυνος επιτοκίου (interest rate risk) αποτελεί την πιθανή μεταβλητότητα των αποδόσεων μιας επένδυσης ή ενός χαρτοφυλακίου, η οποία προέρχεται από μεταβολές των επιτοκίων. Η μεταβολή των επιτοκίων ασκεί άμεση επίδραση στην αγοραία αξία των τίτλων που διαθέτει ένα χρηματοοικονομικό ίδρυμα στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών για σκοπούς διαπραγμάτευσης.

Επιπλέον, τα πιστωτικά ιδρύματα λειτουργούν κατά κύριο λόγο ως διαμεσολαβητές μεταξύ των κεφαλαιακά πλεονασματικών (καταθέτες) και ελλειμματικών (δανειολήπτες) οικονομικών μονάδων. Οι διαφορετικές ανάγκες τοποθέτησης κεφαλαίων μεταξύ των πλεονασματικών παραγόντων της οικονομίας και της χρηματοδότησης των ελλειμματικών παραγόντων, σε ότι αφορά τον χρονικό ορίζοντα δέσμευσης των

κεφαλαίων, οδηγεί τα πιστωτικά ιδρύματα στην δημιουργία υποχρεώσεων (καταθέσεις) και απαιτήσεων (χορηγήσεις) των οποίων η χρονική διάρκεια δεν ταυτίζεται. Κατά συνέπεια, τα πιστωτικά ιδρύματα εκτίθεται σε κίνδυνο επιτοκίου, εξαιτίας της διαφορετικής χρονικής διάρκειας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν, που οφείλεται στις συνεχείς μεταβολές των επιτοκίων, ιδιαίτερα σε αγορές όπου τα επιτόκια καθορίζονται υπό συνθήκες ανταγωνισμού (Ζαπράνης, 2009).

Επομένως, για τα πιστωτικά ιδρύματα ο κίνδυνος επιτοκίου (interest rate risk) ορίζεται ως η ενδεχόμενη μεταβολή της καθαρής θέσης (κέρδος ή ζημιά) για συγκεκριμένες μεταβολές των επιτοκίων της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου ορίζεται ως:

- **Κίνδυνος ανοίγματος (gap risk).** Αποτελεί τον κίνδυνο επιτοκίου που προέρχεται από τις λήξεις (ληκτότητες) των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων και αφορά κατά κύριο λόγο στις θέσεις του τραπεζικού-επενδυτικού χαρτοφυλακίου.
- **Κίνδυνος χαρτοφυλακίου συναλλαγών (trading risk).** Προέρχεται από τη μεταβολή της αξίας των τίτλων που διακρατούνται για σκοπούς διαπραγμάτευσης, δηλαδή των τίτλων που εντάσσονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.
- **Κίνδυνος βάσης (basis risk).** Προκύπτει στο πλαίσιο του κινδύνου ανοιγμάτων και χαρτοφυλακίου συναλλαγών, σε περιπτώσεις που υπάρχουν θέσεις σε χρηματοοικονομικά προϊόντα, οι αποδόσεις των οποίων συνδέονται με διαφορετικά επιτόκια αναφοράς ή διαπραγματεύονται σε διαφορετικές αγορές. Η πιθανή σύνδεση θέσεων αγοράς και πώλησης με διαφορετικά επιτόκια αναφοράς οδηγεί στην ανάληψη κινδύνου βάσης στην περίπτωση μη ομοιόμορφης κίνησης των επιτοκίων αναφοράς. Ο κίνδυνος βάσης δεν μετριέται μεμονωμένα, αλλά συνυπολογίζεται στο πλαίσιο μέτρησης των δύο προαναφερθέντων κινδύνων (Ζαπράνης, 2009).

5.3.3 Κίνδυνος συναλλαγματικής ισοτιμίας

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος (foreign exchange risk) προέρχεται από τις μεταβολές των νομισματικών ισοτιμιών στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος. Σε αρκετές περιπτώσεις η διαμεσολάβηση που ενεργούν τα πιστωτικά ιδρύματα γίνεται σε διαφορετικά νομίσματα, με αποτέλεσμα το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού σε ένα νόμισμα να μην είναι ισόποσο με το αντίστοιχο σύνολο των στοιχείων παθητικού στο ίδιο νόμισμα. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος που προκύπτει, ορίζεται ως η εκτίμηση της μεταβολής της καθαρής θέσης λόγω των μεταβολών των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

5.3.4 Κίνδυνος τιμής εμπορεύματος

Ο κίνδυνος τιμής εμπορεύματος (commodity risk) προκύπτει από την αβεβαιότητα των μελλοντικών αγοραίων τιμών και του μεγέθους του εισοδήματος, η οποία οφείλεται στις διακυμάνσεις των τιμών των εμπορευμάτων, όπως δημητριακά, μέταλλα, φυσικό αέριο, πετρέλαιο, ηλεκτρική ενέργεια κτλ. Ο κίνδυνος τιμής εμπορεύματος επηρεάζει τους παραγωγούς, τους αγοραστές, τους εξαγωγείς αλλά και τις κυβερνήσεις.

5.4 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος (credit risk) αφορά σε πιθανές απώλειες λόγω αποτυχίας του αντισυμβαλλόμενου μέρους να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις, που απορρέουν από κάποια οικονομική συναλλαγή. Συνήθως διακρίνεται στις ακόλουθες κατηγορίες:

5.4.1 Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (counterparty risk)

Εκφράζεται με την πιθανότητα πρόκλησης ζημιάς λόγω πτώχευσης, ή με τη γενική περίπτωση διαφοροποίησης της φερεγγυότητας του αντισυμβαλλομένου. Η διαφοροποίηση αυτή εμφανίζεται και ως υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητάς του αντισυμβαλλομένου από τις διάφορες εξειδικευμένες εταιρίες πιστοληπτικής διαβάθμισης (credit agencies). Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου εξετάζεται τόσο μεμονωμένα ανά συμβαλλόμενο, όσο και σε ορισμένα επίπεδα συγκέντρωσης του χαρτοφυλακίου. Τα επίπεδα συγκέντρωσης ορίζονται ανάλογα με την εκτίμηση για την ανάγκη διασποράς των ανοιγμάτων σε συναλλασσόμενους με διαφορετικά χαρακτηριστικά, ώστε να μειώνονται οι αντισυμβαλλόμενοι κίνδυνοι. Με βάση αυτές τις ομαδοποιήσεις ορίζεται ο κίνδυνος συγκέντρωσης (concentration risk), ο οποίος προσαυξάνει τον πιστωτικό κίνδυνο, εξαιτίας της μεγάλης έκθεσης σε έναν αντισυμβαλλόμενο ή σε μια ομάδα στενά συσχετιζόμενων μεταξύ τους αντισυμβαλλομένων. Μία ειδική κατηγορία κινδύνου αντισυμβαλλομένου είναι ο κίνδυνος κράτους (country risk) που συνδέεται στενά με ένα συγκεκριμένο κράτος.

5.4.2 Κίνδυνος προϊόντος (product risk)

Ο πιστωτικός κίνδυνος προϊόντος συνδέεται με το ύψος της ενδεχόμενης ζημιάς στην οποία εκτίθεται το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, στην περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Εκφράζεται ως το ποσό του ανοίγματος, ο τρόπος υπολογισμού του οποίου διαφοροποιείται ανάλογα με το χρηματοοικονομικό προϊόν που εξετάζεται.

Για τα **παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα** (π.χ. χορηγήσεις), ο κίνδυνος προϊόντος εξαρτάται από τα εξής:

- **Κίνδυνος ονομαστικής αξίας (nominal value risk):** Ο κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται ένα πιστωτικό ίδρυμα για το ανεξόφλητο ποσό της χορήγησης. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος αφορά τόσο προϊόντα για τα οποία το πιστωτικό ίδρυμα έχει εκταμιεύσει ποσά κατά την εκτέλεση της σύμβασης, όσο και συναλλαγές που δεν συνεπάγονται άμεση εκταμίευση (π.χ. εγγυητικές επιστολές, λογαριασμοί με δυνατότητα υπερανάληψης), καθώς το πιστωτικό ίδρυμα έχει την υποχρέωση να διαθέσει το ονομαστικό ποσό αν ζητηθεί από τους δικαιούχους.
- **Κίνδυνος δεδουλευμένων τόκων (accrued interest risk):** Ο κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα για το ποσό που αποτελείται από τους δεδουλευμένους και μη εξοφληθέντες τόκους.
- **Κίνδυνος καλυμμάτων (collateral risk):** Ο κίνδυνος ο οποίος σχετίζεται με την ενδεχόμενη ζημιά που θα υποστεί το πιστωτικό ίδρυμα από την ανεπαρκή κάλυψη των οφειλών του πελάτη σε περίπτωση εκποίησης των καλυμμάτων που λαμβάνονται από τον πιστούχο για την μείωση του πιστωτικού κινδύνου. Η ενδεχόμενη ζημιά που προέρχεται από τον κίνδυνο ονομαστικής αξίας, προσαρμόζεται, έτσι ώστε να ληφθεί υπόψη και η πραγματική αξία ρευστοποίησης των εμπράγματων καλυμμάτων, η οποία ισούται με την τρέχουσα αξία των καλυμμάτων μειωμένη κατά τα έξοδα ρευστοποίησης.

Για τα **χρηματοοικονομικά παράγωγα** ο κίνδυνος προϊόντος προέρχεται κυρίως από τους εξής κινδύνους:

- **Κίνδυνος αντικατάστασης (replacement risk):** ο συγκεκριμένος κίνδυνος αναφέρεται στην περίπτωση όπου ο συμβαλλόμενος δεν καλύπτει τις υποχρεώσεις του και το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αναγκάζεται να αντικαταστήσει τις υπάρχουσες συμφωνίες σε παράγωγα σε άλλες συμφωνίες, με τους ίδιους όρους

αλλά σε μη συμφέρουσες τιμές. Στην περίπτωση βέβαια των παραγώγων, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εκτίθενται σε χαμηλότερο πιστωτικό κίνδυνο, έναντι των ομολόγων ή των δανείων, αφού εκτίθενται μόνο στον κίνδυνο του κόστους αντικατάστασης.

- **Κίνδυνος διακανονισμού (settlement risk):** πρόκειται για το μέρος του πιστωτικού κινδύνου που αναφέρεται στην μη τήρηση των υποχρεώσεων του ενός αντισυμβαλλομένου, ενώ ο άλλος αντισυμβαλλόμενος έχει ήδη προβεί στις πληρωμές που έχουν συμφωνηθεί. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος υφίσταται μόνο κατά την περίοδο διακανονισμού.

5.5 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας (liquidity risk) προέρχεται κυρίως από την δευτερογενή αγορά στην οποία διαπραγματεύεται ένα αξιόγραφο. Αποτελεί επομένως, την ικανότητα μιας επένδυσης να μετατραπεί σε μετρητά, σε σύντομο χρονικό διάστημα, χωρίς να καταλήξει ο επενδυτής να εισπράξει σημαντικά χαμηλότερο ποσό από το ποσό της αρχικής επένδυσης. Επηρεάζεται δηλαδή, σε ένα βαθμό από την προσφορά και την ζήτηση για το συγκεκριμένο προϊόν. Στην περίπτωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, προέρχεται από την αδυναμία εύρεσης επαρκών κεφαλαίων για την κάλυψη των ληξιπρόθεσμων πληρωμών, από την προσφυγή σε δανεισμό με μη συμφέροντες όρους ή από την ρευστοποίηση στοιχείων του ενεργητικού σε δυσμενείς τιμές. Επειδή ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να οδηγήσει ακόμη και στην χρεοκοπία, απαιτείται να διαχειρίζεται αποτελεσματικά. Οι κίνδυνοι ρευστότητας μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες.

5.5.1 Κίνδυνος ρευστότητας αγοράς

Αναφέρεται στην περίπτωση όπου κάποια συναλλαγή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί στην επιθυμητή τιμή ή πραγματοποιείται σε τιμή η οποία δεν είναι ευνοϊκή, είτε λόγω του είδους των τίτλων, είτε λόγω του μεγέθους της θέσης, είτε εξαιτίας ανεπαρκούς δραστηριότητας στην συγκεκριμένη αγορά. Προκύπτει συνήθως σε προϊόντα τα οποία διαπραγματεύονται σε αγορές που δεν διαθέτουν το απαιτούμενο βάθος και σε προϊόντα που δεν είναι διαπραγματεύσιμα σε οργανωμένες αγορές (over the counter-OTC).

5.5.2 Κίνδυνος ρευστότητας χρηματικών ροών

Αποτελεί τον κίνδυνο που προκύπτει από τον ετεροχρονισμό μεταξύ των χρηματικών εισροών και εκροών και αναφέρεται στην αδυναμία εξυπηρέτησης χρηματικών ροών, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε ρευστοποίηση θέσεων σε δυσμενείς τιμές.

5.6 Λειτουργικός κίνδυνος

Αναφέρεται στον κίνδυνο ο οποίος προέρχεται από μη χρηματοοικονομικές πηγές. Πρόκειται για κίνδυνο άμεσων ή έμμεσων απωλειών ως αποτέλεσμα ανεπάρκειας ή αποτυχίας εσωτερικών διαδικασιών, ανθρώπων και συστημάτων ή λόγω εξωτερικών γεγονότων. Ο λειτουργικός κίνδυνος χρήζει ιδιαίτερης προσοχής από τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα καθώς πολλές περιπτώσεις εμφάνισης μεγάλων ζημιών οφείλονται σε κάποια πηγή λειτουργικού κινδύνου, η οποία δεν έτυχε σωστής διαχείρισης.

Οι απώλειες που προκύπτουν από τον λειτουργικό κίνδυνο μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στους ακόλουθους παράγοντες συμβάντων:

- Εσωτερική απάτη
- Εξωτερική απάτη
- Πρακτικές εργασίας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας
- Πρακτικές πελατών, προϊόντων και επιχειρηματικές πρακτικές
- Ζημιές σε πάγια στοιχεία
- Διακοπή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και αποτυχίες συστημάτων
- Διαχείριση εκτέλεσης, παράδοσης και διαδικασιών

Ο λειτουργικός κίνδυνος διακρίνεται στις ακόλουθες κατηγορίες:

5.6.1 Κίνδυνος απάτης (fraud risk)

Αναφέρεται στην πιθανή ζημιά που μπορεί να υποστεί ένα χρηματοοικονομικό ίδρυμα εξαιτίας της ηθελημένης παραποίησης στοιχείων, η οποία μπορεί να προέρχεται από το εσωτερικό ή το εξωτερικό περιβάλλον.

5.6.2 Κίνδυνος εκτέλεσης (execution risk)

Αναφέρεται σε προβλήματα που σχετίζονται με τον διακανονισμό των εντολών.

5.6.3 Τεχνολογικός κίνδυνος (technology risk)

Αναφέρεται στην ενδεχόμενη ζημιά που μπορεί να προκύψει από την ανεπάρκεια των πληροφοριακών συστημάτων.

5.6.4 Κίνδυνος υποδείγματος (model risk)

Προέρχεται από την χρήση υποδειγμάτων για την αποτίμηση θέσεων τα οποία ενδεχομένως να αποκλίνουν από τις αγοραίες αξίες. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος μπορεί να οφείλεται σε λανθασμένες εκτιμήσεις των παραμέτρων του υποδείγματος, σε χρήση λανθασμένων τιμών εισόδου ή ακόμη και σε μη ρεαλιστικές παραδοχές κατά την ανάπτυξη του υποδείγματος.

5.7 Νομικός κίνδυνος

Ο Νομικός κίνδυνος (legal risk) σχετίζεται με το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει την λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Πολλές φορές αποκτά και διεθνείς διαστάσεις καθώς το εποπτικό πλαίσιο που ρυθμίζει την λειτουργία των ιδρυμάτων διαφέρει μεταξύ των χωρών. Αναφέρεται στους όρους των συμβάσεων και σε ενδεχόμενες αμφισβητήσεις αυτών. Περιλαμβάνει και τις επιπτώσεις από την ανεπάρκεια των διαδικασιών και των αρμόδιων στελεχών να διασφαλίσουν την νομιμότητα και την τήρηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου, οπότε και ονομάζονται κίνδυνος νομικής συμμόρφωσης (compliance risk). Παραδείγματα αθέμιτων ενεργειών της μορφής αυτής αποτελούν η εσωτερική πληροφόρηση (inside information) και η χειραγώγηση τιμών (price manipulation). Μία υποκατηγορία των νομικών κινδύνων αποτελεί και ο κίνδυνος νομοθετικού πλαισίου (regulatory risk), ο οποίος αναφέρεται στην ενδεχόμενη τροποποίηση του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου.

5.8 Κίνδυνος χώρας ή Επικράτειας

Αναφέρεται στον κίνδυνο που απορρέει από την διακοπή των αποπληρωμών των ξένων δανειοληπτών εξαιτίας των περιορισμών, των παρεμβάσεων και των παρεμβολών των ξένων κυβερνήσεων. Συνηθέστερη περίπτωση αποτελεί η μη αποπληρωμή οποιουδήποτε χρέους από μια επιχείρηση που προέρχεται από δάνεια που έχει λάβει, εξαιτίας περιορισμών στην μετακίνηση κεφαλαίων, λόγω έλλειψης ξένου νομίσματος ή άλλων δυσμενών πολιτικών αποφάσεων της τοπικής κυβέρνησης.

5.9 Στρατηγική διαχείριση του κινδύνου

Η βασική οργανωτική δομή ενός χρηματοοικονομικού ιδρύματος περιλαμβάνει τα οργανωτικά επίπεδα που έχει επικρατήσει να ονομάζονται:

- **Front Office.** Σε αυτό το επίπεδο λειτουργούν οι traders του χρηματοοικονομικού ιδρύματος. Η διαχείριση του κινδύνου σε αυτό το επίπεδο αφορά στην διασφάλιση ότι όλες οι συναλλαγές που διενεργούνται καθημερινά βρίσκονται εντός των ορίων ανάληψης κινδύνου που έχει αποφασιστεί από την διοίκηση. Η μέτρηση του κινδύνου σε αυτό το επίπεδο γίνεται με ποσοτικοποιήσεις όπως η κυρτότητα, δέλτα, βήτα κτλ. Η σχετική πληροφόρηση είναι διαθέσιμη σε πραγματικό χρόνο.
- **Middle Office.** Παρατηρούνται πολλές διαφοροποιήσεις αναφορικά με την οργάνωση αυτού του επιπέδου ανάμεσα στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Σε γενικές γραμμές όμως περιλαμβάνει όλα τα επιμέρους τμήματα που ασχολούνται με την διαχείριση κινδύνου, τον έλεγχο των προϊόντων και τον εσωτερικό έλεγχο. Η διαχείριση κινδύνου σε αυτό το επίπεδο διενεργείται ανεξάρτητα από του Front Office και απαιτεί μετρήσεις που δεν είναι ανάγκη να πραγματοποιούνται σε πραγματικό χρόνο καθώς αφορούν το σύνολο του οργανισμού. Η μέτρηση του κινδύνου γίνεται με ποσοτικοποιήσεις όπως η Var, τα Stress testings, τα Back testings και η Επάρκεια Κεφαλαίων ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρούνται τόσο τα εσωτερικά όρια που έχει θέσει η διοίκηση όσο και οι νομοθετικές απαιτήσεις σχετικά με την ανάληψη κινδύνου.

- **Back Office.** Σε αυτό το επίπεδο ανήκουν όλα τα επιμέρους τμήματα που ασχολούνται με τον διακανονισμό των συναλλαγών και με την αναπροσαρμογή αποδόσεων με ποσοτικοποιήσεις όπως η Var, και η Raroc.

5.10 Ο ρόλος και η συνεισφορά της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνου (ΜΚΔ)

Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, υπάρχει υπηρεσιακή Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (ΜΚΔ), η οποία είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση συναλλαγών και αξιολογούν την ανάλυση των κινδύνων που διενεργεί. Για θέματα της αρμοδιότητάς της αναφέρεται στη Διοίκηση και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή και μέσω αυτής στο Δ.Σ..

Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Δ.Σ.

Ειδικότερα η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων:

- 1. Χρησιμοποιεί** τις κατάλληλες μεθόδους για τη διαχείριση των κινδύνων τους οποίους εν γένει το πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει ή στους οποίους μπορεί να εκτεθεί, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης υποδειγμάτων (μοντέλα) για την πρόβλεψη, αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση, αντιστάθμιση, μείωση και αναφορά τους.
- 2. Εξειδικεύει** (με τη συνεργασία των αρμοδίων εκτελεστικών μονάδων) τα όρια ανάληψης κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος ταυτοποιώντας /καθορίζοντας τις επιμέρους παραμέτρους κατά είδος κινδύνου και ανά κατηγορία αντισυμβαλλομένου, κλάδο, χώρα, νόμισμα, είδος πιστοδοτήσεων, μορφή χρηματοπιστωτικών τίτλων, μετοχών, παραγώγων, επιχειρησιακό χώρο, λειτουργία, δραστηριότητα, προϊόν, σύστημα κλπ. και παρακολουθεί την τήρησή τους, θεσπίζοντας τις κατάλληλες διαδικασίες.

3. **Καθορίζει** κριτήρια έγκαιρου εντοπισμού κινδύνων (early warning system) σε ατομικά και συνολικά χαρτοφυλάκια και εισηγείται για τις κατάλληλες διαδικασίες και μέτρα αυξημένης παρακολούθησης, διαρκώς, ή και περιοδικά, αναλόγως της φύσεως των κινδύνων.
4. **Εισηγείται** στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων τις κατάλληλες τεχνικές προσαρμογής των κινδύνων στα αποδεκτά επίπεδα.
5. **Αξιολογεί** περιοδικά την επάρκεια των μεθόδων και συστημάτων αναγνώρισης, μέτρησης και παρακολούθησης κινδύνων και προτείνει διορθωτικά μέτρα εφόσον κριθεί σκόπιμο.
6. **Διενεργεί** ετησίως (με στοιχεία τέλους έτους ή εξαμήνου) δοκιμές προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress tests) με σενάρια προσαρμοσμένα στη φύση των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος ή /και κατόπιν οδηγιών της Τράπεζας της Ελλάδος για όλες τις μορφές των κινδύνων και ιδίως του πιστωτικού, αγοράς, επιτοκίων και ρευστότητας, αναλύει τα αποτελέσματά τους, εισηγείται τις κατάλληλες πολιτικές και υποβάλλει τα σχετικά αποτελέσματα στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος) εντός τριών (3) μηνών από τη λήξη του έτους ή του εξαμήνου.
7. **Συντάσσει** τις απαιτούμενες για την επαρκή πληροφόρηση της Διοίκησης και του Διοικητικού Συμβουλίου αναφορές σε θέματα της αρμοδιότητας της, τουλάχιστον ανά τρίμηνο. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν υπόκεινται σε σημαντική μεταβολή της διάρθρωσης των δραστηριοτήτων τους μπορούν να εφαρμόσουν διαφορετική συχνότητα.
8. **Προσδιορίζει** τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και την εν γένει ανάπτυξη μεθοδολογιών εκτίμησής τους για την κάλυψη όλων των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα και εισηγείται τις πολιτικές διαχείρισής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ Z-score – ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ

6.1 Εισαγωγή

Βιώνοντας την οικονομική κρίση που διήρθε η Ελλάδα και το τραπεζικό σύστημα αποφασίσαμε να μελετήσουμε την οικονομική κατάσταση των τεσσάρων συστημικών τραπεζών εφαρμόζοντας το μοντέλο Z-score του Altman με σκοπό να συγκρίνουμε τα αποτελέσματα της πρόβλεψης με τα πραγματικά περιστατικά που συνέβησαν στην οικονομική ζωή των τραπεζών.

Επιπλέον εφαρμόσαμε και αναλύσαμε μία ολοκληρωμένη σειρά αριθμοδεικτών που περιλαμβάνει όλα τα πεδία βαθμολόγησης της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας των Ελληνικών τραπεζών.

6.2.1 Μέθοδος Z – score του Altman

Στο υπόδειγμα που εισήγαγε ο καθηγητής Edward Altman (Altman, 1968) χρησιμοποιείται η Πολλαπλή Διακριτική Ανάλυση (Multiple Discriminant Analysis – MDA) στην οποία υπολογίζεται ο γραμμικός συνδυασμός ανεξαρτήτων μεταβλητών. Ως μεταβλητές χρησιμοποιούνται χρηματοοικονομικοί δείκτες και ως αποτέλεσμα ένας δείκτης (Z-score) που εκφράζει την πιθανότητα χρεοκοπίας. Η μεθοδολογία αυτή έρχεται σε αντιδιαστολή με την ανάλυση που γινόταν μέχρι τότε και χρησιμοποιούσε απλούς χρηματοοικονομικούς δείκτες για την πρόβλεψη χρεοκοπίας χωρίς να λαμβάνει υπόψη της το συνδυασμό και τις αλληλεπιδράσεις των στοιχείων που επηρεάζουν την πιθανότητα αυτή.

Ο δείκτης Z που χρησιμοποιείται στο υπόδειγμα προκύπτει από το γραμμικό συνδυασμό πέντε μεταβλητών ως εξής:

$$Z = 1,2 X1 + 1,4 X2 + 3,3 X3 + 0,6 X4 + 1,0 X5$$

Οι πέντε ανεξάρτητες μεταβλητές που χρησιμοποιούνται είναι οι ακόλουθοι χρηματοοικονομικοί δείκτες:

X1 = Κεφάλαιο κίνησης / Σύνολο ενεργητικού

X2 = Μη διανεμόμενα κέρδη / Σύνολο ενεργητικού

X3 = Κέρδη προ φόρων και τόκων / Σύνολο ενεργητικού

X4 = Χρηματιστηριακή αξία / Λογιστική αξία συνολικού χρέους

X5 = Πωλήσεις / Σύνολο ενεργητικού

Ο καθηγητής Altman μελετώντας στατιστικά στοιχεία από υγιείς επιχειρήσεις και από άλλες που είχαν πτωχεύσει, κατέληξε σε κάποιες τιμές του δείκτη Z από τις οποίες μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για την πιθανότητα χρεοκοπίας της εξεταζόμενης επιχείρησης. Συγκεκριμένα όταν ο δείκτης Z είναι μεγαλύτερος του 2,99 τότε η επιχείρηση βρίσκεται εκτός της επικίνδυνης περιοχής για χρεοκοπία ενώ όταν είναι μικρότερος του 1,81 τότε βρίσκεται εντός αυτής. Για το διάστημα 1,81 έως 2,99 δεν μπορεί να εξαχθεί συμπέρασμα.

Το υπόδειγμα, στην αρχική του μορφή, είχε εφαρμογή μόνο για εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις. Με σκοπό την επέκταση της εφαρμογής του υποδείγματος και στις επιχειρήσεις που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο ο καθηγητής Altman (Altman, 2000) το προσάρμοσε ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε αυτές (Private company Z-Score). Στο υπόδειγμα αυτό, η μεταβλητή X4 η οποία στο αρχικό υπόδειγμα υπολογίζεται από τη χρηματιστηριακή αξία αλλάζει τρόπο υπολογισμού και πλέον χρησιμοποιείται η λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων αντί της χρηματιστηριακής αξίας των μετοχών.

Ο τροποποιημένος δείκτης Z-score υπολογίζεται ως εξής:

$$Z = 0,717 X1 + 0,847 X2 + 3,107 X3 + 0,420 X4 + 0,998 X5$$

Όπου πλέον :

X4 = Λογιστική αξία ιδίων κεφαλαίων / Λογιστική αξία συνολικού χρέους.

Στην περίπτωση αυτή αναπροσαρμόζονται και τα όρια εκτίμησης του κινδύνου χρεοκοπίας, με την ασφαλή περιοχή να είναι για τιμές του δείκτη Z' μεγαλύτερες του 2,9

και η επικίνδυνη περιοχή για τιμές του δείκτη Z' μικρότερες του 1,23. Η ασαφής περιοχή είναι τώρα μεγαλύτερη (τιμές 1,23 έως 2,9).

Ένα επιπλέον πρόβλημα που αντιμετώπισε ο Altman σε σχέση με το αρχικό του μοντέλο, σχετιζόταν με τον παράγοντα **X5** (πωλήσεις /σύνολο ενεργητικού) και αυτό διότι ο συγκεκριμένος δείκτης ποικίλει σημαντικά ανάλογα με τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται η κάθε επιχείρηση (industry effect). Τη στιγμή όμως που το μοντέλο δε διαφοροποιείται ανάλογα με το κλάδο στον οποίον δραστηριοποιείται η κάθε εταιρία, είναι δυνατόν το αντίστοιχο Z -score να επηρεασθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να παρουσιάσει μια υγιή εταιρία ως χρηματοοικονομικά ασθενή ή το αντίθετο.

Προκειμένου λοιπόν να εξαλείψει και αυτό το πρόβλημα του μοντέλου του, σε συνεργασία με τον Hotchkiss το 2006, προχώρησε σε μια αναμόρφωση του πρότυπου μοντέλου, χωρίς τον όρο **X5**. Με αυτόν τον τρόπο, ελαχιστοποιείται η πιθανότητα επηρεασμού του τελικού δείκτη από τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται η κάθε επιχείρηση, κάτι το οποίο είναι πολύ πιθανό να συμβεί όταν ένα μέγεθος τόσο ευαίσθητο στον κλάδο δραστηριότητας περιλαμβάνεται στην εξίσωση.

Η εξίσωση που προκύπτει και χρησιμοποιείται σε αυτό το εκ νέου αναμορφωμένο μοντέλο είναι:

$$\mathbf{Z\text{-score} = 6,56 \times X1 + 3,26 \times X2 + 6,72 \times X3 + 1,04 \times X4}$$

Και σε αυτήν την μορφή του μοντέλου δεν χρησιμοποιείται η κεφαλαιοποίηση των εταιρειών, αλλά τα ίδια κεφάλαιά τους. Επίσης, όλοι οι συντελεστές των μεταβλητών της εξίσωσης έχουν αλλάξει και συγκεκριμένα έχουν προσαυξηθεί σε σχέση με τους αρχικούς, εκτός από τον **X5** που πλέον δεν υπάρχει καθόλου.

Χρήσιμο είναι να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο μοντέλο είναι επίσης χρήσιμο και για εταιρείες του ιδίου κλάδου των οποίων όμως ο τρόπος χρηματοδότησης του ενεργητικού τους διαφέρει σημαντικά και δεν έχουν γίνει οι αντίστοιχες αναπροσαρμογές.

Πλέον, με βάση τη νέα αναμόρφωση του μοντέλου, τα όρια χρηματοοικονομικής υγείας ή χρηματοοικονομικής δυσχέρειας, διαμορφώνονται ως εξής:

- **Z-score > 2.60.** Η επιχείρηση είναι χρηματοοικονομικά υγιής, βασιζόμενοι μόνο σε στοιχεία που προκύπτουν από τις λογιστικές καταστάσεις.
- **1.10 < Z-score < 2.59.** Η επιχείρηση βρίσκεται στο μεταίχμιο όπου κάποιος πρέπει να επιδείξει προσοχή και εγρήγορση. Πρέπει να ληφθούν μέτρα από

την διοίκηση προκειμένου η εταιρία να μην αντιμετωπίσει πολύ σοβαρά προβλήματα τα προσεχή δύο έτη.

- **Z-score < 1.10.** Οι πιθανότητες να βρεθεί η εταιρία άμεσα σε συνθήκες οικονομικής δυσχέρειας είναι πολύ υψηλές.

Το υπόδειγμα Altman, από το 1968 που εισήχθηκε, έτυχε μεγάλης αποδοχής και αποτέλεσε στη συνέχεια σημείο αναφοράς για τα υποδείγματα μέτρησης πιστωτικού κινδύνου τα οποία αναπτύχθηκαν τα επόμενα χρόνια.

Μεγάλο πλεονέκτημα του θεωρείται η σχετική απλότητα και ευκολία που παρουσιάζει στην εφαρμογή αφού οι χρηματοοικονομικοί δείκτες που χρησιμοποιούνται ως μεταβλητές μπορούν εύκολα να υπολογιστούν από στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Επίσης θεωρείται αρκετά αξιόπιστο και έχει εφαρμοσθεί και αναλυθεί εκτενώς στα σαράντα και πλέον έτη της χρήσης του.

Μειονέκτημα θεωρείται πως στηρίζεται στην αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων καθώς λάθος ή παραποιημένα στοιχεία οδηγούν σε λάθος συμπεράσματα.

6.2.2 Εφαρμογή του μοντέλου Z-score στις Οικονομικές Καταστάσεις

Για την εφαρμογή του μοντέλου Z-score επιλέξαμε την εξίσωση της τελευταίας αναμόρφωσης όπως προαναφέρθηκε που είναι:

$$\mathbf{Z\text{-score} = 6,56 \times X1 + 3,26 \times X2 + 6,72 \times X3 + 1,04 \times X4}$$

Επιπλέον αποφασίσαμε να εφαρμόσουμε το μοντέλο σε δύο χρονιές, το 2009 και το 2020. Θέλαμε να δούμε, έχοντας ζήσει όλη την δεκαετία της οικονομικής κρίσης στην πατρίδα μας, εάν το 2009 που είχε ήδη ξεσπάσει η κρίση στις ΗΠΑ μπορούσαν να φανούν οι επικείμενες συνέπειες στο τραπεζικό μας σύστημα και φυσικά εάν το 2020 ύστερα από τις συνεχείς ανακεφαλαιώσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων και της εφαρμογής των προγραμμάτων εξυγίανσης των «κόκκινων» δανείων τους βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση ώστε να δούμε εάν θα μπορέσουν να στηρίξουν την ανάπτυξη της οικονομίας.

Οι περιορισμοί που προέκυψαν κατά την ανάλυση των ετήσιων δημοσιευμένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι οι ακόλουθοι:

- Δεν είναι ξεκάθαρος ο διαχωρισμός των υποχρεώσεων σε Βραχυπρόθεσμες και Μακροπρόθεσμες με αποτέλεσμα να μην είναι απόλυτα ασφαλής ο υπολογισμός του Κεφαλαίου Κίνησης.
- Δεν είναι ξεκάθαρος ο υπολογισμός των διακρατηθέντων κερδών με αποτέλεσμα να μην είναι απόλυτα ασφαλής ο υπολογισμός του δείκτη **X2** του μοντέλου.

Γι' αυτό και τα ακόλουθα αποτελέσματα της παρούσης μελέτης παρουσιάζονται με την ανάλογη επιφύλαξη ως προς την ορθότητά τους και προτείνεται να μην ληφθούν υπόψη σε οποιαδήποτε επενδυτική απόφαση παρά μόνο στα πλαίσια της παρούσης πτυχιακής εργασίας.

Στον **πίνακα 1** παρουσιάζουμε τις τιμές των δεικτών του μοντέλου για το έτος 2009.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 : Z-score έτους 2009

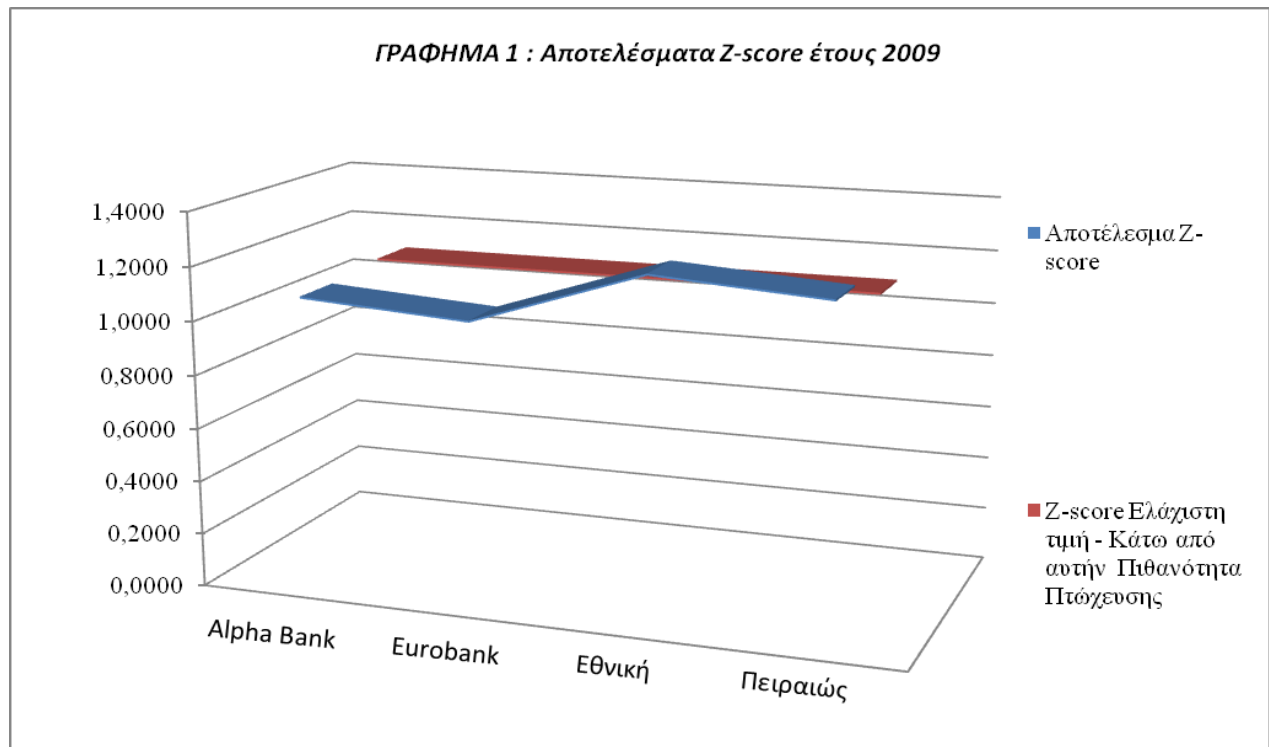
	X1	X2	X3	X4
Alpha Bank	0,139293	0,010542	0,008367	0,075715
Eurobank	0,139280	0,003750	0,004723	0,080995
Εθνική	0,161681	0,019025	0,004425	0,099091
Πειραιώς	0,151649	0,014418	0,014170	0,071335

Στον **πίνακα 2** παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της εφαρμογής του μοντέλου Z-score που παρατηρούμε πως δύο τραπεζικά ιδρύματα βρίσκονται ήδη οριακά κάτω από το όριο που σύμφωνα με το μοντέλο αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο ακόμα και της πτώχευσης ενώ τα υπόλοιπα δύο τραπεζικά ιδρύματα βρίσκονται πολύ κοντά στα όρια του να εισέλθουν στην επικίνδυνη ζώνη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 : Αποτελέσματα Z-score έτους 2009

Alpha Bank	1,074743	< 1,10 Μεγάλη πιθανότητα να βρεθεί άμεσα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση
Eurobank	1,033519	< 1,10 Μεγάλη πιθανότητα να βρεθεί άμεσα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση
Εθνική	1,245737	1.10 < Z-score < 2.59 Η επιχείρηση βρίσκεται στο μεταίχμιο όπου κάποιος πρέπει να επιδείξει προσοχή και εγρήγορση. Πρέπει να ληφθούν μέτρα από την διοίκηση προκειμένου η εταιρία να μην αντιμετωπίσει πολύ σοβαρά προβλήματα τα προσεχή δύο έτη.
Πειραιώς	1,202130	1.10 < Z-score < 2.59 Η επιχείρηση βρίσκεται στο μεταίχμιο όπου κάποιος πρέπει να επιδείξει προσοχή και εγρήγορση. Πρέπει να ληφθούν μέτρα από την διοίκηση προκειμένου η εταιρία να μην αντιμετωπίσει πολύ σοβαρά προβλήματα τα προσεχή δύο έτη.

Στο **γράφημα 1** παρουσιάζουμε διαγραμματικά τα αποτελέσματα εφαρμογής του μοντέλου για το 2009.

Στον **πίνακα 3** παρουσιάζουμε τις τιμές των δεικτών του μοντέλου για το έτος 2020.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 : Z-score έτους 2020

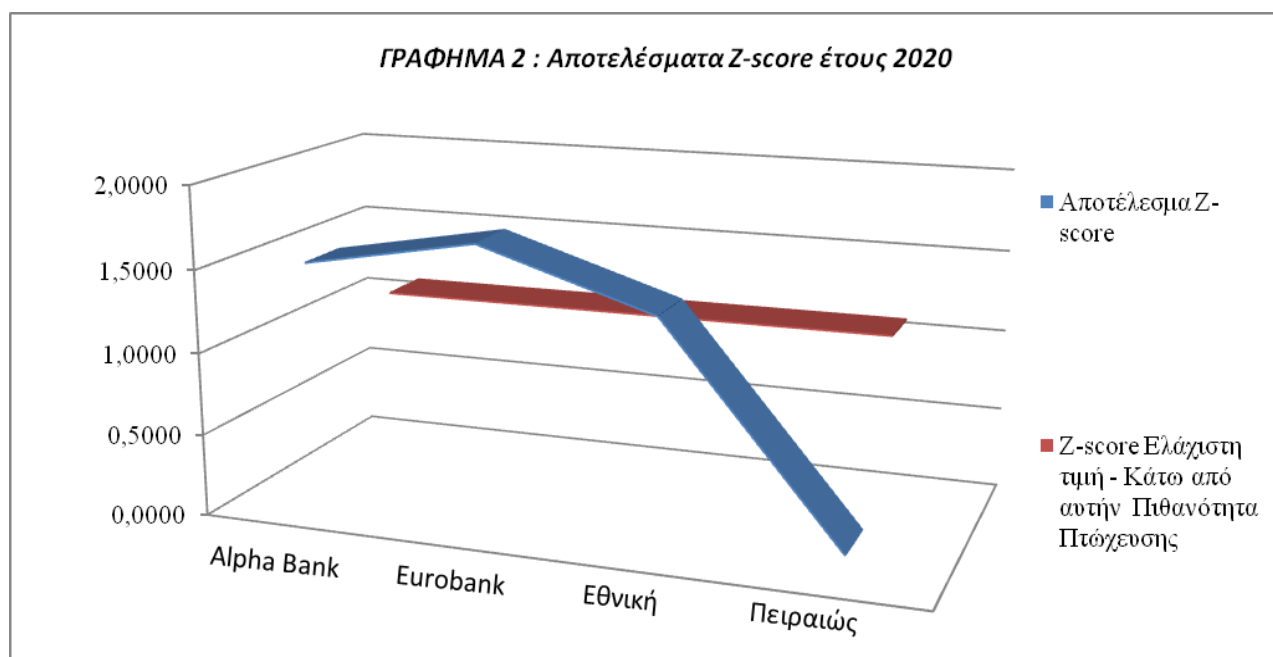
	X1	X2	X3	X4
Alpha Bank	0,235378	-0,055154	0,003284	0,140397
Eurobank	0,289600	-0,053523	-0,012934	0,083943
Εθνική	0,280511	-0,166588	0,003861	0,068413
Πειραιώς	0,012714	-0,009333	-0,007405	0,111032

Στον **πίνακα 4** παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της εφαρμογής του μοντέλου Z-score και παρατηρούμε πως μόνο η Τράπεζα Πειραιώς βρίσκεται κάτω από το όριο που σύμφωνα με το μοντέλο αντιμετωπίζει τον κίνδυνο να βρεθεί σε δυσμενή οικονομική κατάσταση ενώ τα υπόλοιπα τρία τραπεζικά ιδρύματα βρίσκονται στην ενδιάμεση ζώνη αυτής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 : Αποτελέσματα Z-score έτους 2020

Alpha Bank	1,518235	1.10 < Z-score < 2.59 Η επιχείρηση βρίσκεται στο μεταίχμιο όπου κάποιος πρέπει να επιδείξει προσοχή και εγρήγορση. Πρέπει να ληφθούν μέτρα από την διοίκηση προκειμένου η εταιρία να μην αντιμετωπίσει πολύ σοβαρά προβλήματα τα προσεχή δύο έτη.
Eurobank	1,708296	1.10 < Z-score < 2.59 Η επιχείρηση βρίσκεται στο μεταίχμιο όπου κάποιος πρέπει να επιδείξει προσοχή και εγρήγορση. Πρέπει να ληφθούν μέτρα από την διοίκηση προκειμένου η εταιρία να μην αντιμετωπίσει πολύ σοβαρά προβλήματα τα προσεχή δύο έτη.
Εθνική	1,377338	1.10 < Z-score < 2.59 Η επιχείρηση βρίσκεται στο μεταίχμιο όπου κάποιος πρέπει να επιδείξει προσοχή και εγρήγορση. Πρέπει να ληφθούν μέτρα από την διοίκηση προκειμένου η εταιρία να μην αντιμετωπίσει πολύ σοβαρά προβλήματα τα προσεχή δύο έτη.
Πειραιώς	0,117928	< 1,10 Μεγάλη πιθανότητα να βρεθεί άμεσα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση

Στο **γράφημα 2** παρουσιάζουμε διαγραμματικά τα αποτελέσματα εφαρμογής του μοντέλου για το 2020.

6.2.3 Συμπεράσματα

Για το έτος 2009 σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Ένωσης ελληνικών Τραπεζών το Δεκέμβριο του 2009 αυξήθηκε τόσο ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων καταναλωτικής πίστης (Δεκέμβριος 2009: 13,4%, 2008: 8,2%, 2007: 6,0%, 2006: 6,9%), όσο και ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων στεγαστικής πίστης (Δεκέμβριος 2009: 7,4%, 2008: 5,3%, 2007: 3,6%, 2006: 3,4%).

Η αύξηση των δανείων σε καθυστέρηση θα πρέπει να αποδοθεί στην επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα το 2009 και στην επιβράδυνση των εισοδημάτων των νοικοκυριών.

Ταυτόχρονα, όπως ήδη επισημάνθηκε, κατά τη διάρκεια του 2009 συνεχίστηκε η άσκηση συντηρητικότερης πολιτικής δανεισμού από τις εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες, με στόχο τη σταδιακή βελτίωση του χαρτοφυλακίου των δανείων τους προς τα νοικοκυριά.

Οι αυξημένες προβλέψεις οι οποίες γίνονται, καθ' όλη τη διάρκεια του 2009, στους ισολογισμούς των τραπεζών για αντιμετώπιση του φαινομένου των καθυστερήσεων, είναι φανερό ότι επηρεάζουν τα οικονομικά τους μεγέθη και τους δείκτες αποδοτικότητάς τους.

Επίσης, οι τράπεζες, λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση του κόστους του χρήματος λόγω της μείωσης των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ, από τον Οκτώβριο του 2008, και την ενδεχόμενη χρηματοοικονομική ελάφρυνση που αυτό θα επέφερε στα νοικοκυριά,

προέτρεψαν τους δανειολήπτες να μετατρέψουν υφιστάμενες χορηγήσεις στεγαστικών δανείων σταθερού επιτοκίου σε κυμαινόμενου επιτοκίου και μεγαλύτερης διάρκειας.

Στο ίδιο πλαίσιο και με στόχο την ελάφρυνση των δανειζόμενων νοικοκυριών από τις συνέπειες της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας, οι περισσότερες εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες έλαβαν, στο πλαίσιο της αυτορρύθμισης, μια σειρά μέτρων ελάφρυνσης της πελατείας τους, όπως ενδεικτικά:

- Αναστολή δόσεων στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων για άνεργους δικαιούχους επιδόματος ΟΑΕΔ.
- Αναστολή όλων των ενεργειών πλειστηριασμού ή κατάσχεσης που αφορούν απαιτήσεις από στεγαστικό δάνειο πρώτης κατοικίας.
- Παράταση της διάρκειας αποπληρωμής στεγαστικών δανείων.
- Δυνατότητα ρύθμισης υφιστάμενων οφειλών από πιστωτική κάρτα σε άτοκες έως και 24 μηνιαίες δόσεις.
- Ρύθμιση των οφειλών από καταναλωτικά δάνεια μέσω εξειδικευμένων προϊόντων αναχρηματοδότησης με προνομιακό επιτόκιο.
- Μείωση της δόσης στεγαστικού δανείου στο μισό, για όλο το 2009, προς όλους τους πελάτες που θα το ζητήσουν.

Επιπλέον την ίδια περίοδο που συρρικνωνόταν ο δανεισμός των νοικοκυριών και είχαν αρχίσει να φαίνονται τα σημάδια της επικείμενης αδυναμίας αποπληρωμής των δανείων πάλι σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών τα τραπεζικά ιδρύματα παρά τη δυσχερή οικονομική συγκυρία, ήδη από το καλοκαίρι του 2008, αύξησαν την χρηματοδότηση των επιχειρήσεων σε υψηλότερο επίπεδο από τον μέσο Ευρωπαϊκό όρο.

Η διατήρηση του ρυθμού αύξησης των χρηματοδοτήσεων προς τις επιχειρήσεις συνδέεται με τις αυξημένες ανάγκες τους -καθ' όλη τη διάρκεια του 2009- για κεφάλαια κίνησης και με τις προσδοκίες τους για διαμόρφωση αυστηρότερων όρων και κριτηρίων δανεισμού τους στο μέλλον, καθώς και με την περιορισμένη δυνατότητά τους να αντλήσουν κεφάλαια μέσω της κεφαλαιαγοράς.

Πρέπει να επισημανθεί ότι ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις - μεταξύ των οποίων και 300.000 μικρομεσαίες- διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα καθ' όλη τη διάρκεια του 2009, με την καθαρή ροή χρηματοδότησης να ανέρχεται στα 5,4 δισ. ευρώ, χάριν και της ενίσχυσης της ρευστότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τα προγράμματα του ΤΕΜΠΜΕ, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των τραπεζών σε συνεργασία με κατά τόπους εμπορικά και βιοτεχνικά επιμελητήρια.

Τέλος, κατά τη διάρκεια του 2009 επηρεάστηκαν αρνητικά οι καθυστερήσεις των επιχειρηματικών δανείων προς το σύνολο των δανείων, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2008 (Δεκ. 2009: 6,7%, Δεκ. 2008: 4,3%, Δεκ. 2007: 4,6%).

Το 2009 που συμβαίνουν τα προαναφερόμενα οι δύο από τις μεγαλύτερες τράπεζες σύμφωνα με το μοντέλο Z-score βρίσκονται οριακά κάτω και οι υπόλοιπες δύο από τις μεγαλύτερες τράπεζες βρίσκονται οριακά πάνω από το όριο της επικίνδυνης ζώνης, γεγονός που μας δίνει το δικαίωμα να ισχυριστούμε με αρκετή βεβαιότητα πως το μοντέλο κατάφερε να προβλέψει αυτό που περίπου θα επακολουθούσε τα επόμενα χρόνια όταν το κράτος βρέθηκε σε αδυναμία να αποπληρώσει τα ομόλογα του και πάρθηκε η απόφαση για το περίφημο PSI.

Για το έτος 2020 σύμφωνα με την ετήσια έκθεση απολογισμού της Ένωσης Ελληνικών τραπεζών η σημαντικότερη πρόκληση για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ήταν η αντιμετώπιση των πρωτόγνωρα αρνητικών συνεπειών της πανδημικής κρίσης (COVID-19).

Ωστόσο και το 2020 ιδιαίτερα σημαντική για το ελληνικό τραπεζικό υπήρξε:

- Η συνέχιση της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η βελτίωση της ποιότητας του ενεργητικού των τραπεζών.
- Η διατήρηση υψηλών δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας και η αναβάθμιση της πιστοληπτικής τους αξιολόγησης.
- Η έγκαιρη προετοιμασία για την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων που είχε ανακοινωθεί για το 2020 και λόγω των έκτακτων συνθηκών της πανδημικής κρίσης, μεταφέρθηκε για το 2021.
- Η προετοιμασία για την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), συνολικού ποσού 71 δισ. ευρώ.
- Η πιστωτική επέκταση προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού και την τόνωση της ελληνικής οικονομίας με στοχευμένες δράσεις.
- Η συνέχιση των επενδύσεων στις νέες τεχνολογίες και η κεφαλαιοποίηση του ψηφιακού τρόπου λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος, όπως αυτός διαμορφώθηκε υπό συνθήκες πανδημίας.
- Η διατήρηση του θετικού ρυθμού επιστροφής των καταθέσεων και της χωρίς προβλήματα πρόσβασης στη διατραπεζική αγορά.

- Η προσαρμογή των επιχειρηματικών μοντέλων με στόχο την αποτελεσματικότερη διαφοροποίηση των πηγών κερδοφορίας των τραπεζών σε ένα περιβάλλον μεσοπρόθεσμα αρνητικών επιτοκίων.
- Η αποτελεσματική εφαρμογή του διαρκώς μεταβαλλόμενου Ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου και η ομαλή προετοιμασία του κλάδου σε ό,τι αφορά τα δρομολογούμενα μέτρα με έμφαση στις εποπτικές προσδοκίες για την αντιμετώπιση των κλιματικών και περιβαλλοντικών κινδύνων.

Από την εφαρμογή του μοντέλου Z-score το 2020 προκύπτει πως οι Alpha Bank, η Εθνική και η Eurobank βρίσκονται σε καλύτερη θέση πάνω από το όριο της επικίνδυνης ζώνης μέσα όμως στην ζώνη που χρειάζεται επαγρύπνηση από την διοίκηση για την έγκαιρη αντιμετώπιση των πιθανών επικείμενων δυσμενών καταστάσεων ώστε να αποφευχθούν τα χειρότερα.

Εξαίρεση σύμφωνα με το μοντέλο αποτελεί η τράπεζα Πειραιώς η οποία βρίσκεται χαμηλότερα σε σχέση με το 2009 κάτω από το όριο της επικίνδυνης ζώνης γεγονός που οφείλεται στις ζημιές που είχε η τράπεζα το 2020 αλλά κυρίως στο πολύ χαμηλό κεφάλαιο κίνησης που δείχνει πως οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι πολύ λίγο μικρότερες από το κυκλοφορούν ενεργητικό.

Σύμφωνα με συνέντευξη του Υπουργού Οικονομικών κ Σταϊκούρα στην Ναυτεμπορική στις 1/4/2021:

<https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1709155/xr-staikouras-me-10-dis-euro-sxediazei-na-enisxusei-noikokuria-kai-epixeiriseis-i-trapeza-peiraios>

«Η Τράπεζα Πειραιώς επιδιώκει την ταχεία αποκλιμάκωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων στον ισολογισμό της και τον επιχειρηματικό μετασχηματισμό της.

Οι λόγοι που είναι αναγκαία η κεφαλαιακή της ενίσχυση, μέσα από μία μεγάλη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, τόνισε ο υπουργός είναι πως με στοιχεία Δεκεμβρίου 2020, η Τράπεζα είχε δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων περίπου στο 45%, τον υψηλότερο στην Ελλάδα, και έναν από τους υψηλότερους μεταξύ των συστημικών τραπεζών υπό την εποπτεία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού. Γίνεται κατανοητό ότι όταν η μεγαλύτερη τράπεζα στην Ελλάδα έχει «κόκκινο» το μισό χαρτοφυλάκιο δανείων της, υπάρχει: πρόβλημα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, και πρόβλημα δυνατότητας χρηματοδότησης νοικοκυριών και επιχειρήσεων, και διάχυσης της ευνοϊκής νομισματικής πολιτικής στην πραγματική οικονομία»

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω μπορούμε να συμπεράνουμε πως παρά τους περιορισμούς το μοντέλο Z-score έχει καταγράψει την τάση της πορείας των υπό εξέταση τραπεζικών ιδρυμάτων με βάση τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία του 2020.

6.3 Αριθμοδείκτες - Εφαρμογή

Οι **αριθμοδείκτες** ή **χρηματοοικονομικοί δείκτες** (*financial ratio* ή *accounting ratio*) είναι το πηλίκο μεταξύ επιλεγμένων αριθμητικών τιμών που λαμβάνονται από τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Καταρτίζονται με σκοπό τον προσδιορισμό της πραγματικής θέσεως ή της αποδοτικότητας των διάφορων τμημάτων ή ολόκληρων τομέων οι οποίοι αφορούν μία οικονομική μονάδα και σε τελική ανάλυση της πραγματικής καταστάσεως ολόκληρης της οικονομικής μονάδας ή και γενικότερα του κλάδου στον οποίο ανήκει η μονάδα αυτή.

Ένας αριθμοδείκτης παριστάνεται συνήθως είτε με τη **μορφή πηλίκου** κάποιων μεγεθών είτε με τη **μορφή ποσοστού**. Εάν προτιμηθεί η μορφή του ποσοστού, τότε συνήθως λαμβάνουμε ως διαιρετέο τον αριθμό που δείχνει την ευνοϊκή αξία για την επιχείρηση ούτως ώστε οποιαδήποτε βελτίωση της κατάστασης να μεταφράζεται σε αύξηση του ποσοστού .

Στην παρούσα εργασία επιλέξαμε να μελετήσουμε τους ακόλουθα παρουσιαζόμενους αριθμοδείκτες μέσα από την ανάλυση των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών για τα έτη 2009, 2012, 2016 και 2020.

Το έτος 2009 επιλέχθηκε καθώς ήταν το επόμενο έτος της χρηματοπιστωτικής κρίσης που εκδηλώθηκε το 2008 αρχικά στις ΗΠΑ και στην συνέχεια στην παγκόσμια οικονομία. Το έτος 2012 ήταν το επόμενο έτος από την επιβολή του PSI με αποτέλεσμα να υπάρχει η πρώτη αποτύπωση των συνεπειών του. Επίσης το 2016 επιλέχθηκε γιατί είναι το επόμενο έτος από την εφαρμογή των Capital Controls και το 2020 επιλέχθηκε καθώς έχουμε τις πρώτες επιπτώσεις από την εφαρμογή της ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ III αλλά και της πανδημίας του κορωνοϊού.

6.3.1 Αριθμοδείκτες Φερεγγυότητας

Η φερεγγυότητα αποτελεί την ικανότητα μιας τράπεζας να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις οικονομικές της υποχρεώσεις, κυρίως μακροχρόνια και είναι μια αναγκαία συνθήκη για να λειτουργήσει και να επιβιώσει. Ως εκ τούτου, μια τράπεζα θα πρέπει να κατέχει επαρκές ποσό μετρητών ή θα πρέπει να έχει επενδύσει κεφάλαια σε ρευστά περιουσιακά στοιχεία τα οποία, στην περίπτωση μιας ανάγκης, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για να ενισχύσει την ρευστότητά της.

Οι δείκτες φερεγγυότητας υπολογίζουν τη σταθερότητα μιας τράπεζας και την ικανότητά της να εξοφλεί το χρέος της. Αυτοί οι αριθμοδείκτες είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντες μιας και αποτελούν ισχυρή ένδειξη της οικονομικής υγείας και της μελλοντικής βιωσιμότητας της τράπεζας. Οι βασικότεροι δείκτες φερεγγυότητας είναι οι ακόλουθοι.

6.3.1.1 Αριθμοδείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού

Υπολογίζεται από τον τύπο:

Βραχυπρόθεσμες + Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις / Σύνολο Ενεργητικού

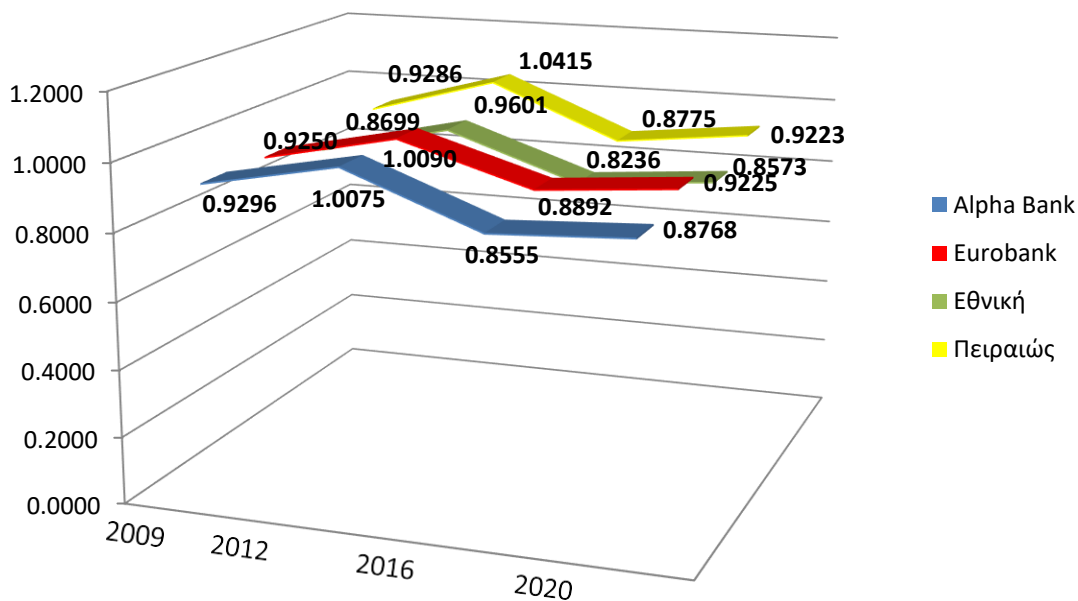
Μετράται σε ποσοστό και δείχνει το ποσό των επενδύσεων που έχουν χρηματοδοτηθεί από ξένα κεφάλαια. Ακόμη, μετρά το βαθμό της ασφάλειας που παρέχεται στους πιστωτές μέσα από τα περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού.

Αποτελεί ένα δείκτη που μας δείχνει πώς διαρθρώνεται το παθητικό, μιας και παρουσιάζει τον λόγο των ξένων και των ιδίων κεφαλαίων, ως ποσοστά επί του συνόλου του παθητικού και των ιδίων κεφαλαίων (Balter & Cuihureanu, 2010).

Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης τόσο το καλύτερο για μια τράπεζα, καθώς φανερώνεται πως δεν είναι βεβαρημένη με δάνεια και άλλες υποχρεώσεις προς τρίτους και επομένως, υπάρχει μικρότερο ρίσκο στη χρηματοδότησή της (Brigham & Houston, 2011 σελ.: 49).

Στο **Γράφημα 1** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

ΓΡΑΦΗΜΑ 1 : Αριθμοδείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού

Όπως παρατηρούμε καθ' όλη την διάρκεια των υπό εξέταση ετών οι συστημικές τράπεζες έχουν υψηλούς δείκτες με αποκορύφωμα το 2012 εξαιτίας του PSI, γεγονός που φανερώνει την μεγάλη εξάρτηση που έχουν από δανειακά κεφάλαια που έλαβαν από άλλες τράπεζες και κυρίως από την ΕΚΤ.

6.3.1.2 Αριθμοδείκτης Μόχλευσης

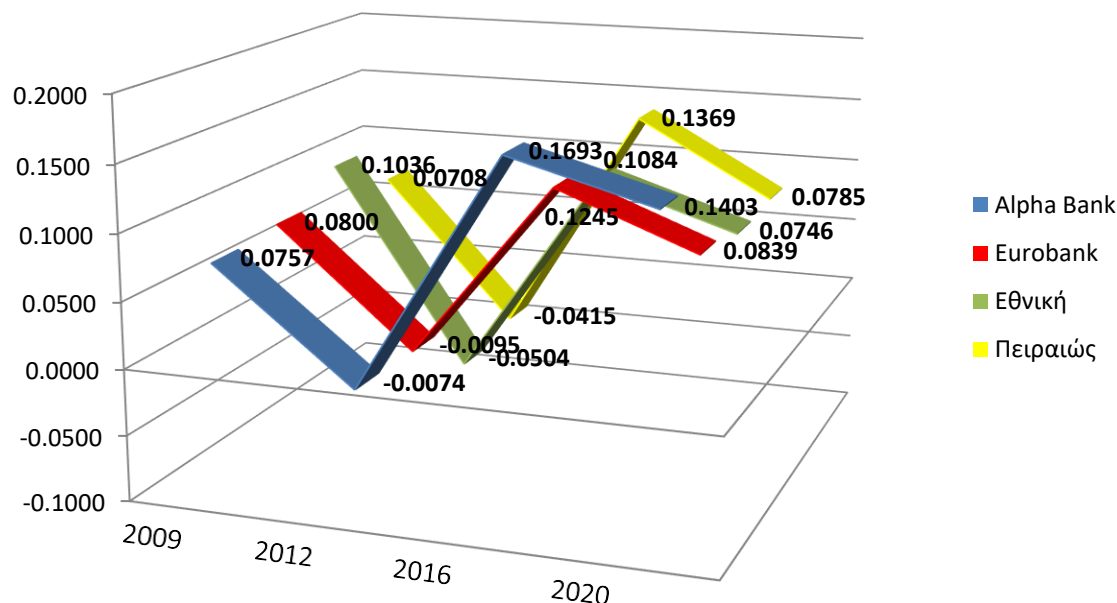
Υπολογίζεται από τον τύπο:

$$\text{Ίδια Κεφάλαια} / \text{Σύνολο Υποχρεώσεων}$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει την οικονομική αυτοτέλεια που έχει η τράπεζα, δηλαδή το βαθμό στον οποίο τα ίδια κεφάλαιά της επαρκούν για να καλύψουν τους εξωτερικούς της χρηματοδότες. Μια τιμή του δείκτη υψηλότερη από τη μονάδα, σημαίνει πως το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων της τράπεζας χρηματοδοτείται από ίδια κεφάλαια (Brigham & Houston, 2011, σελ.:55).

Στο **Γράφημα 2** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

ΓΡΑΦΗΜΑ 2 : Αριθμοδείκτης Μόχλευσης

Όπως παρατηρούμε τα έτη 2009, 2016 και 2020 οι δείκτες των υπό εξέταση τραπεζών βρίσκονται πολύ χαμηλά, γεγονός που έρχεται να υποστηρίξει το αποτέλεσμα του Αριθμοδείκτη Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού σύμφωνα με τον οποίο οι τράπεζες έχουν μεγάλη έκθεση σε δανεισμό με αποτέλεσμα να διαθέτουν χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα.

Ειδικά το 2012 που αποτυπώθηκαν οι επιπτώσεις από το PSI οι τράπεζες είχαν αρνητικά κεφάλαια δηλαδή είχαν στην ουσία πτωχεύσει καθώς δεν μπορούσαν χωρίς κεφαλαιακή ενίσχυση να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους.

6.3.1.3 Αριθμοδείκτης Βαθμού Φερεγγυότητας

Μας δείχνει το ποσό που διαθέτει στο ενεργητικό η τράπεζα έτσι ώστε να μπορεί να καλύπτει τις υποχρεώσεις της και λαμβάνεται από την αρχή και το τέλος του έτους (Gibson, 2009, σελ.: 111).

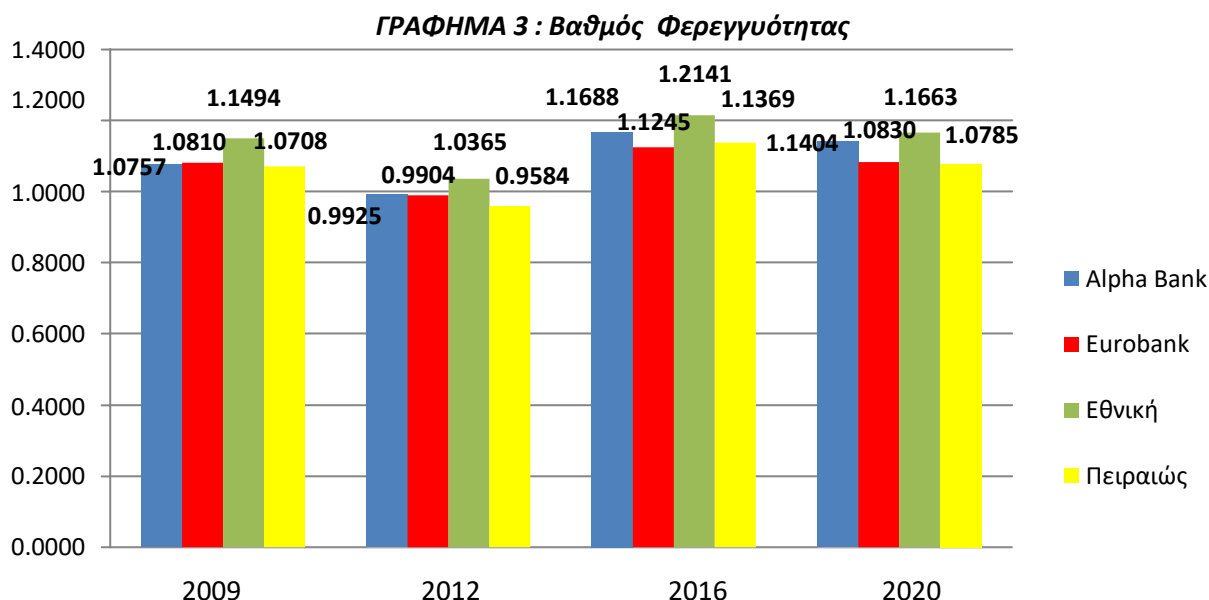
Ο τύπος που δίνει τον αριθμοδείκτη είναι (Gibson, 2009, σελ.: 114):

Σύνολο Ενεργητικού / Σύνολο Υποχρεώσεων

Η καλύτερη τιμή του δείκτη είναι να έχει τιμή υψηλότερη από 2 προς 1 μιας και η λογιστική αξία των στοιχείων του ενεργητικού δεν είναι πάντα και η πραγματική αξία. Στην περίπτωση διάλυσης μιας τράπεζας η πραγματική αξία συνήθως είναι το 50% της

λογιστικής. Ένας δείκτης βαθμού φερεγγυότητας 2 προς 1 αποτελεί για τους πιστωτές ασφάλεια και δίνει στην τράπεζα την ικανότητα να μπορεί να διαπραγματεύεται νέες πιστώσεις και δάνεια (Grier, 2007, σελ.: 122).

Στο **Γράφημα 3** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε οι τράπεζες σε όλα τα έτη με αποκορύφωμα φυσικά το 2012 έχουν χαμηλούς δείκτες γεγονός που αποτυπώνει την χαμηλή ικανότητα δανεισμού τους και κατ' επέκταση την ικανότητά τους να προσφέρουν μέσω της χρηματοδότησης της οικονομίας τα απαραίτητα κεφάλαια για την ανάπτυξη.

6.3.1.4 Αριθμοδείκτης Υποχρεώσεων προς Σύνολο Ενεργητικού

Υπολογίζεται από τον τύπο:

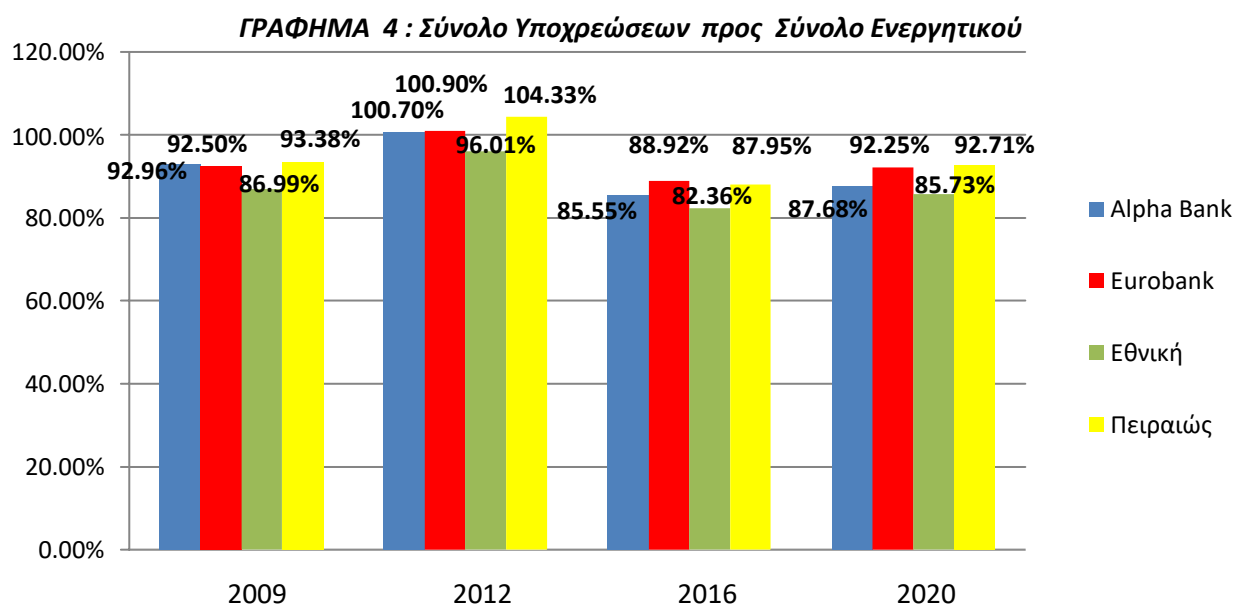
$$\text{Σύνολο Υποχρεώσεων} / \text{Σύνολο Ενεργητικού}$$

Ο δείκτης αυτός δείχνει το μέρος του ενεργητικού της τράπεζας που χρηματοδοτείται από δανεισμό. Όσο μικρότερη είναι η τιμή του αριθμοδείκτη, τόσο καλύτερη είναι η αποτίμηση της τράπεζας. Ο δείκτης δείχνει το ποσοστό των χρησιμοποιούμενων δανειακών κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται για να αυξηθούν τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας (Grier, 2007, σελ.: 125).

Εάν μια τράπεζα έχει υψηλό δείκτη χρέους προς περιουσιακά στοιχεία, υποδηλώνει ότι έχει σχετικά υψηλό βαθμό κινδύνου και τελικά μπορεί να μην είναι σε

θέση να εξοφλήσει τα χρέη της. Αυτό καθιστά τους δανειστές πιο επιφυλακτικούς σχετικά με το δανεισμό χρημάτων και τους επενδυτές πιο δύσκολους για την αγορά ομολόγων ή μετοχών. Αντίθετα, εάν μια τράπεζα έχει χαμηλό δείκτη μακροπρόθεσμου χρέους προς περιουσιακά στοιχεία, σημαίνει πως είναι σε θέση ανά πάσα στιγμή να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις της. (Grier, 2007, σελ.: 205).

Στο **Γράφημα 4** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε όλες οι τράπεζες έχουν υψηλούς δείκτες με αποτέλεσμα να μην μπορούν να δανειστούν κεφάλαια για την επέκταση των δραστηριοτήτων τους εύκολα, γεγονός που αποτυπώνεται ευρύτερα στην οικονομία μέσω της έλλειψης χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών που θα μπορούσε να τροφοδοτήσει την ανάπτυξη.

6.3.2 Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας αναφέρονται στην ικανότητα μιας τράπεζας να αλληλεπιδρά με τα περιουσιακά της στοιχεία που είναι πιο εύκολα να μετατραπούν σε μετρητά σε σύντομο χρονικό διάστημα χωρίς καθόλου ή ελάχιστες απώλειες.

Η ρευστότητα σε μια τράπεζα είναι ένα μέτρο της ικανότητάς της να βρίσκει εύκολα τα χρήματα που μπορεί να χρειαστεί. Η ρευστότητα μπορεί να προέρχεται από άμεσες τοποθετήσεις μετρητών σε νόμισμα ή σε μετρητά ή σε λογαριασμό στην Τράπεζα

της Ελλάδος ή σε άλλη κεντρική τράπεζα. Συνηθέστερα προέρχεται από την κατοχή τίτλων που μπορούν να πωληθούν γρήγορα με ελάχιστη απώλεια. Αυτό συνήθως σημαίνει πολύ αξιόπιστες κινητές αξίες, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνητικών λογαριασμών, οι οποίες έχουν βραχυπρόθεσμες ληκτότητες (Grier, 2007, σελ.:210).

Πράγματι, εάν η διάρκεια τους είναι αρκετά μικρή, η τράπεζα μπορεί απλώς να περιμένει να επιστραφεί το κεφάλαιο κατά τη λήξη. Οι βραχυπρόθεσμοι, πολύ ασφαλείς, τίτλοι τείνουν επίσης να εμπορεύονται σε αγορές με ρευστότητα, πράγμα που σημαίνει ότι μεγάλοι όγκοι μπορούν να πωληθούν χωρίς να μεταβάλλονται υπερβολικά οι τιμές και με χαμηλό κόστος συναλλαγών (Grier, 2007, σελ.: 215).

Τα επίπεδα της τραπεζικής ρευστότητας είναι σημαντικά, επειδή οι τράπεζες είναι σημαντικές για το χρηματοπιστωτικό σύστημα και είναι εγγενώς εύθραυστες εάν δε διαθέτουν επαρκή περιθώρια ασφαλείας. Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση έδειξε σε ακραία μορφή τη ζημία που μπορεί να υποστεί μια οικονομία όταν η πίστωση μειώνεται κατά την περίοδο της κρίσης (Hesse, 2007, σελ.: 167).

Οι τράπεζες μπορούν να αυξήσουν τη ρευστότητά τους με πολλούς τρόπους, καθένας από τους οποίους συνήθως έχει κόστος, συμπεριλαμβανομένου της: (Kumbirai & Webb, 2010)

- Μείωσης των ληξιπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων.
- Βελτίωσης της μέσης ρευστότητας των περιουσιακών στοιχείων.
- Διεύρυνσης της διάρκειας των υποχρεώσεων.
- Έκδοσης περισσότερων μετοχών.
- Μείωσης των ενδεχόμενων υποχρεώσεων.
- Απόκτησης προστασίας ρευστότητας. Μια τράπεζα μπορεί να πληρώσει μια άλλη τράπεζα ή ασφαλιστή, ή σε ορισμένες περιπτώσεις μια κεντρική τράπεζα, για να εξασφαλίσει τη διαθεσιμότητα μετρητών στο μέλλον, αν χρειαστεί. Σε πολλές χώρες, οι τράπεζες διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία προγεγραμμένα στην κεντρική τους τράπεζα, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εξασφάλιση για το δανεισμό μετρητών σε μια κρίση (Padberg, 2017, σελ.: 178).

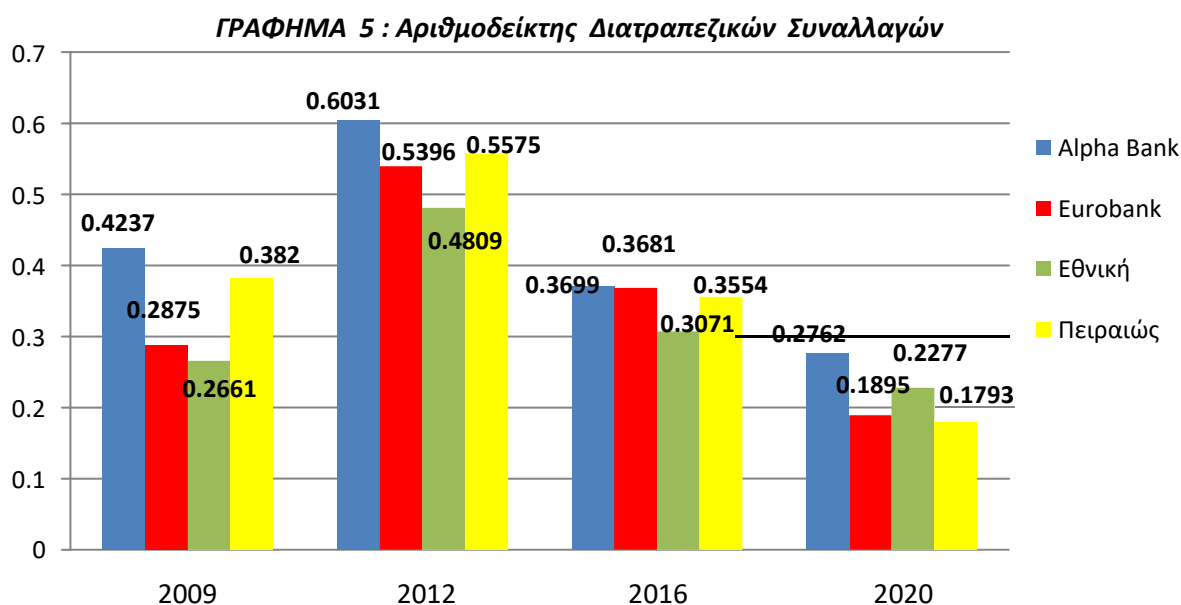
6.3.2.1 Αριθμοδείκτης Διατραπεζικών Συναλλαγών

Δίνεται από τον τύπο:

Τοποθετήσεις σε άλλες Τράπεζες / Σύνολο Ενεργητικού

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει τη ρευστότητα της τράπεζας μέσα από το ποσοστό των δανείων που έχει χορηγήσει σε άλλες τράπεζες αλλά και τα δάνεια που έχει πάρει από αυτές. Ο δείκτης δείχνει κατά πόσο η τράπεζα χρησιμοποιεί ξένα κεφάλαια των τραπεζών για να χορηγεί δάνεια σε πελάτες της και κατά πόσο η τράπεζα χορηγεί δάνεια χρησιμοποιώντας τις καταθέσεις των πελατών της (Porli & Puri, 2013, σελ.: 224).

Στο **Γράφημα 5** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε το 2012 οι τράπεζες προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες εφαρμογής του PSI έλαβαν πολλά δάνεια από την ΕΚΤ καθώς επίσης και ξένες τράπεζες κατέθεσαν μεγάλα ποσά γεγονός που βοήθησε στο να αποτραπεί η κατάρρευση τους.

Το 2009 και το 2016 η ρευστότητα που προέρχεται από τις τοποθετήσεις σε άλλες τράπεζες είναι σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2012 ενώ το 2020 η ρευστότητα που εξαρτάται από τοποθετήσεις σε άλλες τράπεζες έχει μειωθεί ακόμα περισσότερο, καθώς αυξήθηκαν οι καταθέσεις εξαιτίας των κρατικών ενισχύσεων για την ανάσχεση της πανδημίας αλλά και της καραντίνας που μείωσαν την καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών.

6.3.2.2 Αριθμοδείκτης Συνόλου Ενεργητικού προς Χορηγήσεις

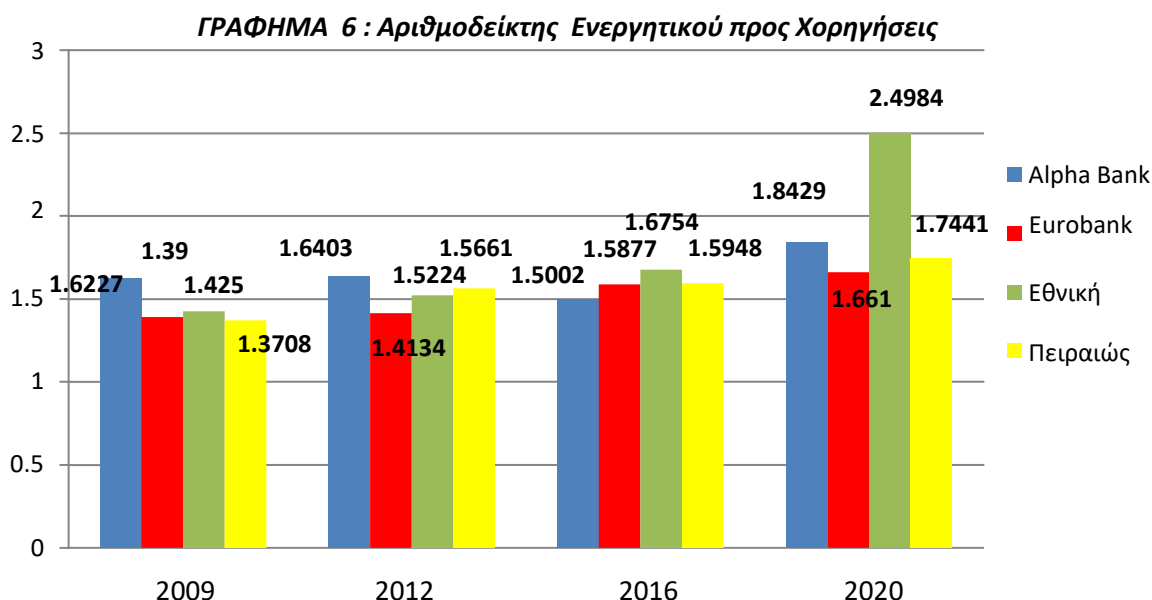
Δίνεται από τον τύπο:

Σύνολο Ενεργητικού / Σύνολο Χορηγήσεων

Ο αριθμοδείκτης αυτός φανερώνει την ρευστότητα της τράπεζας από τη σχέση του Ενεργητικού και των Χορηγήσεων. Οι χορηγήσεις περιλαμβάνουν τα δάνεια στις τράπεζες και τους πελάτες, όπως εμφανίζονται στην Κατάσταση της Οικονομικής Θέσης. Τα δάνεια προς τις τράπεζες μπορεί να εμφανίζονται στο λογαριασμό ως «Λοιπές απαιτήσεις» στις σημειώσεις της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης κάθε τράπεζας. (Porli & Puri, 2013, σελ.: 227)

Όταν το σύνολο των χορηγήσεων αυξάνεται, μειώνεται ο λόγος του ενεργητικού της τράπεζας προς τα δάνεια, επομένως μειώνεται η αναλογία από τα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, επειδή οι χορηγήσεις αποτελούν μεγάλο μέρος του Ενεργητικού, γεγονός που φανερώνει πως η **ρευστότητα είναι υψηλή**. Όταν μειώνεται το σύνολο των χορηγήσεων τότε αυξάνεται ο λόγος του ενεργητικού της τράπεζας προς τα δάνεια. Οπότε αυξάνεται το ποσοστό των ρευστοποιήσιμων στοιχείων αφού οι χορηγήσεις είναι όλο και πιο μικρό μέρος από το ενεργητικό της τράπεζας, γεγονός που μας δείχνει πως η **ρευστότητα είναι χαμηλή**. (Αγγελόπουλος, 2013, σελ.:190).

Στο **Γράφημα 6** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε σε όλα τα έτη και σε όλες τις τράπεζες η ρευστότητα των τραπεζών σύμφωνα με τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη είναι σταθερά μικρή αφού το

ενεργητικό όλων των τραπεζών με αποκορύφωμα της Εθνικής το 2020 είναι περισσότερο από 100% μεγαλύτερο από τις χορηγήσεις που έχουν δοθεί.

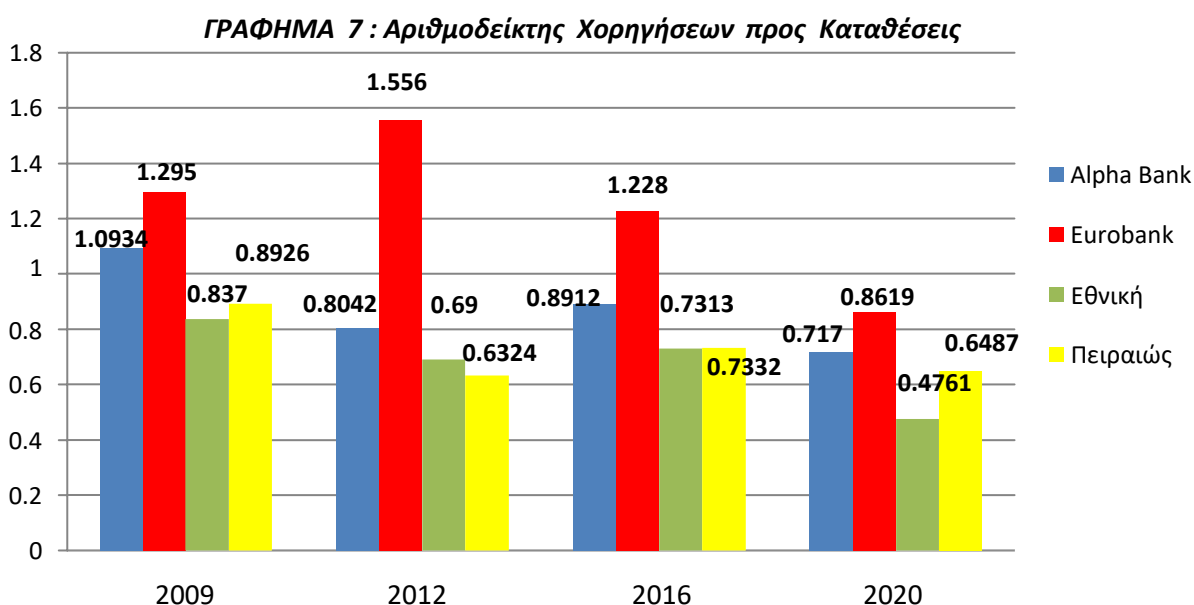
6.3.2.3 Αριθμοδείκτης Χορηγήσεων προς Καταθέσεις

Δίνεται από τον τύπο:

Σύνολο Χορηγήσεων / Σύνολο Καταθέσεων

Στον ισολογισμό της τράπεζας οι χορηγήσεις είναι μέρος του Ενεργητικού και οι καταθέσεις μέρος του Παθητικού. Με το δείκτη αυτό βρίσκεται τι μέρος των δανείων που χορήγησε η τράπεζα αντλήθηκαν από τις καταθέσεις. Ένας μικρός δείκτης Χορηγήσεων προς Καταθέσεις δείχνει μικρή πιθανότητα να αντιμετωπίσει η τράπεζα κίνδυνο ρευστότητας. Ένας υψηλός δείκτης δείχνει πως η τράπεζα έχει πρόβλημα ρευστότητας, ιδίως όταν οι πελάτες της προχωρήσουν σε μαζική ανάληψη μετρητών από τους λογαριασμούς των καταθέσεων. Επομένως, προτιμότερος είναι ένας δείκτης με μέτριες τιμές, ώστε η τράπεζα να μην αντιμετωπίζει κίνδυνο ρευστότητας (Αγγελόπουλος, 2013, σελ.: 194).

Στο **Γράφημα 7** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε η Eurobank σε όλα τα υπό εξέταση έτη έχει υψηλό δείκτη με αποτέλεσμα να κινδυνεύει από πιθανή έλλειψη ρευστότητας ενώ παράλληλα φαίνεται πως τα δάνεια που έχει χορηγήσει είναι κυρίως από δάνεια που έχει λάβει, γεγονός που αυξάνει την πιθανότητα οικονομικής αποτυχίας.

Οι υπόλοιπες τρεις τράπεζες φαίνεται πως ακολουθούν μια συντηρητική πολιτική χορηγήσεων που αντικατοπτρίζεται στην έλλειψη χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών που βιώνουμε καθημερινά στην πραγματική οικονομία.

6.3.3 Αριθμοδείκτες Επενδύσεων

Οι αριθμοδείκτες επενδύσεων μετρούν το μέρος του ισολογισμού που καταλαμβάνουν τα στοιχεία του και αφορούν την επενδυτική δραστηριότητα της τράπεζας (Ντόκας, 2012, σελ.: 159).

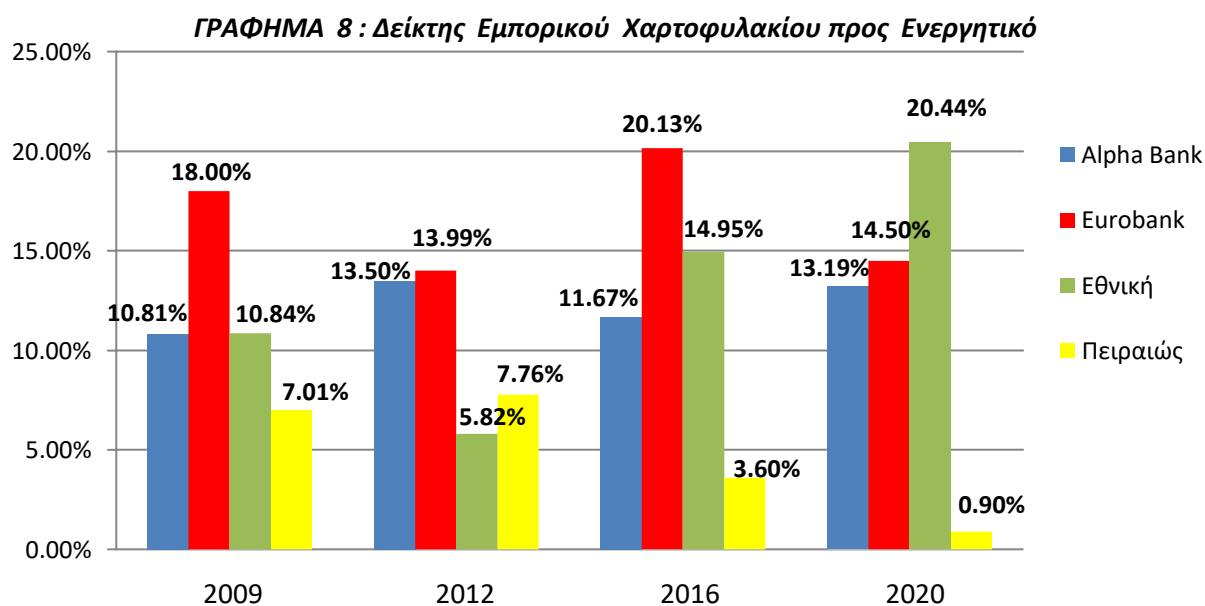
6.3.3.1 Αριθμοδείκτης Εμπορικού Χαρτοφυλακίου προς Ενεργητικό

Υπολογίζεται από τον τύπο:

Εμπορικό Χαρτοφυλάκιο / Σύνολο Ενεργητικού

Το εμπορικό χαρτοφυλάκιο αποτελείται από τα στοιχεία του ενεργητικού που είναι διαθέσιμα από την τράπεζα να πωληθούν με σκοπό να αποκομίσει κέρδος, δηλαδή τα ομόλογα, τα έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου και ορισμένες μετοχές. Ο δείκτης δείχνει το μέρος του ενεργητικού που προορίζεται για να δημιουργηθεί κέρδος (Ντόκας, 2012.σελ.: 162).

Στο **Γράφημα 8** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε η Πειραιώς έχει σε όλα τα έτη χαμηλό δείκτη που το 2020 είναι πλέον κάτω του 1%. Αυτό φανερώνει τον οικονομικό της στραγγαλισμό, αφού όπως προαναφέραμε στην εφαρμογή του μοντέλου Z-score, το 45% των δανείων της βρίσκονται σε καθυστέρηση με αποτέλεσμα να αδυνατεί να επενδύσει σε στοιχεία ενεργητικού με σκοπό την πώληση.

Οι υπόλοιπες τρεις τράπεζες με κυριότερη την Eurobank και ακολούθως την Εθνική διαθέτουν στοιχεία ενεργητικού προς πώληση, γεγονός που φανερώνει πως υπάρχει επενδυτική δραστηριότητα άρα και ανάλογη ρευστότητα.

6.3.4 Αριθμοδείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας

Οι τράπεζες παίζουν σημαντικό ρόλο στο πώς λειτουργεί η οικονομία μιας χώρας και η εμπιστοσύνη προς αυτές εξασφαλίζει την ομαλή λειτουργία τους.

Για το λόγο αυτό αξιολογείται περιοδικά η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, η οποία είναι απαραίτητη για να μπορέσει να ανταποκριθεί μια τράπεζα στους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένη και να προστατεύσει τις καταθέσεις της. (*Searle, 2008*).

Η κεφαλαιακή επάρκεια μιας τράπεζας αξιολογείται με βάση τους εξής παράγοντες: (*Mendoza, 2015*)

- Το επίπεδο και την ποιότητα των κεφαλαίων που κατέχει αλλά και τη συνολική οικονομική της κατάσταση.
- Την ικανότητα που έχει η διοίκηση της τράπεζας να αντιμετωπίσει τις ανάγκες που υπάρχουν για πρόσθετα κεφάλαια.
- Τη φύση, την τάση και τον όγκο των επισφαλών απαιτήσεων, την επάρκεια των αποθεματικών για ζημιές από δάνεια, μισθώσεις κλπ.
- Τη σύνθεση του Ισολογισμού.
- Την έκθεση σε κίνδυνο από πράξεις εκτός του ισολογισμού.
- Την ποιότητα και τη δυναμική των κερδών.
- Τις προοπτικές που έχει η τράπεζα και τα σχέδια για την ανάπτυξή της.
- Την πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές και διάφορες άλλες πηγές για την άντληση κεφαλαίων.

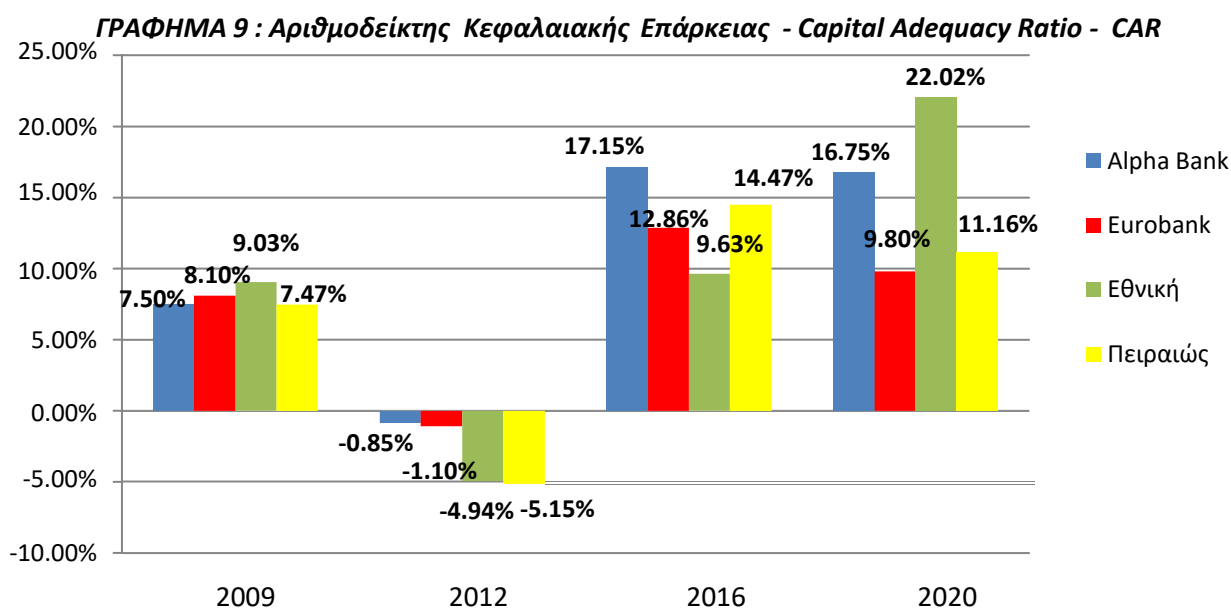
6.3.4.1. Αριθμοδείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Capital Adequacy Ratio - CAR)

Ο δείκτης αυτός μετρά τη μακροχρόνια ικανότητα που έχει η τράπεζα να μπορεί να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της και πόσο μπορεί να προστατεύει τους πιστωτές της.

Ο δείκτης δίνεται από τον τύπο: (Van Greuning & Brajovic-Bratanovic, 2009, σελ.:265)

**Βασικά Κεφάλαια (Tier 1) + Συμπληρωματικά Κεφάλαια (Tier 2) /
Σταθμισμένο έναντι του Κινδύνου Ενεργητικό**

Στο **Γράφημα 9** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε οι τράπεζες το 2009 είχαν ήδη χαμηλή κεφαλαιακή επάρκεια, συνεπεία της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 αλλά και των πολιτικών ενίσχυσης των δανειοληπτών, όπως προαναφέρθηκε στα συμπεράσματα της εφαρμογής του μοντέλου Z-score. Το 2012 ύστερα από την εφαρμογή του PSI οι τράπεζες βρέθηκαν με αρνητικά κεφάλαια γι' αυτό και υπήρξαν από τότε τρία προγράμματα ανακεφαλαιοποίησης.

Το 2016 και το 2020 η κεφαλαιακή επάρκεια έχει βελτιωθεί αισθητά, γεγονός που δείχνει πως οι τράπεζες είναι περισσότερο ικανές να αντιμετωπίσουν τυχόν δυσμενείς οικονομικές καταστάσεις.

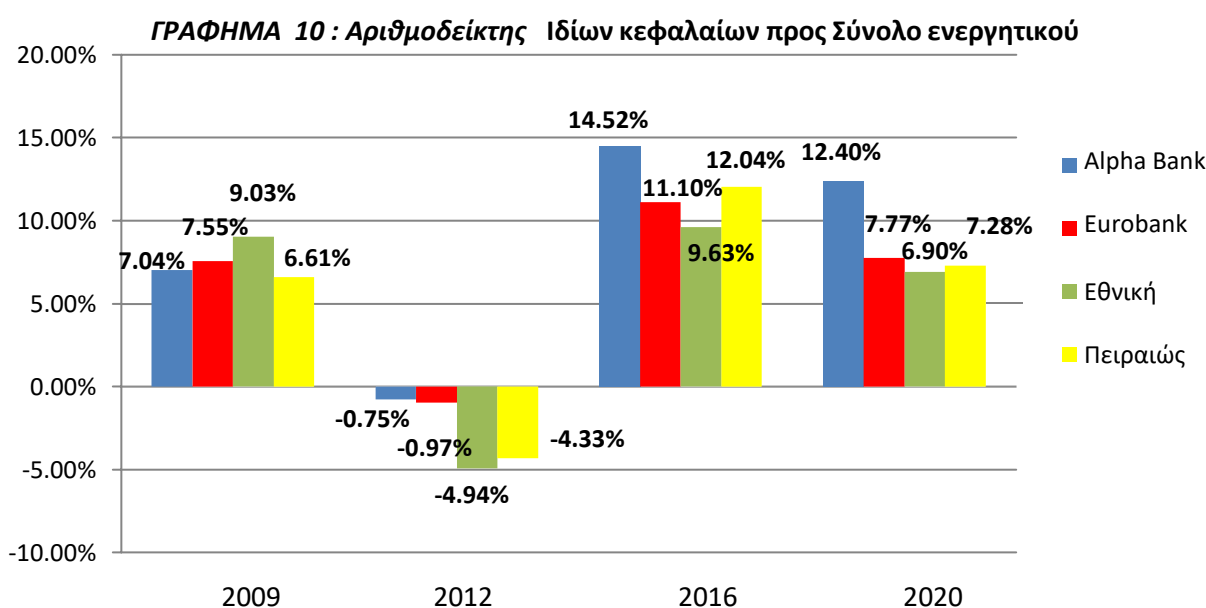
6.3.4.2 Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς Σύνολο ενεργητικού

Δίνεται από τον τύπο:

$$\text{Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων} / \text{Σύνολο Ενεργητικού (μείον : Προβλέψεις + Άϋλα Περιουσιακά Στοιχεία)}$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός εκφράζει τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας ως ποσοστό του συνολικού ενεργητικού της. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο μικρότερη είναι η ανάγκη να υπάρχει εξωτερική χρηματοδότηση και αυτό οδηγεί σε υψηλή αποδοτικότητα. (Van Greuning & Brajovic-Bratanovic, 2009, σελ.: 268).

Στο **Γράφημα 10** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Το 2012 με την εφαρμογή του PSI και οι τέσσερις τράπεζες είχαν αρνητικούς δείκτες αφού τα κεφάλαια τους ήταν πλέον αρνητικά. Το 2009 οι τράπεζες είχαν μέτριους δείκτες, γεγονός που αποτυπώνει την μετέπειτα ανάγκη για δανεισμό ώστε να εξυπηρετήσουν τον σκοπό τους που δεν είναι άλλος από την χρηματοδότηση της οικονομίας.

Το 2016 ο δείκτης αυξήθηκε εξαιτίας της επιβολής των Capital Controls που μείωσε στο ελάχιστο τις χορηγήσεις νέων δανείων. Κατά συνέπεια το 2020 με εξαίρεση την Alpha Bank οι τράπεζες ήρθαν περίπου στα ίδια επίπεδα με του 2009 που σημαίνει πως πρέπει να δανειστούν κεφάλαια για να χρηματοδοτήσουν την οικονομία. Δυστυχώς όμως όπως προαναφέρθηκε η πιστοληπτική τους ικανότητα είναι μειωμένη.

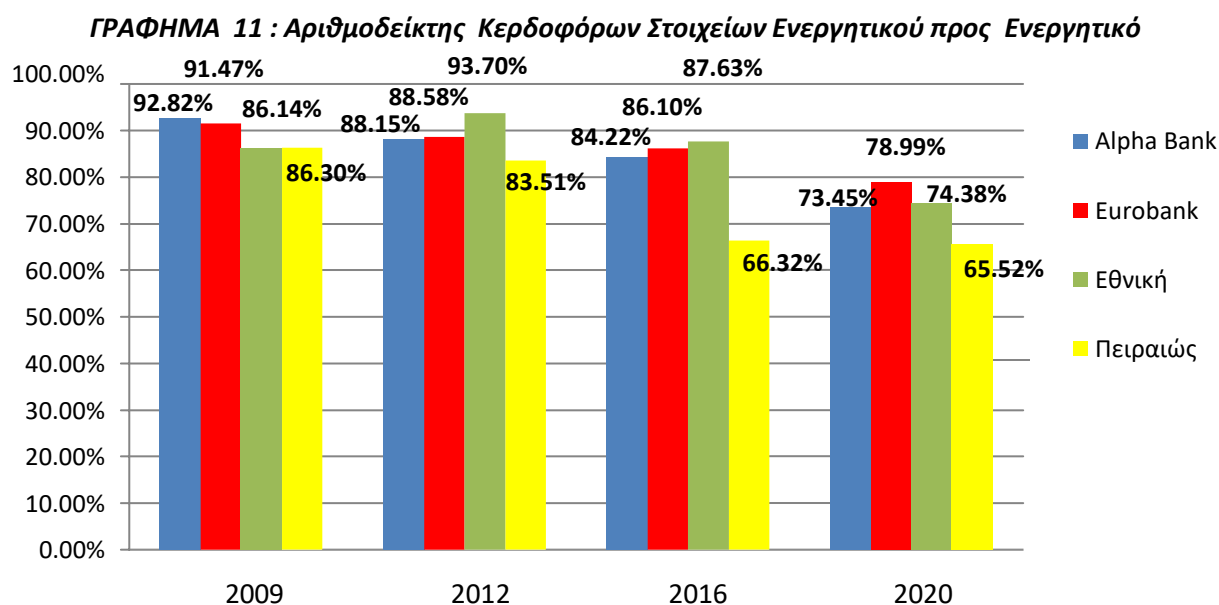
6.3.4.3 Αριθμοδείκτης Κερδοφόρων στοιχείων Ενεργητικού προς Σύνολο Ενεργητικού

Δίνεται από τον τύπο:

Κερδοφόρα Στοιχεία Ενεργητικού / Σύνολο Ενεργητικού

Στα κερδοφόρα στοιχεία του ενεργητικού συμπεριλαμβάνονται όλα αυτά που φέρνουν κάθε μορφής κέρδος στην τράπεζα από τόκους, προμήθειες κτλ. Ο δείκτης δείχνει το μέγεθος που τα στοιχεία του ενεργητικού έχουν παραγωγική χρήση αν και οι επενδύσεις σε ακίνητα είναι πολύ σημαντικές για να λειτουργήσει η τράπεζα και αποφέρουν έμμεσα κέρδος (*Van Greuning & Brajovic-Bratanovic, 2009, σελ.:271*).

Στο **Γράφημα 11** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε και στις τέσσερις τράπεζες, το μεγαλύτερο μέρος του ενεργητικού τους αποτελείται από στοιχεία που φέρνουν κέρδος, γεγονός που μας δείχνει πως εκπληρώνουν ένα σημαντικό μέρος του σκοπού τους που είναι οι επενδύσεις σε κερδοφόρα στοιχεία του ενεργητικού.

6.3.5 Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Καταθέσεων

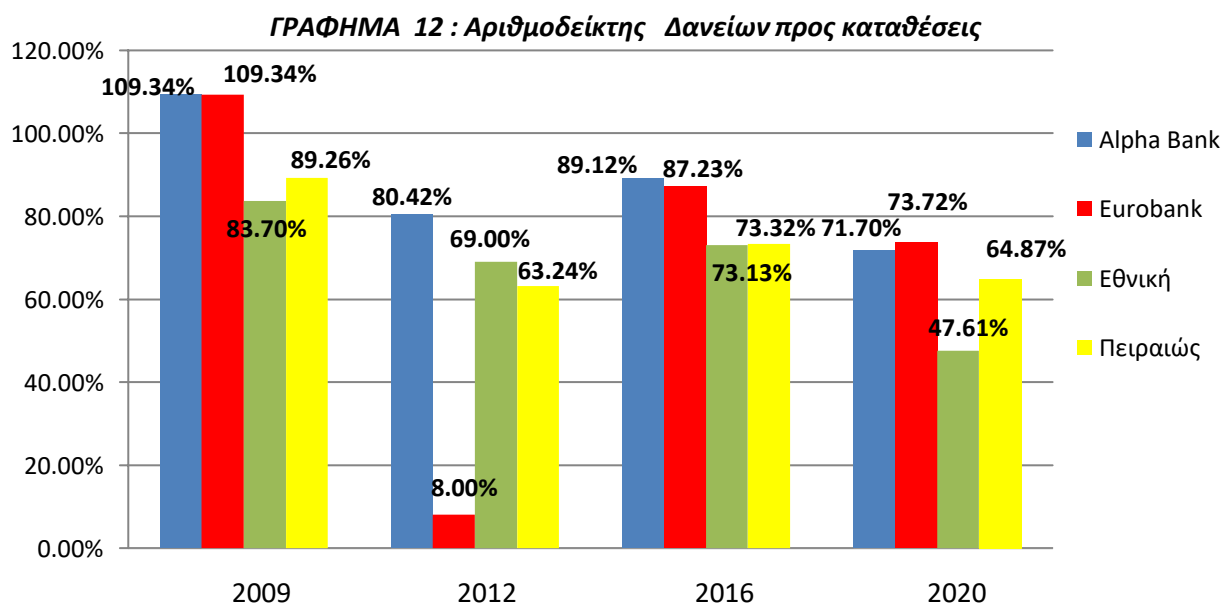
6.3.5.1 Αριθμοδείκτης Δανείων προς καταθέσεις

Δίνεται από τον τύπο:

Συνολικά Χορηγούμενα Δάνεια / Σύνολο Καταθέσεων

Πρόκειται για τον λόγο των συνολικών ανεξόφλητων δανείων μιας τράπεζας για μια περίοδο προς το συνολικό υπόλοιπο καταθέσεων κατά την ίδια περίοδο. Έτσι, ένα ποσοστό 100% δείχνει ότι μια τράπεζα δανείζει ένα ευρώ στους πελάτες για κάθε ευρώ που φέρνει ως καταθέσεις. Αλλά αυτό σημαίνει επίσης ότι η τράπεζα δε διαθέτει σημαντικά μετρητά για τυχόν απρόβλεπτα. Ένας συνδυασμός κανονιστικών απαιτήσεων υποδεικνύει ότι για μια παραδοσιακή τράπεζα, θα πρέπει να έχει αριθμοδείκτη δανείων προς καταθέσεις περίπου 80-90% (Grier, 2007,σελ.: 209).

Στο **Γράφημα 12** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Με εξαίρεση την Eurobank και την Alpha Bank, το 2009 και οι τέσσερις τράπεζες έχουν γενικά καλό δείκτη δανείων προς καταθέσεις γεγονός που φανερώνει πως ακολουθούν συντηρητικές πολιτικές ανάπτυξης.

6.3.6 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας μετρούν την αποδοτικότητα μιας τράπεζας και την επιτυχία ή την αποτυχία της για μια δεδομένη χρονική στιγμή.

Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας έχουν να κάνουν με τη δυναμικότητα των κερδών και τις πολιτικές που ακολουθεί μια τράπεζα (Gibson, 2009, σελ.: 231).

6.3.6.1 Αριθμοδείκτης Χρηματοοικονομικής Μόχλευσης

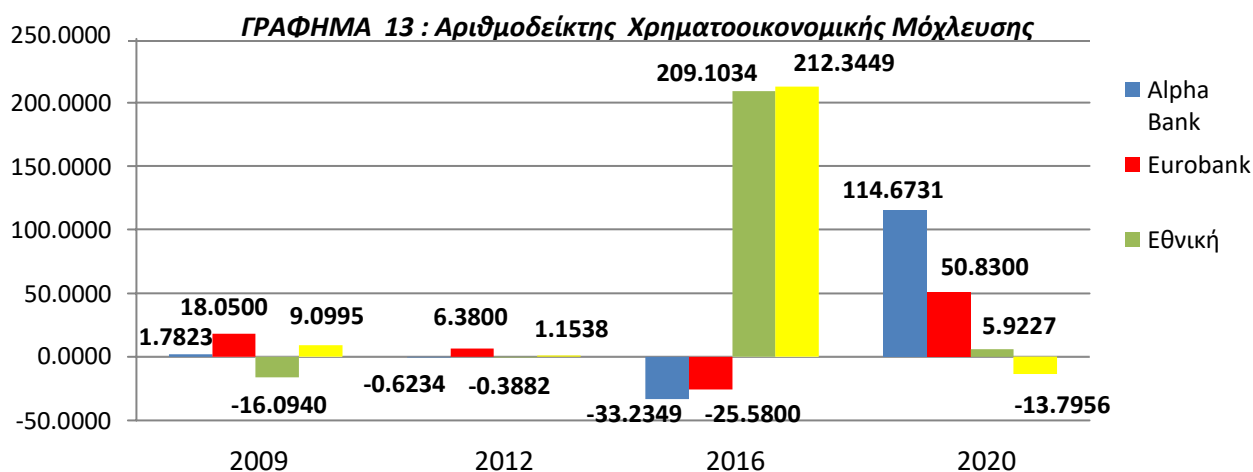
Ως χρηματοοικονομική μόχλευση ορίζεται η δυνατότητα ή η αδυναμία μιας τράπεζας να καλύψει τα σταθερά της έξοδα από τις υποχρεώσεις της επειδή δεν επαρκούν τα έσοδά της (Gibson, 2009, σελ.: 232).

Η χρηματοοικονομική μόχλευση φανερώνει το πώς αξιοποιούνται τα δανειακά κεφάλαια έναντι των ιδίων κεφαλαίων όταν εκδίδονται ομόλογα ή οποιασδήποτε άλλης μορφής χρέη από το να εκδοθούν μετοχές. Αν το ενεργητικό έχει υψηλότερη απόδοση από το κόστος που έχουν τα δανειακά κεφάλαια, τότε αν χρησιμοποιηθούν τα δανειακά κεφάλαια αποφέρουν υψηλότερη απόδοση και η τράπεζα εκπληρώνει τους στόχους της, ενώ σε αντίθετη περίπτωση δε θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της και θα οδηγηθεί σε πτώχευση.

Ο δείκτης που μετρά τη χρηματοοικονομική μόχλευση είναι ο **λόγος της ποσοστιαίας μεταβολής των κερδών προς τη διάθεση ανά μετοχή προς την ποσοστιαία μεταβολή των καθαρών λειτουργικών κερδών** (Bhagat, 2017, σελ.: 190).

Ειδικότερα, ο τύπος μετατρέπεται σε **Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων/Αποδοτικότητα Συνολικών Κεφαλαίων** (Bhagat, 2017, σελ.: 207). Η χρηματοοικονομική μόχλευση μπορεί να είναι θετική, αρνητική ή ουδέτερη.

Στο **Γράφημα 13** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία τιμών του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη ανά τράπεζα και ανά έτος. Σε κάθε περίπτωση που οι τιμές είναι θετικές αυτό σημαίνει πως την συγκεκριμένη χρονική στιγμή το κόστος δανεισμού είναι μικρότερο από την απόδοση του ενεργητικού ενώ όταν οι τιμές είναι αρνητικές σημαίνει το ακριβώς αντίθετο.

Θεωρούμε πως η συγκεκριμένη ποικιλομορφία δεν είναι ακριβής καθώς στηρίζεται αποκλειστικά στις τιμές των οικονομικών καταστάσεων που αποτελούν απλώς μια στιγμιαία (ημερήσια) αποτύπωση της οικονομικής κατάστασης μιας τράπεζας. Πιστεύουμε πως η ποικιλομορφία παρουσιάζει, κατά έναν τρόπο, την «πάλη» που διεξάγεται εδώ και μια δεκαετία από τις διοικήσεις των τραπεζών για την διευθέτηση των «κόκκινων» δανείων τους και την επιστροφή σε μια πιο υγιή οικονομική κατάσταση προκειμένου να καταφέρουν κάποια στιγμή να χρηματοδοτήσουν την οικονομία.

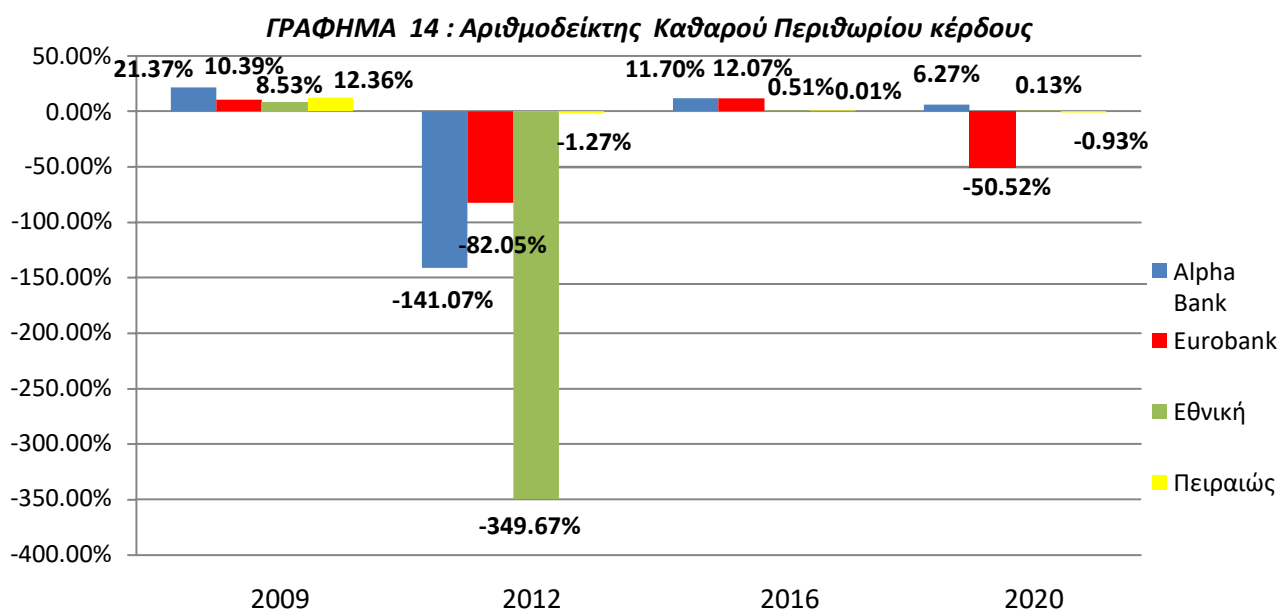
6.3.6.2 Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους

Υπολογίζεται από τον τύπο: (Bhagat, 2017, σελ.: 210)

$$\text{Καθαρό Περιθώριο Κέρδους} = \text{Καθαρά Κέρδη} / \text{Κύκλος Εργασιών}$$

Πρόκειται για ένα σημαντικό αριθμοδείκτη αφού παρουσιάζει άμεσα την ικανότητα που έχει μία τράπεζα να δημιουργεί κέρδος δηλαδή πλούτο για τους μετόχους της από την λειτουργία της.

Στο Γράφημα 14 παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Εάν εξαιρέσουμε το 2012 που οι τράπεζες αντιμετώπισαν τις επιπτώσεις εφαρμογής του PSI παρουσιάζοντας τεράστιες ζημιές η καθαρή τους κερδοφορία είναι γενικά χαμηλή με κάποιες εξαιρέσεις ανά τράπεζα και ανά έτος.

Είναι χαρακτηριστικό πως το 2020 η Eurobank και η Πειραιώς δεν κατάφεραν να πετύχουν θετικό περιθώριο καθαρού κέρδους. Ειδικά η Πειραιώς που αφομοίωσε πολλές μικρότερες τράπεζες αδυνατεί να καταστεί κερδοφόρα, γεγονός που οφείλεται στο ότι περίπου το 45% των χορηγούμενων δανείων προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις είναι «κόκκινα».

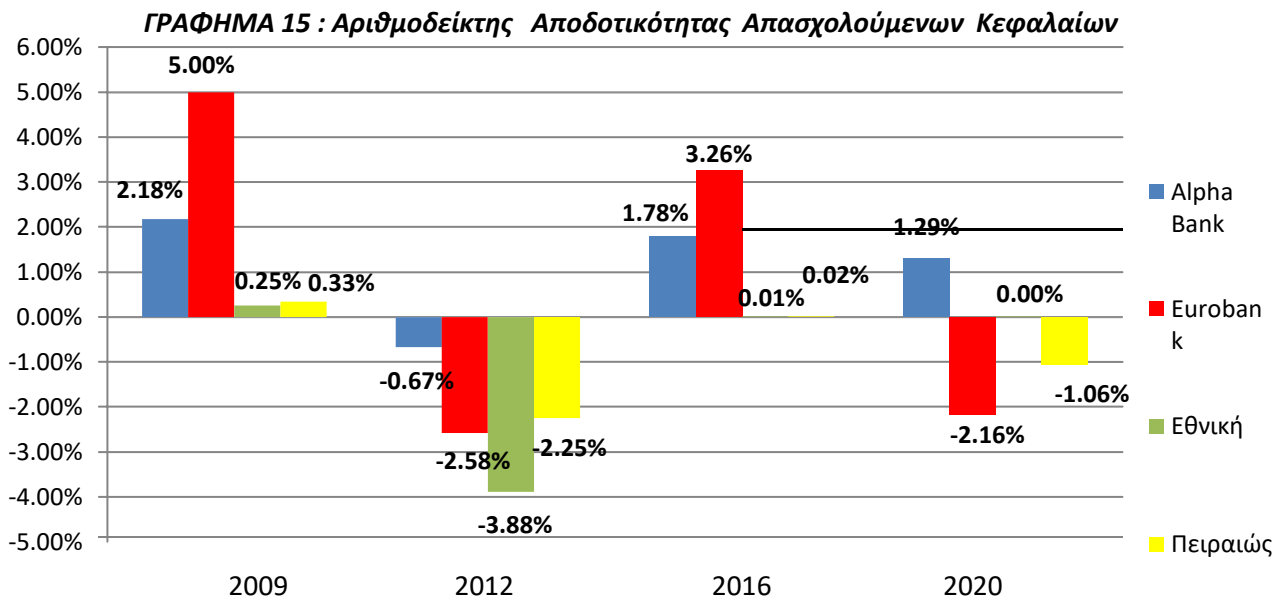
6.3.6.3 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Απασχολούμενων Κεφαλαίων

Ο αριθμοδείκτης αυτός μετρά κατά πόσο η τράπεζα πραγματοποιεί κέρδη και κατά πόσο μπορεί να αξιοποιήσει τα ίδια και τα ξένα της κεφάλαια. Ακόμη δείχνει πόσο αποδοτική είναι μια τράπεζα ανεξαρτήτως από που προέρχονται τα κεφάλαιά της. Ο τύπος του αριθμοδείκτη είναι: (*Bhagat, 2017, σελ.: 290*)

Καθαρό Κέρδος Εκμετάλλευσης + Χρηματοοικονομικά Έξοδα / Σύνολο Απασχολούμενων Κεφαλαίων

Το σύνολο των απασχολούμενων κεφαλαίων υπολογίζεται ως το άθροισμα του μετοχικού κεφαλαίου, των αποθεματικών, των ομολογιών και των μακροπρόθεσμων δανείων. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί το άθροισμα των ιδίων κεφαλαίων, των μεσοπρόθεσμων και των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων. Οι μακροπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες υποχρεώσεις που έχει μια τράπεζα περιλαμβάνουν τις υποχρεώσεις προς άλλες τράπεζες, προς πελάτες, προς πιστωτικούς τίτλους και άλλες δανειακές υποχρεώσεις. (*Brigham & Houston, 2011, σελ.: 322*)

Στο **Γράφημα 15** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε τα έτη που οι τράπεζες είχαν θετικούς δείκτες είναι το 2009 που ακόμα δεν είχαν εισέλθει σε δυσμενή οικονομική κατάσταση και το 2016 που επιβλήθηκαν τα Capital Controls, γεγονός που απέτρεψε την βίαιη φυγή καταθέσεων με αποτέλεσμα να αποφευχθεί η οικονομική κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος.

6.3.6.4 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (Return on Equity- ROE)

Ο αριθμοδείκτης αυτός μετρά την αποτελεσματικότητα με την οποία χρησιμοποιούνται τα κεφάλαια των ιδιοκτητών της τράπεζας, μιας και δείχνει τα κέρδη που έχουν αποκτηθεί από τα κεφάλαια που έχουν επενδυθεί από τους μετόχους στην τράπεζα. Είναι ο πιο άμεσος τρόπος για να ενημερωθούν οι μέτοχοι, αφού δείχνει πώς έχουν αξιοποιηθεί τα κεφάλαιά τους. Με αυτό το δείκτη φαίνεται η προστασία που παρέχεται στην τράπεζα από τα κεφάλαια που έχουν επενδύσει οι μέτοχοι σε αυτή.

Ο τύπος του αριθμοδείκτη είναι (*Brigham & Houston, 2011, σελ.: 344*)

Καθαρά Λειτουργικά Κέρδη / Ίδια Κεφάλαια

Η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE) εξαρτάται από την απόδοση του ενεργητικού και τον πολλαπλασιαστή των ιδίων κεφαλαίων (Σύνολο ενεργητικού/Ίδια κεφάλαια) της τράπεζας. Οι επενδυτές αναζητούν εταιρίες που έχουν υψηλή και αυξανόμενη απόδοση ιδίων κεφαλαίων (*Brigham & Houston, 2011, σελ.: 358*).

Μια τράπεζα δημιουργεί αξία για τους μετόχους της όταν η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων είναι υψηλότερη από το κόστος ευκαιρίας τους. Τα καθαρά έσοδα αφορούν ένα πλήρες οικονομικό έτος και υπολογίζονται πριν καταβληθούν τα μερίσματα στους

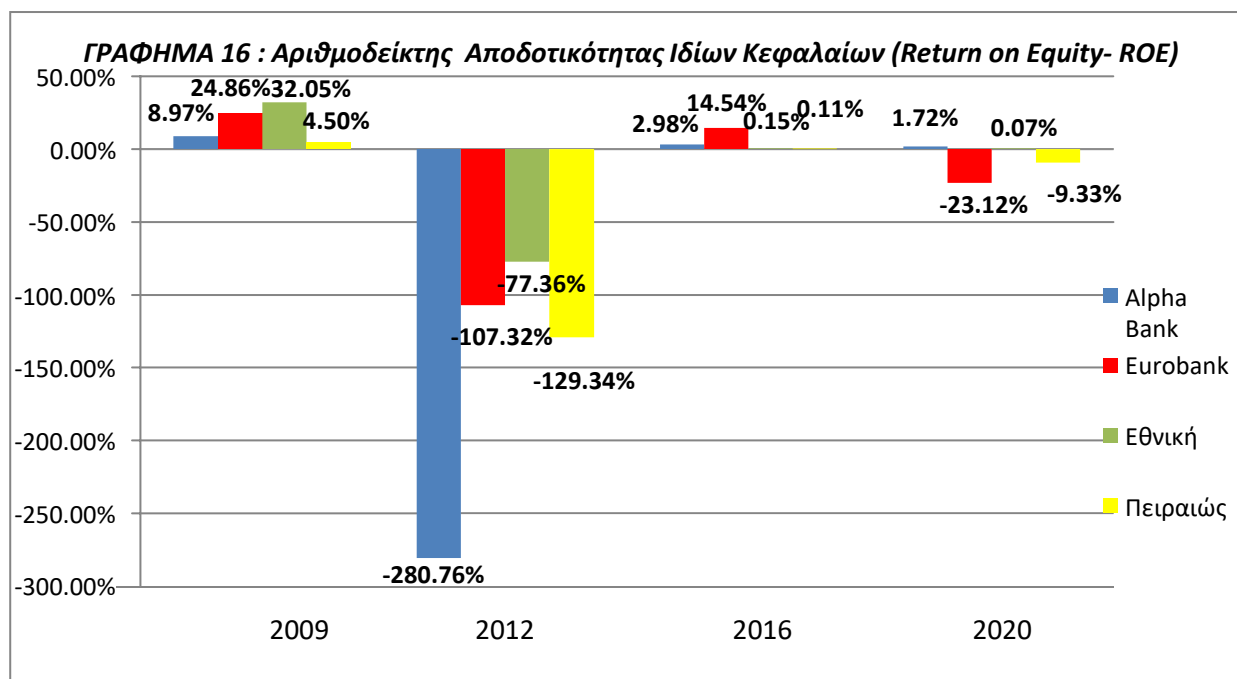
κατόχους κοινών μετοχών της τράπεζας. Γενικότερα, τράπεζες που έχουν υψηλότερο ποσοστό χρέους προς ίδια κεφάλαια έχουν συνήθως πιο υψηλό ROE, αλλά όσο πιο υψηλό είναι το χρέος της τράπεζας τόσο αυξάνει ο κίνδυνος να πτωχεύσει. Όταν η απόδοση ιδίων κεφαλαίων είναι υψηλή, τότε η τράπεζα επενδύει πιο μικρό μέρος από τα κεφάλαιά της προκειμένου να αναπτυχθεί από ότι θα χρησιμοποιούσε για μικρότερη απόδοση ιδίων κεφαλαίων. Έτσι, η τράπεζα έχει περισσότερο διαθέσιμο κεφάλαιο για να το διαθέσει να επαναγοράσει μετοχές ή να αποπληρώσει μέρος από τα μερίσματά της. Αν η τράπεζα έχει χαμηλό ROE, τότε η χρηματοδότηση της ανάπτυξής της είναι ακριβή για τους επενδυτές-μετόχους (Brigham & Houston, 2011, σελ.: 359).

Η απόδοση των Ιδίων Κεφαλαίων της τράπεζας μπορεί να υπολογισθεί και από το γινόμενο του κέρδους που προκαλείται από τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας επί το ύψος του χρέους της που χρησιμοποίησε για να αγοράσει αυτά τα περιουσιακά στοιχεία. Ο τύπος είναι: (Chirstopoulos, 2011)

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων = Απόδοση Στοιχείων Ενεργητικού (ROA) * Μόγλευση

Για να υπολογιστεί η απόδοση των περιουσιακών στοιχείων διαιρούνται τα καθαρά έσοδα της τράπεζας με τα περιουσιακά της στοιχεία. (Chirstopoulos, 2011)

Στο **Γράφημα 16** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε το 2012 μετά την εφαρμογή του PSI οι τράπεζες περιήλθαν σε δυσμενέστατη οικονομική θέση. Μια πρώτη βελτίωση παρουσιάστηκε το 2016 εξαιτίας

των Capital Controls και των ωφελειών από την αποφυγή κύματος απόσυρσης καταθέσεων.

Η Eurobank φαίνεται πως έχει υψηλότερους δείκτες ROE από τις υπόλοιπες τράπεζες, γεγονός που οφείλεται περισσότερο στο υψηλότερο ποσοστό χρέους προς τα ίδια κεφάλαια που έχει όπως προαναφέρθηκε από τους (*Brigham & Houston, 2011, σελ.: 359*).

Οι επιπτώσεις της πανδημίας το 2020 έχουν εμφανώς επηρεάσει όλες τις τράπεζες ενώ για την Eurobank θεωρούμε πως ισχύει το συμπέρασμα της προηγούμενης παραγράφου.

6.3.6.5 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού (Return on Assets - ROA)

Δίνεται από τον τύπο: (*Gibson, 2009, σελ.: 253*)

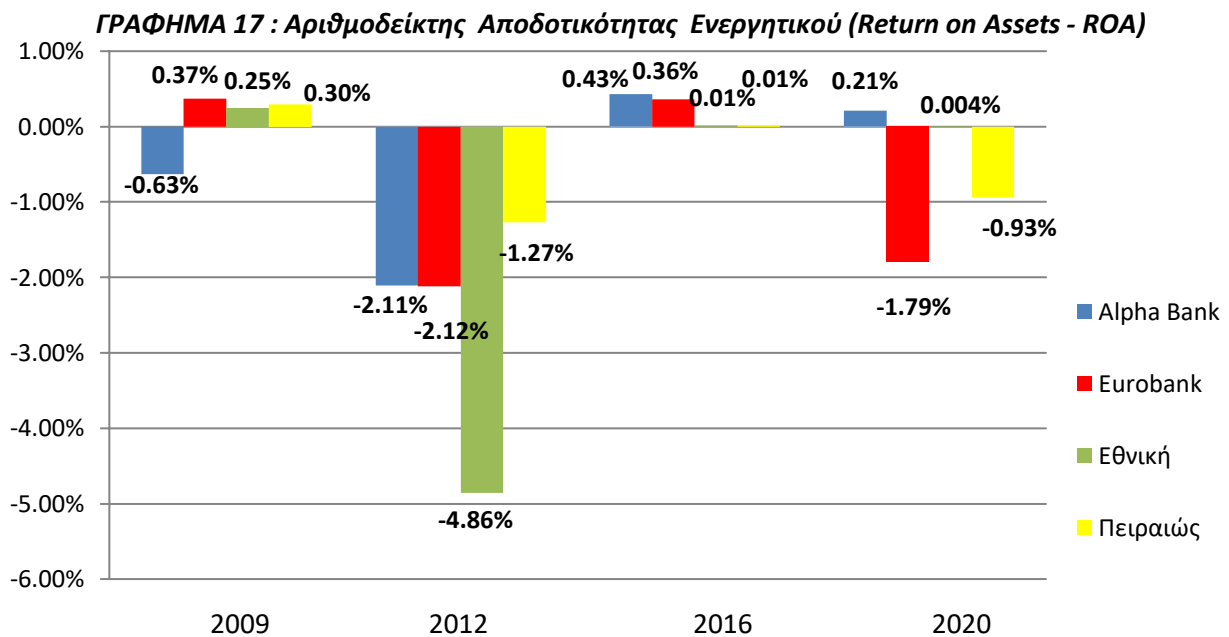
Καθαρό Εισόδημα / Σύνολο Ενεργητικού

Ο Δείκτης της αποδοτικότητας του Ενεργητικού φανερώνει το πόσο αποτελεσματική είναι η λειτουργία μιας τράπεζας ώστε να μπορεί να δημιουργεί κέρδη.

Η απόδοση των περιουσιακών στοιχείων ισούται με το καθαρό εισόδημα διαιρούμενο με το συνολικό ενεργητικό και επομένως μετρά το ποσοστό της απόδοσης ανά ευρώ του μέσου ενεργητικού που διατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου. Όσο υψηλότερος είναι ο ROA, η κερδοφορία της τράπεζας είναι καλύτερη. Οι δείκτες ROA ποικίλλουν μεταξύ των τραπεζών εξαιτίας κυρίως των διαφορών στα καθαρά έσοδα από τόκους, τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια και τη σύνθεση του ενεργητικού. (*Gibson, 2009, σελ.: 256*)

Ο δείκτης ROE συνδέεται με το ROA μέσω του πολλαπλασιαστή μετοχών (EM) της τράπεζας, που ισούται με το συνολικό ενεργητικό διαιρούμενο με το μετοχικό κεφάλαιο. Ο πολλαπλασιαστής μετοχών αποτιμά την οικονομική δύναμη μιας τράπεζας ή το ποσό των υποχρεώσεων έναντι των ιδίων κεφαλαίων. Όσο μεγαλύτερες είναι οι συνολικές υποχρεώσεις, τόσο μεγαλύτερη είναι η χρηματοοικονομική μόχλευση και ο πολλαπλασιαστής μετοχών. (*Gibson, 2009, σελ.: 259*)

Στο **Γράφημα 17** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε το 2012 η εφαρμογή του PSI οδήγησε τις τράπεζες σε δυσμενή οικονομική κατάσταση. Τα υπόλοιπα υπό εξέταση έτη συμπεριλαμβανομένου και του 2009 παρατηρούμε πως όλες οι τράπεζες έχουν χαμηλούς δείκτες ROA γεγονός που αντικατοπτρίζει την εξίσου χαμηλή κερδοφορία τους και κατ' επέκταση την δυνατότητά τους να χρηματοδοτούν την οικονομία.

6.3.7 Αριθμοδείκτες Κεφαλαιακής Διάρθρωσης και Βιωσιμότητας

6.3.7.1 Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Ενεργητικό

Δίνεται από τον τύπο:

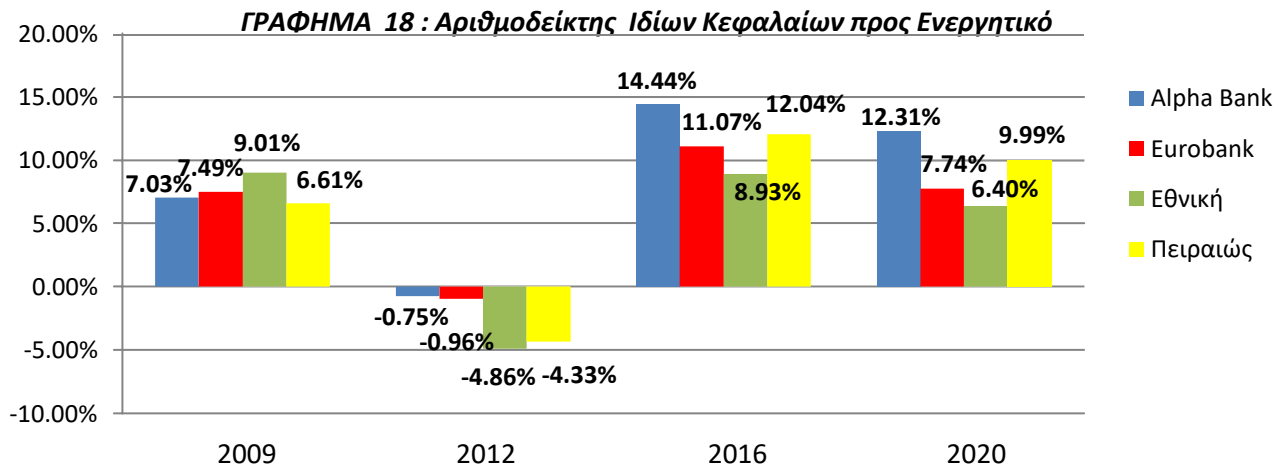
$$\text{Ίδια Κεφάλαια} / \text{Σύνολο Ενεργητικού}$$

Μας φανερώνει την διάρθρωση της περιουσίας της τράπεζας σε σχέση με τα ίδια κεφάλαιά της. Ο δείκτης δείχνει την ανάγκη να χρηματοδοτηθεί εσωτερικά ή εξωτερικά η τράπεζα. (Popli & Puri, 2013, σελ.: 261)

Όταν ο δείκτης είναι θετικός, το ενεργητικό της τράπεζας σχηματίζεται από τα ίδια κεφάλαια και τα ξένα, έχοντας υποχρεώσεις στους μετόχους και τους πιστωτές της τράπεζας. (Padberg, 2017, σελ.: 244)

Όταν ο δείκτης είναι μικρότερος από μηδέν, το σύνολο του ενεργητικού της τράπεζας είναι μικρότερο από το σύνολο του παθητικού που σημαίνει πως η τράπεζα δεν έχει πλέον ίδια κεφάλαια.

Στο **Γράφημα 18** παρουσιάζουμε τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη:

Όπως παρατηρούμε εκτός από το 2012, που οι τράπεζες βρέθηκαν με αρνητικά ίδια κεφάλαια όλα τα υπόλοιπα έτη έχουν θετικούς δείκτες που σημαίνει πως διαθέτουν ίδια κεφάλαια. Βέβαια οι χαμηλές τιμές των δεικτών φανερώνουν πως οι τράπεζες χρηματοδοτούν την λειτουργία τους κυρίως μέσω δανεισμού αφού ένας υψηλός δείκτης αυτόματα σημαίνει και μικρότερες υποχρεώσεις.

Επίσης θεωρούμε πως για τις αυξημένες τιμές των δεικτών τα έτη 2016 και 2020, ευθύνονται παράλληλα τα Capital Controls και οι καραντίνες για την ανάσχεση της πανδημίας, αφού η στασιμότητα στην οικονομική δραστηριότητα δεν άφησε περιθώρια για ανάπτυξη άρα και αύξηση του ενεργητικού των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 Συμπεράσματα

Γίνεται σαφές πως τα τελευταία χρόνια τελείται μια αναβάθμιση της αξίας του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου ο οποίος καλείται πλέον να βγει από τα στενά πλαίσια του ελέγχου διαδικασιών, έχοντας πλήρως κατανοήσει το επιχειρηματικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Αναλαμβάνει αυξημένο ρόλο συνεργασίας με την διαχείριση κινδύνου, ώστε όχι μόνο να ελέγχει κατά πόσο ο κίνδυνος που αναλαμβάνεται κάθε φορά είναι εντός των περιθωρίων που έχουν οριστεί από την διοίκηση, αλλά και να συμβουλεύει προτείνοντας βελτιώσεις σε όλα τα επίπεδα εμπλοκής του με στόχο να αυξάνεται η απόδοση και να μειώνεται ο κίνδυνος.

Πλέον ο εσωτερικός ελεγκτής δεν είναι ο άνθρωπος που απλά «κουνάει το δάκτυλο», όντας περισσότερο αστυνόμος των συμφερόντων της τράπεζας, αλλά είναι ένας σύμβουλος που παρατηρεί, μελετά και αναλύει τις αδυναμίες της λειτουργίας και τους κινδύνους που απορρέουν από αυτές, με στόχο να προτείνει ιδέες και λύσεις για την διόρθωση των αδυναμιών τόσο σε εταιρικό όσο και σε ατομικό επίπεδο. Γι' αυτό και ο επιτυχημένος εσωτερικός ελεγκτής είναι αυτός που γίνεται πλήρως αποδεκτός από τους ελεγχόμενους συνάδελφους του, που στο πρόσωπο του βλέπουν έναν πραγματικό συνεργάτη με άρτια επιστημονική επάρκεια από τον οποίο μπορούν να λάβουν κάθε επαγγελματική βοήθεια που θα τους βοηθήσει να επιτελέσουν το έργο τους.

Θεωρούμε πως αυτός ο αναβαθμισμένος ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή και του εσωτερικού ελέγχου ως λειτουργία γενικότερα προσφέρουν σημαντική βοήθεια στην επίτευξη των στόχων κάθε χρηματοπιστωτικού οργανισμού.

Παράλληλα μέσα από τις ερευνητικές μελέτες του ποσοστού επιτυχίας των μοντέλων πρόβλεψης του κινδύνου και ειδικά των τραπεζικών πτωχεύσεων εξάγονται δύο σημαντικά συμπεράσματα. Το πρώτο είναι πως, παρόλο που εμφανίζονται νέα μοντέλα πρόβλεψης, που σε κάποιες περιπτώσεις πετυχαίνουν υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας, τα κλασσικά γραμμικά μοντέλα εξακολουθούν να κατέχουν υψηλά ποσοστά που συνεπάγεται υψηλή προβλεπτική ικανότητα. Το δεύτερο σημαντικό συμπέρασμα αφορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αποκτά μια τράπεζα όταν οδηγείται με αργά βήματα προς την

πτώχευση και τα οποία παραμένουν τα ίδια τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες παρόλη την τεχνολογική επανάσταση, την παγκοσμιοποίηση και όλες τις θεσμικές – κανονιστικές αλλαγές που έχουν διαφοροποιήσει αισθητά τον τρόπο δραστηριοποίησης των τραπεζών.

Αυτό πρακτικά σημαίνει πως όσο και να μεταμορφώνεται ο λειτουργικός μανδύας των σύγχρονων τραπεζικών ιδρυμάτων μέσα από την χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας και να έχουμε τράπεζες όπως η **N26** που λειτουργούν μόνο διαδικτυακά χωρίς να έχουν κανένα φυσικό κατάστημα, δεν παύουν τα τραπεζικά ιδρύματα να είναι οικονομικές οντότητες με όλα τα βασικά και ουσιαστικά χαρακτηριστικά που διαθέτουν όλες οι επιχειρήσεις γενικότερα.

Αυτό φαίνεται από τα αποτελέσματα της εφαρμογής του μοντέλου Z-score το 2009 που κατάφερε να προβλέψει την μετέπειτα δυσμενή οικονομική κατάσταση που θα περιέρχονταν και οι τέσσερις υπό εξέταση τράπεζες. Θεωρούμε, με κάθε επιφύλαξη, πως ακόμα και εάν δεν είχε επιβληθεί το PSI πάλι οι υπό εξέταση τράπεζες θα αντιμετώπιζαν δυσκολίες καθώς εξαιτίας της ανεργίας και της μείωσης των εισοδημάτων θα υπήρχε αδυναμία των δανειοληπτών στην αποπληρωμή των δανείων τους.

Επίσης με την εφαρμογή του μοντέλου Z-score το 2020, αφενός φαίνεται η καλύτερη κεφαλαιακή επάρκεια των υπό εξέταση τραπεζών αφετέρου η δυσκολία που έχει περιέλθει η τράπεζα Πειραιώς εξαιτίας του υψηλότατου ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων που φτάνει το 45% του συνόλου των δανείων.

Επιπλέον από την εφαρμογή των αριθμοδεικτών παρατηρούμε όλη την πορεία των υπό εξέταση τραπεζών τα χρόνια της οικονομικής κρίσης μέχρι σήμερα που αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις από την πανδημία. Μέσα από τους αριθμοδείκτες φαίνεται πως οι υπό εξέταση τράπεζες στηρίζουν την λειτουργία τους κυρίως σε δανειακά κεφάλαια με αποτέλεσμα να διαθέτουν μειωμένη πιστοληπτική ικανότητα και χαμηλά περιθώρια κέρδους.

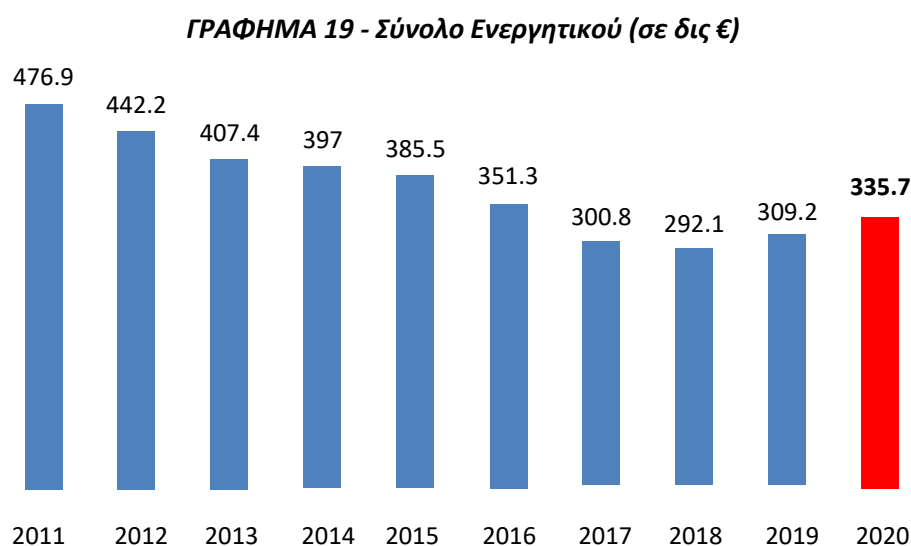
Επίσης μέσα από τους αριθμοδείκτες φαίνεται η καλή σχέση χορηγούμενων δανείων και καταθέσεων που φανερώνει την στροφή που έχουν κάνει οι τράπεζες στον συντηρητισμό αφήνοντας για πάντα πίσω τους την επεκτατική πολιτική των ετών προ του 2008.

Παράλληλα φαίνεται πως το 2020 έχουν βελτιωμένη κεφαλαιακή επάρκεια γεγονός που τους επιτρέπει να ατενίζουν το μέλλον με συγκρατημένη αισιοδοξία

ταυτόχρονα με τις ευεργετικές επιπτώσεις από την αύξηση των καταθέσεων για τις οποίες θεωρούμε πως ευθύνεται και η πανδημία.

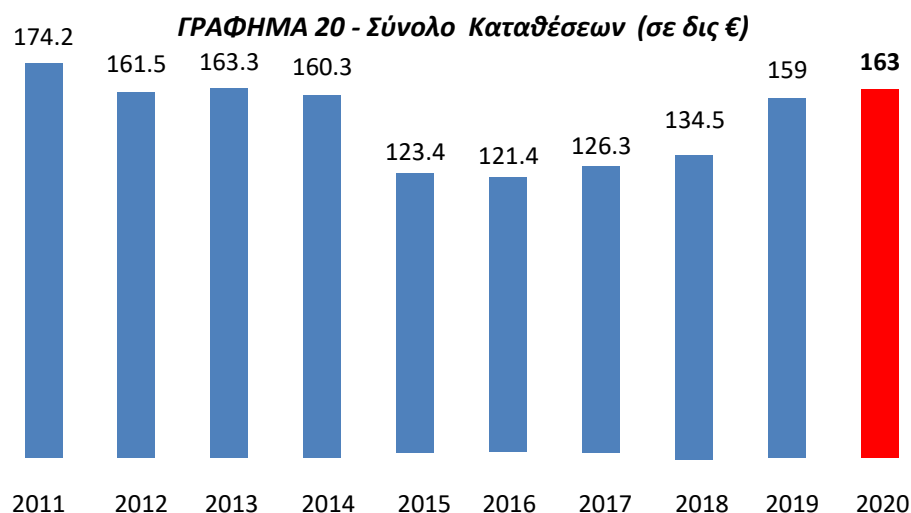
Πρέπει σε αυτό το σημείο να τονίσουμε πως η μειωμένη αποδοτικότητα της λειτουργίας τους καθώς και οι μέτριοι αριθμοδείκτες ROA και ROE φανερώνουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ακόμα και σήμερα οι υπό εξέταση τράπεζες εξαιτίας των μη εξυπηρετούμενων δανείων που σε συνδυασμό με την εφαρμογή του Συμφώνου Βασιλείας III δεν επιτρέπουν να αυξήσουν την ποσότητα των χορηγούμενων δανείων στις επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η οικονομική ανάπτυξη.

Όπως παρατηρούμε στα ακόλουθα γραφήματα από το ετήσιο δελτίο απολογισμού του 2020 της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (<https://www.hba.gr/>) το ενεργητικό (*γράφημα 19*) άρα και τα χορηγούμενα δάνεια έχουν μειωθεί το 2020 σε σχέση με το 2011 κατά 29,6% αλλά έχουν ευτυχώς αυξηθεί σε σχέση με το 2019 κατά 8,5%.

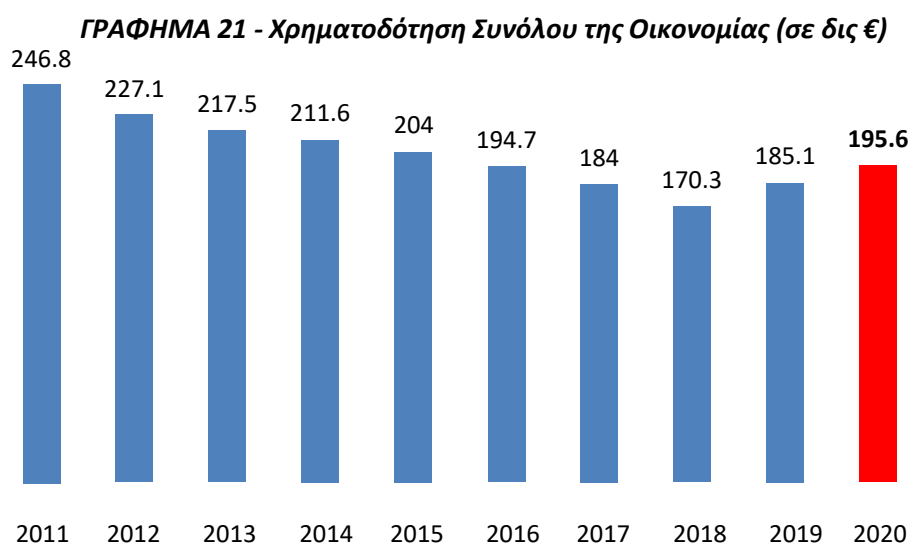
Πηγή: ΤτΕ, Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Παράλληλα οι καταθέσεις (*γράφημα 20*) είναι μειωμένες το 2020 σε σχέση με το 2011 μόνο 6,4%. Άρα η μείωση του ενεργητικού δεν συμβαδίζει με την μείωση των καταθέσεων, γεγονός που συνηγορεί υπέρ των αποτελεσμάτων που μας έδειξαν οι αριθμοδείκτες και οφείλεται στις ενέργειες για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων του υψηλού κόστους δανεισμού αλλά και της αύξησης των προβλέψεων του πιστωτικού κινδύνου εξαιτίας της εφαρμογής του Συμφώνου Βασιλείας III.

Πηγή: ΤτΕ, Τραπεζική χρηματοδότηση και καταθέσεις

Επίσης η χρηματοδότηση του συνόλου της οικονομίας (*γράφημα 21*) το 2020 σε σχέση με το 2011 μειώθηκε κατά 20,74% που μαζί με το ίδιο ποσοστό μείωσης του ενεργητικού, όπως προαναφέρθηκε, αποδεικνύουν πως ολόκληρη η συρρίκνωση του ενεργητικού των τραπεζών επήλθε μόνο από την μείωση των χορηγούμενων δανείων που με την σειρά της δημιούργησε συνθήκες μεγέθυνσης της οικονομικής κρίσης. Βεβαίως σε σχέση με τα 2018 και 2019 έχουμε αύξηση της χρηματοδότησης της οικονομίας κατά 14,85% και κατά 5,67% αντίστοιχα.

Πηγή: ΤτΕ, Τραπεζική χρηματοδότηση και καταθέσεις

Ολοκληρώνοντας τα συμπεράσματα μας θα θέλαμε σε αυτό το σημείο να παραθέσουμε αποσπάσματα από την ομιλία του κ Στουρνάρα, Διοικητή της Τραπεζής της Ελλάδος στην Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής με θέμα την πορεία του τραπεζικού συστήματος από το 2010 έως σήμερα, όπως παρουσιάστηκε στην ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος στις 1/4/2021. (www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-tyrou/)

«Συγκεκριμένα, με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Δεκεμβρίου 2020:

- Τα ΜΕΔ (μη εξυπηρετούμενα δάνεια) ανέρχονται σε σχεδόν 47 δις. ευρώ σε ατομική και 58 δις σε ενοποιημένη βάση, με τους δείκτες ΜΕΔ ως ποσοστό των συνολικών δανείων να διαμορφώνονται σε 30,22% και 32,9% αντίστοιχα. Ο μέσος όρος για τα πιστωτικά ιδρύματα της Ε.Ε. για την ίδια περίοδο είναι μόλις 2,6%.*
- Το ποσοστό κάλυψης των ΜΕΔ από προβλέψεις είναι 44%, και βρίσκεται σχεδόν στα ίδια επίπεδα με το μέσο όρο της Ε.Ε., αλλά αρκετά χαμηλότερα από χώρες όπου εμφανίζουν υψηλούς δείκτες ΜΕΔ, όπως η Ιταλία, Πορτογαλία, κ.α.*
- Ο μέσος Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας ανέρχεται σε 16,6%, περίπου 3 μονάδες κάτω από τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο, με την απόσταση να διευρύνεται άλλες δύο μονάδες περίπου, εάν λάβουμε υπόψη την πλήρη επίπτωση από την εφαρμογή του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 9 (ΔΠΧΠ9).*
- Παράλληλα, παραμένει άλυτο και μάλιστα επιδεινώνεται το σημαντικό πρόβλημα της διάρθρωσης των εποπτικών κεφαλαίων, μεγάλο μέρος των οποίων είναι με τη μορφή της Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης (DTCs).*
- Η διαρκώς αυξανόμενη έμμεση εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από το Ελληνικό Δημόσιο (bank sovereign nexus), σε συνέχεια της επέκτασης των εγγυήσεων του προγράμματος Ηρακλής καθώς και του ποσοστού της αναβαλλόμενης φορολογίας στο ενεργητικό των τραπεζών. Ταυτόχρονα, οι ελληνικές τράπεζες αντιμετωπίζουν σειρά από προκλήσεις οι οποίες είναι κοινές και για τις περισσότερες τράπεζες της Ευρωζώνης. Ενδεικτικά:*
- Το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων που σε συνδυασμό με τη χαμηλή αποδοτικότητα κόστους επηρεάζει την κερδοφορία και τη δυνατότητα δημιουργίας κεφαλαίων. Για τις ελληνικές τράπεζες, αρνητικά επιδρά επίσης και το υψηλό κόστος πιστωτικού κινδύνου, δηλαδή οι αναγκαίες δαπάνες για το σχηματισμό προβλέψεων.*

- *Προκλήσεις που πηγάζουν από την ατελή τραπεζική ένωση (Banking Union) στην Ευρωζώνη, σημαντικά κομμάτια της οποίας -όπως το Ενιαίο Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων- απουσιάζουν.*

Σε αυτό το περιβάλλον λειτουργίας, η πανδημία του Covid-19 διατάραξε την οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα παγκοσμίως, με σοβαρές επιπτώσεις σε όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά: επιχειρήσεις, νοικοκυριά, κράτος και τράπεζες».

7.2 Προτάσεις

Θεωρούμε πως υπάρχει το περιθώριο για μια ευρεία εφαρμογή και άλλων μοντέλων πρόβλεψης της τραπεζικής αποτυχίας όπως τα μοντέλα CAMELS, μηχανών διανυσμάτων υποστήριξης (support vector machines – SVM) της μεθόδου Monte Carlo κτλ. με στόχο να συγκριθούν τα αποτελέσματα τους. Επίσης θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και Ευρωπαϊκές τράπεζες που παράλληλα με την συνυπολόγιση των μακροοικονομικών δεδομένων των αντίστοιχων οικονομιών των χωρών που δραστηριοποιούνται, να παρατηρηθεί εάν αφαιρώντας τους παράγοντες που αφορούν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εκάστοτε οικονομίας, οι Ελληνικές τράπεζες βρίσκονται σε πραγματικά καλύτερη θέση από τις Ευρωπαϊκές.

Πρόκειται για τη δημιουργία Συγκριτικής Προτυποποίησης γνωστής και ως Benchmarking που πιθανά θα οδηγήσει στην δημιουργία νέων αριθμοδεικτών ή και πιθανά κάποιου νέου μοντέλου πρόβλεψης που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως νέα εργαλεία στα πλαίσια της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και της παράλληλης διαχείρισης κινδύνου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αγγελόπουλος, Π.Χ. (2008). *Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.
- Αγγελόπουλος, Π.Χ. (2010). *Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.
- Δήμου, Ν. (2000), *Ελεγκτική: βασικές αρχές γενικής και τραπεζικής ελεγκτικής*, Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.
- *Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2009 - 2020)*. Διαθέσιμο στο <http://www.hba.gr/>.
- Ζαπράνης Αχ. (2009), *Διαχείριση Χρηματοοικονομικών Κινδύνων με το Matlab*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος
- Καζαντζής, Ι. Χ. (2006), *Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων*, Πειραιάς: Εκδόσεις Business Plus AE
- Κάκκαρη Μυρ. (2015), *Λογιστική και ελεγκτική τραπεζών: η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου*, Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ανακτήθηκε από: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18489/6/KakariMersiniMsc2015.pdf>
- Κολιοδήμος Δημ. (2013), *Εσωτερικός Έλεγχος και Βασιλεία III: Πώς ο Εσωτερικός Έλεγχος επηρεάζεται από τις ολοένα αυξημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις*, Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ανακτήθηκε από: <https://hellenicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/13619/file0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Κόντος Γ. (2010), *Λογιστική Τραπεζών και εταιρειών Leasing & Factoring*. Αθήνα: Εκδόσεις Διπλογραφία
- Κουρούπη Παν. (2016), *Ικανότητες και δεξιότητες των εσωτερικών ελεγκτών: Η περίπτωση της Ελλάδας*, Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ανακτήθηκε από: <https://hellenicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/17619/%ce%a0%ce%b1%ce%bd%ce%b1%ce%b3%ce%b9%cf%89%cf%84%ce%b1-%ce%9a%ce%bf%cf%85%cf%81%ce%bf%cf%8d%cf%80%ce%b7-paper-Abilities-and-Skills-of-internal-Auditors-The-case-of-Greece-R.N-2132014035.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

- Κυριακή Β. Κοσμίδου, Χρήστος Μ. Λεμονάκης, Κωνσταντίνος Δ. Ζοπουνίδης, (2020), Σύγχρονες μέθοδοι διαχείρισης τραπεζικών κινδύνων : πιστωτικός και λειτουργικός έλεγχος, Nicosia : Εκδόσεις Broken Hill
- Κυριακή Κοσμίδου, Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης, (2003), Συστήματα διαχείρισης τραπεζικών κινδύνων : η περίπτωση του asset liability management, Αθήνα : Εκδόσεις Κλειδάριθμος
- Λουμιώτης, Β.Ι. (2015), Διαχείριση Κινδύνων και Εσωτερικός Έλεγχος με Πρακτικά Θέματα Εφαρμογής, Ινστιτούτου Εκπαίδευσης Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, Αθήνα , Έκδοση ΣΟΕΛ
- Λουμιώτης, Β.Ι. & Τζίφας, Β.Ν. (2018), Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών Προτύπων Ελέγχου, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη
- Νεγκάκης, Χ. Ι. & Ταχυνάκης, Π. Δ. (2017), Ελεγκτική – Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές, Θεσσαλονίκη, Αθήνα: Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική
- Νούλας Αθ. (2019), Χρηματοοικονομική Διοίκηση - Επενδυτικές και Χρηματοδοτικές Αποφάσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα
- Ντόκας, Χ.Ι. (2012). Θέματα Τραπεζικής και χρηματοοικονομικής θεωρίας. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.
- Ντόκος Δημ. (2016), Διαχείριση Κινδύνου – Θεωρία και Πρακτική, Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ανακτήθηκε από:
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/19484/3/NtokosDimitriosMSc2016.pdf>
- Πατατούκας, Ε., Μπατσινίλας, Κ. (2012). Σύγχρονη ανάλυση και διερεύνηση των οικονομικών καταστάσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Παπαδέας, Π., Συκιανάκης, Ν. (2016). Ανάλυση και διερεύνηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων. 1η επιμ. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδέα.
- Παρίση Αν. (2009), Εσωτερικός Έλεγχος και Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα,, Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ανακτήθηκε από:
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15302/3/ParisiAnnitaMsc2009.pdf>
- Πράξη διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2438/6-8-1998, Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων και προσδιορισμός αρμοδιοτήτων των οργάνων τους στον τομέα του Εσωτερικού Ελέγχου, Αθήνα 1998.
- Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος 2577/9.9.3.2006, Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των

διοικητικών τους οργάνων, Αθήνα 2006.

- Προβόπουλος, Γ., Καπόπουλος, Π. (2001). *Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.
- Συριόπουλος Κ. (2008), *Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου, Τόμος Α', Πάτρα Β' έκδοση*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Στουρνάρας, Γ., Σπαρτιώτης, Δ. (2010). *Τα θεμελιώδη αίτια της κατάρρευσης των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών αγορών*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Σχοινιωτάκης, Ν., Συλλιγάρδος, Γ. (2010). *Διαχείριση τραπεζικών και χρηματοοικονομικών κινδύνων*. Αθήνα: Εκδόσεις Δισίγμα
- Τερζής Ευστρ. (2019), *Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών: Εμπειρική Διερεύνηση*, Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ανακτήθηκε από: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/23638/3/TerzisEustratiosMsc2019.pdf>
- Τσακλάγκανος, Α. Α. & Σπαθής, Χ.Θ. (2015), *Ελεγκτική, Θεσσαλονίκη*: Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη,

ΕΕΝΗ

- *Anthony Saunders, Marcia Millon Cornett, επιμέλεια, πρόλογος Γκίκας Α. Χαρδούβελης, Εμμανουήλ Δ. Τσιριτάκης (2017), Διοίκηση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων & διαχείριση κινδύνων, Nicosia, Cyprus : Broken Hill, Μετάφραση του: Financial institutions management. 8η έκδ.*
- *Al-Tamimi, D. K., Obeidat, S. F., (2013). Determinants of Capital Adequacy in Commercial Banks of Jordan an Empirical Study. Academic Research in Economics and Management Sciences.*
- *Altman EI (1968). Financial Ratios, Discriminant Analysis and Prediction of Corporate. Journal of Finance*
- *Altman EI (1994). Corporate Distress Diagnosis: Comparisons Using Linear Discriminant Analysis and Neural Networks (the Italian Experience). Journal of Banking Finance*
- *Altman EI (1995). Emerging Markets Corporate Bonds: A Scoring System. Salomon Brothers Inc, New York, USA.*
- *Admati, R., Demarzo, M., Hellwing, F., Pfleiderer, P. (2013). Fallacies, irrelevant facts, and myths in the discussion of capital regulation: why bank equity is not expensive. Rock Center for Corporate Governance at Stanford University Working*
- *Babir, M.A., (2012). Performance Analysis Through CAMEL Rating: A comparative Study of Selected Private Commercial Banks in Bangladesh, Journal of Politics & Governance*
- *Baltes N., Ciuhureanu A.T., (2010). Study on the Risk Management in Banking Institutions, Studies in Business and Economics*
- *Beck, T., De Jonghe, O., and Schepens, G. (2013). Bank competition and stability: cross country heterogeneity. Journal of Financial Intermediation*
- *Begley, J., Ming, J., Watts, S., (1996). Bankruptcy classification errors in the 1980s: an empirical analysis of Altman's and Ohlson's models. Review of Accounting Studies*
- *Beltratti, A., Stulz, R. M. (2012). The credit crisis around the globe: Why did some banks perform better?, Journal of Financial Economics,*
- *Bessis J., (2009). Risk Management in Banking, Third Edition, John Wiley & Sons Ltd., USA*
- *Bhagat, S. (2017). Financial Crisis, Corporate Governance, and Bank Capital. 1η επιμ. UK: Cambridge University Press*

- *Brigham, E. F., Houston, J. F. (2011). Fundamentals of Financial Management. (10th Ed.). Ohio, USA: Thomson South Western.*
- *Chava, S., Jarrow, R. A., (2004). Bankruptcy Prediction with Industry Effects, Review of Finance, Kluwer Academic Publishers,*
- *Chiaramonte, L., Croci, E., Poli, F. (2015). Should we trust the z-score? Evidence from the European banking industry. Global Finance Journal.*
- *Christopoulos, A. (2011). Could Lehman Brother's Collapse Be Anticipated? An Examination using CAMELs Rating System, International Business Research Journal*
- *De Young, R., Torna, G. (2013). Nontraditional banking activities and bank failures during the financial crisis. Journal of Financial Intermediation,*
- *Delis, M. D., Tran, K. C., Tsionas, E. G. (2012). Quantifying and explaining parameter heterogeneity in the capital regulation-bank risk nexus. Journal of Financial Stability,*
- *De Nicoló, G. (2000). Size, charter value and risk in banking: An international perspective. International Finance Discussion Papers No. 689.*
- *De Young, R., Torna, G. (2013). Nontraditional banking activities and bank failures during the financial crisis. Journal of Financial Intermediation,*
- *Dhanabhakya M., Kavitha, M. (2012). Financial Performance of selected Public sector banks in India. International Journal of Multidisciplinary Research,*
- *Dichev, I.D. (1998). Is the risk of bankruptcy a systematic risk?, Journal of Finance*
- *Fang, Y., Hasan, I., Marton, K. (2014). Institutional development and bank stability: Evidence from transition countries. Journal of Banking and Finance,*
- *Gibson, Ch. (2009). Financial Reporting and Analysis: Using Financial Accounting Information. 11η επιμ. USA: South-Western Cengage Learning.*
- *Goodhart, C.A.E. (2012). Ratio controls need reconsideration;*
- *Gropp, R., Heider, F. (2009). The determinants of bank capital structure. Working paper series.*
- *Grier, W. A. (2007). Credit Analysis of Financial Institutions. 2nd ed., UK: Euromoney Institutional Investor PLC.*
- *Gual, J. (2011). Capital requirements under Basel III and their impact on the banking industry. Διαθέσιμο στο: <http://www.caixabankresearch>.*
- *Guisse, M. L. (2012). Financial Performance of the Malaysian Banking Industry: Domestic vs Foreign Banks. Institute of Graduate Studies and Research.*
- *Hakenes, H., Hasan, I., Molyneux, P., and Xie, R. (2015). Small banks and local*

- economic development. Review of Finance.*
- *Hellwing, M. (2010). Capital Regulation after the Crisis. Institute of Graduate Studies and Research.*
 - *Hillegeist, S., Keating, E., Cram, D., Lundstedt, K., (2004). Assessing the probability of bankruptcy. Review of Accounting Studies 9,*
 - *Hesse, M. C., (2007). Cooperative Banks and Financial Stability, Brussels: International Monetary Fund.*
 - *Houston, J. F., Lin, C., Lin, P., Ma, Y. (2010). Creditor rights, information sharing, and bank risk taking. Journal of Financial Economics.*
 - *Jiménez, G., Lopez, J. A., Saurina, J. (2013). How does competition affect bank risktaking?, Journal of Financial Stability.*
 - *Joël Bessis, (2002), Risk management in banking, New York : Wiley*
 - *Kumar, R. G., Kumar, K. (2012). A Comparison of Bankruptcy Models, International, Journal of Marketing Financial Services and Management Research.*
 - *Kumbirai, M., Webb, R. (2010). A financial ratio analysis of commercial performance in South Africa. African Review of Economics and Finance.*
 - *Laeven, L., Levine, R. (2009). Bank governance, regulation and risk taking. Journal of Financial Economics.*
 - *Mendoza, C. (2015). Bank Capital and Basel III Regulations: Implementation and Effects, NY: Nova Science Publishers.*
 - *Michael B. Miller, (2012), Mathematics and statistics for financial risk management, Hoboken, N.J. : Wiley Finance Series*
 - *Miles, D., Yang, J., Marcheggiano, G. (2012). Optimal bank capital. The Economic Journal, Vol. 123, issue.*
 - *Misa, S.K., Aspel, P.K. (2013). A Camel Model Analysis of State Bank Group, Journal of Social Science.*
 - *Ohlson, J. (1980). Financial ratios and the probabilistic prediction of bankruptcy. Journal of Accounting Research.*
 - *Ongoue, V.O. (2013). Determinants of Financial Performance of Commercial Banks in Kenya, International Journal of Economics & Financials.*
 - *Padberg, T. (2017). How to Analyze Bank Financial Statements: A concise practical guide for analyst and investors 11th ed. Great Britain: Harriman house LTD.*
 - *Pasiouras, F. (2011). Greek Banking: From the Pre-Euro Reforms to the Financial Crisis and Beyond. 1st ed. Athens: Palgrave Macmillan.*

- Peura, S., Keppo, J. (2006). *Optimal bank capital with costly recapitalization. Journal of Business.*
- Popli, G.S., Puri, K. (2013). *Strategic credit management in bank. 1η επιμ. New Delhi: PHI Learning.*
- Roy, A. D. (1952) *Safety first and the holding of assets, Econometrica, 20, 431–449.*
- Shrieves, R. E., Dahl, D. (1992). *The relationship between risk and capital in commercial banks. Journal of Banking and Finance.*
- Searle, P. (2008). *What is the role of finance? And what exactly is decision support? Finance director Europe, Cornhill Publication Limited.*
- Shumway, T. (2001). *Forecasting Bankruptcy More Accurately: A Simple Hazard Model, The Journal of Business.*
- Staikouras, C., Wood, G. (2003). *The determinants of European bank profitability, Journal of International Business & Economics Research.*
- Stiroh, K. J. (2004a). *Diversification in banking: Is noninterest income the answer?, Journal of Money, Credit and Banking*
- Stiroh, K. J. (2004b). *Do community banks benefit from diversification?, Journal of Financial Services Research.*
- Volkov, I.V. (2010). *Transformation of the functions of bank capital in contemporary economic system. Herald of the Samara State University of Economics.*
- Van Greuning, H., Brajovic-Bratanovic, S. (2009). *Analyzing Banking Risk: A Framework for Assessing Corporate Governance and Risk management. 3rd edition. Washington D.C.: The world bank.*
- Waymond, G.A., (2007). *Credit Analysis of Financial Institutions. 2nd ed. Euromoney Institution Investor PLC.*
- Werrnz, J. (2014). *Bank management and control. Strategy, Capital and Risk Management Control. Springer, Heidelberg, New York, Dordrecht, London..*
- Vitas, D. (1991). *Measuring Commercial Bank Efficiency: Use and Misuse of Bank Operating Ratios, Washington: The World bank.*
- Yeyati, E. L., Micco, A. (2007). *Concentration and foreign penetration in Latin American banking sectors: Impact on competition and risk. Journal of Banking and Finance, 31(6), 1633-1647.*
- Zmijewski, M. (1984). *Methodological issues related to the estimation of financial distress prediction models, Journal of Accounting Research.*

	Σημείωση	Χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου	
		2009 € εκατ.	2008 € εκατ.
Τόκοι έσοδα	5	5.987	7.488
Τόκοι έξοδα	5	(3.646)	(5.103)
Καθαρά έσοδα από τόκους		2.341	2.385
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		549	760
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		(131)	(217)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	6	418	543
Καθαρά έσοδα από ασφαλιστικές υπηρεσίες		48	46
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	7	31	29
Έσοδα από μερίσματα		9	20
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών		97	172
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους		74	47
Λοιπά λειτουργικά έσοδα		23	35
		282	349
Λειτουργικά έσοδα		3.041	3.277
Λειτουργικά έξοδα	8	(1.471)	(1.566)
Λειτουργικά κέρδη προ προβλέψεων για πιστωτικούς κινδύνους		1.570	1.711
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους	19	(1.177)	(886)
Έσοδα συμμετοχών σε συγγενείς επιχειρήσεις	24	5	(7)
Κέρδη προ φόρου		398	818
Φόρος εισοδήματος	10	(82)	(141)
Καθαρά κέρδη μετά από φόρο		316	677
Καθαρά κέρδη χρήσης που αναλογούν στους μετόχους μειοψηφίας		11	25
Καθαρά κέρδη χρήσης που αναλογούν στους μετόχους *		305	652
		€	€
Κέρδη ανά μετοχή			
- βασικά	12	0,41	1,18
- προσαρμοσμένα (diluted)	12	0,41	1,17
		€ εκατ.	€ εκατ.
* Συγκρίσιμα κέρδη χρήσης εξαιρουμένης της έκτακτης εισφοράς φόρου:			
- Έκτακτη εισφορά φόρου	10	57	-
Καθαρά κέρδη προ της έκτακτης εισφοράς φόρου		362	652
		€	€
Κέρδη ανά μετοχή εξαιρουμένης της έκτακτης εισφοράς φόρου			
- βασικά	12	0,51	1,18
- προσαρμοσμένα (diluted)	12	0,51	1,17

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου	
		2009 € εκατ.	2008 € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	13	3.079	4.041
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	15	4.784	4.613
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	16	868	1.012
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	17	1.224	1.518
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	18	55.837	55.878
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	20	15.243	12.200
Άυλα πάγια στοιχεία	22	710	731
Ενσώματα πάγια στοιχεία	23	1.252	1.231
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	24	1.272	978
Σύνολο ενεργητικού		84.269	82.202
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	25	2.258	2.792
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	26	17.188	15.925
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	17	2.274	3.077
Υποχρεώσεις προς πελάτες	27	46.808	45.656
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	28	7.667	8.565
Λοιπές υποχρεώσεις	29	1.760	1.564
Σύνολο υποχρεώσεων		77.955	77.579
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο	31	1.480	1.378
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	31	1.441	1.100
Λοιπά αποθεματικά		1.377	1.109
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών της Τράπεζας		4.298	3.587
Προνομιούχες μετοχές	32	950	-
Προνομιούχοι τίτλοι	33	791	705
Δικαιώματα μειοψηφίας		275	331
Σύνολο		6.314	4.623
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και παθητικού		84.269	82.202

Οι σημειώσεις στις σελίδες 9 μέχρι 45 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

	Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
		2012 € εκατ.	2011 € εκατ.
Τόκοι έσοδα	8	4.075	5.063
Τόκοι έξοδα	8	(2.614)	(3.098)
Καθαρά έσοδα από τόκους		1.461	1.965
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		363	426
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		(163)	(152)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	9	200	274
Καθαρά έσοδα από ασφαλιστικές υπηρεσίες		30	30
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	10	32	28
Έσοδα από μερίσματα		4	6
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	11	51	(56)
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	11	(22)	(20)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα		(1)	(1)
Λειτουργικά έσοδα		1.755	2.226
Λειτουργικά έξοδα	12	(1.052)	(1.123)
Λειτουργικά κέρδη προ προβλέψεων για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις και έκτακτων ζημιών από αποτιμήσεις		703	1.103
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	25	(1.655)	(1.328)
Ζημιές απομείωσης και αποτίμησης από έκθεση σε χρέος Ελληνικού Δημοσίου	5	(363)	(6.012)
Λοιπές έκτακτες ζημιές από αποτιμήσεις	14	(331)	(501)
Ζημιές απομείωσης υπεραξίας	29	(42)	(236)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές σε κοινοπραξίες	30	(0)	(1)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου		(1.688)	(6.975)
Φόρος εισοδήματος	15	334	1.319
Κέρδη/(ζημιές) χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(1.354)	(5.656)
Κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	17	(86)	160
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης		(1.440)	(5.496)
Καθαρά κέρδη χρήσης που αναλογούν σε τρίτους		13	12
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης που αναλογούν στους μετόχους		(1.453)	(5.508)
		€	€
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή			
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή	18	(2,30)	(10,13)
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή	18	(2,14)	(10,42)

Οι σημειώσεις στις σελίδες 9 έως 58 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

	Σημείωση	Την 31 Δεκεμβρίου	
		2012 € εκατ.	2011 € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	19	2.065	3.286
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	21	4.693	6.988
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	22	710	503
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	1.888	1.818
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	24	43.171	48.094
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	26	9.469	11.383
Ενσώματα πάγια στοιχεία	28	1.306	1.304
Άυλα πάγια στοιχεία	29	406	465
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	16	2.106	1.726
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	30	1.839	1.255
Σύνολο ενεργητικού		67.653	76.822
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	31	29.047	32.525
Υποχρεώσεις προς λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	32	2.772	3.406
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	2.677	3.013
Υποχρεώσεις προς πελάτες	33	30.752	32.459
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	34	1.365	2.671
Λοιπές υποχρεώσεις	35	1.695	1.873
Σύνολο υποχρεώσεων		68.308	75.947
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	37	1.222	1.226
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	37	1.451	1.439
Λοιπά αποθεματικά		(4.922)	(3.763)
Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές	38	950	950
Προνομιούχοι τίτλοι	39	367	745
Δικαιώματα τρίτων		277	278
Σύνολο		(655)	875
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		67.653	76.822

Οι σημειώσεις στις σελίδες 9 έως 58 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Ενοποιημένος Ισολογισμός

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου	
		2016 € εκατ.	2015 € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	19	1.477	1.798
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	21	2.759	2.808
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	22	71	100
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	1.980	1.884
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	24	39.058	39.893
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	26	12.463	16.291
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	29	638	666
Επενδύσεις σε ακίνητα	30	905	925
Άυλα πάγια στοιχεία	31	145	127
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	16	4.945	4.859
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	32	1.952	2.151
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	17	-	2.051
Σύνολο ενεργητικού		66.393	73.553
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	33	13.906	25.267
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	34	7.780	4.516
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	2.441	2.359
Υποχρεώσεις προς πελάτες	35	34.031	31.446
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	36	102	150
Λοιπές υποχρεώσεις	37	778	742
Υποχρεώσεις δραστηριοτήτων προς πώληση	17	-	1.941
Σύνολο υποχρεώσεων		59.038	66.421
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	39	655	656
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	39	8.055	8.055
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον		(2.988)	(3.241)
Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές	40	950	950
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας		6.672	6.420
Προνομιούχοι τίτλοι	41	43	43
Δικαιώματα τρίτων		640	669
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		7.355	7.132
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		66.393	73.553

Οι σημειώσεις στις σελίδες 8 έως 148 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων

Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2016 € εκατ.	2015 € εκατ.
Τόκοι έσοδα	2.377	2.586
Τόκοι έξοδα	(829)	(1.123)
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.548	1.463
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	381	370
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(137)	(178)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	244	192
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	53	52
Έσοδα από μερίσματα	2	2
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	17	28
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	11	15
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	24, 47	10
Λειτουργικά έσοδα	2.062	1.762
Λειτουργικά έξοδα	(992)	(1.017)
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης	1.070	745
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	25	(2.665)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	14	(87)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	14	(79)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες		0
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	160	(2.086)
Φόρος εισοδήματος	15	604
Προσαρμογές φόρου	15	432
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	240	(1.050)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	17	(105)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές)	249	(1.155)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) που αναλογούν σε τρίτους	19	26
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) που αναλογούν στους μετόχους	230	(1.181)
	€	€
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή		
-Βασικά κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή	18	(4,02)
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		
-Βασικά κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή	18	(3,68)

Οι σημειώσεις στις σελίδες 8 έως 148 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου			
	2016		2015	
	€ εκατ.		€ εκατ.	
Καθαρά κέρδη/(ζημιές)		249		(1.155)
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση:				
Ποσά που αναταξινομήθηκαν ή ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων:				
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών				
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	11		32	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	<u>(1)</u>	<u>10</u>	<u>6</u>	<u>38</u>
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων				
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	76		98	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ. 26)	<u>(112)</u>	<u>(36)</u>	<u>(10)</u>	<u>88</u>
Συναλλαγματικές διαφορές				
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	(19)		(13)	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	<u>69</u>	<u>50</u>	<u>-</u>	<u>(13)</u>
Συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες				
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών επιχειρήσεων και κοινοπραξιών, μετά από φόρους	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
		<u>26</u>		<u>113</u>
Ποσά που δε θα αναταξινομηθούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων:				
- Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	<u>(4)</u>	<u>(4)</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Λοιπά αποτελέσματα		22		113
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο που αναλογεί σε:				
Μετόχους				
- από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	254		(979)	
- από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	<u>(2)</u>	<u>252</u>	<u>(89)</u>	<u>(1.068)</u>
Δικαιώματα τρίτων				
- από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	19		26	
- από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	<u>0</u>	<u>19</u>	<u>(0)</u>	<u>26</u>
		271		(1.042)

Οι σημειώσεις στις σελίδες 8 έως 148 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Ενοποιημένος Ισολογισμός

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου	
		2020 € εκατ.	2019 € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	15	6.637	4.679
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	17	3.336	3.007
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	18	87	110
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	19	2.552	2.262
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	20	37.424	37.365
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	22	8.365	7.951
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	24	276	235
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	26	778	746
Επενδύσεις σε ακίνητα	27	1.459	1.184
Υπεραξία και λουπά άυλα πάγια στοιχεία	28	254	378
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	13	4.526	4.766
Λουπά στοιχεία ενεργητικού	29	1.995	2.003
Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	30	39	75
Σύνολο ενεργητικού		67.728	64.761
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	31	7.999	1.900
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	32	1.502	5.022
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	19	2.939	2.726
Υποχρεώσεις προς πελάτες	33	47.290	44.841
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	34	1.556	2.406
Λουπές υποχρεώσεις	35	1.197	1.191
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	30	-	8
Σύνολο υποχρεώσεων		62.483	58.094
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο	37	815	852
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	37	8.055	8.054
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	38	(3.625)	(2.241)
Προνομιούχοι τίτλοι	39	-	2
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		5.245	6.667
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		67.728	64.761

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 190 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων

	Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
		2020 € εκατ.	2019 € εκατ.
Τόκοι έσοδα		1.955	2.116
Τόκοι έξοδα		(606)	(739)
Καθαρά έσοδα από τόκους	6	1.349	1.377
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		426	413
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		(128)	(119)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	7	298	294
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	8	86	60
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	9	3	(20)
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	9	430	78
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	10	235	55
Λειτουργικά έσοδα		2.401	1.844
Λειτουργικά έξοδα	11	(869)	(901)
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης		1.532	943
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	21	(2.081)	(624)
Ζημιές απομείωσης υπεραξίας	28	(160)	(62)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	12	(43)	(32)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	12	(145)	(88)
Αναλογία κερδών από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	24	21	23
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου		(876)	160
Φόρος εισοδήματος	13	(337)	(31)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(1.213)	129
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	30	-	(2)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) που αναλογούν στους μετόχους		(1.213)	127
		€	€
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή			
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή	14	(0,33)	0,04
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή	14	(0,33)	0,04

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 190 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Ενοποιημένη Κατάσταση Συνολικού Αποτελέσματος

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου			
	2020		2019	
	€ εκατ.		€ εκατ.	
Καθαρά κέρδη/(ζημιές)	<u>(1.213)</u>		<u>127</u>	
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση:				
Ποσά που αναταξινομήθηκαν ή ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων:				
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών				
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	(5)		12	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	<u>(2)</u>	(7)	<u>(17)</u>	(5)
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση				
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους (σημ. 22)	216		705	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ. 9 και 22)	<u>(340)</u>	(124)	<u>(290)</u>	415
Συναλλαγματικές διαφορές				
- συναλλαγματικές διαφορές δραστηριοτήτων εξωτερικού	<u>(0)</u>	(0)	<u>2</u>	2
Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες				
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, μετά από φόρους (σημ.24)	(19)	(19)	47	47
		<u>(150)</u>		<u>459</u>
Ποσά που δε θα αναταξινομηθούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων:				
- Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	(1)	(1)	(4)	(4)
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	<u>(151)</u>		<u>455</u>	
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο που αναλογεί στους μετόχους:				
-από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	<u>(1.364)</u>		584	
-από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-		<u>(2)</u>	
	<u>(1.364)</u>		<u>582</u>	

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 190 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης

31 Δεκεμβρίου 2009

Χιλιάδες €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		31.12.2009	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2008
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	17	4.252.854	4.145.395	2.073.721	1.959.249
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (μετά από προβλέψεις)	18	3.707.911	2.490.064	5.881.701	5.202.048
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	19	4.066.059	2.190.604	3.003.966	1.717.902
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	1.875.851	1.590.320	1.670.914	1.303.708
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	21	74.752.545	69.897.602	58.129.698	53.440.200
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	22	16.315.150	12.909.576	9.892.407	10.066.441
Ακίνητα επενδύσεων	23	164.895	148.073	-	-
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	46	-	-	8.064.609	7.149.862
Συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις	24	42.680	55.683	27.631	6.921
Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	25	2.486.943	2.473.994	124.854	111.285
Ενσώματα πάγια στοιχεία	26	2.099.152	1.982.768	381.642	986.405
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	174.218	258.819	82.094	173.947
Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες	28	805.960	707.721	-	-
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		189.481	113.903	189.481	113.903
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	29	2.460.484	2.241.827	1.697.746	1.587.984
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	30	-	116.893	-	-
Σύνολο ενεργητικού		113.394.183	101.323.242	91.220.464	83.819.855
ΠΑΘΗΤΙΚΟ					
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	31	21.643.338	14.840.030	18.390.685	13.801.415
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	1.329.164	1.567.815	1.204.621	1.426.951
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32	71.194.471	67.656.948	58.081.167	56.291.053
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	33	1.859.699	1.813.678	1.485.109	-
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	34	1.224.973	1.922.873	1.209.377	3.874.881
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	35	2.581.323	2.266.256	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	137.336	104.443	-	-
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	12	245.301	230.747	134.284	108.057
Φόρος εισοδήματος		74.924	12.428	60.497	-
Λοιπά στοιχεία παθητικού	36	3.276.136	2.632.114	2.430.563	1.883.712
Στοιχεία παθητικού προοριζόμενα προς πώληση	30	-	8.856	-	-
Σύνολο παθητικού		103.566.665	93.056.188	82.996.303	77.386.069
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	38	3.392.708	2.490.771	3.392.708	2.490.771
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	38	3.335.881	2.682.050	3.335.881	2.682.050
Μείον: Ίδιες μετοχές	38	(10.626)	(145.277)	-	(145.277)
Αποθεματικά & αποτελέσματα εις νέον	40	1.735.487	944.063	1.495.572	1.406.242
Ίδια κεφάλαια μετόχων Τράπεζας		8.453.450	5.971.607	8.224.161	6.433.786
Δικαιώματα μειοψηφίας	41	857.376	842.408	-	-
Προνομιούχοι τίτλοι	42	516.692	1.453.039	-	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και δικαιωμάτων μειοψηφίας		9.827.518	8.267.054	8.224.161	6.433.786
Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		113.394.183	101.323.242	91.220.464	83.819.855

Αθήνα, 18 Μαρτίου 2010

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Ο ΒΟΗΘΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΡΑΠΑΝΟΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Σ. ΤΑΜΒΑΚΑΚΗΣ

ΑΝΘΙΜΟΣ Κ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2009

Χιλιάδες €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1 έως		Από 1.1 έως	
		31.12.2009	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2008
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		6.551.829	6.941.418	3.677.056	4.065.836
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		(2.611.540)	(3.361.884)	(1.445.996)	(2.018.256)
Καθαρά έσοδα από τόκους	6	3.940.289	3.579.534	2.231.060	2.047.580
Έσοδα προμηθειών		741.733	841.252	306.465	307.689
Έξοδα προμηθειών		(55.319)	(69.183)	(27.027)	(28.402)
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	7	686.414	772.069	279.438	279.287
Έσοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες		936.091	713.441	-	-
Έξοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες		(840.539)	(590.561)	-	-
Καθαρά έσοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες	8	95.552	122.880	-	-
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	9	428.415	427.289	197.413	24.725
Καθαρά λοιπά έσοδα/(έξοδα)	10	(73.575)	24.059	(71.629)	1.795
Καθαρά λειτουργικά έσοδα		5.077.095	4.925.831	2.636.282	2.353.387
Δαπάνες προσωπικού	11 & 12	(1.577.474)	(1.447.667)	(995.114)	(885.102)
Γενικά διοικητικά και λοιπά λειτουργικά έξοδα	13	(725.032)	(771.742)	(338.872)	(338.656)
Αποσβέσεις και προβλέψεις απομείωσης αξίας ενσώματων παγίων στοιχείων		(197.842)	(163.499)	(105.581)	(75.957)
Αποσβέσεις άυλων περιουσιακών στοιχείων αναγνωρισμένων σε συνενώσεις επιχειρήσεων		(24.071)	(27.406)	-	-
Χρηματοοικονομικό κόστος δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών μειοψηφίας		(5.556)	(11.940)	(5.556)	(11.940)
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	14	(1.295.172)	(537.631)	(787.532)	(408.558)
Αναλογία κερδών / (ζημιών) από συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις	24	117	(28.932)	-	-
Κέρδη προ φόρων		1.252.065	1.937.014	403.627	633.174
Έκτακτη εισφορά κοινωνικής αλληλεγγύης	15	(47.736)	-	(45.669)	-
Φόροι	15	(240.984)	(352.071)	(132.973)	(152.868)
Καθαρά κέρδη		963.345	1.584.943	224.985	480.306
Αναλογούντα σε:					
Μετόχους της μειοψηφίας	41	40.777	38.931	-	-
Μετόχους της Τράπεζας		922.568	1.546.012	224.985	480.306
Κέρδη ανά μετοχή (Ευρώ) - Βασικά	16	1,48	2,71	0,32	0,84
Κέρδη ανά μετοχή (Ευρώ) - Προσαρμοσμένα	16	1,48	2,70	0,32	0,84

Αθήνα, 18 Μαρτίου 2010

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Ο ΒΟΗΘΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΡΑΠΑΝΟΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Σ. ΤΑΜΒΑΚΑΚΗΣ

ΑΝΘΙΜΟΣ Κ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης

31 Δεκεμβρίου 2012

Χιλιάδες €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	17	4.499.849	4.082.153	1.212.519	1.566.583
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	18	4.318.193	4.635.846	4.195.414	8.026.009
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	19	5.429.325	2.682.655	5.005.813	2.457.257
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	3.693.023	3.610.701	3.380.454	2.785.262
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	21	69.135.388	71.496.221	46.999.623	52.891.237
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	22	8.315.366	10.688.441	4.539.637	7.163.770
Ακίνητα επενδύσεων	23	280.388	274.470	-	-
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	45	-	-	8.906.875	8.460.927
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	24	158.649	42.484	6.716	5.803
Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	25	2.137.732	2.136.821	133.911	128.953
Ενσώματα πάγια στοιχεία	26	1.968.722	2.022.676	330.819	353.093
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	1.297.936	1.309.609	1.085.038	1.000.326
Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες	28	635.912	700.638	-	-
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		371.419	242.359	339.996	242.359
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	29	2.556.871	2.806.859	1.802.667	2.087.915
Σύνολο ενεργητικού		104.798.773	106.731.933	77.939.482	87.169.494
ΠΑΘΗΤΙΚΟ					
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	30	33.972.333	34.108.238	33.287.156	33.870.863
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	4.770.211	4.331.404	4.373.082	3.802.429
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31	58.721.940	59.543.640	40.908.040	44.025.167
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	32	2.385.354	1.727.864	600.066	1.059.297
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	33	1.386.149	1.712.074	205.152	984.671
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	34	2.460.132	2.685.450	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	84.099	62.674	-	-
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	12	229.846	275.936	192.797	208.891
Φόρος εισοδήματος		47.815	52.040	-	-
Λοιπά στοιχεία παθητικού	35	2.628.457	2.485.630	2.167.783	4.283.692
Σύνολο παθητικού		106.686.336	106.984.950	81.734.076	88.235.010
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	37	6.137.952	6.137.952	6.137.952	6.137.952
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	37	3.326.063	3.326.063	3.324.623	3.324.623
Μείον: Ίδιες μετοχές	37	(23)	(110)	-	-
Αποθεματικά & αποτελέσματα εις νέον	39	(11.593.487)	(10.187.022)	(13.257.169)	(10.528.091)
Ίδια κεφάλαια μετόχων Τράπεζας		(2.129.495)	(723.117)	(3.794.594)	(1.065.516)
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	40	70.139	83.641	-	-
Προνομιούχοι τίτλοι	41	171.793	386.459	-	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		(1.887.563)	(253.017)	(3.794.594)	(1.065.516)
Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		104.798.773	106.731.933	77.939.482	87.169.494

49

Αθήνα, 27 Μαρτίου 2013

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΒΟΗΘΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΖΑΝΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΤΟΥΡΚΟΛΙΑΣ

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΓΚ. ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2012

Χιλιάδες €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1 έως 31.12.2012	Από 1.1 έως 31.12.2011	Από 1.1. έως 31.12.2012	Από 1.1. έως 31.12.2011
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		6.230.352	6.586.518	3.079.607	3.765.458
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		(2.865.208)	(2.743.710)	(1.411.607)	(1.435.677)
Καθαρά έσοδα από τόκους	6	3.365.144	3.842.808	1.668.000	2.329.781
Εσοδα προμηθειών		776.333	706.628	231.457	235.781
Έξοδα προμηθειών		(281.489)	(212.779)	(264.683)	(191.654)
Καθαρά έσοδα / (έξοδα) από προμήθειες	7	494.844	493.849	(33.226)	44.127
Εσοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες		695.400	789.157	-	-
Έξοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες		(564.225)	(642.438)	-	-
Καθαρά έσοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες	8	131.175	146.719	-	-
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	9	(430.943)	(27.719)	(687.243)	(33.073)
Καθαρά λουπά έξοδα	10	(32.912)	(83.697)	(108.004)	(33.932)
Καθαρά λειτουργικά έσοδα		3.527.308	4.371.960	839.527	2.306.903
Δαπάνες προσωπικού	11	(1.392.879)	(1.616.424)	(802.341)	(1.036.593)
Γενικά διοικητικά και λοιπά λειτουργικά έξοδα	13	(733.102)	(721.430)	(319.213)	(345.573)
Αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, λογισμικού και λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων		(209.234)	(202.869)	(91.826)	(90.427)
Αποσβέσεις και διαγραφές άυλων περιουσιακών στοιχείων αναγνωρισμένων σε συνενώσεις επιχειρήσεων		(21.919)	(23.362)	-	-
Χρηματοοικονομικό κόστος δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών μη ελεγχουσών συμμετοχών		(5.341)	(6.892)	(5.341)	(6.892)
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	14	(2.966.372)	(3.439.026)	(2.482.779)	(3.407.844)
Απομείωση αξίας ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου	14	(186.628)	(11.783.256)	(162.691)	(10.555.139)
Αναλογία κερδών / (ζημιών) από συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	24	2.230	1.179	-	-
Ζημίες προ φόρων		(1.985.937)	(13.420.120)	(3.024.664)	(13.135.565)
Φόροι	15	(157.724)	1.095.236	89.039	990.817
Ζημίες περιόδου		(2.143.661)	(12.324.884)	(2.935.625)	(12.144.748)
Αναλογούντα σε:					
Μετόχους μη ελεγχουσών συμμετοχών		(4.166)	19.148	-	-
Μετόχους της Τράπεζας		(2.139.495)	(12.344.032)	(2.935.625)	(12.144.748)
Ζημίες ανά μετοχή – Βασικές και Προσαρμοσμένες	16	€(2,12)	€(12,93)	€(3,07)	€(12,70)

Αθήνα, 27 Μαρτίου 2013

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΒΟΗΘΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΖΑΝΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΤΟΥΡΚΟΛΙΑΣ

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΓΚ. ΧΑΤΖΗΧΑΝΤΩΝΙΟΥ

Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης

31 Δεκεμβρίου 2016

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα		
		31.12.2016	31.12.2015 Όπως αναμορφώθηκε	31.12.2016	31.12.2015 Όπως αναμορφώθηκε	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
	Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	17	1.501	2.208	844	1.130
	Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	18	2.227	2.799	2.579	2.927
	Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	19	1.879	2.486	1.851	2.126
	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	4.482	4.077	4.466	4.074
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	21	41.643	45.375	38.166	39.750
	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	22	12.882	16.117	10.207	13.457
	Ακίνητα επενδύσεων	23	869	869	6	6
	Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	45	-	-	2.543	2.861
	Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	24	7	16	7	7
	Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	25	137	147	108	113
	Ενσώματα πάγια στοιχεία	26	1.286	1.325	256	249
	Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	5.078	5.096	4.906	4.906
	Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες	28	515	601	-	-
	Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		596	579	558	545
	Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	29	1.704	1.713	1.456	1.367
	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	30	3.725	27.767	315	3.556
	Σύνολο ενεργητικού		78.531	111.175	68.268	77.074
ΠΑΘΗΤΙΚΟ						
	Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	31	18.188	25.166	18.389	25.240
	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	5.169	4.806	5.166	4.803
	Υποχρεώσεις προς πελάτες	32	40.459	42.959	37.326	36.868
	Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	33	536	1.106	-	826
	Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	34	137	146	258	-
	Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	35	2.207	2.226	-	-
	Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	6	9	-	-
	Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	12	269	273	255	258
	Φόρος εισοδήματος		11	10	-	-
	Λοιπά στοιχεία παθητικού	36	963	1.007	777	764
	Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	30	2.999	23.643	-	-
	Σύνολο παθητικού		70.944	101.351	62.171	68.759
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ						
	Μετοχικό κεφάλαιο	38	2.744	2.744	2.744	2.744
	Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	38	13.866	13.866	13.863	13.863
	Μείον: Ίδιες μετοχές	38	(1)	(1)	-	-
	Αποθεματικά & αποτελέσματα εις νέον	40	(9.707)	(6.577)	(10.510)	(10.321)
	Ποσά αναγνωρισμένα απευθείας στα ίδια κεφάλαια σχετιζόμενα με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	30	5	(2.962)	-	-
	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	38	-	2.029	-	2.029
	Ίδια κεφάλαια μετόχων Τράπεζας		6.907	9.099	6.097	8.315
	Μη ελέγχουσες συμμετοχές	41	680	725	-	-
	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		7.587	9.824	6.097	8.315
	Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		78.531	111.175	68.268	77.074

Αθήνα, 30 Μαρτίου 2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ
(ΤΑΚΗΣ) Α. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ε. ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2016

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1. έως 31.12.2016	31.12.2015	Από 1.1. έως 31.12.2016	31.12.2015
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
		2.124	2.381	1.861	2.118
		(342)	(616)	(307)	(601)
		1.782	1.765	1.554	1.517
	6				
		296	296	231	223
		(104)	(252)	(95)	(242)
	7	192	44	136	(19)
		499	469	-	-
		(423)	(381)	-	-
	8	76	88	-	-
	9	(115)	(74)	(174)	(3)
	10	129	(43)	253	(65)
		2.064	1.780	1.769	1.430
	11	(736)	(762)	(577)	(590)
	13	(324)	(342)	(276)	(279)
		(109)	(111)	(70)	(70)
	14	(809)	(4.175)	(819)	(4.344)
		1	2	-	-
		87	(3.608)	27	(3.853)
	15	(34)	1.000	(3)	1.007
		53	(2.608)	24	(2.846)
	30	(2.913)	(1.590)	(15)	(1.694)
		(2.860)	(4.198)	9	(4.540)
		27	29	-	-
		(2.887)	(4.227)	9	(4.540)
	16	€(0,02)	€(1,92)	€(0,02)	€(2,26)
	16	€(0,33)	€(3,94)	€(0,02)	€(4,42)

Αθήνα, 30 Μαρτίου 2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ
(ΤΑΚΗΣ) Α. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ε. ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης

31 Δεκεμβρίου 2020

ΕΚΑΤ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		31.12.2020	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2019
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	17	9.175	3.519	9.006	3.318
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	18	3.440	3.008	3.378	2.948
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	19	541	518	523	494
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	5.585	4.833	5.585	4.833
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	21	26.807	29.222	25.444	27.952
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	22	15.055	8.890	14.721	8.588
Ακίνητα επενδύσεων	23	125	152	6	6
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις		-	-	1.136	1.139
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	24	22	8	20	6
Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	25	282	202	278	199
Ενσώματα πάγια στοιχεία	26	1.663	1.722	1.214	1.264
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	4.911	4.911	4.906	4.906
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		338	366	330	358
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	28	2.282	2.444	2.187	2.351
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	29	7.259	4.453	3.276	999
Σύνολο ενεργητικού		77.485	64.248	72.010	59.361
ΠΑΘΗΤΙΚΟ					
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	30	12.724	4.449	13.021	4.780
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	3.321	2.870	3.321	2.870
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31	48.504	43.748	47.510	42.761
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	32	910	1.365	910	1.365
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	33	60	5	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	14	11	-	-
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	11	300	267	297	264
Υποχρεώσεις από φόρο εισοδήματος		2	1	-	-
Λοιπά στοιχεία παθητικού	34	2.632	2.773	2.340	2.388
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	29	3.939	3.482	-	-
Σύνολο παθητικού		72.406	58.971	67.399	54.428
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	36	2.744	2.744	2.744	2.744
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	36	13.866	13.866	13.863	13.863
Μείον: Ίδιες μετοχές		(1)	(1)	-	-
Αποθεματικά & αποτελέσματα εις νέον		(11.876)	(11.581)	(11.996)	(11.674)
Ποσά αναγνωρισμένα απευθείας στα ίδια κεφάλαια σχετιζόμενα με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση		326	231	-	-
Ίδια κεφάλαια μετόχων Τράπεζας		5.059	5.259	4.611	4.933
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	39	20	18	-	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		5.079	5.277	4.611	4.933
Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		77.485	64.248	72.010	59.361

Αθήνα, 24 Μαρτίου 2021

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ Δ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2020

εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1 έως		Από 1.1 έως	
		31.12.2020	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2019
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		1.375	1.446	1.276	1.348
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		(206)	(256)	(216)	(274)
Καθαρά έσοδα από τόκους	6	1.169	1.190	1.060	1.074
Έσοδα προμηθειών		364	356	324	314
Έξοδα προμηθειών		(108)	(100)	(96)	(88)
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	7	256	256	228	226
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων & τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	8	386	171	383	172
Κέρδη / (ζημίες) που προκύπτουν από την παύση αναγνώρισης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων επιμετρώμενων στο αποσβέσιμο κόστος	22	770	100	773	100
Καθαρά λοιπά έσοδα / (έξοδα)	9	(59)	(41)	(81)	(60)
Καθαρά λειτουργικά έσοδα		2.522	1.676	2.363	1.512
Δαπάνες προσωπικού	10	(517)	(605)	(489)	(575)
Γενικά διοικητικά και λοιπά λειτουργικά έξοδα	12	(195)	(225)	(170)	(195)
Αποσβέσεις αξίας ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων και άυλων περιουσιακών στοιχείων	23,25,26	(154)	(126)	(136)	(132)
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	13	(1.106)	(345)	(1.155)	(359)
Κόστος αναδιάρθρωσης	14	(137)	(118)	(135)	(116)
Κέρδη προ φόρων		413	257	278	135
Φόροι	15	(11)	(14)	-	-
Κέρδη περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		402	243	278	135
Διακοπείσες δραστηριότητες					
Ζημίες από διακοπείσες δραστηριότητες	29	(362)	(480)	(275)	(129)
Κέρδη περιόδου		40	(237)	3	6
Αναλογούντα σε:					
Μετόχους μη ελεγχουσών συμμετοχών		2	18	-	-
Μετόχους της Τράπεζας		38	(255)	3	6
Κέρδη ανά μετοχή (Ευρώ) – Βασικά και προσαρμοσμένα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	16	€0,44	€0,26	€0,30	€0,15
Κέρδη ανά μετοχή (Ευρώ) – Βασικά και προσαρμοσμένα από συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες	16	€0,04	€(0,28)	-	€0,01

Αθήνα, 24 Μαρτίου 2021

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ Δ. ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2009	31 Δεκεμβρίου 2008
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	6	2.789.159	3.897.769
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	6	(1.684.275)	(2.737.999)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		1.104.884	1.159.770
Έσοδα προμηθειών	7	256.157	285.622
Έξοδα προμηθειών	7	(50.116)	(43.975)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		206.041	241.647
Έσοδα από μερίσματα	8	13.303	25.887
Αποτελέσματα από χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	9	174.863	(13.348)
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	10	(916)	20.706
Κέρδη/ (Ζημιές) από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	11	3.529	297
Λοιπά έσοδα εκμεταλλεύσεως	12	160.921	216.737
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		1.662.625	1.651.696
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	13	(426.170)	(442.076)
Έξοδα διοίκησης	14	(377.190)	(382.516)
Αποσβέσεις	27, 28	(92.805)	(76.979)
Κέρδη/ (Ζημιές) από πώληση παγίων		2.686	4.978
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		(893.479)	(896.593)
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		769.146	755.103
Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	22	(488.099)	(386.303)
Λοιπές προβλέψεις	37	(3.053)	(1.881)
Έσοδα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες	26	8.621	18.868
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		286.615	385.788
Φόροι χρήσης		(46.792)	(54.521)
Έκτακτη εισφορά φόρου		(34.194)	-
Φόρος εισοδήματος	15	(80.986)	(54.521)
ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ		205.629	331.267
Κέρδη αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		201.749	315.087
Κέρδη αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		3.880	16.180
Κέρδη ανά μετοχή αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής (σε ευρώ):			
- Βασικά	16	0,5551	0,9541
- Μειωμένα	16	0,5551	0,9541
Κέρδη αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής χωρίς την έκτακτη εισφορά φόρου		235.495	315.087

Οι σημειώσεις που παρατίθενται στις σελίδες 12 έως 73 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων της 31ης Δεκεμβρίου 2009.

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου 2009	31 Δεκεμβρίου 2008
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	18	2.977.561	3.740.708
Έντοκα γραμμάτια και άλλα αξιόγραφα		-	207.023
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	19	992.325	2.348.289
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	20	171.467	366.253
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	21	1.393.237	1.300.519
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	21	162.817	89.224
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	22	37.688.258	38.312.669
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου			
-Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	23	2.338.460	875.892
-Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα	23	3.363.535	3.372.205
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	25	1.183.006	527.699
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	26	184.023	219.399
Άυλα πάγια στοιχεία ενεργητικού	27	339.160	302.994
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	28	987.271	970.990
Επενδύσεις σε ακίνητα	29	819.894	710.374
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	30	101.771	10.557
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	38	282.652	254.422
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	31	206.015	186.069
Λοιπές απαιτήσεις	31	1.088.338	1.094.572
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		54.279.791	54.889.856
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	32	14.432.854	14.121.872
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	20	162.023	369.692
Υποχρεώσεις προς πελάτες	33	30.063.606	28.380.817
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	34	4.206.276	6.488.225
Λοιπά δανειακά κεφάλαια	35	351.526	765.959
Υβριδικά κεφάλαια	35	159.752	201.444
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	39	202.461	198.605
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	37	18.089	24.160
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		71.030	98.758
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	38	140.058	127.770
Λοιπές υποχρεώσεις	36	857.882	1.087.353
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		50.665.556	51.864.656
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Κοινές Μετοχές	41	1.604.020	1.571.923
Προνομιούχες Μετοχές	41	370.000	-
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	41	927.739	927.775
Μείον: Ίδιες μετοχές	41	(123)	(167.321)
Λοιπά αποθεματικά	42	(218.195)	(177.586)
Κέρδη εις νέον	42	782.618	721.359
Ίδια Κεφάλαια αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		3.466.060	2.876.149
Δικαιώματα μειοψηφίας		148.176	149.051
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		3.614.235	3.025.200
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		54.279.791	54.889.856

ΕΝΟΠΙΩΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2012	31 Δεκεμβρίου 2011
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	6	2.905.242	2.913.131
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	6	(1.877.722)	(1.740.515)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		1.027.520	1.172.615
Έσοδα προμηθειών	7	249.015	232.996
Έξοδα προμηθειών	7	(31.426)	(35.218)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		217.589	197.778
Έσοδα από μερίσματα	8	7.295	4.752
Αποτελέσματα εμπορικού χαρτοφυλακίου	9	189.133	(101.745)
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	10	3.388	(6.419)
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	11	442.970	(556)
Λοιπά έσοδα εκμεταλλεύσεως	12	329.446	(44.207)
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		2.217.339	1.222.220
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	13	(423.966)	(389.584)
Έξοδα διοίκησης	14	(379.273)	(336.596)
Αποσβέσεις	29, 30	(105.388)	(96.720)
Κέρδη/ (Ζημιές) από πώληση παγίων		(850)	(515)
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		(909.477)	(823.416)
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		1.307.862	398.805
Απομείωση αξίας δανείων, απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους και λοιπών απαιτήσεων	24	(2.057.154)	(3.828.073)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου	25, 45	(391.113)	(3.964.724)
Λοιπές προβλέψεις και απομειώσεις	29, 30, 32 40	(59.628)	(90.850)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες	27	14.666	(31.308)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		(1.185.367)	(7.516.151)
Φόρος εισοδήματος	16	663.104	894.125
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ		(522.264)	(6.622.026)
ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημιές) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες		13.022	3.907
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ		(509.242)	(6.618.119)
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (Ζημιές) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(513.279)	(6.617.196)
Κέρδη/ (Ζημιές) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(8.985)	(4.830)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (Ζημιές) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	15	12.976	3.817
Κέρδη/ (Ζημιές) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας	15	46	90
Κέρδη/ (Ζημιές) ανά μετοχή αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής (σε ευρώ):			
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά και Προσαρμοσμένα	17	(0,4491)	(6,1160)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά και Προσαρμοσμένα	17	0,0114	0,0035
ΕΝΟΠΙΩΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ		Χρήση που έληξε την	
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		31 Δεκεμβρίου 2012	31 Δεκεμβρίου 2011
Κέρδη/ (ζημιές) μετά από φόρους (Α)		(522.264)	(6.622.026)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	18	114.444	270.218
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	18	3.640	(6.423)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)		118.084	263.795
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Α+Β)		(404.178)	(6.358.231)
- Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(395.068)	(6.353.412)
- Αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(9.110)	(4.819)
ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημιές) μετά από φόρους (Γ)		13.022	3.907
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	18	9.775	(473)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	18	3.287	1.301
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Δ)		13.062	828
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Γ+Δ)		26.084	4.735
- Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		26.040	4.608
- Αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		44	127

Οι σημειώσεις που παρατίθενται στις σελίδες 7 έως 83 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων της 31ης Δεκεμβρίου 2012.

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου 2012	31 Δεκεμβρίου 2011
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	19	3.307.503	2.552.717
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	20	380.384	316.136
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	21	441.317	379.238
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	22	362.868	464.313
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	22	7.833	9.922
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	23	35.924	57.395
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	24	44.612.686	34.005.619
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	24	8.015.997	1.628.176
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου			
- Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	25	4.836.475	2.745.065
- Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα	25	74.006	1.249.849
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	27	301.696	214.642
Αυλα στοιχεία ενεργητικού	29	409.755	325.454
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	30	1.324.491	896.756
Επενδύσεις σε ακίνητα	31	1.078.513	877.511
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	32	15.537	14.021
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	41	1.895.124	1.177.992
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	33	332.057	264.891
Λοιπές απαιτήσεις	33	2.596.810	1.015.395
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	28	377.184	1.157.214
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		70.406.161	49.352.308
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	34	32.561.322	25.413.598
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	35	21.953	18.475
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	21	423.519	389.728
Υποχρεώσεις προς πελάτες	36	36.971.208	21.795.677
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	37	533.702	1.268.045
Υβριδικά και λοιπά δανειακά κεφάλαια	38	324.141	498.968
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	42	172.065	172.856
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	40	22.136	18.302
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		12.996	13.742
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	41	37.100	46.640
Λοιπές υποχρεώσεις	39	1.035.700	648.774
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	28	605.824	1.007.341
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		72.721.666	51.292.146
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό Κεφάλαιο	44	1.092.998	1.092.998
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	44	2.953.356	2.953.356
Μείον: Ίδιες μετοχές	44	(36)	(192)
Λοιπά αποθεματικά	45	(4.655)	(131.058)
Ποσά που αναγνωρίστηκαν απευθείας στα ίδια κεφάλαια και συνδέονται με στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	45	9.301	(14.529)
Αποτελέσματα εις νέον	45	(6.494.933)	(5.975.642)
Ίδια Κεφάλαια αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(2.443.969)	(2.075.067)
Δικαιώματα μειοψηφίας		128.464	135.228
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		(2.315.505)	(1.939.838)
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		70.406.161	49.352.308

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	6	2.542.779	2.967.477
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	6	(732.066)	(1.090.257)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		1.810.713	1.877.220
Έσοδα προμηθειών	7	370.582	345.167
Έξοδα προμηθειών	7	(44.840)	(39.509)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		325.742	305.659
Έσοδα από μερίσματα	8	8.792	8.200
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9	(1.704)	71.362
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	10	163.687	38.068
Λοιπά αποτελέσματα	11	58.821	92.599
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		2.366.052	2.393.107
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	12	(627.511)	(771.908)
Έξοδα διοίκησης	13	(583.945)	(588.995)
Αποσβέσεις	27, 28	(110.611)	(111.778)
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		(1.322.067)	(1.472.681)
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		1.043.985	920.426
Απομείωση αξίας δανείων	23	(1.014.620)	(3.486.807)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	31	(119.681)	(157.515)
Απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		(5.118)	-
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	26, 42	(28.125)	(27.180)
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	27, 28	(15.259)	(120.299)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	30	(1.646)	(9.342)
Λοιπές προβλέψεις	37	(9.148)	(36.470)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	26	(18.169)	(12.766)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		(167.781)	(2.929.953)
Φόρος εισοδήματος	15	158.966	1.068.562
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		(8.816)	(1.861.390)
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	(31.327)	(34.606)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ		(40.143)	(1.895.996)
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(3.664)	(1.858.220)
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(5.151)	(3.170)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(31.322)	(34.628)
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(5)	22
Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής (σε €):			
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά και Προσαρμοσμένα	16	(0,0004)	(0,8369)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά και Προσαρμοσμένα	16	(0,0036)	(0,0156)

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) μετά φόρων (Α)		(8.816)	(1.861.390)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	17	(29.966)	78.662
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	17	(16.448)	(11.784)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	17	(18.463)	25.282
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)	17	(64.877)	92.160
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Α)+(Β)		(73.692)	(1.769.231)
- Αναλογούνται στους ιδιοκτήτες μητρικής		(68.577)	(1.770.526)
- Αναλογούνται στα δικαιώματα μειοψηφίας		(5.115)	1.295
ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) μετά φόρων (Γ)		(31.327)	(34.606)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	17	(21.681)	3.520
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	17	(2)	(10.800)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	17	67	2.076
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Δ)	17	(21.616)	(5.204)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Γ)+(Δ)		(52.943)	(39.810)
- Αναλογούνται στους ιδιοκτήτες μητρικής		(52.938)	(35.478)
- Αναλογούνται στα δικαιώματα μειοψηφίας		(5)	(4.332)

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	18	3.071.788	3.644.821
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	19	118.859	179.523
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες			
μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	21	193.861	240.398
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	20	445.645	437.678
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	22	30.005	641
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	23	49.707.608	50.591.193
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	24	2.740.246	2.739.687
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	25	13.246.257	16.985.336
Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα	24	6.634	182
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	30	2.494	34.089
Επενδύσεις σε ακίνητα	29	1.208.647	1.035.911
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	26	232.637	297.738
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	28	1.498.411	1.474.160
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	27	281.965	274.159
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	38	5.318.348	5.074.769
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	31	3.394.568	3.329.277
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	2.562	1.594.414
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		81.500.534	87.933.978
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	32	27.020.940	34.490.583
Υποχρεώσεις προς πελάτες	34	42.364.829	39.357.642
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	33	-	2.499
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	20	461.676	445.819
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	35	69.515	102.314
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		44.582	51.737
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	38	47.061	31.499
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	39	196.634	192.780
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	37	67.211	182.500
Λοιπές υποχρεώσεις	36	1.402.867	1.571.196
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	1.483	1.484.883
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		71.676.796	77.913.452
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)	41	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	41	13.074.688	13.074.688
Υπό αίτηση μετατρέψιμες ομολογίες	41	2.040.000	2.040.000
Μείον: Ίδιες μετοχές	41	(842)	(460)
Λοιπά αποθεματικά	42	(65.845)	14.096
Αποτελέσματα εις νέον	42	(8.004.333)	(7.840.635)
Ίδια Κεφάλαια αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		9.663.623	9.907.644
Δικαιώματα μειοψηφίας		160.115	112.882
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		9.823.738	10.020.526
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		81.500.534	87.933.978

Κατάσταση Αποτελεσμάτων

€ Εκατ.	Σημείωση	Όμιλος		Εταιρεία	
		Χρήση που έληξε την 31/12/2020	31/12/2019	Χρήση που έληξε την 31/12/2020	31/12/2019
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ					
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	7	1.825	1.855	1.813	1.867
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	7	(339)	(420)	(339)	(418)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		1.486	1.435	1.475	1.449
Έσοδα προμηθειών	8	408	417	358	358
Έξοδα προμηθειών	8	(91)	(99)	(80)	(89)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		317	318	278	269
Έσοδα από μερίσματα		3	2	16	6
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9	36	13	38	12
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων		2	5	2	5
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών μέσων στο αποσβεσμένο κόστος		9	7	9	7
Κέρδος/ (ζημία) από πώληση θυγατρικών, συγγενών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων	24	(3)	345	(2)	348
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	10	43	48	56	9
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		1.893	2.174	1.871	2.106
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	11	(571)	(504)	(544)	(479)
Έξοδα διοίκησης	12	(407)	(387)	(381)	(363)
Αποσβέσεις	25, 26	(115)	(123)	(110)	(118)
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) από πώληση ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	8	8	1	-	1
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		(1.084)	(1.013)	(1.035)	(959)
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		809	1.161	836	1.147
Αναμενόμενες ζημίες απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών στο αποσβεσμένο κόστος	5	(1.104)	(710)	(1.123)	(950)
Αναστροφές/ (ζημίες) απομείωσης λοιπών στοιχείων ενεργητικού	29	(189)	(62)	(172)	(42)
Αναμενόμενες (ζημίες απομειώσεων) / αναστροφές χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	42	(6)	8	(6)	8
Απομείωση αξίας θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	24	(6)	0	(44)	(25)
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού	25, 26	(4)	(14)	(4)	(12)
Απομείωση απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβεσμένο κόστος		(12)	(1)	(37)	(1)
Λοιπές απομειώσεις (ζημίες απομειώσεων) / αναστροφές		-	-	-	-
Λοιπές προβλέψεις (έξοδα)/ αναστροφές	34	-	1	-	4
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	24	(16)	5	-	-
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		(530)	389	(549)	130
Φόρος εισοδήματος	14	(128)	(123)	(177)	(103)
ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		(658)	266	(726)	27
ΔΙΑΚΟΠΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ					
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπείσες δραστηριότητες	13	(10)	10	-	-
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΧΡΗΣΗΣ		(668)	276	(726)	27
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους μετόχους της μητρικής		(652)	270	-	-
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(6)	(4)	-	-
Από διακοπείσες δραστηριότητες					
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους μετόχους της μητρικής		(10)	10	-	-
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		-	-	-	-
Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή αναλογούντα στους μετόχους της μητρικής (σε €):					
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
- Βασικά	15	(1,49)	0,62	-	-
- Προσαρμοσμένα	15	(1,49)	0,32	-	-
Από διακοπείσες δραστηριότητες					
- Βασικά	15	(0,02)	0,02	-	-
- Προσαρμοσμένα	15	(0,02)	0,01	-	-
Σύνολο					
- Βασικά	15	(1,51)	0,64	-	-
- Προσαρμοσμένα	15	(1,51)	0,33	-	-

Κατάσταση Συνολικών Εσόδων

€ Εκατ.	Σημείωση	Όμιλος		Εταιρεία	
		Χρήση που έληξε την		Χρήση που έληξε την	
		31/12/2020	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2019
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ					
Κέρδη περιόδου (Α)		(658)	266	(726)	27
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:					
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων					
Μεταβολή αποθεματικού χρεωστικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	16	74	115	74	115
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	16	(5)	9	-	-
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων					
Μεταβολή αποθεματικού συμμετοχικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων	16	(12)	30	(12)	28
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	16	(6)	(6)	(6)	(6)
Λοιπά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Β)	16	51	148	56	137
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Α)+(Β)		(607)	414	(670)	165
- Αναλογούντα στους μετόχους της μητρικής		(601)	418	-	-
- Αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(6)	(4)	-	-
ΔΙΑΚΟΠΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ					
Κέρδη/ (ζημίες) περιόδου (Γ)		(10)	10	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:					
Ποσά που ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων					
Μεταβολή αποθεματικού χρεωστικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων		-	(4)	-	-
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών		-	(4)	-	-
Ποσά που δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων					
Μεταβολή αποθεματικού συμμετοχικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων		-	(1)	-	-
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)		-	-	-	-
Λοιπά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Δ)		-	(9)	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/ (έξοδα) μετά από φόρους (Γ)+(Δ)		(10)	-	-	-
- Αναλογούντα στους μετόχους της μητρικής		(10)	-	-	-
- Αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		-	-	-	-

Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης

€ Εκατ.	Σημείωση	Όμιλος		Εταιρεία	
		31/12/2020	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2019
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	17	8.903	3.349	-	3.314
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	18	1.258	1.307	462	1.239
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	20	353	663	-	654
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	20	146	131	10	131
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	19	507	479	-	479
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών		8	38	-	38
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών στο αποσβεσμένο κόστος	21	39.624	39.162	3.826	39.801
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		50	51	-	51
Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λουτών συνολικών εσόδων	22	2.898	1.647	-	1.646
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους στο αποσβεσμένο κόστος	23	4.964	1.121	696	1.121
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	28	181	264	-	259
Επενδύσεις σε ακίνητα	27	1.119	1.112	-	447
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες		-	-	4.881	586
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	24	268	264	-	255
Ενσώματα πάγια στοιχεία	26	995	1.044	-	980
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	25	280	287	-	248
Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	36	176	206	22	202
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	37	6.337	6.478	-	6.439
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	29	3.395	3.521	138	3.118
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπήσεις δραστηριότητες	13	112	108	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		71.576	61.231	10.036	61.007
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	30	11.376	3.296	-	3.277
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31	49.636	47.351	-	47.572
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	19	460	482	-	482
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	32	471	481	2.383	481
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	33	933	414	931	412
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		3	9	-	-
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	37	31	32	1	-
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση και λήξης εργασιακής σχέσης	38	143	130	-	125
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	35	202	173	-	165
Λοιπές υποχρεώσεις	34	1.136	1.071	12	939
Υποχρεώσεις από διακοπήσεις δραστηριότητες	13	31	19	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		64.423	53.458	3.328	53.454
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)	41	2.620	2.620	2.620	2.620
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	41	13.075	13.075	13.075	13.075
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	41	2.040	2.040	2.040	2.040
Μείον: Ίδιες μετοχές	41	(1)	(1)	-	-
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	42	(10.687)	(10.075)	(11.027)	(10.181)
Ίδια Κεφάλαια αναλογούντα στους μετόχους της μητρικής		7.047	7.659	6.708	7.553
Δικαιώματα μειοψηφίας		106	115	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		7.153	7.773	6.708	7.553
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		71.576	61.231	10.036	61.007

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Κατάσταση Αποτελεσμάτων

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	Σημείωση	Από 1 Ιανουαρίου έως	
		31.12.2009	31.12.2008
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2	3.339.178	4.118.961
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	2	(1.994.966)	(2.768.455)
Καθαρό έσοδο από τόκους	2	1.344.212	1.350.506
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες		316.910	346.494
Προμήθειες έξοδα		(38.178)	(29.418)
Καθαρό έσοδο από αμοιβές και προμήθειες	3	278.732	317.076
Έσοδα από μερίσματα	4	105.037	74.937
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων	5	263.591	(20.584)
Λοιπά έσοδα	6	14.276	21.138
		382.904	75.491
Σύνολο εσόδων		2.005.848	1.743.073
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	7	(412.686)	(429.213)
Γενικά διοικητικά έξοδα	8	(434.138)	(362.411)
Αποσβέσεις	19, 20, 21	(56.072)	(57.592)
Λοιπά έξοδα		(2.946)	(3.072)
Σύνολο εξόδων		(905.842)	(852.288)
Ζημίες απομειώσεως και προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου	9	(532.300)	(495.382)
Κέρδη πριν το φόρο εισοδήματος		567.706	395.403
Φόρος εισοδήματος	10	(101.616)	(61.165)
Καθαρά κέρδη μετά το φόρο εισοδήματος		466.090	334.238
Έκτακτη εισφορά (Ν. 3808/2009)	10	(37.433)	
Καθαρά κέρδη μετά το φόρο εισοδήματος και την έκτακτη εισφορά		428.657	334.238
Καθαρά κέρδη ανά μετοχή:			
Βασικά και προσαρμοσμένα (€ ανά μετοχή)	11	0,82	0,75

Ισολογισμός

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	Σημείωση	31.12.2009	31.12.2008
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	12	1.425.965	1.724.081
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	13	13.461.442	8.420.793
Αξιόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	14	66.946	86.880
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	15	373.600	494.386
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	16	41.810.755	42.189.278
Αξιόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου			
- Διαθέσιμα προς πώληση	17	2.399.720	6.033.897
- Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη	17	4.868.493	4.488.709
Επενδύσεις σε εταιρίες θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες	18	1.794.719	1.750.902
Επενδύσεις σε ακίνητα	19	48.325	42.195
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια	20	639.222	649.452
Υπεραξία και λοιπά άυλα πάγια	21	75.951	68.723
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	22	313.798	316.069
Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	23	494.527	419.526
		67.773.463	66.684.891
Στοιχεία Ενεργητικού προς πώληση	24	75.113	53.283
Σύνολο Ενεργητικού		67.848.576	66.738.174
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	25	15.291.428	10.883.969
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	15	628.886	804.172
Υποχρεώσεις προς πελάτες	26	35.258.048	33.816.094
Ομολογίες εκδόσεώς μας και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	27	10.405.582	17.395.646
Υποχρεώσεις για τρέχοντα φόρο εισοδήματος και λοιπούς φόρους	28	88.549	97.855
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	22	187.970	158.212
Λοιπές υποχρεώσεις	30	1.208.773	1.204.462
Προβλέψεις	31	3.768	8.415
Σύνολο Υποχρεώσεων		63.073.004	64.368.825
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			
Μετοχικό Κεφάλαιο	32	3.451.067	1.931.590
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	33	406.867	
Αποθεματικά	34	202.391	165.848
Αποτελέσματα εις νέον	35	715.247	340.896
Ίδιες μετοχές	36		(68.985)
Σύνολο Καθαρής Θέσεως		4.775.572	2.369.349
Σύνολο Υποχρεώσεων και Καθαρής Θέσεως		67.848.576	66.738.174

Οι επισυναπτόμενες σημειώσεις (σελ. 123 - 199) αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων της Τραπέζης.

Οικονομικές Καταστάσεις Τραπέζης της 31.12.2012

Κατάσταση Αποτελεσμάτων

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	Σημείωση	Από 1 Ιανουαρίου έως	
		31.12.2012	31.12.2011
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2	2.806.242	3.156.266
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	2	(1.780.274)	(1.802.712)
Καθαρό έσοδο από τόκους	2	1.025.968	1.353.554
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες		253.843	262.488
Προμήθειες έξοδα		(41.633)	(42.926)
Καθαρό έσοδο από αμοιβές και προμήθειες	3	212.210	219.562
Έσοδα από μερίσματα	4	494	10.586
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων	5	(444.990)	117.302
Λοιπά έσοδα	6	12.372	14.491
		(432.124)	142.379
Σύνολο εσόδων		806.054	1.715.495
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	7	(408.144)	(390.992)
Γενικά διοικητικά έξοδα	8	(352.522)	(359.340)
Αποσβέσεις	20, 21, 22	(60.270)	(60.317)
Λοιπά έξοδα	9	(26.680)	(1.205)
Σύνολο εξόδων		(847.616)	(811.854)
Ζημίες απομειώσεως και προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου	10	(1.374.711)	(897.803)
Ζημίες απομειώσεως ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου και δανείων προς ΔΕΚΟ που συμμετείχαν στο PSI	18		(4.787.657)
Κέρδη/(ζημίες) πριν το φόρο εισοδήματος		(1.416.273)	(4.781.819)
Φόρος εισοδήματος	11	279.133	939.153
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος		(1.137.140)	(3.842.666)
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή:			
Βασικά και προσαρμοσμένα (€ ανά μετοχή)	12	(2,13)	(7,33)

Ισολογισμός

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	<u>Σημείωση</u>	<u>31.12.2012</u>	<u>31.12.2011</u>
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	13	770.193	1.149.500
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	14	6.623.503	6.721.846
Αξιόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	15	14.119	13.760
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	16	740.614	639.968
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	17	32.796.574	36.152.015
Αξιόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου			
- Διαθέσιμα προς πώληση	18α	6.171.283	2.896.888
- Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη	18β	1.082.215	2.681.447
Επενδύσεις σε εταιρίες θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες	19	2.150.455	1.954.335
Επενδύσεις σε ακίνητα	20	31.683	40.387
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια	21	596.994	628.171
Υπεραξία και λοιπά άυλα πάγια	22	93.429	86.875
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	23	1.780.276	1.487.782
Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	24	947.321	743.975
Σύνολο Ενεργητικού		53.798.659	55.196.949
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	25	25.825.551	22.774.803
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	16	1.529.730	1.584.153
Υποχρεώσεις προς πελάτες	26	23.191.009	23.749.193
Ομολογίες εκδόσεώς μας και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	27	2.317.252	5.288.584
Υποχρεώσεις για τρέχοντα φόρο εισοδήματος και λοιπούς φόρους	28	22.774	37.199
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	23	372.468	326.140
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών στους εργαζόμενους	29	48.672	380
Λοιπές υποχρεώσεις	30	866.049	833.093
Προβλήψεις	31	30.173	10.460
Σύνολο Υποχρεώσεων		54.203.678	54.604.005
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			
Μετοχικό Κεφάλαιο	32	1.100.281	1.100.281
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	33	2.757.653	2.757.653
Αποθεματικά	34	213.097	73.770
Αποτελέσματα εις νέον	35	(4.476.050)	(3.338.760)
Σύνολο Καθαρής Θέσεως		(405.019)	592.944
Σύνολο Υποχρεώσεων και Καθαρής Θέσεως		53.798.659	55.196.949

Οι επισυναπτόμενες σημειώσεις (σελ.154-246) αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων της Τραπέζης

Οικονομικές Καταστάσεις Τραπέζης της 31.12.2016

Κατάσταση Αποτελεσμάτων

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	Σημείωση	Από 1 Ιανουαρίου έως	
		31.12.2016	31.12.2015*
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2	2.372.840	2.647.094
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	2	(706.293)	(1.037.928)
Καθαρό έσοδο από τόκους	2	1.666.547	1.609.166
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες		320.636	313.930
Προμήθειες έξοδα		(49.987)	(58.111)
Καθαρό έσοδο από αμοιβές και προμήθειες	3	270.649	255.819
Έσοδα από μερίσματα	4	448.975	35.465
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων	5	(170.029)	(91.280)
Λοιπά έσοδα	6	11.494	13.345
		290.440	(42.470)
Σύνολο εσόδων		2.227.636	1.822.515
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	7	(400.921)	(401.781)
Πρόβλεψη αποζημίωσης προγράμματος αποχωρήσεως προσωπικού	7		(64.300)
Γενικά διοικητικά έξοδα	8	(417.397)	(439.498)
Αποσβέσεις	20, 21, 22	(71.048)	(71.336)
Λοιπά έξοδα	9	(30.281)	(7.057)
Σύνολο εξόδων		(919.647)	(983.972)
Ζημίες απομειώσεως και προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου	10	(1.170.200)	(2.699.237)
Αρνητική υπεραξία εξαγοράς Diners	43		48.237
Κέρδη/(ζημίες) πριν το φόρο εισοδήματος		137.789	(1.812.457)
Φόρος εισοδήματος	11	123.155	823.105
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		260.944	(989.352)
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος από διακοπείσες δραστηριότητες		(326)	(42.924)
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος		260.618	(1.032.276)
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή:			
Βασικά και προσαρμοσμένα (€ ανά μετοχή)	12	0,1696	(2,6792)
Βασικά και προσαρμοσμένα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (€ ανά μετοχή)	12	0,1698	(2,5678)
Βασικά και προσαρμοσμένα από διακοπείσες δραστηριότητες (€ ανά μετοχή)	12	(0,0002)	(0,1114)

* Τα κονδύλια της Κατάστασης Αποτελεσμάτων της συγκριτικής χρήσεως έχουν αναμορφωθεί λόγω τροποποίησης της παρουσίας του προγράμματος επιβραβεύσεως Bonus καρτών (σημείωση 47).

Ισολογισμός

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	Σημείωση	31.12.2016	31.12.2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	13	674.439	698.730
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	14	2.912.313	3.406.859
Αξιόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	15	2.865	1.888
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	16	644.436	794.471
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	17	40.261.524	41.558.014
Αξιόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου			
- Διαθέσιμα προς πώληση	18α	4.360.047	4.890.891
- Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη	18β	9.342	2.823
- Δανειακού χαρτοφυλακίου	18γ	2.682.655	4.289.482
Επενδύσεις σε εταιρίες θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες	19	1.815.255	2.087.386
Επενδύσεις σε ακίνητα	20	27.836	28.813
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια	21	675.870	691.847
Υπεραξία και λοιπά άυλα πάγια	22	333.926	299.821
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	23	4.477.144	4.372.486
Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	24	1.378.290	1.421.770
		60.255.942	64.545.281
Στοιχεία Ενεργητικού προς πώληση	44	146.631	447.601
Σύνολο Ενεργητικού		60.402.573	64.992.882
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	25	19.433.001	25.170.637
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	16	1.337.559	1.556.555
Υποχρεώσεις προς πελάτες	26	29.009.979	27.733.679
Ομολογίες εκδόσεώς μας και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	27	598.759	406.231
Υποχρεώσεις για τρέχοντα φόρο εισοδήματος και λοιπούς φόρους	28	19.419	21.108
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών στους εργαζόμενους	29	89.126	105.816
Λοιπές υποχρεώσεις	30	806.500	831.557
Προβλέψεις	31	383.188	410.446
		51.677.531	56.236.029
Υποχρεώσεις που συνδέονται με στοιχεία Ενεργητικού προς πώληση	44		338.820
Σύνολο Υποχρεώσεων		51.677.531	56.574.849
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			
Μετοχικό Κεφάλαιο	32	461.064	461.064
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	33	10.790.870	10.790.870
Αποθεματικά	34	208.187	153.631
Αποτελέσματα εις νέον	35	(2.735.079)	(2.987.532)
Σύνολο Καθαρής Θέσεως		8.725.042	8.418.033
Σύνολο Υποχρεώσεων και Καθαρής Θέσεως		60.402.573	64.992.882

Οι επισυναπτόμενες σημειώσεις (σελ.216-348) αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων της Τραπέζης

Κατάσταση Αποτελεσμάτων

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	Σημείωση	Από 1 Ιανουαρίου έως	
		31.12.2020	31.12.2019*
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		1.806.416	1.825.251
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		(501.044)	(528.761)
Καθαρό έσοδο από τόκους	2	1.305.372	1.296.490
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	3	325.358	369.809
Προμήθειες έξοδα		(44.484)	(80.888)
Καθαρό έσοδο από αμοιβές και προμήθειες	3	280.874	288.921
Έσοδα από μερίσματα	4	10.726	23.760
Αποτελέσματα από διακοπή αναγνώρισης χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος	6	178.205	(16.421)
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων	5	410.718	322.556
Λοιπά έσοδα	7	18.819	16.813
Σύνολο λοιπών εσόδων		618.468	346.708
Σύνολο εσόδων		2.204.714	1.932.119
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	8	(334.317)	(346.199)
Έξοδα προγραμμάτων αποχώρησης προσωπικού	8	-	(49.615)
Γενικά διοικητικά έξοδα	9	(369.272)	(378.298)
Αποσβέσεις	22, 23, 24	(128.902)	(109.419)
Λοιπά έξοδα	10	(15.983)	(33.007)
Σύνολο εξόδων προ ζημιών απομείωσης και προβλέψεων για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου		(848.474)	(916.538)
Ζημιές απομείωσης και προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου	11, 12	(1.142.715)	(924.799)
Κέρδη/(ζημιές) πριν το φόρο εισοδήματος		213.525	90.782
Φόρος εισοδήματος	13	(75.128)	(29.851)
Κέρδη/(ζημιές) χρήσης		138.397	60.931
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή:			
Βασικά (€ ανά μετοχή)	14	0,0897	0,0395
Προσαρμοσμένα (€ ανά μετοχή)	14	0,0897	0,0395

* Ορισμένα κονδύλια της προηγούμενης χρήσης έχουν αναμορφωθεί, όπως αναλυτικά περιγράφεται στη σημείωση 47.

Οι επισυναπτόμενες σημειώσεις (σελ. 388-622) αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας.

Κατάσταση Συνολικού Αποτελέσματος

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	Σημείωση	Από 1 Ιανουαρίου έως	
		31.12.2020	31.12.2019*
Κέρδη/(ζημιές) χρήσης, που αναγνωρίστηκαν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων		138.397	60.931
Λοιπά αποτελέσματα που καταχωρήθηκαν απευθείας στην Καθαρή Θέση:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Καθαρή μεταβολή του αποθεματικού των αξιογράφων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων που καταχωρούνται απευθείας στην καθαρή θέση		(363.393)	475.994
Καθαρή μεταβολή του αποθεματικού αντιστάθμισης ταμειακών ροών		20.841	(130.454)
Φόρος εισοδήματος	13	99.340	(100.206)
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων		(243.212)	245.334
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Καθαρή μεταβολή αναλογιστικών κερδών/(ζημιών) υποχρεώσεων καθορισμένων παροχών	31	(3.242)	(10.931)
Κέρδη/(ζημιές) μετοχών που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων που καταχωρούνται απευθείας στην καθαρή θέση		4.064	(20.121)
Φόρος εισοδήματος	13	(239)	9.005
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	13	583	(22.047)
Σύνολο αποτελεσμάτων, μετά το φόρο εισοδήματος, που καταχωρήθηκαν απευθείας στην Καθαρή Θέση		(242.629)	223.287
Συνολικό αποτέλεσμα χρήσης		(104.232)	284.218

* Ορισμένα κονδύλια της προηγούμενης χρήσης έχουν αναμορφωθεί, όπως αναλυτικά περιγράφεται στη σημείωση 47.

Οι επισυναπτόμενες σημειώσεις (σελ. 388-622) αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας.

Ισολογισμός

(Ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

	Σημείωση	31.12.2020	31.12.2019*
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	15	6.682.232	1.201.807
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	16	2.630.190	3.332.938
Αξιόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	17	29.418	18.647
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	18	1.272.924	1.024.484
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	19	35.280.807	34.854.802
Αξιόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου			
- Αποτιμώμενα στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων που καταχωρούνται απευθείας στην Καθαρή Θέση	20	5.170.579	6.194.015
- Αποτιμώμενα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	20	218.317	217.512
- Αποτιμώμενα στο αναπόσβεστο κόστος	20	3.160.121	1.070.730
Επενδύσεις σε εταιρίες θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες	21	2.488.619	919.757
Επενδύσεις σε ακίνητα	22	46.659	39.679
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια	23	642.381	697.459
Υπεραξία και λοιπά άυλα πάγια	24	473.458	448.165
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	25	5.277.158	5.233.082
Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	26	1.373.114	1.356.278
		64.745.977	56.609.355
Στοιχεία Ενεργητικού προς πώληση	44	274.773	1.371.837
Σύνολο Ενεργητικού		65.020.750	57.981.192
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	27	13.333.799	10.754.495
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	18	1.769.222	1.447.703
Υποχρεώσεις προς πελάτες	28	39.535.086	35.541.466
Ομολογίες έκδοσής μας και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	29	1.048.536	882.566
Υποχρεώσεις για τρέχοντα φόρο εισοδήματος και λοιπούς φόρους	30	64.296	24.887
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών στους εργαζόμενους	31	84.899	87.395
Λοιπές υποχρεώσεις	32	990.529	934.559
Προβλέψεις	33	189.499	200.746
Σύνολο Υποχρεώσεων		57.015.866	49.873.817
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			
Μετοχικό Κεφάλαιο	34	463.110	463.110
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	35	10.801.029	10.801.029
Αποθεματικά	36	326.893	568.438
Αποτελέσματα εις νέον		(3.586.148)	(3.725.202)
Σύνολο Καθαρής Θέσης		8.004.884	8.107.375
Σύνολο Υποχρεώσεων και Καθαρής Θέσης		65.020.750	57.981.192

* Ορισμένα κονδύλια της προηγούμενης χρήσης έχουν αναμορφωθεί, όπως αναλυτικά περιγράφεται στη σημείωση 47.

Οι επισυναπτόμενες σημειώσεις (σελ. 388-622) αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας.